Bilagor

till

Höglofliga

Ridderskapets och Adelns Protocoll,

vid

Lagtima Riksdagen i Stockholm,

År 1823.

Sjette Bandet.

STOCKHOLM,
Tryckt hos OLOF GRAHN, 1823.

Bilagor

till PleniProtocollet för den 2 Julii, förmiddagen.

N:o 1.

Herr *Dalman*, *Lars Johan*:

Jag har med mycken uppmärksamhet och intresse åhört discussionen sistlidne Lördag, angående *Tull-bevillningen*. Jag ville ej då förlånga denna så långvariga debatt med att åfven yttra de åsigter jag fått; men anhåller i stället, att det nu må mig tillåtas.

Ändamålet med alla våra öfverlåggningar är ju *allmänna välfärden*. Jag förstår dermed summan af Nationens *flesta* Medlemmars välstånd och trefnad. — Hvad är då vilkoret för hvarje individs välstånd? Jo! 1:o att ej allenast dess person utan ock dess egendom, och bytesmedlet för all dess rörelse, penningen, är helig under Lagen: att Lagen är vis och orubblig: tillämpningen deraf lika för alla och kraftfull, hastig. 2:o att alla industriela krafter i Samhället få sprida sig naturligt, utan förmynderskap eller tvångsmedel, och framför allt, att ej monopoliska domar läggas i vägen, utan hvar sådane finnas, de sorgfälligt bortrensas. 3:o att hvarje medlem får skaffa sig kunskaper och skick-

lighet till Statens tjenster, der det lättast och mest ändamålsenligt kan ske; åfvensom att alla äga förskaffa sig sina förnödenheter och aisancer, till bästa beskaffenhet för bästa priset, utan afseende på stället, der de tillverkats. Hvem finner ej, att då hvarje enskilt man på detta sätt måste söka en god belägenhet, åfven Staten, det allmänna, hvars väl är det enskiltas, multipliceradt med sig sjelft, måste gå samma väg och ingen annan. Man säger, att öfvergången är allt för hastig ifrån det tvång i handel vi hittills haft. Ja! men är det icke derföre Utskottet föreslagit Ståndarne, att intill nästa Riksdag lemna Styrelsen utväg till correctiv, om det skulle behöfvas. Man säger, att handelsfriheten, som skulle så betydligt öka Statens inkomster, ej kan decreteras, efter den skulle störta Fabrikerne; men har man då glömt, att det förhatliga lurendrägeriet, som de otroligaste Statens uppoffringar ännu icke kunnat förekomma, långt mer än den öfverdrifvit befarade tullförsnillningen, hvilken dessutom måhända reglementariskt kan bättre än Utskottet föreslagit motarbetas, skadat, och skall allt framgent skada Fabrikerne; och om de ej vinna på det nya systemet, skola de sannerligen åtminstone aldrig kunna derpå förlora, särdeles om Tullen på de för Fabrikerne nödige rudimaterier betydligen nedsättes. Har man ytterligare glömt, att det är de *flestes* välstånd och fördel, som utgör Statens, ej en eller annan Corporations? Har man glömt, att så vida det är bevist, att den stora massan af Folket mår väl genom den föreslagne mesuren, conclusionen är gifven. Några

Seigneurs Fabriquans kunna kanske nödgas draga in seglen, men det rubbar ej min öfvertygeles.

Jag kan med denna tankeledning ej underlåta att hembåra BevillningsUtskottet min gård af tacksamhet, att det frimodigt arbetat emot gamla fördomar och små usla intressen, samt gifvit idé om lossandet af de förhatliga fjettrar, som länge nog blifvit af oss burna, i afseende på våra behof; men jag måste slutligen instämma i Herr Grefve von Platens spådom, att hvarken handels- eller näringsfrihet hjelper till någon ting eller lemnar några väntade resultater, om ej hvar Man försäkras om integriteten af sin förmögenhets metallvärdes Status qvo, och att i detta fixa orubbliga normalvärde återfå sina försträckningar, samt att Statens affairer skiljas från Bankens. Såmedelst skall crediten omsider återkomma. Reda och förtroende skola ge mod och lynne till redbara, lönande företag, och efter stormarne horizonten ljusna, hvilket i evighet aldrig annars sker. Så länge min röst får höras på detta Riddarhus, skall jag ej tröttna upprepa denna prophetia, som jag uppriktigt önskar erfarenheten må jäfva.

Dessa reflexioner, dem hvarken förmåga eller tid tillåtit erforderlig utveckling, torde, om de förtjena, få återremissen till Utskottet åtföljа.

N:o 2.

Herr *von Hartmansdorff*, *August:*

Då Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse af den 10 April detta år, angående öfverlemnande åt Riksens Ständer, att yttra sig öfver de straff, som blifvit påbudna i 1820 års Lurendrägeri-Förordning, den 12 sistlidne Maji remitterades till LagUtskottet, anmärkte jag att samma åtgärd bordt äga rum, i anseende till Seglations-Ordningen, hvilken stadgar nästan lika svåra straff, som Lurendrägeri-Förordningen, och ofta hänvisar till dess straff-bestämmelser. Jag ansåg följakteligen en underdånig anhållan hos Kongl Maj:t böra göras, att SeglationsOrdningen måtte underkastas enahanda granskning af Riksens Ständer, som den nyssnämnde Författningen. Men en af Konungens Rådgifvare, som var här tillstädes, och sade sig icke kunna förklara orsaken till SeglationsOrdningens uteblifvande, förmälte sig dock tro, att den med det första vore att vänta, hvadan ingen underdånig Skrifvelse ansågs nödig. Jag yrkade derföre ingen vidare åtgärd den gången. Men nu, då 7 veckor sedan dess förflutit, utan att SeglationsOrdningen blifvit Riksens Ständer meddelad, och då dessförutan en nödig rättelse och öfverensstämmelse uti straffen i dessa båda, med hvarannan så nära förenade stadgar, troligen skulle komma att saknas, får jag såsom motion framställa min förut yttrade önskan,

Att Riksens Höglofl. Ständer ville hos Kongl.

Maj:t i underdånighet anhålla, att straff-bestämmelserna i SeglationsOrdningen måtte, på redan anförda skäl, blifva underkastade enahanda granskning af Riksens Ständer, som de motsvarande lagrummen i LurendrägeriFörordningen redan blifvit.

N:o 3.

Herr *Hegardt*, *Christian Bernhard*:

I anledning af förevarande punkt af BevillningsUtskottets Betänkande, utber jag mig vördsamt att få yttra mina tankar. Jag lemnar derhän, huruvida någon afgift af Räntan för utlånta Capitaler må anses lämplig, då den dels icke ens någorlunda kan controlleras, utan att gifva anledning till förhatliga vexationer, dels, i mohn af afgiftens betydlighet, torde bidraga till Capitalers flyttning utur Landet. Men om Statens behof kräfver en directe beskattning på penninge-lån, så inser jag icke hvarföre ej Långifvaren sjelf må äga rätt att omedelbarligen till Staten erlägga sin utskyld, och hvarföre Låntagaren skall besväras med att förskjuta och uppbära densamma; hvarigenom det ändå ofta nog obehagliga förhållandet emellan honom och Långifvaren göres ännu obehagligare. Man invänder väl, att Långifvaren, i fall det skulle få bero på hans uppgift, kunde undandraga sig afgiften; men med lika skäl kan man misstro Handlandes, Fabrikörers och andra Näringsidkares, med fleres uppgift af deras in komster

och dessutom, hvad garanti äger Staten att Låntagaren alltid vid uppgiften af sin inkomst gör afseende på det bevillnings-afdrag han fått åtnjuta, och att detta verkligen kommer det allmänna till godo. Det är endast för intecknade fordringar, som det med full visshet kan påräknas, och endast för dessa torde nu gällande BevillningsFörordnings stadgande vara lämpligt och må hända böra bibehållas, och Gäldenären således berättigas, att vid Räntans utbetalning innehålla Bevillnings-afgiften; men också endast berättigas. Det måtte få ankomma på honom sjelf, om han vill begagna sin rättighet eller ej. Långifvaren har intet medel att nödga honom afstå derifrån, utan genom hotelse att uppsäga lånet, och det bör Gäldenären vara beredd att betala på den tid han dertill utfäst sig; så framt han icke lättsinnigt lofvat hvad han ej kan eller ej ämnat hålla.

För öfrigt, änskönt jag skulle tillåta mig tro, att många Långifvare finnas så orättvise, att vägra Låntagaren godtgöra sig ifrågavarande afgift, så är dock föga troligt, att de för en så obetydlig besparing ville uppsäga ett väl och säkert stående penninge lån. Det torde derföre med tämlig visshet kunna antagas, att inga eller ganska få intecknade Lån skola uppsägas, blott derföre, att Låntagaren begagnar sin rättighet att afdraga Bevillnings-afgiften för Räntan. Det är hans sak att göra det. Staten bör ej befatta sig dermed, eller använda tvångsmedel, lika oförenliga med Låntagares, som med Långifvares interesse, och, som endast tjena till att

väcka misstroende dem emellan, samt att föranleda chicaner, tvistigheter och onödiga edgångar. Vidkommande alla icke intecknade lån, så anser jag intet skäl vara, att göra Låntagaren till Uppbördsman för Långifvarens Ränte-bevillnings-afgift, och tror, att Staten skulle fastmera vinna än förlora derpå, att denna afgift omedelbarligen utgjordes af Långifvaren, som på ära och tro borde uppgifva den Ränta han af sine utlånte Penningar årligen uppburit; hvaraf följer att Låntagaren, vid uppgiften af sin behållna inkomst af handel, rörelse eller annat näringsfång, får afdraga den Ränta han för utlånte Penningar verkligen erlagt. Jag underställer vördsamt denna min åsigt af ämnet Höglofligo Ridderskapets och Adelns upplyste beprövande; och anhåller ödmjukast att propositionen till bifall å den af mig föreslagne ändring uti Utskottets Betänkande måtte framställas.

Bilagor

till Pleni-Protocollet för den 2 Julii eftermiddagen.

N:o 1.

Grefve *Gyllenborg, Johan Henning*:

Då i flere omständigheter, jag icke delar

Höglofl. Stats- och BancoUtskottens omdömen, innefattade i Utskottens Betänkanden i afseende på Financeregleringen, särdeles i förslaget om införande af Statsobligationer; anhåller jag vördsammeligen, att till ändrings vinnande, i dess betänkanden få följande anmärkningar framställa, jemte skälen för min motsatta öfvertygelse, samt att detta yttrande, hvilande på bordet, må vid pröfningen af dessa Betänkanden få förekomma till närmare pröfning. Med Utskotten instämmer jag till alla delar, att nu icke lämpligt vore, att en realisation besluta, på sätt föreslaget blifvit, och under åberopande af de af Utskotten anförde skäl, anser jag öfverflödigt att derom något vidare yttra, då allmänna opinionen synes hafva stadgat national-omdömet i detta afseende; men jag kan likväl icke undgå att anmärka, att då Utskotten allvarligen framställt det tillstyrkande realisation borde verkställas så snart omständigheterne möjligen gjorde den verkstållbar, Utskotten icke dervid fästat något omdöme, om den hufvudsakligaste förberedande åtgärden i detta afseende, nemligen vidtagande af sådana œconomiska anstalter som ledde till allmän hushållning och enskilt sparsamhet, hvarom Riksens Ständer synas mig böra hos Konungen göra underdånig hemställan. Alla förflutna tiders erfarenhet besannar styrkan af den grundsats, att en realisation, utan samband med allmänna hushållningsanstalter, till beredande af en förmonlig handelsvåg, och inskränkning eller förbud för införsel af umbärliga lux-artiklar är en mesure, utan ändamål, som skall förfelas äfven med en större tillgång

af reel silfverfond, hvaremot förtroendet till en allvarlig föresats till allmän och enskilt hushållning, som blifvit stadgadt genom erfarenhetens bevisning, otvifvelaktigt skall förekomma realisationens äfventyr äfven vid en inskränktare tillgång af metalliskt mynt; och skall en framtida realisation med allvare påtänkas hvars nytta och nödvändighet jag anser vara gifven, så böra sådane œconomiska åtgärder tidigt vidtagas, som stå i sammanhang med allmän och enskilt hushållning och sparsamhet, hvilken nu mera än någonsin påkallas, sedan benägenheten för all slags luxe uppstigit till en förvånande högd. — Hvad dernäst den i sammanhang med realisationen, alternatift föreslagne myntbestämning, efter 128 skillings cours, beträffar så, under önskan att den dermed åsyftade nytta kunde vinnas, kan jag likväl, för min del, icke inse huru denna föreskrift skall kunna komma till någon tillämpning, utan blifva ett tomt ord, utan betydelse, enär Banken icke tillika både emottager och utgifver silfver efter enahanda cours, utan cours förhållandet bestämmer, om Banken får köpa silfver eller icke, då likväl vid den föreslagne coursen af 128 skilling för silfverköp Banken ovilkorligen måste derföre erlägga en sådan betalning; men det kunde möjligen hända, vid inträffande förmonligare conjuncturer att silfver, i annat fall, kunde erhållas för 120 skilling eller deromkring, anser jag för min del lämpligare att, med förändring i Utskottens Betänkande, i detta afseende föreslå, det BancoUtskottet måtte varda upplåtit, att åt BancoFullmägtige gifva föreskrifter om uppköp af silfver efter sig fö-

reteende omständigheter, hvarigenom möjligen och äfven troligen silfver kunde vid lämplige conjuncturer, erhållas för bättre köp än 128 skilling, hvilka föreskrifter likväl icke borde Riksens Ständers plena meddelas; kunnande med fullt förtroende åt BancoUtskottet öfverlemnas detaillerne i detta ärendes behandling. Då Utskotten i Bilagan Lit. B. tillstyrka, att då metallisk valuta blifvit ökad till det belopp att två tredjedelar svara emot Bankens sedelstock den tiden kommer att anses som den yttersta, hvartill allmän utvexling af reelt mynt må uppskjutas förekommer af uttrycket yttersta anledning till den förmodan att någon modification eller inskränkning i anseende till reela fondens belopp vid utvexlingstiden kunde vara i fråga, som likväl vore betänkligt och icke bör medgifvas; men hvad som i synnerhet förekommer mig anmärkningsvärdt är Utskottens i sårskilt utlåtande, meddelte tillstyrkande och förslag till Stats-obligationers utfärdande, till fyllnad i Statsbehof, hvartill Bankens öfverskott förmenas blifva otillräcklige. Oförmodadt har det mig förekommit, både i afseende på sak och ordning, att Utskotten afgifvit ett förslag, till sina följder ett af de vigtigaste, som någonsin hos Riksens Ständer kunna förekomma, nemligen införande af Stats-obligationer med 3 procents ränta, då likväl Utskotten, icke med beräkningar och motiverade tillstyrkanden upplyst, att Statens inkomster nu icke mera förslå till bestridande af Statens verkelige behof, utan att tillgång annorstädes måste sökas. Det hade väl varit i tillbörlig ordning att sammanhang

dermed, Utskotten framställt, de i förra tider okände anspråken till biträden af Stats-medel för Canal-anläggningar och allmänna företag, öfver desse anspråk meddelt deras omdömen och med jemförelse af i desse ändamål meddelte tillstyrkanden af understöd till tillgångarne till deras bestridande, framställt det ytterligare uppkommande behofvet; detta har likväl icke skedt, och Utskotten hade väl icke bordt förvänta, att i en af Nationens vigtigaste angelägenheter, Riksens Ständer skulle i förväg bifalla en inrättning, utan sammanhang med tillstyrkande i grund af anförde skäl, och utan att ens känna till hvilka behof Stats-obligationerne föreslås, eller huruvida ifrågastäldte utgifter af nödvändigheten påkallas, hvarom Utskotten icke något Betänkande afgifvit. Jag förmodar att vid granskningen af föreslagne behof, af den egenskap, att de fordom icke ansetts tillhöra de verklige Statsbehofven, Ridderskapet och Adeln fäster en noggrann uppmärksamhet på följderne af ett Skuldsättnings-systeme, som, visande sig i sin början mindre betydligt och vådeligt, likväl otvifvelaktigt skall öppna vägen för en fortfarande National-skuldsättning hvarje Riksdag, på kommande slägters bekostnad och genom föreslående af nya anslag, derigenom, under fredens lugn, hos oss införa en låneanstalt, som i framtiden möjligen utsträckt, jemförelsevis, till våra olika förhållanden, såsom i England, och hvarifrån varnande exempel äro att hämta, skall bereda detta fattigare Lands ofärd förr, än det på resourcer rika England, der kämpande emot undergång, Statens Skuldsättnings-system sanno-

likt icke dess mindre bereder en icke aflägsen Catastrophe jemte de menliga följder af ifrågastäldte Skuldsättnings-systemer, som synas mig uppstå i afseende på vår financielle ställning för framtiden, anser jag, att äfven betänklighet borde uppstå till förslagets antagande, i anseende till de omdömen hos våra grannar derifrån kunde ledas om vår oförmåga; och hvad skola de väl tänka om detta Lands national-styrka, som utan all utländsk gäld och njutande under fredens lugn flere oafbrutna ymniga skördar, likväl icke förmår af egne tillgångar bestrida allmänna behof, annorlunda än genom Statslån dertill, och hvad ansträngningar äro väl att påräkna i behofvets och krigets stund, då tillgångarne, ehuru ansenlige, icke en gång under fredslugnet förslå till de vanliga behofven? För min del anser jag detta förslag, att genom Stats-oblitioners införande, undergräfva National-förmögenheten och skuldsätta kommande slägter, till sin riktning och påföljder så vådeligt, att tendencen derföre, som förflutne tid sig visat, bör alfvarligen hejdas, med afseende hvarpå jag vördsammeligen anhåller, att StatsUtskottets Utlåtande om Statslån, som, skiljdt ifrån andre Betänkanden särskildt kan behandlas, må, *utan återremiss afslås;* men skulle mot förmodan återremiss deraf medgifvas, anser jag vid Betänkandet böra anmärkas, att genom det föreslagne upptagande af Lån för 3 procent, borttages Lånetillgångar för de Lånbehöfvande, hvilket omdöme äfven sista Riksdag ingick i beräkning, för deras afskaffande, hvarjemte emot Utskottens förmodan att Låne insättningar för 3 procent

icke någonsin skulle komma att saknas, och ingen fond för deras inlösande behöfvas, det torde kunna invändas, att försigtigheten tyckes bjuda en större varsamhet i detta afseende, helst vid inträffande af oförmodade handels-conjuncturer, cours-förändringar, krig, kanske en riksdags-kallelse, hvar och en sannolikt återfordrade sine insatte Capitaler, utan att deremot svarande insättningar af andra, voro att påräkna. Men, då jag nu tillstyrkt afslag på Utskottens Utlåtande, i afseende på Stats-obligationer, får jag förklara det jag ansedt mig böra söka upplysning om de nu sökte bidrag af allmänna medel, och utvägarne till deras beviljande, i ändamål att genom framställning deraf söka ådagalägga att åtminstone de angelägnaste fordringarne kunna uppfyllas, genom sig företeende tillgångar, utan biträde af Stats-obligationer.

Af Tabellen N:o 4, som är Utskottens Betänkande bifogad, upplyses att Banquens Räntevinst, till användande för ändamål hvarom nu är fråga, uppgår till 1,096,398 R:dr under påföljande fem år; att 572,700 R:dr äro reserverade till användande af den å Odlingslånen ingående lika summa under desse fem åren, äfvensom der upptagne öfverskott af 26,921 R:dr, utgörande en sammanlagd summa af 1,693,109, R:dr till dispositioner; hvilken summa visserligen synes otillräcklig till pretentionerne till anslag, som lära uppgå till något öfver 3 Millioner R:dr, men då desse påståenden skäligen böra rabatteras, och å andra sidan af Bankens behåll-

ningar, än ytterligare biträden synas mig böra kunna meddelas, förekommer det mig icke vara omöjligt att förena billiga fordringar med tillgångarne. De af Utskotten föreslagne nya Fastighets-lån, uppgående under de fem påföljande åren till 756,956 R:dr, synas mig, med förändring i Utskottens Betänkande, med all billighet kunna tilläggas förenämnde Utgifnings och Utlånings-fond, hvilken med tillägg af desse 756,956, till förenämnde 1,693,109 R:dr, utgör en summa af 2,453,066 R:dr, som i det närmaste borde blifva tillräcklig till de hos Utskotten begärte Stats-anslagen; och då Bankens behållne inkomster böra användas till Statens nytta, synes det icke vara förenligt med Statens sanna fördel att gagna några få med erhållande af Bancolån å fastigheter som Utskotten föreslagit, och deremot tillstyrka Statslån till fyllnad i Statsbehofven, som deremot kunde förekommas genom denna summas användande till allmänna större företag och anstalter; varande anspråk till Fastighetslåns erhållande så mycket mindre billigt, som genom större bidrag till afbrända Städer, Norrköping och Borås m. fl., den föreslagne summan till Fastighets-lån verkligen i egenskap af Fastighets-lån till Städerne, till större del åtgår. Skulle likväl, emot förmodan, förenämnde summa af 2,453,066 R:dr, ändock icke uppfylla de äskade anslagen, så tillstyrker jag hellre till fyllnad deri, någon större eller mindre del af det mindre anslaget till silfverköp, utgörande 150,000 R:dr årligen, eller på 5 år 750,000 R:dr, än att Stats-obligationer må införas, som skulle genom

sina

sina skadliga följder föranleda till en icke aflägsen förebråelse öfver ett förhastadt beslut, och väcka nationens billiga missnöje och ogillande af deras ombuds behandlingssätt af detta ärende. Hvad angår de begärte anslag af Bankens inkomster visar sig i första rummet Götha Canal som, efter vanlig beräkning af 300,000 R:dr årligen, fordrar för fem år 1,500,000 R:dr, anslag för Strömrensningarne, 100,000 R:dr årligen uppgår för fem år till 500,000 R:dr, hvarvid jag för egen del hellre skulle önska att halfva Strömrensningsanslaget finge tilläggas Götha Canal, dels i förhoppning att genom fyllnad i framställte behof, ett slut derpå så mycket snarare vore att förhoppas, dels derföre att om Strömrensningsanslagets hälft begagnades till anslagets egentliga föremål, vattuledningars beredande i Norra Provincerne till beredande af ved-tillgång till Hufvudstaden, den andra kunde inställas, då nu genom smärre gräfningar, i flere Rikets provincer, den försätter den indelta Arméen, till arbeten der använd, i ett beständigt dagsverkstillstånd, tvärt emot Kneckte-Contractens innehåll, hvarom jag förut denna Riksdag, ehuru förgäfves, i detta RiksStånd anmärkning framställt. Till förenämnde anslag, utgörande 2 millioner, synas mig böra läggas 200,000 R:dr lånebiträde till Norrköping, samt 100,000 R:drs lån för Borås, 10,000 R:dr årligen i fem år till ersättning för SöderTelje Bolag, som anspråkslöst icke undandragit sig de största upp-

offringar; tillsammans 50,000 R:dr, samt för Trollhätte CanalBolag högst 100,000 R:dr lån, som derom lärer hafva sig anmält och med undantag af Hjelmare Slussverk äro de som åga anspråk på bitråden, hufvudsakligen upptagne till beräkning 2,450,000 R:dr eller till den förenämnde summa af 2,453,066 R:dr, som med tillägg af Fastighets låne-tillgången, skulle af Bankens behållningar kunna disponeras.

Beträffande åter Hjelmare Slussverk, så under medgifvande af ett fortfarande understöd, som förra Riksdagen beviljades, synas med hänsigt till Statens tillgångar de större bidrag nu fordras icke kunna beviljas, då i stället för förra Riksdagen begärte och beviljade lånbitråden, frågan angår nu icke mindre än ny uppoffring af mera än en half million utan all ersättning och någons deltagande då likväl en af Rikets större ståder, med nästgränsande trakt af vestra Hjelmaren allena deraf skörda frukterne, och det är fara värdt om ett gränslöst bifall lemnas till hvad som fordras, att i Hjelmare Slussverk uppstår en ny Götha Canal, till anspråk och Rikskostnader. Hvad som till biträde i detta afseende nu kunde beviljas, kunde, om annan tillgång saknas, bereda någon inskränkning i det mindre anslaget till silfverinköp af 150,000 R:d årligen, och får jag till närmare utveckling af hvad jag så i afseende på tillgång, som föreslagne anslag anfördt vördsammeligen bifoga medföljande beräkning. Då jag, med tillfredsställelse af Utskottens betänkanden inhämtat den oryggliga föresats, att Banco- och Riksgälds-

sedelstocken ej skulle få öfverskjuta 50,000,000 R:dr, tror jag att Bancosedel-innehafvaren, i detta förklarande och föreskrifterne om silfverinköp, till förstärkning af Bankens Silfverfond, anser sig äga den trygghet för Bancosedelns bibehållne, om ej förbättrade värde, att man gerna medgifver användande af Bankens öfverskott till andra Statsbehof, till förekommande af införande af Statsobligationer, som förr eller sednare torde medföra en menlig inflytelse på Banken, och verka till oreda och Bancosedelns försämring. Slutligen förekommer ett ämne af mindre vigt, hvarvid jag gerna skulle undvika fästa någon erinran, om jag icke ansåg min pligt, såsom representant derom påkalla ett yttrande, nemligen om den föreslagne förnyelsen af tvenne FilialDisconter i Götheborg och södra delen af Riket. Om de förr varande ännu existerade, skulle jag icke yrka deras indragande, men vid nu varande förhållande, då Riksens Ständer, varnade af förluster, förflyttadt hela Discontrörelsen till Stockholm, och emot förvaltningen af denna Discontrörelse ej varit något att erinra, förekommer det mig vara inconsequent, om Riksens Ständer med förändring i förra beslut, skulle denna Riksdag anse nyttigt, hvad man förra Riksdagen, af erfarenheten, fann vara skadligt, oberäknadt den mindre säkerheten i penninge-förvaltningen, och vid pröfningen för säkerheten till låns erhållande, som torde inträffa vid aflägsna Disconter, men vid BancoDisconten icke äfventyras, hvarjemte utom dessa äfventyr, hvarföre man onödigtvis sig blottställer, det förekommer mig som Na-

tionen icke skulle godkänna, att blott i ändamål att låtta låntagares correspondance, Staten eller Banken som är detsamma, skall göra en, icke af nödvändigheten påkallad uppoffring af omkring 16,000 R:dr för bägge Disconterne tillsammans, till löner och arfvoden m. m. för Embets- och Tjenstemän, som skulle Discontgöromålen ombestyra. I sammanhang härmed får jag emot förslaget af räntans nedsättning å Discontlån till 5 procent, samt straffräntan till 8 procent, anmärka, att det icke synes billigt att gynna Discontlåntagare mera än andre att få en nedsättning i räntan, under den lagliga, då ingen anledning är att förmoda, det räntan, enskilte emellan nedsättes. Dessutom blifver det för lånbehöfvande ett misstag att tro, det dem derigenom i allmänhet någon fördel tillskyndas, hälst det ofelbart skall verka till minskade lånetillgångar för Discont-lånsökande enär många säkra låntagare, som ej kunna vägras begagna lånerättigheten, utan tvifvel skola finna deras räkning uti, att i afseende på den ena procenten, som på större summor icke är obetydlig, äfven i förväg uttaga allt hvad dem tillkomma kan, äfvensom under medgifvande att straffräntan är allt för hög, och kan billigt tåla nedsättning till 9 procent, en sådan nedsättning likväl äfven skall minska lånetillgångarne, emedan straffräntans obetydlighet hindrar låninbetalningar å bestämda tider, och med tillökning af lagsökningar, minskar inflytande af förfallne lån till ny utlåning för andra lånbehöfvande — hvad förslaget af Statsobligationers upptagande, i afseende på mindre creditivet angår, så enär utlåningssumman till

Disconterne är föreslagen att ökas med tre millioner, synes i oförmodad händelse af behof, att begagna mindre creditivet, tillgång dertill icke saknas af denna ökade Discontfond, som sannolikt icke kan till fullt belopp begagnas. Med afseende å hvad anfört år, anhåller jag vördsammeligen att Stats- och BancoUtskottens särskildta Utlåtande, som innefattar förslag till Statsobligationer må afslås, samt att de öfrige framställte anmärkningar må vid förmodad återremiss af öfrige betänkanden till Utskotten få medfölja.

(Se bifogade Tabell).

N:o 2.

Herr *Printzenskóld*, *Axel*:

Då jag fullkomligen delar Höglofl. Utskottens öfvertygelse om nyttan och nödvändigheten deraf, att genom tydligare ordalag bestämma tiden, inom hvilken TiondeSpannemålens uppsägning, af så väl Räntegifvare, som Räntetagare, bör ske, kan jag deremot ingalunda instämma uti Utskottens åsigter, i fråga om förändring af den del utaf 2 § i 1803 års Författning, som stadgar huru Räntegifvare, i afseende på uppsägelsen, bör sig förhålla, i den händelse då Räntetagaren är utom Häradet boende.

För att kunna nog tydligt ådagalägga det misstag, som jag tror här af Utskotten vara begånget, torde det tillåtas mig att uppläsa nämn-

de §., så vidt den rörer förevarande ämne. Den lyder sålunda: Är Tionde- och Räntetagare icke inom Häradet boende, må Tionde- eller Räntegifvare, som den förra om lefvererring in natura tillsäga vill, fritt stå, att denna tillsägelse, när tionde och ränta tillhöra Landt- och EcclesiastikStaterne, hos KronoFogden i orten, men om den är MilitiæStaten anslagen, hos RegementsSkrifvaren, eller vederbörande UppbördsMönsterSkrifvare, *inom den föreskrifne tiden* anmäla, samt bevis deröfver taga, *på hvilkens ansvar* det sedermera bör ankomma, att derom kungöra Tionde- eller Räntetagaren.

Sjelfva ordalydelsen uti denna punkt tyckes temmeligen klart gifva tillkänna, att ansvaret, som der nämnes, åsyftar, icke Räntegifvaren, utan vederbörande Tjenstemän, i händelse af försummelse å deras sida, att kungöra Räntetagaren om den skedde uppsägelsen. Motionairen synes äfven hafva menat desse personer, då han uti præmisserne säger, att den ifrågavarande §. väl föreskrifver det en sådan tillsägelse, när Räntetagare bor utom Häradet, kan ske hos KronoFogden eller RegementsSkrifvaren, hvilka vid ansvar böra derom kungöra Räntetagaren; men att, såsom orden lyda, *detta ansvar hvarken finnes bestämdt, eller tiden derföre utsatt;* och jag styrkes så mycket mera uti denna min öfvertygelse, som både ansvaret för Tiondegifvaren, derest han försummar att uppsäga Spannemålen, och tiden inom hvilken sådant bör ske, uti nu gällande Författningar äro uttryckeligen bestämde. Mig synes således, det

föremålet för Utskottens Betänkande borde hafva varit att föreslå: 1:o inom hvad tid vederbörande Tjensteman ålåge, att om den hos hos honom skedde uppsägelsen underrätta Tiondetagaren, och 2:o det ansvar, hvartill han kunde göra sig förfallen, i händelse sådant af honom försummades; men alldeles icke att framställa något förslag till ett förändradt förhållande emellan Tiondegifvare och Tiondetagare, då denne sednare är boende utom Häradet, hvilket icke eller af behofvet synes vara påkalladt. Och då för öfrigt detta förslag, efter min öfvertygelse till sjelfva sin princip är orättvist, emedan, i händelse det vunne bifall, den ena Räntegifvaren då ej skulle få tillgodonjuta samma uppsägningstid som den andra, hvilket icke lärer kunna stå tillsammans med den jemlikhet i rättigheter och skyldigheter, som emellan lika medborgare alltid bör med yttersta sorgfällighet bibehållas, kan jag för min del ej bifalla denna del af Betänkandet, hvilket jag allså vördsamt anhåller måtte till Utskottens ytterligare handläggning återremitteras, hvarvid dessa mina anmärkningar tillika torde få medfölja.

N:o 3.

Herr *von Qwanten, Carl:*

Mig synes att Lag- och Allmänna Besvärs-Utskotten bordt göra mera afseende på den välgrundade motion, som af Olof Janson från Elfsborgs Län blifvit gjord, och innefattas i 1 punkten af Betänkandet, att sedan Kyrkoherden

fått Boställshusen sig lagligen tillsynta, han bör utan Socknemännens deltagande dem underhålla. I denna vigtiga fråga hafva Utskotten blott hänvist till 26 Cap. 2 §. ByggningaBalken, hvilken §. gifvit anledning till många råttegångar, och anse Motionairens råttmåtiga fordran vara förklarad i de orden: *Vare han sedan skyldig att hålla them vid makt med egen kostnad.* Detta lagrum kunde aldrig vrångas om stadgandet voro slutadt hårmed; men nu säger samma Lag-§. vidare: *att når the af ålder och bruk, och ej af Prestens vanryckt förfalla, så skola Socknemännen them bygga och bättra på theras kostnad.* Dessa båda lagrum stå i fullkomlig strid mot hvarandra; och följden har verkligen varit den, att uti ett Pastorat ett förfallet halmtak kostar Församlingen nära 200 R:dr Banco, då under råttegången Församlingen hänviste till de orden, *vare han skyldig att hålla husen vid magt på egen kostnad* och Pastor hänviste till de orden i samma §. *att Socknemännen skola dem bygga och bättra på theras kåstnad, när de af ållder och bruk och ej af Prästens vanryckt förfalla.* Slutdomen fälldes efter denna sednare mening, och skulle således all byggning och *båttring*, hvarunder reparationer åfven måste förstås, alltid komma att drabba Församlingarne, alldenstund husen ej förfallit genom Prästens vanryckt. På sådant sätt skulle aldrig dessa Lagens bud att Prästen skall *hålla dem vid magt med egen kåstnad* kunna ålåggas Prästen, ehuru når man jemför dem med denna Lag-§., alla andra HusesynsFörordningar och Lagar å Boställens byggnad och underhål-

lande, finner man att andan af dem alla visar Lagstiftarens mening varit den, att Prästen lika med alla andra Boställsinnehafvare är skyldig att på egen kostnad reparera och underhålla sina hus. Sedan nu Husesyner enligt Betänkandet hvart tredje år troligen komma att åga rum, så får jag ödmjukast föreslå, att en tydligare förklaring af denna §. må ske, för att undvika det ej Socknemännen må blifva ålagde att reparera husen efter hvarje sådan syn, och hvaruti tydligare må blifva utfördt enligt gällande Författningar, huru långt Prästens skyldighet att reparera och underhålla må sträcka sig, åfvensom när Socknemäns skyldighet att bygga och båttra skall åga rum, hvarigenom många rättegångar torde kunna besparas — det kunde efter min tanka innefattas i desse tvenne alternativer, att Prästen alltid reparerade, och att Församlingens åtgård aldrig vidtager förr än byggnaden vore till reparation oduglig och i anledning deraf borde nybyggas. I anledning häraf begår jag återremiss på Utskottens Betänkande.

N:o 4.

Grefve *Hård, Carl Gustaf*:

Då en allmän författning ålägger Församlingarne skyldigheten att vid Prestegården bygga och underhålla så kallad tionde lada, och således hvarje tillträdande Kyrkoherde är berättigad, att en sådan emottaga, lärer icke någon Kyrkoherde, utan autorisation af en allmän

författning, kunna från denna skyldighet befria församlingen för längre, än sin tjenstetid; och som det synes öfverflödigt att underhålla ett hus, som icke begagnas och som lätteligen kan tarfva nybyggnad under den tid, som contract om Pastoralierne får räcka, hemställer jag till Höglofliga Utskotten, i fall denna anmärkning föranleder till återremiss, om icke det borde föreslås Riksens Ständer, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om föreskrift derom, att der Contracter om Pastoraliernes utgörande i Spannemål äro för vissa år uppgjorde eller framdeles uppgöras, Församlingen må, så länge Contracterne gälla, vara befriade från skyldigheten att underhålla tionde-lada, och berättigade, att densamma efter godtfinnande disponera.

N:o 5.

Grefve *Hård, Carl Gustaf:*

Uti det upplästa Betänkandet föreslår Höglofliga LagUtskottet, att mål rörande dryckenskap samt oloflig bränvins-minutering, äfven må vid tillfälle af inträffande urtima Ting åtalas och afdömas. Då Utskottet förut ansett, att allmänna säkerheten icke torde äfventyra genom ett några månader fördröjdt åtal af dylika förbrytelser, finnes icke heller någon anledning hvarföre de framför andra brottmål, som med böter bestraffas, skulle vid urtima Ting handläggas. Man skulle med samma skäl tillåta alla måls upptagande vid inträffande urtima Ting,

och således göra TingsRätterne de facto permanente. — Frågan härom synes mig lämpeligen kunna anstå tills LagComitéens förslag till Rättegångsordning kommer under granskning.

Utskottet har, efter min tanka, gått för långt, då det ansett dryckenskap icke vid något tillfälle böra från ansvar undantagas. Öfverlastande är icke något brott, endast öfverträdelse af ett godtyckligt förbud; ty med lika skäl kunde en viss matordning föreskrifvas, och en öfverträdelse deraf kallas brott. Att tillfredsställa naturliga begär, då det icke sker på bekostnad af någons rätt, bör icke kunna någon betagas, först då, när det enskilta lifvets handlingar medföra inflytande på det allmänna eller innefatta störande af allas anspråk på ordning och säkerhet, blifva de föremål för Lagstiftningen. I följd häraf borde öfverlastande inom enskildt hus icke bestraffas, utan endast der offentligheten medför allmän förargelse eller brott under fylleri utöfvas. Minsta straffet borde drabba den, som på vägar, gator eller vid allmänna sammankomster är öfverlastad; ett högre den, som i ett nesligt tillstånd åstadkommer förargelse under Gudstjenst och det högsta den som i ett sådant tillstånd begår brott.

Straffets skärpande för förnyadt fylleri, är utan ändamål. Den som har aktning för opinionen, låter af sjelfva åtalet rätta sig; den det icke har, rättas hvarken af högre böter eller stockstraff. Lämpligare vore, att den, som af

fylleri gör vana, blefve af Presterskapet inför KyrkoRåd eller Sockenstämma varnad.

Förvandlingen af böterne till fängelse vid vatten och bröd synes mig obillig, och ännu hårdare det stadgande, att hvem som helst kan, emot böternes erläggande, förskaffa sig rättigheten till arbete af en för fylleri dömd person, som icke sjelf kan erlägga böterne. Derigenom dömes den felaktige till en temporär lif-egenskap.

Om straff-lagarne i fylleri-mål någonsin uppfyllt sitt ändamål, att minska eller förekomma så beskaffade förseelser, hade deras orättvisa haft någon ursägt — nu äga de den icke, då erfarenheten knappt lemnar exempel af en enda derigenom förbättrad.

I fall af återremiss torde dessa anmärkningar få dermed till LagUtskottet åtfölja.

Bilagor

till Pleni-Protocollet för den 5 Julii förmiddagen.

N:o 1.

Friherre *Anckarsvärd, Carl Henric:*

De constitutionella ordningarne hafva lika såsom allt annat i naturen en bana för utvecklingen att genomlöpa, till uppnående af den stadga, jag tror böra utgöra det samvetsgrannaste syftemålet för Representantens verksamhet. Öfvergången från enväldet till de lagbundna styrelseformerne, har alltid och allestädes varit ett revolutionsverk, och det ligger i sjelfva sakens natur, att den lagstiftning, som ifrån ett sådant hastigt öfvergångstillfälle leder sitt ursprung, måste innebära många brister, vållade dels af tidsomständigheternas inverkan, dels af svårigheten att i ett sådant ögonblick kunna förese och ihågkomma allt. Ifrån denna naturliga orsak torde man äfven få härleda, att i vår Statsförfattning det stadgande saknas, att Konungens civil-lista vid hvarje Regentombyte för hela Regeringstiden till summa bestämmes och anslås; och det är ifrån denna Lagstiftningsbrist, som den mindre behagliga händelse nu inträffar, att den enskilte Representanten framkallas uti en ställning, emellan tillfället, att

som StatsUtskottet behagat yttra, ådagalägga underdånig vördnad och tillgifvenhet för en älskad Konung, och samvetets röst som påminner om Representantens pligt att framför allt afse de representerades förmåga i bredd med behofvets vigt vid beviljandet af ökade Statsanslag.

Vid jemförelsen emellan anslagen för första HufvudTiteln åren 1810 och 1818, tror jag att man skall finna full anledning att fästa uppmärksamheten vid dess jemt stigande ziffertal. Herr Grefve von Essen har väl till Riksens Ständer framställt, att de för Kongl. Maj:ts Hofhållning anslagne 320,000 R:dr B:co befinnas otillräcklige, och att den uppgifne bristen skulle utgöra omkring 100,000 R:dr B:co; men Herr Grefve von Essen, har icke ådagalagt att Konungen i och för denna uppgifna brist vore uti något trångmål eller verkligt behof, och en sådan framställning lärer också näppeligen kunna göras, då man genom beräknandet af de 200,000 R:dr B:co, hvilka till Kongl. Maj:t årligen utgå från RiksgäldsContoiret, med tillägg af 5000 R:r B:co. Konung Carl XIII:s LifränteCapital genast finner den uppgifne bristen betäckt, och dertill ett öfverskott af 105,000 R:dr B:co. Då hvarje Svensk man är ögonvittne till Hans Maj:ts Konungens enskilta frikostigheter, så visar det sig tydligen, att den värde Motionairens framställning om ett ökadt anslag för första HufvudTiteln icke varit påkalladt af öfvertygelsen om bristande tillgångar för Hans Maj:t, att bestrida de utgifter, som dess Hofhållning erfordra. Då man

dessutom tager i betraktande, att Svenska Folket, utom de för Konungens Hofhållning anslagne 320,000 R:dr, till samma ändamål erlägger 5000 R:dr årligen till meubler, till Hof-Stallet hitintills 17,450 R:dr, utom de indelte Råntorne, till Slottets Police, lysning och renhållning 16,4000 R:dr, ved och kohl för de Kongl. Hofven 25,000 R:dr samt till Kungsgårdarnes underhållande 28,000 R:dr; så finner man att det Svenska Folket redan så ansenligen bidrager till Hofhållningen, att jag för min del anser det vara ganska betänkligt att bevilja något ökadt anslag.

Bibehållande af Kronans anseende har uti motionen blifvit anfördt såsom anledning till bifall för den, och det bör härvid icke finnas underligt om begreppen, rörande fordringarne för Kronans anseende kunna vara delade. *Konungens Hof står, enligt* 48 §., *under Konungens enskilta styrelse; kunnande Han alla beställningar vid sitt Hof efter behag tillsätta och derifrån afsätta*: jag skulle tro att hvarken Kronans eller Statens anseende skulle komma att lida, om nödiga reformer uti den löntagande delen af Hofvets Tjenstemanna-personal vidtoges såsom utväg att, åtminstone i någon mohn minska den uppgifna bristen för första Hufvud-Titeln. Det måtte förlåtas mig, om jag tror att 320,000 R:dr böra kunna administreras på ett sätt, att de blefvo tillräcklige för sitt ändamål. StatsUtskottet har biträdt den tankan, att anslaget synes otillräckligt såsom en oundviklig följd af myntvärdets undergångna försämring, med

hvilket förhållandet likväl icke år annorlunda nu än för 11 à 12 år tillbaka. Detta anslag var för Högstsalig Hans Maj:t Konung Carl XIII tillräckeligt utan några enskilta tillgångar, och om någon myntförsämring under tiden ägt rum; så hafva också de åtliga varornes pris under tiden betydligen fallit, och båda dessa omständigheter gemensamt verkat högst ofördelaktigt å de Skattdragandes välstånd. Statens verkliga anseende bör i min tanka fråmjas genom beredandet af den enskilta välmågan och trefnaden. Det anseende som vinnes genom en mera utsträckt StatsLux, är för min, tillåfventyrs allt för inskränkta fattningsförmåga, allt för problematisk, och jag tager mig friheten, att i afseende derå, åter upprepa, huru jag tror, att Statens åra, Statens anseende i den mening hvarutur det som oftast yttras, blott äro ord, dem folket ofta dyrt betalar med hela frukten af sitt arbete och sin möda. Jag har ifrån det inre af landet medfört den öfvertygelsen, att Svenska Folket, uti massa tagit, är i stort betryck; att dess utskylder äro för stora till förmågan att utgöra dem; att behofvet alfvarsamt påkallar lindring och ändring uti ett genom sin ålder nu mera olämpligt, och till tiden icke mera passande beskattningssätt, som drabbar jordbruket med sin största tyngd. Så länge inga indragningar göras till lindring uti de skattdragandes besvär, anser jag mig icke tillståndigt, att samtycka till så beskaffade förhöjningar å anslagen, som det ifrågavarande. Jag inser fullkomligt hela obehaget af min ställning vid detta tillfälle, jag föreser ganska

väl

vål alla tydningar och misstydningar af mina bevekelsegrunder; men då jag eftertånker huru jag sjelf vid flere tillfällen påstått frimodighet och sjelfförsakelse böra vara ifrån Konungens Rådgifvare oskiljaktiga egenskaper, så har jag vid detta tillfälle icke kunnat tveka emellan kånslans och pligtens bud, då jag som Representant finner mig påkallad, att högt yttra min öfvertygelse. Det tillhör dessutom mitt sinnelag, att hellre uställa mig för klandret, i anseende till den öfvertygelse jag hyser, än att i tysthet ogilla sådane åtgärder, till hvars bifall eller afslag min röst varit offentligt påkallad.

StatsUtskottets Betånkande upptager åfven ett ökadt anslag af 50,000 R:dr B:co för Hans Kongl. Höghet KronPrinsen, i anledning af Dess höga förmålning och i följd af 1818 års Ståndets Beslut; men StatsUtskottet föreslår dessutom en summa af 20,000 R:dr B:co till den Kongl. Prinsessans enskildta disposition. Enligt min öfvertygelse voro Hennes Kongl. Höghets handpenningar inberåknade i den summa af 50,000 R:dr, som af föregående Ståndet anslogos såsom en blifvande tillökning för Hans Kongl. Höghets hofhållning vid tillfället af dess förmålning. Jag anser mig derföre icke kunna tillstyrka bifall till dessa 20,000 R:dr B:co, och jag fruktar härvid icke tydningen af en elak vilja, då jag gör mig det såkra hopp, att detta unga Furstliga par skall veta att igenfinna den sanna hyllningen uti det samvetsgranna uppfyl-

landet af den medborgerliga pligt, som ålägger Representanten, att, så litet som möjligt, söka göra sig behaglig på sina representerade medborgares bekostnad. Då för Sveriges Drottningar något särskilt anslag till så kallade handpenningar icke sedan den sednaste StatsFörfattningen varit i fråga, så synes det mig icke vavara i sin ordning, att erbjuda Hennes Kongl. Höghet KronPrinsessan en agrement, som Riksens Ständer icke funno sig i tillfälle att på samma gång i underdånighet erbjuda Hennes Kongl. Majt Drottningen. Jag anhåller äfven i denna del om återremiss af Betänkandet.

Vid frågan om befrielse för de Kongl. Hof-Stallet underlagde räntegifvare, att in natura erlägga deras räntehö, finner jag StatsUtskottet hafva för högt beräknat det blifvande markegångspriset å hö och halm, hvaraf jag befarar en påtagelig brist i denna del böra blifva en följd. Jag anser icke billigt att de till Kongl. HofStallet anslagne räntegifvare hårdare än alla andra deras vederlikar betungas, och om en långvarig orättvisa derutinnan ägt rum, att då öfriga räntegifvare inom Sveriges Rike, icke ägt att forsla ränte-persedlarne utöfver 6 mils väg; så har å afståndet icke något afseende blifvit gjort för dessa under Kongl. Hof-Stallet skattskyldige, hvilka jag anser böra alldeles befrias från all forssel-lön, då deras ränte-persedlar komma att utgå efter markegång. Jag anhåller äfven i följd häraf om återremiss utaf Betänkandet.

N:o 2.

Herr *Berghman, Ambrosius Magnus*:

Det kunde synas eftertänkligt, att fritt yttra sig i en sak, som rörer en älskad och vördad Konungs interesse; men då denne Konung är CARL JOHAN, hvars ädla och stora själ är så högt upplyft öfver alla enskilta afsigter, fruktar jag icke att blifva omildt ansedd, för det jag höjer min röst, att hindra förökandet af de tyngder, som redan trycka, utan öfverdrift sagdt, i allmänhet fattige medborgare.

Vid 1809 års Riksdag blefvo 270,000 R:dr anslagne för då varande Konungens Hofhållning. En Ridderskapets och Adelns Ledamot fann sig föranlåten att vid 1815 års Riksdag föreslå en tilläkning af 50,000 R:dr, hvilka ock af Rikets Höglofliga Stånder blefvo beviljade, jemte 5000 R:dr till underhåll af meublerne på Kongl. Slottet; så att Konungen derefter fick årligen 325,000 R:dr. Utom dessa anslag underhåller Staten Konungens Stall och fournerar ved och kohl för Kongl. Slottet. Äfven vid sistnämnde Riksdag beviljade Ståndernе Konungen och Dess Dynasti 200,000 Riksdaler om året, att everldeligen uppbära, såsom ersättning för den del af Guadelouppska lösnings-summan, som blifvit använd till Rikets utländska skulds betalning. Vidare har Kongl. Maj:t årligen 5000 Riksdalers ränta på Konung CARL XIII:s hemgifts-capital, och Stallets underhåll upptager StatsUtskottet till 28,000 R:dr. Hans Majestät

Konungen njuter således af StatsVerket årligen 558,000 R:dr, oberåknadt hvad ved och kohl kosta. Hårvid bör tagas i consideration, att, sedan KronPrinsen förmålt sig, Dess årliga anslag af 100,000 R:dr nu föreslås att ökas till 170,000. — Om man sammanråknar hvad Konungen hittills årligen uppburit af Staten, hvad KronPrinsen hådanefter skall erhålla, och det som Kongl. Prinsessan njuter och dertill lägger PensionsStaterne efter Konung Gustaf III, Konung Carl XIII, dels såsom Konung och dels såsom Furste, f. d. Konungen, trenne Enke-Drottningar, två KronPrinsar, en Hertig och trenne Prinsessor; så uppkommer en så högst betydlig summa, att intet af naturen så vanlottadt, så fattigt, och på näringar så blottadt Rike som Sverige, lärer så mycket contribuera för sitt Konungahus. — Jag anser för en af Nationens första pligter, den, att vårdigt underhålla sin Konungs Hof. Sjelfva Evangelium bjuder: gifver Kejsarenom det Kejsarenom tillhörer; men jag tror att detta gifvande bör vara relatift till dens förmåga som skall gifva, ty ultra posse, nemo obligatur. Och då jag med fullkomligaste öfvertygelse tror att Nationens krafter icke medgifva ett förökadt anslag för Konungen; kan jag ej tillstyrka bifall till StatsUtskottets härom gifne förslag, och det så mycket mindre, som Konungen har 64,000 Riks-Bancodaler af Konungariket Norrige, hvilka torde fylla bristen, om Svenska anslagen möjligen icke skulle svara emot behofvet.

N:o 3.

Friherre *Anckarsvärd*, *Carl Henric:*

Vid granskningen af de föreslagne Statsanslagens alla Hufvudtitlar, blifver det snart sagdt en omöjlighet, att med den noggrannhet, som vederborde, behandla ett så vigtigt ämne; men då tvekan emellan ett ofullständigt arbete och ingen åt ämnet lemnad uppmärksamhet, hos Representanten icke kan få äga rum, så utbeder jag mig, att få afgifva de hufvudsakligaste anmärkningar, hvartill jag funnit mig befogad, förmodandes jag, att de i dessa ämnen mera sak-kunnige icke låra underlåta att fylla bristen.

Under andra HufvudTitelns första punkt, förekommer Stats-Utskottets framställan, huru vid frågan om tillökade löner för JustitiæRevisionen, samt för Justitiæ Canzlers Expeditionen, tvenne Stånd bitrådt dessa tillökta löner, samt tvänne Stånd ansett denna tillökning blott för Justitiæ-Revisionen, men ej för Justitiæ-Canzlers Expeditionen böra äga rum.

Under den för handen varande utarbetning af en ny reglering för alla Statens Embetsverk, kan jag ej tillstyrka oformligheten, att under tiden nya tjenster tillskapas, hvilka vid den nya Stats-regleringen kunde komma att, uti ännu betydligare mon öka IndragningsStaten, och att såmedelst motarbeta ett godt och nyttigt ändamål. Jag hemställer derföre, om icke StatsUt-

skottet borde tills vidare afstyrka alla dylika partiella regleringar.

Uti andra punkten tillstyrkes, att de arfvoden, som till HofCanzlers-Embetets ombud, till Tryckfrihetens vårdande i Landsorterne utgått af 50 till 60 R:dr för hvarje sådant ombud, borde å Stat uppföras. Jag kan för min del icke finna att något sådant arfvode är lämpligt, då jag föreställer mig, att Tryckfrihetens vårdande i en Landsort, bör innebåra ett medborgerligt förtroende, som här bör förutsätta högsta grad af bildning; och tillika oberoende, särdeles af ett så inskränkt arfvode, som 50 R:dr Banco; jag anser det således böra utur Staten alldeles försvinna.

Uti 3:dje punkten förekommer ett tillstyrkt anslag af 1,112 R:drs tillökning på MedicinalStaten för Barnmorskors bildande; härvid framställer sig för mig, huru som MedicinalStaten efter 1820 års RiksStat redan upptager nära 65,000 R:dr; det skulle synas mig, som detta anslag borde kunna så fördelas, att derinom funnes tillgång för de nu begärte 1,112 R:dr, och att något mindre vigtigt föremål, som nu tilläfventyrs medtager tillgångarne borde gifva vika för det större; jag kan ej föreställa mig gränsen för dessa beständigt begärte, och snart sagdt lika lätt beviljade Statsutgifter, hvarigenom anslagssummorne ifrån Riksdag till Riksdag ökas uti en så förskräcklig progression. Jag yrkar derföre äfven ändring uti StatsUtskottets tillstyrkande af denna partiella Statsutgift.

Uti 6:te punkten förekommer StatsContoirets hemställan om öfverflyttande från 8:de hufvudtiteln af 300 R:dr för döda kroppars besigtigande till 2:dra hufvudtiteln, hvilket Stats-Utskottet tillstyrker; äfven som summans ökande till 3000 R:dr. För min del finner jag att denna utgift i anseende till sin egenskap af obestämd, helt och hållet tillhörer 8:de hufvudtiteln, såsom innefattande extra ordinarie utgifter, och kan jag icke inse orsaken hvarföre denna öfverflyttning bör äga rum. Jag föreställer mig att den föreslagna tillökningen till 3000 R:dr B:co, måtte grunda sig å de förra årens erfarenhet, och jag kan således ingenting anmärka emot sjelfva summans sålunda upptagande i Statsanslaget.

Uti 17:de punkten förekommer en beviljad löneförhöjning för ÖfverIntendentsCanzliet, hvarvid jag äfven tar mig friheten begära StatsUtskottets uppmärksamhet af samma skäl, som jag förr åberopat och alltid skall åberopa emot alla partiella regleringar, under det den stora regleringen med Embetsverken ännu är oafgjord.

Uti 18:de punkten tillstyrker StatsUtskottet att anslaget till skrifmaterialier och expenser, samt ved och ljuspenningar för Collegierne m. fl. publike Verk, måtte ifrån 42,340 R:dr ökas till 50,000; jag anmärker härvid och upprepar hvad jag redan yttrat, att jag med största farhåga emotser detta gränslösa beviljande af nya utgifter; det är med den största förundran jag uti Nationalrepresentation finner rösterne så

litet förenade, om att yrka hushållning och omtanka, såsom ett medel, att göra de varande Statsanslagen måhända mera än tillräcklige; då deremot ett oåterhållet bifall till nya fordringar utan tvifvel städse skola föda nya behof, hvilka icke kunna fyllas utan de Skattdragandes ytterligare betungande. Jag skulle derföre tro att StatsUtskottet kunnat tillstyrka Riksens Ständer, att erinra om nödvändigheten att så hushålla med de 42,000 R:dr, som till detta ändamål äro anslagne, att de ytterligare begärdte 8000 kunnat vid detta tillfälle besparas.

Uti 19:de punkten behandlar StatsUtskottet ett ämne, som intager en ej obetydlig plats i Statsanslagets ziffertal, nemligen anslaget för den Utrikes MinisterStaten. StatsUtskottet anser väl, att det allena beror på Kongl. Maj:t, att pröfva och förordna hvad beskickningar vid Utrikes Hof, som kunna finnas nödige för Rikets värdighet &c., och huruvida någon indragning af hitintills vanliga ministeriella poster, genom Diplomatiska ärendernes besörjande af Chargé d'affaires skulle kunna äga rum. Jag bestrider ingalunda denna det Höglofligе StatsUtskottets uppställning öfver ämnet; men jag utbeder mig att derjemte få framställa, huru som det är Svenska Folkets ostridiga rättighet, att allena genom Riksens Ständer beskatta sig sjelfve; att allena genom Riksens Ständer först fatta ett omdöme, och sedan i följe deraf besluta om Statsanslagens summor, hvarvid naturligtvis kommit i öfvervägande en noggran pröfning af föremålens mera och mindre nöd-

vändighet; af nyttan utaf deras utsträckning, afvägd med de olägenheter, som dessa utgifter verka å de skattdragande, då icke fördelarne å en annan sida äro så påtagliga, att de motsvara det lidande, som tunga skattbördor alltid förordsaka. Jag är således med StatsUtskottet fullkomligt ense deruti, att inga föreskrifter kunna eller böra gifvas Konungen, om hvilka af de utrikes Ministerposterne, som böra bibehållas eller ej, men jag tror deremot att Riksens Ständer icke allenast med full rättighet, utan äfven med fullkomlig säkerhet, kunde bestämma, att Svenska Folket långt ifrån att vara i tillfälle, att för MinisterStaten öka anslaget icke för närvarande år i tillfälle, att för detta behof bevilja mera än 60,000 R:dr Hamburger Banco.

KonungaRiket Norrige betalar till Utrikes MinisterStaten i ett för allt 15,000 R:dr Hamb. Banco. Då nu Svenska Folket påtager sig fyra gånger så mycket, synes mig att man äfven vid detta tillfälle icke undandragit sig, att bära största tyngden.

Jag inser ganska väl huru litet afseende för det närvarande kommer att fästas vid detta mitt andragande, men om jag ej fruktade, att vara Prophet uti mitt eget land, så skulle jag förutsäga, att den tid varder kommandes, då de skattdragandes tillstånd må hända kan komma att verksammare än nu, gifva sig tillkänna; och det torde blifva mindre lätt att bota det onda sedan det fått uppnå sin högsta höjd, än att i

tid genom ett fördomsfritt besinnande af vår så väl politiska som œconomiska ställning i förtid mota ett öfverhängande ondt. Sedan sista Regements-förändring har Finnland och Pommern blifvit afskiljde ifrån Sverige, hvarigenom våra œconomiska utvägar blifvit så ansenligen förminskade. Jag önskade veta om StatsUtskottet anställt någon jemförelse emellan Svenska Minister-lönerne uti St. Petersburg, London och Paris under den förra tiden och den närvarande. Då Minister-aflöningarne alltid utgått i Hamburger Banco, då varupriserne på de utrikes orterne relativt till Hamburger Banco icke i min tro undergått någon betydlig förändring, så skulle jag ej finna något skäl om dessa Minister-löner nu äro betydligt högre än förr. Hvad sjelfva nödvändigheten af dessa höga deplomatiska Agenter vidkommer, så kan jag ej neka mig, att framställa en anmärkning, huru jag ofta haft tillfälle att förundra mig deröfver, att så angelägne och så dyrt betalte Embetsmän så länge kunna vistas utom sina stationer och understundom hemma i landet, under ett fortfarande åtnjutande af deras åtmindstone för StatsVerket högst dryga tractamenten. Man skall härvid lätteligen kunna vilja svara mig, att jag häraf begriper lika litet, som om jag skulle göra samma anmärkning dervid, att man sett Landshöfdingar, som säkerligen under deras tjenstetid vistats flere år utom, än inom sine Län. Jag anmärker ytterligare, att jag aldrig sett iakttagas att någon afräkning till Statens nytta uti Minister-appointementer ägt rum, för sådane personer som förut på Stat ägt betydliga löner.

StatsUtskottet har vid denna fråga velat visa en sparsamhets-anda för det allmänna deruti, att det synes hafva afslagit Regeringens begäran af en ytterligare tillökning till Minister-Staten af 50,000 Riksdaler Hamburger Banco, på så sätt, att Utskottet derutaf endast tillstyrkt en tillökning af 10,000 Riksdaler Hamburger Banco; men då Kongl. Maj:t vid denna sin proposition tillkännagaf sig för åttonde Hufvudtiteln icke behöfva mera än 50,000 Riksdaler Banco i den händelse Riksens Ständer beviljade den begärda tillökningen för MinisterStaten, så har Utskottet de facto tillstyrkt MinisterStatens ytterligare ökande med dessa 50,000 Riksdaler, då de på extra Utgifts-titeln icke blifvit minskade. Jag fruktar, att man ännu hos oss icke gjort sig tillräckligt bekant med de constitutionela formernas fordringar; med de pligter som dess rättigheter ålägga Representanterne; det är uti Stats-anslagen, som Representationens hela magt och styrka innefattas; det är vid deras bestämmande, som det åligger Representanten att på det samvetsgrannaste afväga nödvändigheten och nyttan af en föreslagen utgift, då man aldrig får åsidosätta att det är producten utaf folkets svett och möda som bestrider den.

Det är vid Stats-anslagens bestämmande, som Folkets Representanter äga att visa, om det till Ministèrens nit, skicklighet och drift äga fullt förtroende, i hvilken händelse de kunna anslå betydligare summor under öfvertygelsen af ett för Samhället förmånligt användande, då i det motsatta fallet de böra vara högst noggräknade

vid beviljandet äfven af det högst nödvändiga. — Det är endast och allenast på detta sätt som Folkets Representanter med hopp om framgång kunna framtvinga nödvändigheten af en administration, som äger förmåga, att med de inskränkta medel som utan rubbning i Stats-borgarens välstånd kunna erbjudas, uträtta det mesta möjliga goda, som i Stats-œconomiskt afseende aldrig kan åstadkommas, utan det alla delarne omfattande Statshushållnings-systeme, hvars saknad hos oss icke numera lärer kunna motsägas.

Jag anhåller om återremiss af Betänkandet.

N:o 4.

Herr *von Weigel, Christian Ehrenfried:*

Sedan det Höglofliga StatsUtskottet nu inkommit med Betänkanden, om den blifvande Stats-regleringen, och deribland äfven under andra Hufvud-titeln föreslagit de förändringar, hvilka MedicinalStaten bör undergå, anhåller jag att, beträffande den sednare, vördsamt få göra följande erinringar.

Utskottet anför: "Till medhjelpare för Provincial-Medici vid förrättningar pro tempore, då antingen en ProvincialLäkare dör, sjuknar eller för ålder tarfvar biträde, eller då biträde pröfvas nödigt i anseende till uppkomne farsoter, har hittills blifvit bestådt för 8 sådane medhjel-

pare 77 Riksdaler 37 sk. 4 runst. och 8 tunnor Spannemål för hvardera; men som tillfälle till Läkare-bitråde nu mera icke bör kunna saknas, sedan BataillonsLäkare vid alla Regementer blifvit anställde, samt i anledning af Kongl. Maj:ts derom afgifne nådiga proposition och fleras motioner flere Provincial-Medici blifvit antagne, anser StatsUtskottet nämnde löner 622 Riksdaler 8 runstycken med derunder beräknade 64 tunnor desto hellre kunna indragas, som, om vid något tillfälle en Provincial-Medicus skulle behöfva bitråde vid Läkarevården, tillgång till den mindre betydliga utgift sådant kan medföra, icke bör kunna saknas på andra för Medicinalverket anviste anslag."

I anledning häraf anhåller jag att få upplysa, att enligt Kongl. Maj:ts Bref den 19 Oct. 1814, Provincial-Chirurgen i Stockholms Län, hvilkens ständiga bitråde Länet ej kan umbära, njuter ett årligt arfvode af 150 Riksdaler af denna fond; hvarföre således, om förut omnämnde af Utskottet projecterade indragning bifalles, ett särskilt anslag på Medicinal-Staten torde böra uppföras till nämnde ProvincialChirurgs lönande.

Vidare får jag anföra, att det obetydeliga anslag, om hvilkets indragning nu är fråga, hittills väl årligen kunnat lemna någon behållning för Statsverket, emedan det aldrig blifvit anlitadt, utom i sådane händelser, der inga andra utvägar funnits, att förskaffa ett af omständigheterna såsom nödvändigt påkalladt bitråde åt

ProvincialLåkare; men att en del af detsamma likvål årligen utgått, och att för det närvarande sådane arfvoden äro beviljade för ProvincialMedicorum medhjelpare, i Kopparbergs, Kronobergs och Blekinge Län, samt Philipstads District af Wermlands Län, af orsaker som ännu fortfara och beklageligen ej så snart torde komma att upphöra.

Utskottet anser väl, att tillgång till sådane utgifters bestridande icke bör kunna saknas på andra för Medicinalverket anviste anslag, men så mycket jag kan finna, äro de nästan alla af den natur, att besparingar å desamma aldrig skola kunna uppkomma, med undantag af Titeln till farsoters och smittosamma sjukdomars hämmande m. m., hvartill Utskottet hädanefter föreslagit 6000 R:dr årligen, och den till kostnaders bestridande för besigtningar å döda kroppar, hvartill 3,000 R:dr årligen äro beräknade; hvilka möjligtvis skulle kunna lemna tillgångar dertill. Då detta likvål beror på omständigheter, hvilka ej i förhand kunna beräknas, och det lika lätt skulle kunna hända; att sistnämnde båda anslag kunde vid vissa tider blifva otillräckliga till och med för deras egna verkeliga ändamål, så önskar jag att få fästa Höglofl. Utskottets uppmärksamhet derå; för att, i händelse de kostnader, som för ProvincialLåkares bitråden hädanefter kunna blifva oumgånglige, ej af besparingarne på förut omnämnde Titlar skulle kunbestridas, någon annan utväg att erhålla erforliga medel dertill, måtte af Utskottet blifva anvist.

Att Utskottet till indragning föreslagit 3,322 R:dr 13 sk. 4 r:st, hvilka på nuvarande MedicinalStaten finnas, såsom en odisponerad årlig tillgång upptagne, är en naturlig följd af denna Stats förändrade reglering; jag får likväl i anledning deraf anföra, att Kongl. Maj:t uti Bref den 12 Junii 1816, i nåder beviljat Kongl. SundhetsCollegii Kammererare, i anseende till de honom åliggande ansenligen ökade, trägne och ansvarsfulla göromål, en årlig gratification af 100 R:dr, hvilken af nu ifrågarande medel utgått, och efter hvarje års fullbordadt bokslut blifvit anordnad. Att tillgång måtte finnas till utbetalande af denna årliga gratification äfven hädanefter är så mycket mera nödvändigt, då Kongl. SundhetsCollegii Kammererare ej åger högre lön än 340 R:dr årligen, 37 T:r Spannmål derunder inbegripne, oaktadt hans göromål äro verkeligen ganska mångfalldiga; något bitråde utöfver det af en Renskrifvare honom ej bestås, och hans egenteliga göromål erhållit en ytterligare betydlig tillökning, igenom redovisningen af de för besigtningar å döda kroppar utgående och inkommande medel, hvilken före detta tillhört Kongl. Maj:ts och Rikets StatsContoir men på Kongl. SundhetsCollegium blifvit öfverflyttad, till följd af Kongl. Maj:ts förnyade Nådiga Instruction för ProvincialLäkare i Riket.

N:o 5.

Grefve *Hård*, *Carl Gustaf*:

Höglofl. StatsUtskottet har ansett sig icke kunna tillstyrka något afseende å den gjorda

hemställan om tillökning i lönerne för 4 HofRättsRåd i Götha HofRätt, medelst anslag af skillnaden emellan Assessors och HofRättsRådslöner; dels derföre, att besparing med Statens medel vore af omståndigheterne högt påkallad, dels derföre, att en högre fullmakt icke skall beråttiga till annan lön, än den Staten består för innehafvande verkelig tjenst. Det förra skälet bör så vida gälla, att ingen onödig utgift bör äga rum, och det senare synes här icke kunna tillämpas, enär råttvisan fordrar ett lika förhållande i afseende på löne-förmoner för Embetsmän med lika vårdighet och befattning.

Då Svea HofRått för 21 Ledamöter har 6 HofRättsRåds-löner, men Götha HofRätt för 20 Ledamöter endast 4, ehuru i den förra endast 3 HofRättsRåder äro Ordförander på Divisioner, och i den senare 4, synes denna råttvisa icke vara iaktagen.

En Ordförandes göromål äro hvarken mera trägne eller mera maktpåliggande, än en annan Ledamots, men man har förmodeligen afsett, att, då i detta fall den högre vårdigheten vanligen medföljer en längre tjenstetid, densamma också borde åtföljas af en större lön. Detta synes mig ock så mycket billigare, som utvägen för en HofRättsLedamot till befordran utom verket är ganska inskränkt och i allmänhet lönerne inom HofRåtterne, förenade med högst obetydeliga extra inkomster, i förhållande till andra Embetsmåns äro ganska små.

På

På denna grund och då den ifrågavarande löneförhöjningen synes mig ganska obetydlig i det hela, hemställer jag om icke StatsUtskottet skulle finna skäligt, att tillstyrka bifall till Kgl. Maj:ts i detta ämne meddelade Nådiga remiss.

Bilagor

till Pleni-Protocollet för den 5 Julii eftermiddagen.

N:o 1.

Friherre *Carpelan*, *Carl Mauritz*:

Frånvarande vid de discussioner, som hos Höglofl. Ridderskapets och Adeln förefallit, föranledde af BevillningsUtskottets föreslagne förändrade Tariff för ut- och ingående SjöTullsafgifternes beräknande, och således icke kännande de anmärkningar, som dervid blifvit gjorde, har jag trodt mig pligtig fästa Höglofl. BevillningsUtskottets uppmärksamhet vid följande förhållanden.

Herr Fornander har uti dess gjorda reser-

vation åskat Tullens ytterligare nedsättande å Klåde, Ylle, Bomulls- och Sidenvaror; deruti instämmer jag för min del, ej allenast helt och hållit, utan anser åfven till och med den af nämnde Herr Fornander projecterade Tariffen ändock för hög. Samma öfvertygelse hyser jag likaledes om den fixerade tullen å åtskilliga andra effecter, hvarvid jag, vid en högst flygtig öfversigt, synnerligast fästat mig vid följande:

15 procent å *Casimir*, hvaraf i synnerhet *hvitt Casimir*, såsom oumbärligt för Militaira- Civila- och Gala-uniformer, synes mig nog dryg, åfvensom 20 procent å *Caffe-bönor*; en vara som vanan gjort till ett behof för alla klasser af Svenska medborgare.

Tullen å *Viner* är bestämd till 25, 40 å 50 procent. Ehuru man borde förmoda att ingen Tullförsnillning å en sådan vara kunde existera, utan i connivence med Tullbevakningen; blir denna slutsats likväl högst felaktig då man dels considererar den ofta öfvade plågseden att på dertill lämplige ställen mer eller mindre aflägsne från bevakningsorten, i öppna sjön nedsänka vinfastager eller ock med båtar landsätta dem, hvartill Gottländska localen åtminstone är högst gynnande — dels ock åser den under namn af *Skeppsprovision* tullfritt tillåtne införseln deraf (åfvensom af Caffé och Risgryn); oaktadt Kongl. GeneralTullstyrelsens hittills vidtagne nitiska åtgärder, har den sig derifrån hånflytande betydliga Tullförsnillning icke kunnat förekommas; men skulle någon möjligen kunna

betvifla detta förhållande, får jag blott hänvisa till Vin-Import-Tabellerne vid Wisby SjöTulls-Kammare, hvaraf tydligen skönjes att *enda artikeln Communion-vin* årligen på Gottland öfverstiger hvad som blifvit af vin derstädes införtulladt och införpassadt.

Att erlägga 15 à 25 procent för *Plymer*, synnerligast *strutfsjädrar* som icke i Sverige produceras, men dock äro ej allenast nog allmänt brukade af det täcka könet, utan äfven anbefallde att nyttjas till Generals, Landshöfdinge, Presidents, StatsSecreterare och Hofuniformer; samt att belägga alla slags *infattade pärlor* med 15 à 20 procent, synes mig nästan innefatta ett påbud att tullförsnilla slikartade effecter, som kunna utan minsta svårighet undandöljas; då deremot en nedsatt Tull till 3 à 5 procent, gjorde — torde hända — att importeuren ej ansåg det löna mödan undansnilla Staten dess råttmåtiga skärf.

I allmänhet betraktadt, synes mig effecter af hvad art som hålst, hvilka med en mindre volumineuse omfattning förena ett större värde, böra med den *lägsta möjliga tull* beläggas — äfvensom jag tror att mindre tullförsnillning uppkom deraf att *alla viner*, utan undantag, fingo vidkännas lika låg tull.

Genom sådana nedsatta förtullningsprinciper skulle Staten vinna flerfaldigt mera, både med hänsigt till Statsintradernes ökande, och lagförbrytelsers undanrödjande. Dermedelst skul-

le ock såkrast den af flere yttrade farhågan af en — genom ett liberalare förtullningssystem tilltagande försnillning — förekommas, som, åtminstone troligen, i alla fall, blefve enda tänkbara försöket; — och som skulle vinna en ökad garantie om strångare, mera ändamålsenlige och på intet sätt evasiva straff för tullförsnillaren stadgades; — då, men ej förr, kunde man utan en billig harm och utan åsidosättande af mensklighetens kraf, se förbrytaren undergå sitt välförtjenta straff.

Om *produktplacatet* och andra *prohibitiva författningar* för utländska importvaror hos oss upphäfdes, skulle säkerligen derigenom Sverige förberedas den, måhända, än vigtigare förmånen att tullen å vårt *järn* och andra Svenska väsendtliga exportartiklar hos utlänningen äfven nedsattes, likasom ock vår *fragthandel*, derigenom uppmuntrades, synnerligast på Holland, då deremot med våra nu gällande handelsstadgar, våra medbröder, Norrmännerne, kunna begagna sig deraf, men icke vi sjelfve.

Vid Höglofl. Bevillnings-Utskottets meranämnde Betänkande, torde jag äfven få anmärka att:

1) Den deruti föreslagne *Juryn* icke enligt min tanka blir det åsyftade ändamålet motsvarig, utan endast ländande till collisioner och chicaner. Ej eller är det otroligt att, i anseende till vårderingsmännernes olika interessen (ty värr nästan alltid enda driffjädern till men-

niskans handlingar) det lätteligen kunde hånda att rösterne blefvo lika delte vid *valet af Ordförande* — som i en slik händelse således icke blefve vald.

2) Anser jag ej eller de projecterade Auctionerne ändamålsenlige, den till deras verkställande föreslagne minsta tiden af 14 dygn efter första Kungörelsens införande i Stockholms och Götheborgs Tidningar blir alldeles olämplig på mera aflägsna orter som t. ex. på Gottland, hvars postgång beroende af väder och vind, vissa tider på året är understundom flera månader afbruten, då deremot genom ett längre fördröjande mera ömtåliga varor skulle äfventyra att förskämmas.

3) Torde *vårdets bestämmande* å diverse utgående produkter, beräknadt, enligt Magistraternes eller Måklarnes uppgifter efter olika orters medelpris, icke alltid blifva den lämpligaste normen. Såsom exempel, till styrka för denna min tanka, har jag, i mitt förut under Riksdagens lopp afgifna Betänkande, åberopat den efter samma princip enormt förhöjde tullen å Gottländsk kalk.

I sammanhang härmed vågar jag yttra den öfvertygelsen att *Gottland*, i hänseende till dess från det öfriga Sverige isolerade läge m. m. åskar förändrade bevakningsanstalter och åtskilliga exeptioner i allmänna stadganden, så vida Tullintradernes säkra indrifvande förenad med dess handels bestånd och förkofran, ej skall

åsidosättas. Månne ej Höglofl. Rikets Ständer skulle finna lämpligt att, utan deras vidare hörande, till Kongl. Maj:ts nådiga godtfinnande i underdånighet öfverlemna att derom, enligt sig företeende omståndigheter förordna. Dessa mina tankar (endast alster af en varm fosterlandskänsla) anhåller jag vördsammast måtte få bifogas återremissen till Höglofflige Bevillnings-Utskottet.

N:o 2.

Herr *von Weigel, Christian Ehrenfried:*

Då jag nu anhåller, att till det Höglofl. StatsUtskottets Betänkande, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga proposition om anslag till fullbordande och underhåll af härvarande VeterinärInrättning få lemna några upplysningar, sker detta visserligen ej med förbiseende af den grundsats, att det är ibland de mest maktpåliggande skyldigheter af Rikets Ständer, att vid alla anslag af Statens medel iakttaga den möjligaste hushållning. Jag är tvertom om dess riktighet fullkomligen öfvertygad, och borde således, i synnerhet uti närvarande tidepunct, då, såsom Utskottet anför "behofven ökas men den Skattdragandes förmåga att dem fylla deremot synes "aftaga," så mycket mindre försöka, att åstadkomma någon ändring i Utskottets tillstyrkande; men då jag har den öfvertygelsen, att vid uppgörandet af det förslag uti ifrågavarande ämne, hvilket Kongl. Maj:t, till Rikets Höglofl. Ständer låtit öfverlemna, all möjelig sparsamhet re-

dan varit iakttagen, och att, om den nedsättning deraf, som Utskottet föreslagit, skulle bifallas, Inrättningens nyttiga ändamål uti hufvudsaken skulle nästan alldeles förfelas, så har jag ej ansett mig böra underlåta, att vid Utskottets Betänkande göra några anmärkningar; så mycket mindre, som jag med sann tillfredsställelse funnit, att äfven inom Utskottet tankarne rörande detta ämne varit delade; att i synnerhet Herr Doctorn och Biskopen Wallenberg, hvars upplysande reservation åtföljer Utskottets Betänkande, ansett saken utur den, enligt min tanka, enda riktiga synpunkten, och att flere andra värde Ledamöter af det Höglofl. Utskottet sig dermed förenat.

Innan jag likväl vidrör de hufvudpunkter af Betänkandet, som angå sjelfva anslaget för Veterinair-inrättningen, utbeder jag mig, att förut få fästa Högl. Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på ett yttrande, som förekommer deruti, hvilket, enligt min tanka, låter befara, att Utskottet vid behandlingen af detta ämne möjligtvis skulle kunna haft ett mindre afseende på den vidsträkta verkningskrets af Veterinairinrättningar i allmänhet och den nytta de i så många hänseenden för ett Rike medföra, än saken förtjenar; eller att Utskottet åtminstone fruktat den i Stockholm grundade sakna en sådan bestämmelse; och hvilket yttrande så mycket mera är af vigt, som den åsigt, hvilken legat till grund för detsamma, ostridigt till Utskottets beslut om anslagets nedsättning tyckes kunna hafva medverkat lika så mycket, som svårighe-

ten, hvilken Utskottet funnit, att anvisa de erforderliga medel dertill. Det heter nemligen uti Betänkandet, och sedan Utskottet om lönerna för practices och teoretices Lärarne sig yttrat, "att dessa löner likväl blifvit tillstyrkte under "det villkor, att undervisningen icke endast af-"ser Hästläkare-vetenskapen, utan att Boskaps-"medicinen i allmänhet blifver ett föremål för "Lärarnes föreläsningar, såsom äfven varande "för Landet af den allmännaste och största "nytta." På hvad sätt den tanka hos Utskottet kan hafva uppkommit, att planen med den i Stockholm inrättade VeterinairSkola endast afsett Hästläkare-vetenskapens spridande, känner jag icke, men om ibland "de flere till upplys-"ningar ledande handlingar, som jemte ritnin-"garne till projecterade byggnader m. m. Ut-"skottet säger sig hafva emottagit," funnits de underdåniga skrifvelser, som Comitterade uti detta ämne till Kongl. Maj:t afgifvit, så vågar jag tro, att desamma ej kunnat gifva anledning dertill. De upplysa tvertom, att den undervisning, som vid härvarande Veterinairinrättning skall meddelas, ingalunda bör inskränkas till botande af hästens sjukdomar, skoning m. m., oaktadt kännedomen derom och färdigheten deruti äro för Hofslagaren och Djur-Läkaren onekligen af lika så stor vigt, som hästens värde vanligtvis öfverstiger det af de öfrige husdjuren; utan att der bör undervisas uti natural-historien, anatomien m. m. af alla husdjur; huru genom behörig skötsel, vård och begagnande af dem, deras helsa kan bibehållas; huru racerna kunna förbättras och derigenom sjelf-

va djurens värde förökas; uti läran om de åkommor, skador, sjukdomar och farsoter, för hvilka husdjuren äro mest blottställde, eller hvilka hos dem kunna förekommas och de deremot af erfarenheten godkände säkraste kurmethoderna; om de chirurgiska operationer, som i flere afseenden företagas m. m.; samt att undervisningen så inråttas bör, att ej blott Hofslagare och DjurLåkare vid Inråttningen kunna danas, utan att åfven andra personer, i synnerhet Cavalleri-Officerare, Possessionater och Landtbrukare samt sjelfva MenniskoLåkaren, enär de det önska, vid Inråttningen må kunna inhåmta allmänna eller grundeligare insigter, rörande förut omnämnde för dem ofta ganska vigtiga ämnen; af hvilket allt följer, att hvad Utskottet föreskrifvit, såsom ett vilkor, och långt mera än detta, redan uti sjelfva organisationen af Stockholms Veterinär-inråttning varit inbegripet och att Utskottet således af förut omnämnde handlingar, snarare tyckes kunnat håmta skäl för beviljande af hela det för Inråttningens underhåll nödigt ansedde anslaget, än för dess nedsåttande. Denna inskränta åsigt vederlägges dessutom ganska beståmdt af de berättelser om Inråttningen, som finnas införde i Stockholms Post- och Inrikes Tidningar för de båda sistförflutne åren, och hvilka uti ingressen af Betänkandet åfven äro åberopade.

Beträffande sjelfva Betänkandet för öfrigt så anföres, i afseende på den till Inrättningens fullbordande nödigt ansedde anslagssumma, "att Utskottet väl trott sig finna, att för en Veteri-

närInrättning af den större omfattning, som är föreslagen för den i Stockholm grundade, de byggnader, hvaraf Inrättningen sig nu begagnar icke äro fullt svarande i det hela mot planen och det utrymme, som localen erbjuder; oaktadt det nödvändigaste redan är vunnit genom lämpelig Stallbyggnads uppförande m. m, men att Utskottet ock vunnit den förhoppning, att det af Kongl. Maj:t och Rikets Ständer åsyftade ändamål skall vinnas med mera inskränkta bidrag af Staten, än dem Kongl. Maj:t på grund af särskilte Comitterades uppgjorda förslag äskat; hvilken inskränkning Utskottet desto hellre tror kunna äga rum, utan menlig verkan på hufvudplanen, Veterinair-kunskapens tillväxt, som VeterinärInrättningen i Skara uti dess nu varande skick lemnar ett icke obetydligt bidrag till kunskapens spridande; hvarföre Utskottet ansett sig ej kunna bevilja det till inrättningens fullbordande äskade anslaget, utan att dermed lärer böra uppskjutas till en annan tid, då tillgångarne kunna medgifva en sådan kostnad, samt att imellertid, derest icke något annat Kronans hus dertill skulle för ändamålet anvisas och begagnas, hvartill Utskottet förmodar tillfälle ej saknas, Inrättningen med de dertill redan upplätna lägenheter kunde fortsättas.

Hvad sålunda rörande de ännu felande lägenheters anskaffande af Utskottet blifvit föreslaget, finner jag visserligen likaledes vara den bästa och minst kostsamma utväg dertill, och skulle till alla delar åtnöjas dermed, om hvad Utskottet förmodar, vore säkert, att något annat

passande Kronans hus kunde åt Inrättningen upplåtas; men då utvägarne dertill ännu, åtminstone för mig, äro okände, så nödgas jag hos Höglofflige Ridderskapet och Adeln anhålla, att Utskottets afstyrkande af anslag till Nybyggnad ej måtte bifallas, innan Utskottet bestämdt hunnit uppgifva de lägenheter, som i dess ställe för inrättningen kunna upplåtas; och får såsom skäl för denna min vördsamma anhållan framställa de olägenheter, hvilka för inrättningen skulle uppkomma, om möjligtvis både anslaget till Nybyggnad och det omnämnde upplåtandet af någon annan passande lägenhet i dess ställe skulle uteblifva.

Det är väl sannt, att, såsom Utskottet säger, genom uppförandet af Stallbyggnad, Smedja m. m. redan det nödvändigaste är vunnet; men lika sannt är, att det som återstår, är lika oumbärligt; och flere af Utskottets Herrar Ledamöter, som gifvit sig den möda, att undersöka förhållandet på stället, kunna intyga, att utöfver nämnde byggnader, allt det öfriga, som af inrättningen kan begagnas, består endast af en gammal byggnad af träd, hvilken dessutom ej länge, och åtminstone icke utan förnyade kostsamma reparationer kan bibehållas uti det någorlunda försvarliga skick, hvaruti den nu befinnes, efter en företagen reparation; att uti denna byggnad, bredevid den i detta afseende ej sunda anatomie-salen, man varit nödsakad, att uti trenne små rum sammanpacka inrättningens vu varande elever; att utrymme saknas att hysa flere; att det så kallade auditorium varit för litet

för att kunna emottaga alla dem, som redan infunnit sig, för att afhöra Öfver-Directeuren Norlings föreläsningar, hvilka han derföre varit nödsakad, att ofta hålla uti det större sjukstallet, som likväl, utom utrymmet, saknar allt hvad till ett auditorium erfordras; att Inrättningens Bibliothek och samlingar, hvilka likväl, så mycket ske kan, ständigt böra förökas, nu mera knappt rymmas uti de tvänne dertill tillgängeliga mindre rum; att Doctor Retzius, som tills vidare förestått den theoretiska Lärarens befattning vid Inrättningen, väl bor derstädes, men att han har blott en kammare att disponera, som ej är större än en vanlig betjentkammare, och att Inrättningens Föreståndare, hvars närvaro vid Inrättningen är af så mycken vigt, har varit nödsakad, att emot hyra förskaffa sig bonings-rum utom Inrättningen.

Att, oaktadt alla dessa ofullkomligheter, Inrättningen kommit i gång, och kunnat vinna det förtroende, den här i Staden redan äger, och att Inrättningens Lärare hittills villigt underkastat sig de deraf för dem uppkommande svårigheter, bör endast tillskrifvas deras verkliga nit för Inrättningens uppkomst, och hoppet, man har trott sig kunna hysa, att Riksens Höglofliga Ständer, som förut, men i synnerhet under det sednaste Riksmötet, så tydeligen uttryckt deras önskan, det måtte Kongl. Maj:t i nåder låta vidtaga alla åtgärder till Veterinärvettenskapens befrämjande, äfven icke skulle afslå medel till nämnde ofullkomligheters snara afhjelpande. Men sådant kan förhållandet likväl ej länge förblifva i händelse Inrättningen

skulle fortfara uti dess nu varande ofullkomlighet; och det är att befara, att ledsnaden, som deraf bör uppkomma, hufvudsakligen grundad på omöjligheten, att under sådane omständigheter kunna antaga flere Elever; att öfver deras flit och uppförande kunna hafva den erforderliga tillsynen, och att, oaktadt all använd tid och möda, kunna hoppas, att, med bibehållande af deras moralité, kunna tilldana nyttiga medborgare, skall troligen komma, att hos Lärarne med tiden väcka den önskan, att snarare få återgå till andra befattningar, der åtminstone ej oöfvervinnerliga svårigheter hindra dem att blifva nyttiga. Att ett sådant förhållande, i händelse det skulle inträffa, ej skulle synnerligen bidraga att befrämja det föremål, hvilket Kongl. Maj:t och Rikets Ständer åsyftat, Veterinär-kunskapens tillväxt, torde ingen vilja bestrida. Jag åtminstone för min del kan ej annat än frukta, att det skall hafva en menlig verkan derpå och kan äfven ej dela Utskottets tanka, att det bidrag Veterinär-Inrättningen i Skara i dess nu varande skick lemnar till Veterinär-kunskapens spridande, skulle kunna till en del göra de för Stockholms Inrättning af Utskottet föreslagne inskränkningar mindre känbara. Till bevis härå må det mig tillåtas anföra, att det hufvudsakliga skälet, hvarföre en VeterinärInrättning för Stockholm af Kongl. Maj:t blef bifallen, var omöjligheten, att kunna bringa den i Skara till den fullkomlighet, som en centralanstalt af detta slag för Riket bör äga. VeterinärInrättningen i Skara skall alltid stå qvar, såsom ett hedrande monument af medborgerlig-

het, både hos dess stiftare och hans efterträdare, hvilka med ospard möda och egna uppoflringar anlagt och bibehållit densamma. Den har medfört den verkan, att Veterinärvetenskapen här i Riket blifvit idkad, förr än den hunnit anses vara af den vigt, att den borde fästa Kongl. Maj:ts och Rikets Stånders uppmärksamhet. Den skall ock för framtiden medföra den nytta, att 7 elever kostnadsfritt för Staten der årligen underhållas och vinna en underbyggnad, som gör, att de sedan på kortare tid och med mera framgång vid Stockholms inrättning skola kunna fullborda deras återstående utbildning och att tvenne Lärare der sysselsättas och underhållas, som vid skeende afgång af de i Stockholm varande, blifva att tillgå, för att befordras till dessa vidstrácktare Lararebeställningar. Men af samma skäl, som hindrade att Inrättningen i Skara kunde påtänkas, såsom en blifvande centralanstalt för Riket, och hvaribland hufvudsakligen må nämnas; att antalet af de hästar, som årligen kunna komma under Inrättningens behandling i Skara, ej svarar emot behofvet i afseende på undervisningen; att, i följd deraf, äfven öfning i skoningen och i synnerhet i skoningen af hästar med sjuka eller förderfvade hofvar, der ej skulle kunna vinnas, om ej under en längre tid, än den, hvilken Eleverna vanligtvis önska, att vid en sådan inrättning tillbringa; att Elevernas bildning således der ofta måste blifva ofullbordad och att, när de sålunda halfbildade lemna inrättningen, för att i egenskap af Hofslagare och Djurläkare i Provincerna bitråda, de ofta ej kunna för-

värfva sig ortens förtroende, utan snarare bidraga att nedsåtta sjelfva vetenskapen, uti deras tanka, hvilka dem om biträde anlitat; hvaraf ty vårr redan nu här och der exempel ej torde saknas; af samma skål, hvilka ock förmådde ÖfverDirecteuren Norling, år 1819, att, efter skedd tillfrågan förklara, så mycket det ock för honom vore påkostande, att förringa vårdet och skilja sig ifrån en inråttning, vid hvilken, utom vånskapliga förhållanden och allmånt förtroende i orten, nedlagde mödor och uppoffringar fåstade honom, att Skara inrättning aldrig, åfven medelst betydliga understöd af allmänna medel, skulle kunna blifva centralanstalt för Riket och att åtaga sig tillsynen och ledningen af den inrättning, som af sådan anledning för Stockholm måste påtånkas; af samma skål skall ock det bidrag inråttningen i Skara kan lemna, till Veterinårvetenskapens spridande, aldrig kunna anses af betydligt vårde, om denna inråttning ej kommer i förhållandet af en Filialinråttning till en i Stockholm befintlig större och fullkomligt organiserad Central-VeterinårSkola.

Beträffande det årliga anslaget till VeterinårInråttningens underhåll, har Utskottet ansett sig böra tillstyrka den af Committerade för ÖfverDirecteuren Norling föreslagne lönen, men har detemot föreslagit i stället för den theoretiska Låraren med en årlig lön af 1000 R:dr, som uti förslaget år upptagen, 666 R:dr 32 sk. i årlig lön för en theoretisk Adjunct, och detta under förmodan, "att Inråttningens Förestån-

"dare blifver i tillfälle, att åfven i den theo-
"retiska delen af vetenskapen lemna undervis-
"ning." Denna förändring kan jag likväl för min del ej anse annat än högst skadelig för Inrättningen och åberopar såsom skäl dertill, hvad jag förut anfört, rörande den vidstråckta verkningskrets, som VeterinärInrättningen äger och den del af Herr Biskop Wallenbergs reservation, som vidrör detta ämne. Det torde deraf tydligen upplysas, att en theoretisk Lärare för Inrättningen är lika oumbärlig, som den praktiska; att den praktiske Lärarens tid och arbetsförmåga äro af de honom dageligen åliggande göromål så upptagne, att han ej kan åtaga sig, att derutöfver ännu bitråda vid den theoretiska undervisningen; att den theoretiska Läraren för sin del åfven är fullkomligen sysslosatt igenom den undervisning han lemnar Eleverna, och af egne arbeten uti den del af vetenskapen, som tillhör hans befattning; att han på intet sätt bör betraktas såsom ett påräknadt bitråde för practices Läraren, utan såsom en egen och för hela Inrättningen lika nödvändig Lärare; och att dessutom den fallenhet som fordras af den, som praktiskt skall utöfva Veterinair-vetenskapen, och som skulle göra honom skickelig att vara Adjunct åt den praktiska Läraren, ej bör hos honom förutsättas; att till bestridande af hans tjenstebefattningar erfordras grundeliga och vidstråckta kunskaper uti allt hvad en Läkare i allmänhet bör känna och dessutom ännu uti det, som tillhör Djurläkare-vetenskapen särskilt; att för honom ej någon möjelighet finnes, att förskaffa

sig

sig inkomster utöfver lönen, åfvensom hvarken för honom eller den praktiska Läraren ferier inträffa, och att således den för honom projecterade årliga lönen ej bör kunna anses annat, än ganska måttligt beräknad.

Det föreslagna årliga arfvodet af 333 R:dr 16 sk. för en Pensionär, som uti Förslaget upptages, har Utskottet ej ansedt sig böra tillstyrka. Utskottet anför uti detta afseende: "att då "dermed egentligen åsyftas, att tilldana en skick-"lig person, som kunde vid Inrättningens nu "varande Föreståndares afgång emottaga dennes "befattning, Utskottet icke kunnat tillstyrka det-"samma, emedan med säkerhet bör kunna för-"väntas, det någon af de öfrige vid Inrättnin-"gen anställde personer skola, genom enskild "omtanka, vinna den kunskap, insigt och er-"farenhet, att vid Föreståndare-tjenstens ledig-"het han kan till denna befattning vinna be-"fordran."

Äfven emot denna del af Betänkandet har Herr Biskopen m. m. Wallenberg och med honom flere Ledamöter af det Höglofl. Utskottet sig reserverat och enligt min tanka, med största skäl då endast, genom denna Pensionärsbeställning, säkerhet kan vinnas, att undervisningen uti den praktiska delen af Veterinär-vetenskapen kan bibehållas uti en oafbruten gång. Det finnes nemligen 2:ne praktiska Lärare-beställningar här i Riket, den ena i Stockholm och

den andra i Skara, och om någon ledighet uppkommer vid en af dem, igenom Lårarens sjukdom, andra förhinder eller dödsfall, hvarifrån skall en skicklig person tagas för tjenstens bestridande och tillsåttanke? Utskottet förmenar, att de böra finnas ibland de öfriga vid Inråttningen anställde personer. Men hvilke åro dessa personer? Utom theoretices Låraren finnes der ju inga andra än MåsterSmeden, Elever och Stalldrångar. Att theoretices Låraren ej med såkerhet bör kunna påråknas, såsom ett bitråde för praktices Låraren, har jag redan förut sökt ådagalägga; mycket mindre bör han således kunna vara beståmd, att iklåda sig practiska Lärarens skyldigheter, helt och hållit, temporårt eller ståndigt; och om han åfven händelsevis skulle åga de erforderliga egenskaper dertill, hvem skall då genast blifva theoretisk Lårare i hans ställe? MåsterSmeden och Stalldrångarne kunna naturligtvis ej heller påtänkas dertill; och det år således endast ibland Eleverna, som ämnen till praktiska Lårare vid VeterinårInråttningen skulle kunna uppsökas. Men beträffande dem får jag anhålla, att få fästa Höglofl. Ridderskapets och Adelns uppmårksamhet derpå, att det hör till VeterinärInrättningens organisation, att till Elever för blifvande DjurLåkare ej andra personer vid Inråttningen få antagas, ån sådane, som redan åro eller vilja blifva Smeder; dels, på det att blifvande DjurLåkare ej måtte få en blott theoretisk kunskap uti den vigtiga delen af deras befattningar, skoningen; dels på det de måtte hafva lårt ett

handtverk, hvarmedelst de kunna föda sig, utan att kunna vänta betydliga löner på stat, och utan att behöfva åtnjuta för dryg betalning för det Läkare-bitråde, de komma att lemna; att då sökande till dessa Elev-platser således sällan torde finnas ibland de mera bildade folk-klasserna, hvilket äfven i allmänhet derföre bör önskas, emedan den praktiska utöfningen af Veterinär-konsten är af den besvärliga och ofta motbjudande beskaffenhet, att den vid ett beqvämare lefnadssätt och mera bildade sällskapskretsar förut vane ynglingen svårligen skall kunna med trefnad sig densamma åtaga och på ett sådant sätt fullgöra, som det allmännas nytta kräfver, och att högre bildning hos dem, som blifva till Elever vid inrättningen antagne, således ej kan förutsättas. Och då det deremot ej tyckes fordra något bevis, att den praktiska Läraren vid en VeterinärInrättning bör äga en grundelig, vetenskaplig underbyggnad, och att han, i likhet med den theoretiska, bör innehafva nästan alla de kunskaper, som en Läkare i allmänhet bör äga och derutöfver dem, hvilka tillhöra Veterinärvetenskapen särskilt, jemte fallenheten och de färdigheter, som erfordras, för att praktiskt utöfva den och deruti undervisa; så följer ock, att om icke någon person särskilt dertill vid VeterinärInrättningen danas, hvilket med den föreslagne Pensionären är åsyftadt, inga skickliga ämnen vid inträffande ledigheter till practices Lärare-beställningarne kunna med säkerhet vara att tillgå; och att, i följd deraf, vid inträffande af en sådan ledighet, antingens Inrättningens verksamhet på flere år skall komma att

afstadna, eller att man skall blifva nödsakad, att utifrån införskrifva en skickelig person till ledighetens fyllande. Att ett sådant förhållande nu redan äger rum, får jag tillika anmärka; emedan ÖfverDirecteuren Norling ännu i egenskap af Föreståndare och praktisk Lärare har tillsynen och befattningar så väl vid Inrättningen i Stockholm, som i Skara, och utan att ju förr dess hellre en Pensionär antages, skall den person saknas, som skall kunna blifva hans efterträdare i Skara, i händelse han sjelf skulle stadna för alltid qvar vid härvarande Veterinär-Inrättning. De göromål som vid denna sednare förefalla, äro dessutom så mångfalldiga att, om der icke finnes någon till biträde för den praktiska Läraren, som kan vara tillstädes när han är hindrad att vara närvarande, desamma ej med behörig ordning skola kunna skötas; hvilket äfven är ett skäl till antagande af en Pensionair så snart ske kan.

Emot en MästerSmeds och Stalldrängars antagande, samt det dertill projecterade anslaget, äfvensom emot anslaget till arrenderande af erforderlig betesmark, har Utskottet ej haft något att erinra, men har deremot ansett sig desto hellre böra föreslå inskränkning "uti det äskade "antal fri-elever, ifrån 16 till 8, som det skall "vara att förmoda, att enskilte, som åstunda "inhämta kännedom af Veterinär-vetenskapen, "ofta skola finnas villige, att sådan afgift er-"lägga."

Beträffande denna af Utskottet förmodade

tillgång på Elever utöfver dem, som på Statens bekostnad underhållas, har erfarenheten hittills lärt, att väl en och annan yngling kommit till Stockholm för att såsom Elev antagas, men alltid med den önskan, att snart på en Fri-Elevs plats få förflyttas; och då detta ej låtit sig göra och de fått veta, att 3 à 4 års vistande vid inrättningen erfordras, för att till pålitlige DjurLäkare kunna danas, desamma då efter någon tids förlopp och förspillande åter lemnat Inrättningen. Det låter ej heller gerna tänka sig, att hädanefter många enskilta personer skola finnas, som vilja anslå de 500 R:dr, som in alles ungefär erfordras för en sådan undervisnings-curs. Men det är deremot säkert, att ett antal af minst 16 Elever nödvändigt vid Inrättningen måste finnas, om undervisningen derstädes skall kunna i behörig ordning och på behörigt sätt meddelas, hvarföre det ej tyckes vara rådligt, att endast anslå underhåll för 8, och att för de öfrige erforderlige 8 räkna på möjligheten, att de hädanefter på egen bekostnad kunde komma att sig infinna, så mycket mindre, som de flesta af Rikets Provincer, oaktadt de anstalter flere HushållsSällskaper redan vidtagit, för att afhjelpa behofvet och flera af Arméens CavalleriRegementer ännu sakna pålitelige Djur- och HästLäkare, äfvensom pålitelige Hofslagare ännu på ganska få ställen af Riket finnas bosatta och dessa bristers snara afhjelpande äfven tyckes vara ganska angeläget.

Om undervisningen skall uti behörig ordning och på behörigt sätt meddelas, bör nem-

ligen antalet af Eleverna vara så stort, att de kunna fördelas uti trenne afdelningar, af hvilka hvardera, utan sammanblandning med de andra, uti vissa delar af vetenskapen bör undervisas och öfvas, och detta på följande sätt:

Uti första afdelningen undervisas uti husdjurens allmänna Naturalhistoria, Anatomie och Physiologie, och uti läran om läkemedlen, hvarjemte Eleverna böra öfvas uti Journalskrifning. De sysslosättas derjemte under vintern med dissectioner i Anatomie-salen, och om sommaren med odlingen af medicinal- och fodervåxter i plantagen, samt auscultera dessimellan i praktiken.

Uti den andra afdelningen undervisas och öfvas Eleverne uti beslagskonsten, först uti förelåsningar och genom öfning på döda fötter och sedan de deruti vunnit behörig färdighet, på lefvande vid inrättningens smedja, skoningen af Hornboskap häruti inbegripen; och

Uti den tredje föredrages läran om Husdjurens sjukdomar och dessas behandlingssätt, om förbandet och Chirurgiska operationerna. Eleverna af denna afdelning åligger tillika, att noggrant observera de sjuka djur, hvilka vid inrättningen besigtigas eller vårdas; att rörande dem uppsätta fullständiga sjukdomshistorier; att förråtta liköppningar och deröfver författa berättelser, när tillfälle dertill finnes. De sysselsättas dessutom med sjelfva vården och skötseln af dessa sjuka djur, med tillredandet och

ingifningen af Medicamenter, iordningställande af förbandet och instrumental-appareillen för Chirurgiska operationer, stallvakter m. m. Om sommarn böra de åfven gå tillhanda vid badinrättningen.

Utöfver dessa 3 afdelningar för de vanliga Eleverne, bör ännu en fjerde afdelning finnas för den mindre del af dem, som utmärker sig genom större anlag och flit, och hvilka kunna gå så långt, att de såsom blifvande Provincial-Djurläkare och RegementsHästläkare böra kunna användas. De böra undervisas i läran om de svårare farsoter, som ibland husdjuren kunna förekomma, och de kraftiga åtgärder, som till deras hämmande böra vidtagas; om svårare, mera sällan förekommande åkommor eller skador och de Medicinska och Chirurgiska medel, att dem bota; om Häst- Boskaps- Svin- och Fårafvelns handhafvande; samt i Veterinär-laglarenheten. Dem tillåtes åfven, att under Lärarens tillsyn sjelfve förrätta förefallande operationer och att biträda vid praktiken, både i staden och på landet. Denna afdelning lemnas för öfrigt så mycken ledighet, som möjligt, för att recapitulera, hvad den förut lärt och att bereda sig till examens undergående.

Skall en sådan undervisning kunna oafbruten lemnas, så böra minst 16 Elever ständigt vara vid inrättningen, så mycket hellre, som tredje afdelningen af undervisningen ensam vanligtvis sysselsätter 8, och dessutom Elevernas antal stundom kan minskas, igenom sjuk-

lighet ibland dem, eller, hvad oftare händer, igenom yttre skador, för hvilka de dagligen i smedjan och stallarne utsättas. Finnes icke detta antal, så måste undervisningen på vissa afdelningar tidtals afstanna och kan dessutom ej blifva åtföljd af så säkra resultater, som den blifver, när den uti förut omnämnde ordning kan meddelas. En annan följd deraf blifver äfven den, att Eleverna i sådant fall, måste uppehålla sig längre tid vid inrättningen, för att kunna genomgå hela lårocoursen, och att äfven tiden blifver dubbelt lång, innan så många Hofslagare och Djurläkare kunna danas, som Riket behöfver, och att således den hufvudsakligaste nytta, hvarigenom Veterinär-Inrättningen kan godtgöra Staten den kostnad, som på densamma användes, igenom den af Utskottet föreslagna inskränkningen af fri-elev-platserna, skall fördröjas, om ej till stor del tillintetgöras.

Till diverse och i förslaget specificerade extra utgifter, hafva comitterade tills vidare ansett ett årligt anslag af 1,500 R:dr erfordras, hvilket Utskottet ansett böra nedsättas till 1000 R:dr årligen, med hemställan, "att denna summa må beviljas endast till nästkommande Riksdag, emedan Utskottet förmodar, att, då inrättningen vunnit stadga, dess inkomster skola blifva tillräckliga, att dermed bestrida dylika utgifter."

Emot denna inskränkning borde jag minst hafva något att anmärka, då comitterade sjelfve i underdånighet hos Kongl. Maj:t anmält, att

detta anslag troligen innan nåstkommande Riksmöte skulle kunna nedsåttas, i mon af det större förtroende inråttningen vinner och de större afgifter, man, i anledning deraf, billigtvis kan ålägga dem, som densamma om vård för sjuka husdjur eller skoning anlita. Men dels är denna tidpunkt, enligt min tanka, ännu icke inne; och dels har vid beräkningen af detta anslag ingått, att allt, hvad som erfordras till tomtens planering, dess förseende med behörig stångsel och andra återstående mindre, men oumbärliga förändringar och reparationer å inråttningens nuvarande byggnader och lägenheter, skulle utgå af det anslag till nybyggnad, som blifvit åskadt, men af Utskottet afstyrkt, under förutsättande att någon passande lägenhet i dess ställe för inrättningen skulle kunna upplåtas, till hvilkens någorlunda förändrande till sitt ändamål, äfvenledes utgifter ej torde kunna undvikas; och kan jag således, under så förändrade omständigheter, så mycket mindre önska, att den af Utskottet på extra utgiftstiteln föreslagne inskränkning måtte bifallas, som öfverskottet, hvilket derpå möjligtvis kan uppkomma, är, så vidt jag kan finna, den enda tillgång, af hvilken de uppräknade utgifterne skola kunna bestridas.

Att lön må anslås för en Djurläkare i Norrbottens Län, hvilket, isynnerhet för att hindra spridandet af Boskaps-sjukdomar ifrån Finlands nordliga provincer, hvarest de sägas vara ofta gångbara, af Konungens Befallningshafvande blifvit åskadt, och af comitterade till-

styrkt, har Utskottet afstyrkt, hufvudsakligen derföre, "att andra orter deraf kunde hämta skäl, att yrka enahanda förmåner," och fastän jag får bekänna, att jag för min del ej kan ingå uti denna åsigt, anser jag likväl Utskottets afstyrkande ej medföra några vådliga följder, då, i händelse sådana omständigheter verkligen skulle inträffa, hvilka Landshöfdingen befarat, och som göra en Djurläkares närvaro uti nämnde Län nödvändig, den utväg återstår, att beordra någon att ditresa, och emedan i alla fall, äfven om lön nu blefve anslagen, ännu på någon tid ingen af Eleverna kan anses vara så långt för sig kommen, att honom en dylik ordinarie befattning skulle kunna anförtros. Men deremot anser jag så mycket mera nödvändigt, att tillgångar måtte finnas, så väl vid nyssnämnde och möjligtvis inträffande tillfälle, som i händelse på andra ställen i Riket farsoter skulle uppkomma ibland husdjuren, att ersätta Djurläkarne erforderliga rese- och tractamentskostnader, efter en fastställd taxa, som Kongl. Maj:t framdeles, sedan Rikets Stånder uti ifrågavarande afseende beviljat medel, förklarat sig vilja låta utfärda; och hvartill 500 R:dr årligen tills vidare blifvit föreslagne.

Utskottet har, så mycket jag af Betänkandet kunnat inhämta, likväl lemnat denna del af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition obesvarad, men torde böra anmodas, att deröfver med utlåtande inkomma, i händelse Höglofl. Ridderskapet och Adeln beslutar återremiss af Betänkandet; och det är derom, jag nu hos Högvälborne

Herr Grefven och Landt-Marskalken och Höglofliga Ridderskapet och Adeln vördsamt anhåller, och att Utskottet måtte anmodas, att, så snart möjligt är, hos Rikets Stånder föreslå de lägenheter, hvilka i stället för nybyggnad, kunna anvisas till Veterinär-Inrättningens fullbordande, eller i händelse tillgång till sådane lägenheter ej skulle finnas, anvisa medel till deras anskaffande genom anslag eller lån, eller på hvad sätt Utskottet lämpligast finner, samt att skaffa utvägar, att hvad till Inrättningens underhåll m. m. såsom högst nödvändigt blifvit åskadt, må kunna erhållas; då troligen, inom en tid af ganska få år, Inrättningen torde blifva i tillfälle, att bevisa, att de förluster, som hittills icke sällan träffat ägarne af husdjur, skola i betydlig mon kunna förekommas m. m. och att dymedelst den måttliga summan med tiden rikeligen skall ersättas, hvilken nu begäres till VeterinärInrättningens försättande uti full verksamhet.

N:o 3.

Friherre *Ridderstolpe*, *Fredric*:

Vid Höglofliga StatsUtskottets Betänkande, i frågan om härvarande Veterinär-Inrättnings underhåll och fullkomnande, anhåller jag att få göra följande anmärkningar:

1) Stats-Utskottet har ej riktigt uppfattat Kongl. Maj:ts proposition rörande Veterinär-Inrättningens plan. Utskottet har med det vil-

kor beviljat *en nedsatt summa*, att Inrättningens verkningskrets ej allenast må inskränka sig till Hästmedicinen, utan äfven utsträckas till Boskapens skötsel. Så väl af Kongl. Maj:ts proposition som af de Committerades berättelse synes tydeligen, att VeterinärInrättningen har för afsig att behandla kännedomen om alla de nyttiga husdjuren i deras förekommande olika förhållanden.

2) Utskottet har, jemte det att det sökt utvidga Inrättningens verkningskrets, inskränkt så väl Lärare-personalen som stipendierne för Eleverne; så att hvarken kunna Lärarena sköta sina Läro-embeten, då de ej få sina vissa delar att undervisa, ej heller kan inrättningens practiska anstalter äga bestånd eller skötas med 8 Elever, som Utskottet föreslagit i stället för 16, som föreslagits af Kongl. Maj:t.

Härvid bör ytterligare anmärkas, att Utskottet har beviljat endast en Lärare och en Adjunct, hvilken sednare de kalla Theoretisk. Blir Adjuncten en slags theoretisk Lärare, så har den practiska Läraren alldeles intet biträde att påräkna, i fall att han genom sjukdom eller andra inträffande omständigheter blir hindrad att sin tjenst förrätta. Ännu svårare blir tillfället vid någon Lärares bortgång: bland Eleverne kan man ej uttaga Lärare, ty sådan bildning kan ej påräknas. Bland Medici kan lika litet påräknas någon som innan några års studium och erfarenhet i saken, skulle ens med medelmåtta intaga en sådan Lärostol. Skall der-

emot Adjuncten vara Läraren till sådant biträde som nästan beständigt tarfvas, så kan han hvarken få tillfälle att sköta den delen af undervisningen som skall tillkomma den i Konungens proposition föreslagne theoretices Läraren, ej heller skulle han få tillfälle att så mycket ägna sig åt Veterinär-kunskapens vidlöftiga studium, som ens oundvikligt är. Med få ord: båda dessa Tjenstemäns verkningskrets blir förfelad.

Lika så skadligt det är att indraga den föreslagne theoretiska Lärarens tjenst, eller och den tillernade Adjuncten, som i Konungens förslag kallas pensionair, lika illa är det att inskränka Elevernes antal från 16 till 8, då dageligen minst 5 äro sysselsatte med smide och 5 med sjuk-skjötseln. Antingen skola de sjuke eller skoningen försummas, eller ock läsningen, anatomiseringen o. s. v. När härtill kommer huru ofta en Elevs bildning torde misslyckas, huru hans hälsa kan taga skada, huru ofta och många som fordras för att resa i förrättningar i Landsorterne, så kan väl ingen annat än finna, att en inrättning med den utsträckta verkningskrets som Stockholms VeterinärInrättning ej kan organiseras med 8 Elever, utan att periodiskt helt och hållet afstanna. Göromålen blefvo dessutom för Eleverne så betryckande, att på någon egentlig undervisning vore ej att tänka, om än deras kroppskrafter skulle kunna stå dem bi. Få voro de som skulle uthålla en sådan cours, och desse skulle troligen äfven afskräcka alla andra att för framtiden beträda denna bana. Allt detta upplyses bäst af det med sak-kännedom

författade anförandet, till Protocollet den 9 Junii, af Herr Biskopen m. m. Wallenberg, hvilken tillika med Friherre Hjerta, Herr Lagerhjelm, Herr af Uhr, Herr Doctor Knös och Herr BruksPatronen Ekelund, föreslår att 7,603 Riksdaler 16 skillingar Banco böra oafkortade utgå.

3) Utskottet har afslagit Byggnads-anslag och i anslagets ställe endast *vilkorligt* föreslagit att någon af Kronans Lågenheter skulle komma att begagnas i händelse tillfälle skulle yppas. Om nu ej sådant tillfälle yppas, så har Utskottet ingen utväg påtänkt! Inråttningen blir utan husrum, Föreståndaren bor utom Inråttningen o. s. v.

Härvid får jag åran underställa ett förslag:

Då StatsUtskottet billigtvis funnit, att erforderligt utrymme saknas till nuvarande VeterinairInråttningens i Stockholm disposition, har Utskottet föreslagit att, till minskande af den de knappa tillgångarne öfverstigande anslagssumma som till Inråttningens utvidgande skulle erfordras *imellertid något annat Kronans hus skulle kunna för ändamålet anvisas.* I grund af detta StatsUtskottets förslag vågar jag föreslå, att till Inråttningens disposition öfverlemna de gent öfver gatan belägna KronoBrännerihusen, efter att hafva infordrat och öfvervägt sakkännares uppgift på huru stort Statsbidrag som efter upplåtandet af nämnde lågenhet erfordras;

hvilket bidrag torde blifva obetydligt i jemförelse med den nu åskade summan.

4) Utskottet har helt och hållet förbigått den punkten af Kongl. Maj:ts proposition, hvarest 500 Riksdaler föreslås till resekostnader och dagtractamenten till Djur-Läkare, som för det allmännas räkning företaga nödvändiga resor vid förråttningar under farsoter, besigtningar o. s. v. Förbigåendet af denna punkt är ensamt tillräcklig anledning att begåra återremiss, hvilken jag nu får åran begåra, med anhållan att dessa anmärkningar måtte få remissen åtföljа.

N:o 4.

Grefve *Hård, Carl Gustaf:*

Vid granskning af vår RegeringsForm finner man StatsSecreterarnes verksamhet vara inskränkt till deltagande i de administrativa ärendernes beredning; föredragande af ärender, som till deras befattning höra, yttrande i StatsRådet öfver sådana, till deras befattning hörande mål, som Konungen låter eljest der förekomma, deltagande i utomordentligt StatsRåd, då fråga är om att börja krig eller sluta fred, samt meddelande genom contrasignation, af gällande kraft åt från Konungen utgående expeditioner och befallningar, eller ock vägrande af denna contrasignation, om Konungen skulle yrka utfärdande af något Dess beslut, som vore emot RegeringsFormen stridande. — StatsSecreterarnes verk-

samhet stadnar således vid expedition af Konungens befallningar — den sträcker sig icke till någon verkställighet deraf, hvarken genom utöfning af någon myndighet öfver subordinerande Auctoriteter eller genom någon controll derå.

Kanske har man, vid behandling af frågan om ökade löner för dessa Embetsmän, förblandat den inflytelse, som man ansett dem böra äga, med den, som de, enligt RegeringsFormen verkligen äga. — Kanske har man bedömt deras inflytelse ur den synpunkt, att de skulle kunna vägra contrasignation af en Konungens befallning, då den, utan att strida emot RegeringsFormens bokstaf, likväl vore stridande emot den föredragandes opinion, och sålunda, i förmodan, att denna ägde ett större inflytande, än den i sjelfva verket äger, ansett den böra, genom större löne-förmoner, skyddas från allt inflytande af behof.

För min del anser jag StatsSecreterarens Embete vara ganska vigtigt; men så länge deras verkningskrets icke sträckes utöfver hvad den nu är, anser jag den åt dem anslagna lön, i jemförelse med andra lika vigtiga Embetens, icke erfordra någon tillökning, utan torde frågan derom böra anstå, intill dess sig visat, om någon förändring i deras befattning inträffar, i sammanhang med frågan om organisation af Rikets Styrelseverk. Jag anser så mycket hellre StatsUtskottet hafva bordt icke tillstyrka någon tillökning i StatsSecreters-lönen, som, på sätt

Herr

Herr Nordenskjöld, i dess Betänkandet bifogade anförande, anmärkt löneförhöjningen blifvit begärd, hvarken af Kongl. Maj:t eller Embetsmännen sjelfve; och StatsUtskottet, i dess Betänkande angående Riksstatens andra HufvudTitel, ansett frågan om löneförbättring för LandsSecreteraren i Götheborgs- och Bohus Län samt Häradsskrifvarne i Westerås Län icke kunna komma under Riksens Ständers pröfning, derföre att framställning icke blifvit gjord af Landshöfdingarne i nämnde Län, eller vederbörande Embetsverk i ämnena hörde.

Jag hemställer alltså, att Betänkandet må afslås; men om återremisss deraf sker, torde dessa anmärkningar dervid fogas.

Bilagor

till Pleni-Protocollet för den 7 Julii, förmiddagen.

N:o 1.

Herr *Edenhjelm, Gillis*:

StatsUtskottet har i sitt Betänkande tillstyrkt, att Öfverste-Lieutenants lönen vid Gö-

tha ArtillerieRegemente bör begagnas till arfvode för Fälttygmästaren, äfvensom att en Officer af samma Regemente bör då nuvaran-Commendanten i Götheborg afgår, commenderas att bestrida nämnde tjenstgöring. Jag hemställer i anledning häraf till Ridderskapet och Adelns beprövande, huruvida denna tillstyrkan är med rättvisa och billighet förenad. Götha Regemente som det största af Artillerie Regementerne tyckes väl vara lika så mycket i behof af att bibehålla sin ÖfversteLieutenants lön, som något af de mindre Regementerne, och det så mycke mer, som ingen annan än ÖfversteLieutenanten på stat gerna kan commenderas till Commendants tjenstgöringen, i händelse Kongl. Maj:t skulle göra afseende på Utskottets gjorda förslager i denna del, efter nämnde plats alltid bestridts af Öfverste eller ÖfversteLieutenant. Är det väl möjeligt att med samma lön aflöna en Fälttygmästare och en Comendant, som är resultatet af Utskottets Betänkande? Ingen af Majorerne, äfven med tillökt caracter, kan utan förlust för Regementet till denna tjenstebefattning commenderas, och utom dess tror jag, att i behofvets stund ArtillerieOfficerare kunna begagnas med mera fördel, än till commendanter i öppna städer.

Svenska Artilleriet består af 3:ne Regementer, har talrika Handtverksstater, betydliga och kostsamma Förråder, derjemte befattningen med Arméens Beväring, Styckgjuterierne och KrutFabrikerne, och likvist finnes

ingen lön på stat för en högre ArtillerieBefälhafvare, utom de 2000 R:dr som äro tillslagne Inspecteuren som arfvode. För 2:ne InfanterieRegementer är en BrigadGenerals lön på stat, och på 4:ra Regementer 2:ne Brigad- och en InspectionsGenerals- eller 3:ne Generals löner för 4:ra Regementer. Frågas således hvarje opartisk medlem af detta Stånd, om det icke är lika nödvändigt att lön anslås på stat till en högre Befälhafvare för Artilleriet, hvars benämning må blifva hvilken som hälst. Hans Kongl. Höghet KronPrinsen har för närvarande Befälet öfver vapnet, och pretenderar ingen annan ersättning för sina mödor, än den han har, nemligen Artilleriepersonalens underdåniga och varma tacksamhet derför. Men kunna vi väl alltid påräkna denna för vapnet lyckliga tid, att äga denne högt upplyste Furste till Befälhafvare. Jag anhåller således, att Ridderskapet och Adeln täcktes ålägga StatsUtskottet föreslå en för en ArtilleriBefälhafvare anständig lön, hvarutaf under den tiden Hans Kongl. Höghet KronPrinsen har Befälet, han då ägde tillfälle disponera tjenligt arfvode för FältTygmästaren och Götha Regemente, således återfå sin dertill disponerade ÖfversteLieutenants lön, som då kunde användas till det ändamål, hvartill den på staten är anslagen, och Officerare inom Regementet vinna befordran, som nu på detta sättet icke allenast gå miste om de större lönerne, utan äfven de för gamla Militairer påräknade högre pensioner hvilka ehuru obetydliga dock äro det enda hvarpå de till sitt lifs berg-

ning hafva att påräkna, då de för sjuklighet eller ålderdom icke kunna tjena längre. Någon torde kunna invända emot hvad jag här anfört, att då Hans Kongl. Höghet KronPrinsen lämnar Befälet öfver Artilleriet, kan samma utväg tagas som förut skett, att en RegementsChef dertil antages, men är det då gifvit, att Konungen dertill har fullt förtroende för en af då varande Öfverstar, eller är det gifvit att någon af dem dertill är passande, ty mången kan vara utmärkt dugtig RegementsChef utan att derföre vara passande hvarken till General eller GeneralFältTygmästare, hvartill fordras högre kunskaper och vidsträcktare insigter än att styra ett Regemente, hvarföre jag således anser nödvändigt för Konungen, att hafva en sådan lön att disponera, att Han från hvilken grad som hälst kan uppflytta en till detta vigtiga Embete passande person, utan att göra afseende på grad eller ändra förtjenster än dem, som äro nödvändige för denna plats.

N:o 2.

Herr *Franc Sparre*, *Bengt Erland*:

Vid Höglofl. StatsUtskottets Betänkande rörande Tredje HufvudTiteln får jag den äran anmärka: att Utskottet ansedt allmänna Arbetskarlarnes, som arbete på Kungsholms Castell, underhåll böra utgå af LandtArméens Statsanslag, hvarvid jag får erindra, att Kongl. Maj:t

förut i Nåder befallt att befattningen med Fästningbyggnaden i Carlscrona och dess Avenüer skulle besörjas under Flottornes Befäl, och att detta redan i några år blifvit verkställdt och hela den economiska förvaltningen vid desse Byggnader derefter inrättad, och redogörelserne i samma väg ingått, samt att detta helt och hållit åter skulle förändras om förenämnde underhåll för Arbetskarlarne af LandtArméens Statsanslag skulle utgå: och torde det kunna betviflas huruvida Kongl. Maj:t för sin del i nåder gillade denna förändring, då Kongl. Maj:t, med den nyligen gjorde, afsett den större drift och fullkomligare enhet som vinnes, om alla arbeten i Carlscrona bestriddes under samma Befäl, betaltes ur samma Cassa och förseddes från gemensamma förråder, hvilket ock synes hafva inträffadt på sätt nu denna Administrationsdetail är organiserad.

Om således Arbetskarlarnes hela underhåll skall utgå af Titeln för Militaira behofven, och ej som billigare synes för någon del af Fångbevakningsmedlen, anser jag åtminstone nödvändigt att underhållet för dem som arbeta på Kungsholmen utgå af Flottornes anslagssumma, så länge den af Kongl. Maj:t fastställda ordning för dessa arbetens bedrifvande och redovisande fortfar.

Af dessa anledningar anhåller jag om återremiss af Betänkandet, och att denna anmärkning må få åtfölja.

N:o 3.

Herr *Lefrén, Johan Pehr:*

Det är i afseende på anslaget för Kongl. KrigsAcademien jag utbeder mig få göra en vördsam framställning.

StatsUtskottet har medgifvit att nu varande ordinarie anslag aldrig varit tillräckligt, men ansett sig, då frågan om KrigsAcademiens reduction ännu är oafgjord, icke böra föreslå någon förändring i anslaget, utan öfverlåta till Kongl. Maj:t att af förmodade besparingar å 3:dje HufvudTiteln fylla den erkände bristen.

Under de sednaste åren har Kongl. Maj:t, under afvagtan af nu varande Ständers sammankomst då en reglering af det felagtiga varit att förvänta, i nåder täckts anvisa nödiga extraordinarie medel till fyllande af den nämnde bristen, äfvensom till gäldande af Academiens äldre skulder, hvarigenom verket återvunnit sin förlorade Credit och derigenom nu kan erhålla sina förnödenheter mot skälige priser, hvilket ej varit möjligt så länge lefverantörer nödgats i prisernes stegring söka en billig ersättning för hvad de genom tids utdrägt och osäkerhet vid betalningarne förlorat.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln lärer ej misstycka att jag, såsom för det närvarande närmaste vårdare af Academiens hushållning,

begagnar detta tillfälle att tillkännagifva min oro för de stundande åren, då jag ser verket på förslag att å nyo blifva lemnat med en erkändt otillräcklig ordinarie anslagssumma, och mig, eller min efterträdare, derigenom uturståndsatt att kunna uppgöra och följa en bestämd ordning vid förvaltningen, samt förekomma följderne af ett å nyo förloradt förtroende till verkets förmåga att på dagen uppfylla ingångna förbindelser.

Jag yrkar ej på ökadt anslag till fyllande af nya behof, utan till fyllande af sådane som länge ägt rum, och om jag här skulle våga tillkännagifva huru allvarlig den grundsats är hos mig, att sparsamt tillvägagå med de Statsmedel mig till förvaltning öfverlemnas, så önskade jag få styrka detta genom det enkla bevis: att jag, af de extra anslagsmedel Konungen till fyllande af Academiens behof, nådigst anvist, vid hvarje års slut såsom behållning återlemnat betydliga summor, hvilka jag ägt rättighet att klanderfritt använda och hvilka sannerligen ej kunnat blifva besparade om jag ej ägt att disponera öfver en så stor summa att jag vågat utstaka och följa en bestämd plan för det hela af förvaltningen, ty det blir alltid kostsamt att nödgas göra sina beräkningar för dagen.

Jag får ej begära att Riksens Ständer skola grunda någon åtgärd på enskild mans försäkringar om sin goda vilja, men jag vågar i egenskap af Riksdagsman, i stället för hvad

StatsUtskottet i detta fall föreslagit, vördsamt föreslå:

Att Kongl. Maj:t, i den händelse Krigs-Academien tills vidare kommer att äga bestånd och nuvarande anslag, såsom hittills, ej skulle räcka till, må äga rättighet att af allmänna öfverskotten å HufvudTitlarne för KrigsAcademien årligen använda en bestämd mindre summa, men att, om mot förmodan, någon ytterligare brist uppkomme, densamma då, på sätt StatsUtskottet föreslagit, skulle fyllas af besparingarne å 3:dje Hufvudtiteln.

I anledning häraf anhåller jag vördsamt om återremiss af betänkandet.

N:o 4.

Herr *Montgommerie Cederhjelm, Josias*:

Då den i Vällofligе BorgareStåndet af Herr Beckman väckte motion angående Wermlands FältJägareRegemente, innehåller smädande uttryck om Regementet, vågar jag anhålla om Höglofl. Ridderskapet och Adelns tålamod, då jag med möjligaste korrthet skall söka rättfärdiga Regementet. Herr Beckman börjar sitt memorial med den stora tunga, Carlstad genom inqvartering får vidkännas af Regementet.

I sanning, denna måtte vara högst tryckande, då den belöper sig till tvänne dagar

då Regementet samlas och tvänne dagar då det åtskiljes: desse få dagar, hade jag trott vara Staden rikeligen ersatte genom minst 2000 R:dr Banco, hvilka FältJägarne säkerligen qvarlämna i Staden hvarje gång de åtskiljas från ett möte.

Då ingen till FältJägare antages, innan han förut uppvist gilltig prästattest, tyckes Herr Beckmans beskyllning, att FältJägarne bestå af moraliter fördärfvade menninskor ej förtjena besvarande. Regementet består till elfva tolftedelar af infödde Wermländningar; det skulle således förefalla besynnerligt, om bland Wermlands allmoge, i allmänhet känd för redlighet ock öppenhjertighet, så lätt skulle uppletas 550 så förderfvade menniskor som Herr Beckman afmålar FältJägarne. Om vid marknaderne i Provinsen, finnas Skojare och Tjufband, måtte hvarken RegementsBefälet eller Corpsens organisation vara dertill vållande. Herr Beckman torde till rättelses vinnande häruti göra bäst, att vända sig till LandshöfdingeEmbetet.

Att vid ett Regemente der Trouppen är så litet under Befälets tillsyn som vid detta, möjligtvis flere oordningar kunna uppstå än med reguliera Regementer, bör ej förefalla besynnerligt. Men då RegementsBefälet vid alla tillfällen sökt bibehålla disciplin och ordning, då Regementet vid minsta anledning till tjufnad, genast till Konungens Befallningshafvande öfverlemnat den brottslige, då flera exem-

pel gifvas, att endast på misstankar för stöld, Compagniet hos sin Compagnie-Chef anhållit att få Jägare utstrukne, trodde jag detta bevisa att i det hela tagit den militairiska espriten vid Regementet vore god. Det påstående att Fält-Jägarne äro odugliga till arbete är löjligt; ty hvilken Wermlänning vet ej att mera än hälften af Regementet äro i årstjenst, och af de flesta Possessionater ansedde bland de bästa arbetare. Exempelvis torde tillåtas mig få anföra att Landshöfdingen i Länet har för det närvarande, en Rättare, en Trädgårdsmästare och 3:ne Torpare, hvilka alla vid Jägarne uttjent en Capitulation, några tvänne; till arrendator på ett utbruk har Landshöfdingen äfven en afskedad Jägare; FältJägare som ehuru ägare af Hemmansdel ändå uttjent flera Capitulationer, och ännu tjena qvar vid Regementet; Corporaler som varit erbjudne att få ingå som UnderOfficerare vid indelta Arméen och ändå qvarblifva som FältJägare, tyckes mig vara starka bevis mot Herr Beckmans beskyllning, att FältJägarne bestå af de tygellösaste menniskor. Om dessa uppgifter, skulle betviflas, vädjar jag till Konungens Befallningshafvande i Länet, som kan dem bestyrka, och sedan torde tillåtas mig förklara, Herr Beckmans motion för oriktig ock otillbörlig.

Det exempel Herr Beckman anfördt om en FältJägares anvärfvande som förut skolat blifvit afstraffad, kan jag ty värr ej neka. Men då Herr Beckman så tjenstvillig att uppsöka allt hvad som möjligtvis kan gifva Regemen-

tet någon skugga, endast kan anföra ett exempel, jag vågar påstå att detta är i sitt slag det enda som på många år, ja kanske sedan Corpsens uppsättning inträffadt; vågar jag smickra mig med att alla opartiska skola finna, att ett misstag vid anvärfningen en gång händt, som genast blef rättadt så snart det upptäcktes, och således aldrig kan gifva anledning att beskylla CompagnieChefs för vårdslösad värfning.

Då jag nu hoppas hafva för Riksens Ständer tillräckligt vederlagt Herr Beckmans anklagelse, anser jag mig hafva upplylt min pligt, att förvara ett Regementes heder, som lika med resten af Svenska Arméen alltid skall finnas värdigt att uppfylla antalet af Fädernes-landets försvarare.

N:o 5.

Friherre *Ankarfvärd, Carl Henric*:

Tredje HufvudTitteln lämnar alltid ett vidsträckt fält för granskningen, och då man eftersinnar huru anslaget för denna Tittel sedan 1810 blifvit ökadt, ifrån 1,596,000 till 3,267,000, så häpnar man verkeligen öfver att Sverige kan bestå, under så tilltagande utgifter, och när man dertill lägger, att detta anslag blott är en ringa del af hvad som ifrån Riket och dess innebyggare till Försvarsverket utgår, så finner man säkerligen en ganska alfvarsam påminnelse, att som Representant vid

vid ett sådant förhållande efter yttersta förmåga fästa uppmärksamheetn. Men i den mohn man härutinnan finner pligtens fordringar vara stora, modfälles man snart, vid besinnandet af den enskildta Representantens oförmåga att, som sig vederborde behandla ämnet; allt hvad man i egenskap af Representant härvid kan åstadkomma är först och främst, att beklaga det aila Styrelsens åtgärder och företag endast åsyfta ökade utgifter, och att dessas föremål understundom icke torde kunna uthålla pröfningen i anseende till beslutens obestridliga nödvändighet; att åter upprepa huru det är styrelseorganernes åliggande och pligt, att tänka för Folket, att arbeta för dess bästa; att forska efter det felaktiga uti organisationen af hvarje del, och att rätta och att afhjelpa dessa brister då de en gång äro fundne; att utarbeta förslager till åstadkommande af den största möjliga verkan genom de minsta möjliga skattebidrag. Om ingen lärer finnas, som vill neka, att dessa äro ovilkorliga Embetsmannaåligganden; så lärer man utan tvifvel också finna huru omöjligt det skulle blifva för Representanten, att vilja försöka att göra en sådan slags verksamhet till ett åliggande för sig; han nödgas inskränka sig till klander öfver det påtagligen felaktiga, oberäknade, eller uti åtgärderne illa beräknade; till klagan öfver underlåtenhet uti det godas främjande.

Vid betraktande af Hufvudstadens närvarande läge, uppkomma hos mig många an-

ledningar till förundran, öfver alla de kostnader, som å militaire etablissementerne härstädes blifvit nerlagde, just sedan den tiden Stockholm framställer en så äfventyrlig och betänklig punkt för försvaret. Då man ser de dyrbara Casernebyggnader, de palatser med sina koppartak, som för denna föga talrika Garnizonens sjuke uppbyggas, när man ser huru förråder af alla slag här hopas; under det man kanske intet vet, om man kommer att äga medel, att med nödige byggnader förse, den till centralförsvaret beräknade nya Fästningen vid *Wands*; när man ser hvilka summor blifvit nedlagde till planeringen af den ymkeliga excercitieplatsen Ladugårdsgärdet, under det man icke en gång vid gränsen äger en skants för att bestrida en Fiendes möjliga antågande mot Hufvudstaden; så torde det förlåtas, om man icke med blind undergifvenhet blott betalar och tror, att allt hvad som göres är beräknadt till det bästa. Den dag torde komma, då lättfärdigheten att bevilja nya anslag, kunde blifva Riksens Ständer tillräknad såsom ordsak, i fall man en gång skulle finna anledning att beklaga sig öfver missräkningen; och jag tror derföre, att det är bättre sent än aldrig påminna om nödvändigheten af förändrade Statshushållningsgrundsatser hos oss. Då man ser till hvilken grad militairprålet här hos oss tagit öfverhand, nödgas man påminna huruledes det här i Sverige är af fattiga Jordbrukare, som denna ståten underhålles, och fastän den icke till alla delar

i synlig måtto utgår ifrån Tredje Hufvud-Titteln, så torde det likväl icke vara olämpligt, att ifrån denna hämta anledning till dessa öppna framställningar, af hvad man i hvarje landsända hörer yttras och beklagas af så mången tänkande medborgare. Det får ej finnas besynnerligt om anslaget för tredje Hufvudtitteln återför i minnet, det ringa afseende, som af Styrelsen nu för tiden fästes vid de Rustandes yttrade bekymmer öfver Rustningsskyldigheternes i sednare tider så betydligt ökade tunga, att den under förra tider dervid trefne Jordbrukaren snart nog med fullkomlig misströstan motser sin undergång; det måste finnas helt naturligt, om egen och andras erfarenhet härvid uppmanar Representanten, att i hvad å honom kan ankomma söka återföra i minnet huru det är Svenska Folkets rättighet att genom Riksens Ständer allena beskatta sig sjelfve. Då StatsUtskottets betänkande nu endast framställer sådane tillägg eller ändringar uti Tittelns förra anslag, hvilka dels blifvit äskade, dels föreslagne, så finner jag äfven härutinnan mig begränsad i anseende till föremålet för mina anmärkningar.

Det visar sig för mig såsom ett alltför oformligt förhållande, att Riksens Ständer icke rådfrågas innan organisationer stadfästas som fordra nya Statsbidrag. Det har hitintills varit en alltför beqväm utväg för administrationen, att efter godtycke organisera och reorganisera; och att efter väl förrättadt arbete, blott af Riksens Ständer begära, och få ökade

Statsanslag. Det har aldrig blifvit frågan att inom sjelfva Titeln genom utfinnandet af en fördelaktigare sakernes inrättning, snarare finna utväg till ökade tillgångar, i stället för beständigt vexande behof. Sådan är nu i smått anledningen till StatsUtskottets tillstyrkande, att å stat uppföra sju nya TygStatstjenster vid Artilleriet, hvartill jag föreställer mig att medel måste förefinnas inom det redan varande anslaget, utan att derföre någon tillökning bör komma i fråga. Styrelsen bör en gång komma att besinna, att hvad som slösas på personalen måste blifva en minskning uti tillgångarne för materialen och en Administrateur med något medvetande om sitt yrke, skall säkerligen aldrig tveka, att genom sträng hushållning på personalen kunna komma så mycket längre i verkan i anseende till materieln, men detta förhållandet lärer näppeligen kunna inträffa, så länge Riksens Ständer anse sig pliktskyldigast endast böra bejaka, allt, endast böra anse sådane småsaker vara af ingen betydenhet, då deras slutliga hopsummering likväl kommer att lemna ett helt annat resultat. Jag kan i följe häraf icke tillstyrka de nya Tygstatstjensternes öfverflyttande på stat innan någon annan besparing blifvit föreslagen.

Det synes tillhöra vår tids organisations anda, att hufvudsakligast åse personliga fördelar, särdeles för det högre Befälet. Sådan synes grunden varit för Arméens så kallade nya organisation, men vi finna äfven huru dessa förhål-

landen sträcka sig till Flottorne, då vi uti femte punkten af Utskottets Betänkande finna, hurusom det blifvit begärt, att det Herr Amiralen Coijet tillagde arfvode under den tid Herr GeneralAmiralen Friherre von Stedingk uppbär Chefslönen vid Arméens Flotta skulle på Stat blifva uppfördt. Det är ganska mycket i sin ordning, att Herr Amiral Coijet förses med nödige inkomster för den tjenst han bestrider; men då det för Arméen är stadgadt, att Generalspersoner som icke förrätta sine tjenster, till de Tjenstförrättande afstå en viss del af lönen finner jag i högsta måtto besynnerligt, att icke förhållandet äfven är sådant här, och lärer det icke kunna hänföras till den stränga noggranhet, som i anseende till allmänna medels förvaltning uti Constitutionela Stater bör äga rum, att Herr Friherre von Stedingk tillgodonjuter hela Chefslönen utan att derföre göra tjenst, och kanske dessutom flere löner, under det att Amiral Coijet för hela Chefskapets bestyrande blott njuter ett obetydligt arfvode, som dock ökar Sratsanslaget endast derföre att man ansedt GeneralAmiraln Friherre von Stedingk derigenom böra gynnas.

Uti Sjunde punkten tillstyrkes äfven de af Kongl. Maj:t under den 26 Junii 1820 i Nåder beviljade 32 R:dr till expencer för AmiralitetsConsistorium i Carlskrona.

Jag skulle för min del tro, att alla dyli-

ka

ka af Styrelsen beviljade nya utgifter icke af Riksens Ständer borde godkännas; följden skulle nödvändigt blifva mindre bekymmerslöshet vid beviljandet af nya fordringar.

Uti Nionde punkten anser Utskottet misshushållning med ved hafva ägt rum, men föreslår det oaktadt att anslaget måtte ökas ifrån 14,000 till 16.000 R:dr, då jag deremot skulle vilja tro, att det rätta hade varit, att blott erinra om omöjligheten för StatsVerket att med afseende å Statens bestånd kunna tillfredsställa allas fordringar, och jag för min del anser att de förr anslagne 14,000 R:dr böra så användas, att de i och för behofvet blifva tillräcklige; hvadan jag alldeles afstyrker bifall till den föreslagne tillökningen. Samma förhållande uppstår med resekostnaderne i och för Arméens räkning; jag känner ej hvilka underrättelser StatsUtskottet inhemtat för att utröna förhållandet härmed; i fall Herrar Generalers och deras Adjutanters mönstrings-resor härutinnan skulle vara innebegripne så bör jag erinra att det torde vara tid att beräkna, huruvida icke desse Embetsmäns löneinkomster äro af den beskaffenhet, att dessa resor utaf sjelfva lönerne och ej af Statsverket böra bestridas. Jag tror i alla fall, att Riksens Ständer äfven i denna del icke böra öfverskrida det vid sista Riksdag fastställde anslaget af 10,000 R:dr Banco.

Utskottet tillstyrker äfven en Lönetillökning af 500 Rdr Banco för Öfversten vid Andra LifGrenadierRegementet; det är genom dessa tid efter annan beviljade tillökningar, som Statsanslagen slutligen stiga till en orimlig höjd. Det är en ganska känd sak huru olika löningsvilkoren äro för lika grad inom Arméen; det är en lika känd sak, att det icke är någon omöjlighet att genom uppgörandet af en jämn och lika fördelning för alla inom lika grad, bereda billiga och goda vilkor för alla, och dertill en icke obetydlig besparing för StatsVerket: det är en lika känd sak, att ett förtjenstfullt arbete i denna del redan för många år sedan är af Herr Presidenten Baron Lövenskjöld uttänkt och utarbetadt; men så länge Riksens Ständer blott bifalla alla nya fordringar, så lärer man länge komma att finna denna utväg beqvämare, lättare och mindre mödosam, än att genom en ny reglering söka ställa dessa saker uti ett efter tiden passande förhållande; jag kan således för min del icke tillstyrka denna partiela tillökning för Öfverste[illegible] vid andra LifgrenadierRegementet, så mycket mindre, som jag är säker, att det skulle komma att hafva till påföljd otaliga reclamationer af samma slag, allt såsom följder af den så litet economiskt beräknade Arméens nya organisation.

Rörande Andra Gardiets Caserner synes af Utskottets Betänkande, att kostnaderne vida öfverstiga hvad Riksens Ständer vid anslagets beviljande påräknadt; att sjelfva Tomtens inköp

ensamt kostar 32,000 R:dr synes ganska anmärkningsvärdt, då det troligen varit möjligt att i trakten af Fredrikshof af Kronans jord kunna disponeras så stor plats, som till byggnaderne erfordrats och kan hända äfven tjenligare och mera kostnadssparande i anseende till säkrare mark som gjort grunden mindre kostsam. Utskottets Betänkande visar, att den redan färdige Casernebyggnaden för 2:ne Compagnier kostar 28,000 R:dr. De ännu efter Förslaget återstående 4 Byggnaderne böra således komma att kosta 112,000 R:dr, och således hela denna Casernebyggnad minst 170,000 R:dr som gör 10,000 R:dr i årlig Ränta.

Jag hemställer nu, om denna betydliga utgift varit påkallad af något verkligt Statsbehof, då Stockholms Stad drager inqvarteringstungan för dessa 800 man till hvilkas casernerande Statsverket nu dessutom kommer att belastas med den nya Byggnadskostnaden.

Jag frågar om Rikets försvar vunnit den aldraminsta styrka genom dessa Caserneanläggningar, och om tredje Hufvudtitelns anslag sålunda kan sägas ändamålsenligt användt? under Landets närvarande knappa tillgångar; en utgift af 170,000 R:dr Banco grundad endast på hvad StatsUtskottet kallar andra Gardiets rätt, att i likhet med de öfrige Gardies-Regementerne vårda försedt med Casserner, visar sig alldeles icke för mig utur samma synpuncter, då jag vid denna fråga alldeles icke kan upptäcka några rättsgrunder i princi-

pen. Om någon verkan en gång skulle komma att följa å den Motion, som inom Ridderskapet och Adeln blifvit väckt, att få en fullständig uppgift å alla kronans hus och lägenheter; om Kronobrännerierne skola komma att upphöra, och MagazinsDirectionen att undergå någon inskränkning, så torde Hus komma att blifva tillgängliga, som med mindre kostnad till Caserner kunde upplåtas. Jag kan således icke för min del gilla StatsUtskottets tillstyrkan, att intill nästa Riksdag för denna Cassernebyggnad anslå fortfarandet af 15,000 R:dr årligen; jag skulle för min del tro, att Riksens Ständer redan gjöra mycket, om de för en utgift som aldrig kan sägas varit påkallad af ett oundgängeligt Statsbehof, anslå 28,000 R:dr i ett för allt att utgå intill nästa Riksdag eller endast Byggnadskostnaden för ett Hus; börandes det få ankomma å kommande Ständers pröfning om företaget ytterligare bör utsträckas. Då Andra Gardiet under en så lång tidföljd af år icke varit försedt med Caserner af Staten, så synes det mig åtminstone icke vara en så brådstörtande nödvändighet, att på en gång fylla detta förmenta behof, särdeles som byggnadsplanen är uppgjord till flere smärre hus, hvadan den utan någon olägenhet kan och bör inskränkas till ett hus om sender. Den inqvarteringsafgift som Stockholms Stad betalar för 2:ne Compagnier af Andra Gardiet har uppgådt till något mindre än 1000 R:dr Banco årligen; och dermed har ändamålet af husrum för trouppen varit fullkomligen vunnit. Den nya Casernebyggnaden

belastar Staten med en ränteförlust af 2,000 R:dr om året för tvenne Compagnier och således blifver landets kostnad hädanefter för husrum åt desse 150 man nära 3,000 R:dr Banco eller nära 200 procent dyrare än förr.

Utskottet yttrar att ingen minskning uti de vid sista Riksdag för tredje Hufvudtiteln beviljade summor böra kunna ifrågasättas, på den grund, att Kongl. Maj:t äskat förhöjning; jag delar icke med Utskottet denna öfvertygelse; jag påtager mig likväl derföre icke, att hänvisa till hvilka delar som böra drabbas af den minskning i behofvet som jag tror möjlig; sjelfva minskningens nödvändighet grundar jag på en fullkomlig öfvertygelse om Svenska Folkets oförmåga att bära dessa skatter. Den föreslagne anslagssummans fördelande emellan Arméen och Flottorne anser jag redan vara ett steg till ordning, som jag finner mig böra i högsta måtto biträda, och är det besynnerligt nog att det fordrats så lång tid innan man kunnat hinna detta lilla mål. Utskottet föreslår anslaget för Arméen till 2,288,604 R:dr jag skulle deremot vilja afpruta summan till jemna 2,000,000; samt för Flottorne till 1,000,000.

Anslaget blifver i alla fall nära dubbelt emot det af år 1810; det tillhör Administrationen, att på bästa möjliga vis använda de anslag Folkets ombud anse sig kunna och böra bevilja. Jag känner ej till hvad grad Stats-Utskottet kunnat vara i tillfälle, eller ägt tid

att granska medlens användande i detail, men jag fruktar, att en rigtig uppställning af förhållandet skulle ådagalägga nog litet verkligt systême uti det hela. Jag har till exempel varit i tillfälle att underrätta mig om utslaget af den committées arbete, som var nedsatt i anseende till frågan om sjöförsvaret, och jag har deraf funnit organisationen vara sådan att fem sjundedelar af anslaget åtgått till Flottornes personal, och att således blott två sjundedelar återstå för tillvägabringandet af en så dyr material.

Om förhållandet i flere fall är sådant, så visar det sig påtagligen hvad hopp man kan göra sig att af de städse stigande Statsutgifterne erhålla det verkliga resultat i landets sjelfständighet och trygghet, som alltid föregifves såsom ändamål.

StatsUtskottet tillstyrker Riksens Ständer att för erforderlige utgifter utöfver anslaget i och för tredje Hufvudtiteln anvisa Kongl. Maj:t 233,333 R:dr 16 skillingar af öfverskottsmedlen samt 66,666 R:dr 32 skill. utaf stora SjöTullsmedlen, och således 300,000 R:dr Banco mera än förra Statsanslaget, oberäknadt den ytterligare tillökning som anslaget erhållit, dels genom inskränkte utgifter till SaltpeterFonden af 58,000 R:dr, dels af sådane ifrån Anslagstitteln förr utgående utgifter, hvilka nu blifvit öfverflyttade på andra Stater.

Det är en besynnerlig method, att på sådant sätt undandraga Folket en rigtig kännedom om det verkliga Bevillningsbeloppet; det är ett hufvudsakligt fel uti Bevillningens fördelande, att derigenom uppkommer så betydliga öfverskott, hvarigenom Folkets skatter med en betydlig procent utöfver det bestämda beloppet ökas, hvilket förhållande icke förr än efteråt blifver synligt, och nästan alltid af följande Statsregleringar så bortblandadt, att Folket förblifver i okunnighet om om hvad som verkeligen i Bevillning utgådt, då det endast för de sakkunnige visar sig till hvad grad den beviljade Bevillningssumman understiger den verkligt utgående Bevillningen.

Jag anhåller vördsammeligen att Ridderskapet och Adeln täckes fästa uppmärksamheten vid nödvändigheten att införa ett på sparsamhet ställdt och bättre beräknadt allmänt Statshushållningssystème. Jag anser Riksens Ständer icke med hopp om framgång härtill kunna, eller böra taga någon annan åtgärd än den, att till en början inskränka anslagssummorne, för att såmedelst till en annan Riksdag sätta styrelsen uti nödvändighet, att förelägga Riksens Ständer utarbetade Förslager, som utvisa grunderne för behofven och den plan som bör utgöra målet för alla ansträngningar, som uppgifva medlen att på möjligaste bästa vis kunna uppnå målet för den plan man uppgjort. Jag anser mig icke välja en oriktig tidpunkt då jag härvid fäster uppmärksamhet, å Svenska Folkets snart sagt en-

hälliga klagan öfver för hårda skattebördor; jag ber Ridderskapet och Adeln med dess sakkännedom taga ämnet i öfvervägande; och jag ber att man besinnar i hvad belägenhet Riket skulle komma att befinna sig, i händelse af ett anfall emot dess sjelfständighet, när dess fredstillstånd är sådant, att behofven i och för detsamma redan äro större än Folkets förmåga att bestrida dem. Min innerliga öfvertygelse är att hufvudfelet finnes inom Statsinrättningarnes beskaffenhet, och det är dessas inrättande efter Statens förnämsta ändamål, nemligen Statsborgarens säkerhet, trefnad och stigande välmåga som jag yrkar, såsom ett hitintills i min tanke alltför mycket utur beräkningen lämnadt syftemål. Jag anhåller om återremiss af StatsUtskottets Betänkande.

N:o 6.

Herr *Bruncrona*, *Nils*:

Sedan RiksStatens 3:dje HufvudTitel blifvit hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln upläst, får jag vördsamt begära ordet för att dervid i afseende uppå det årliga anslaget för FyringsStaten gjöra några anmärkningar.

Höglofl. StatsUtskottet har bestämt, att en del af denna summa skulle utgå af Båkmedlen, och en del af den till Sjöförsvaret anslagne.

Från äldsta tider hafva Lots- och Båkinrättningsmedlen varit ämnade till Nybyggnader reparationer, och underhållet af de till de sjöfarandes rättelse nödige sjömerken och hvilka för det närvarande uppgå till 10 Fyr- och 75 KänningsBåkar och större Sjömärken, utom andre i Skärgårdarne, och hamnarne oumbärlige säkerhetsanstalter såsom Bergringar, Duc d'Alber, MoringsAnkare och Pålfästen, till ett icke ringa antal, och af hvilka åtskillige nya Båkar och förbättringar af de nuvarande högt af behofvet påkallas till Sjöfartens betryggande.

Vid ett sådant förhållande får jag fästa Höglofl. Ridderskapet och Adelns uppmärksamhet, uppå nödvändigheten af ett ökadt och särskildt årligt anslag för dessa ändamål, och huru otillräckelige 17 à 18,000 R:dr varit, som sedan sista Riksdag för FyringsStaten blifvit anvisade att utgå utaf den till Sjöförsvaret anslagne mycket emot behofven otillräckliga summa, som närmare inhämtas af följande upplysningar om anslagen under denna Titel nemligen:

1:o Fyrbetjeningens Löner årligen 1,710 R:dr

2:o Upphandling af Fyrkohl och Olja m. m. - - 11,800 —

3:o Till nybyggnad, förbättringar och reparationer af Fyr- och

KänningsBåkar samt större Sjömärken - - -	3,800 —
4:o Till anskaffande och underhållet af BergRingar, MoringsAnkare, Pålfästen, och Duc d'Alber	350 —
Summa Banco R:dr	17,660.

Jag hemställer således med nu varande varuvärden, och arbetslöner, huruvida något i större Scala med så otillräckliga tillgångar skall kunna uträttas, och det är också egenteligen härifrån, som alla af Sjöfarande och andre personer anförde klander emot Svenska Fyrinrättningen sig egenteligen härleda, ehuru i förhållande till så inskränkta tillgångar Regeringen, jag vågar påstå det, låtit uträtta vida mera, än som kunnat påräknas genom iagttagande af den strängaste hushållning.

Uppå dessa anförde skäl får jag vördsamt anhålla det Höglofl. StatsUtskottet täckes allt sådant i öfvervägande taga, och inse den ingalunda inbillade utan verkliga nödvändigheten, af förändring härutinnan, och att till nästa Riksdag en oafkortad summa under titel FyrinsStat af 25,000 R:dr årligen måtte till Kongl. Majts höga disposition beviljas af Lots- och BåkInrättningsIntraderna, så framt dessa magt; påliggande anstalter skola blifva svarande emot det dermed åsyftade ändamål.

Sluteligen och i sammanhang med detta

ämne får jag likaledes vördsamt hemställa att af samma intrader årligen och i mohn af tillgångarne ett årligt anslag måtte beviljas, till inlösen af Landsorts och Korsö FyrBåkar, och hvilket jag förmodar så mycket mindre lärer vägras, som det i längden blir en säker vinst för StatsCassan, och som Höglofl. Utskottet medgifvit upplyst, huru otjenligt det är att dessa Båkar skola vara enskilte personers egendom. Jag anhåller derföre om återremiss, och att dessa mina anmärkningar då må få åtföljа Betänkandet.

Bilagor

till PleniProtocollet för den 7 Julii, eftermiddagen.

N:o 1.

Herr *Dalman, Johan Wilhelm*:

Det är i anledning af Höglofl. StatsUtskottets Betänkande, rörande det af Kongl. Maj:t i nåder föreslagne Riksmuseum samt de i Höglofl. Ridderskapets och Adelns sista Ple-

num dervid afgifne yttranden, som jag vördsammast anhåller få anföra några anmärkningar.

Så vida likväl en god sak svårligen kan snarare förloras, än om den råkar ut för en oerfaren försvarare, har jag i det längsta uppskjutit att yttra mig i ett ämne, hvilket jag trott endast behöfva ett noggrannare skärskådande för att vinna bifall. Men då den närmare vården af de samlingar, som äro ämnade att grundlägga det af Konungen föreslagne Riksmuseum, blifvit mig anförtrodd, då detta förtroende äfven förutsätter ett varmare nit för befordrandet af deras syftemål, så måste min pligt, att svara häremot, afvisa alla de betänkligheter, dem ej mindre en bristande framställningsförmåga och ovanan att på detta rum uppträda, än flere andra considerationer nog bevekande för mig uppkastat.

Det af Kongl. VettenskapsAcademien projecterade anslaget för ifrågavarande Riksmuseum, af 5,400 R:dr, har Höglofl. StatsUtskottet ansett sig böra nedsätta till 1500. Jag anser mig hvarken rörande denna eller någon annan summa kunna ingå i någon pröfning. Jag tror att vid frågan om ett NationalMuseum, måste det visserligen bero på Nationens Representanter att efter omständigheterna bestämma den.

Deremot har Herr Grefve von Schwerin mot Höglofl. StatsUtskottets förslag behagat

anföra den anmärkning, att Herr Grefven ansåge Ständerna i denna fråga böra bevilja antingen allt eller intet, emedan om denna förminskade summa nu på Stat uppfördes, skulle Rikets Ständer vid en annan Riksdag, må hända åter komma att besväras med ansökning om den nu afslagna tillökningen. Enligt min öfvertygelse torde det dock vara svårt att vid detta Riksmöte förutse, eller med sannolikhet bestämma, hvad beslut framtida Ständer en gång kunna komma att fatta; för min del kan jag ej se annat än att äfven för dem samma tillfälle som nu kommer att stå öppet, att afslå en sådan tillökning på anslaget, i fall den verkeligen skulle begäras. Jag kan således ieke anse vådan häraf vara af den beskaffenhet, att den skulle hindra Rikets Ständer att nu bifalla det minskade anslag StatsUtskottet funnit sig kunna föreslå, och att således till framtiden fördröja verkställigheten af en inrättning, hvars nytta synes bevittnad genom dylikas bildande i nästan alla odlade Nationers hufvudstäder, och genom det inflytande de samma yttrat till befrämjandet af allmän upplysning och vettenskapligt interesse.

Vid öfverläggningen rörande det af Höglofl. StatsUtskottet beviljade anslag, syntes mig så väl Herr Grefve von Schwerin som Herr von Hartmansdorff, hafva hyst den mening, att StatsUtskottet beviljat en tillökning af 1500 R:dr, utom de förut af extra utgiftsmedlen anslagne 900. Jag tror mig deremot vara förvissad, att med beviljandet af berörde

1500 R:dr, de förut anslagne skulle försvinna och att hela den förhöjning StatsUtskottets förslag således lemnar, endast gör 600 R:dr.

Det vore för öfrigt lika otacksamt som orättvist, att söka förneka sanningen af en annan anmärkning som Herr Grefve von Schwerin behagat göra, att nemligen må hända intet land, i förhållande till sina tillgångar, gjort så mycket för konster och vettenskaper som Sverige. Det vore lika orättvist att påstå, det bland dessa, NaturalHistorien blifvit vanlottad. Men just denna anmärkning leder mig aldeles otvunget till en annan, nemligen den, att allt detta oagtadt, och fastän vi ägt en Linné, fastän Sverige hälsas för den nyare NaturalHistoriens fosterbyggd, så har dock denna vettenskap inom Fäderneslandet hvarken vunnit den tillgifvenhet, eller knutit det verksamma och gagnande samband med allmänna samhällslifvet, som i åtskilliga andra Länder. Ganska säkert torde en af de betydligare orsakerna härtill vara, att NaturalHistoriens studium i vårt land, i brist af Muséer, nästan endast är inskränkt till Universiteterna, hvarvid åter den olägenheten uppstår, att Ynglingar der sällan äga tillfälle, att åt detta studium uppoffra en tid, som fordras för alfvarsammare och mera löngifvande vettenskaper; och deremot konstnärer eller andra medborgare i allmänhet, finna afståndet från Universiteterna alltför långt, för att från dem hämta de upplysningar, hvaraf de kunna finna sig i behof.

Det är till afhjelpande af dessa olägenheter, och att bereda de ömsesidiga fördelar, som vettenskaperna och det allmänna lifvet, genom en närmare bekantskap kunna tillskynda hvarandra, som patriotiskt sinnade medborgare varit betänkte på inrättande af ett NationalMuseum i sjelfva hufvudstaden, såsom det ställe hvarifrån åtminstone praktisk vettenskaplighet, synes lättast och verksammast utsprida sig. Det är till sådant ändamål, Friherre Paijkull till Kongl. Maj:t och Kronan öfverlemnat de dyrbara och betydliga samlingar, han under en lång tid och med osparda uppoffringar förvärfvat; och Kongl. Maj:t har i nåder bifallit idéen om ett RiksMuseums inrättande i hufvudstaden, och till StatsUtskottet låtit öfverlemna ofvanberörde nådiga proposition härom.

Jag har redan förut sökt fästa Höglofligе Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet derpå, att de betydliga samlingar af detta slag, som vid våra Universiteter finnas, egenteligen synas ämnade för undervisningen, att de således nästan endast af de studerande kunna begagnas, och att detta således ej borde vara ett skäl, att förneka Hufvudstadens vida talrikare innevånare, samma tillfälle till vettenskapliga sysslosättningar, i fall de skulle föredraga att anslå någon af sina åt förströelser ägnade timmar dertill. Såsom bevis på det olika förhållande till samhällslifvet, hvaruti en inrättning uti en småstad, vare sig äfven vid ett Universitet, befinner sig mot en

likadan inrättning i hufvudstaden, skulle jag må hända kunna åberopa det olika interesse vår MålarAcademi skulle erhålla, ifall den skulle förläggas till Lund eller Upsala. Jag tror icke, att hvarken allmänheten eller våra Artister skulle lemna sitt bifall åt en sådan förflyttning.

För öfrigt får jag äfven bifoga den upplysning, att, genom lyckligt sammanträffande förhållanden, de samlingar som här finnas concentrerade, redan *nu* synes i det hela taget, utgöra ett större Museum, än de vid våra Universiteter befintlige, och att de således ej torde anses aldeles ovärdiga, att tjena såsom grund för ett Svenskt RiksMuseum, helst de samma uppkommit genom enskildta medborgares donationer.

Det finnes för närvarande få nationer med vettenskaplig bildning, som icke redan i sin hufvudstad grundlagdt ett sådant NationalMuseum. Jag må ej nämna BrittischMuseum, ej det i *Jardin du Roi* uti Paris. Hastigare än dessa har i Berlin uppstått ett som täflar med de nämnda, och utom andra länders inrättningar, dem jag förbigår, har man nu äfven några år varit sysselsatt, att grundlägga ett sådant i Köpenhamn, hvartill liksom hos oss, privata vettenskapsmän lemnat de första bidragen. Hvarje Nation har i dessa fall, lemnat anslag efter sina olika tillgångar och sitt intresse för saken. Museum i Paris säges äga ett årligt

anslag

anslag af 300,000 Francs. Visserligen kan Sverige aldrig i denna del påtänka någon täflan med dessa riken, men torde dock behöfva göra något, för att ej komma att stå allt för långt efter, i afseende på resultaten af dessa inrättningar. Om man endast i minnet återkallar de talrika upptäckter, de upplysningar, oväntade nya åsigter, och ej mindre för vettenskapsmannen än den bildade medborgaren i allmänhet vigtiga resultat, som t. ex. en enda man, en *Cuvier*, hämtat ur Museum i Paris, så torde man lätt finna, att det icke är ensamt Frankrike, utan hela den civiliserade verlden, som skördar frukterna af det anslag nämnde Museum njuter.

Bibliotheker och samlingar äro för vettenskapliga bildningen Capitaler, hvars räntor äro de upplysningar, som af dem hämtas. Ett NationalMuseum är att anse såsom en Bank, där sådana Capitaler, nemligen samlingar i hvad vettenskapliga ämnen som hälst, kunna deponeras, med visshet, att de där både äro i säker vård, och tillgänglige för alla dem, som deraf vilja skörda kunskap. Till inrättandet af ett Svenskt Museum äro redan genom enskildtas frikostighet materialierne samlade; här är således egenteligen ej fråga om anslag till dessa materialiers förökande, utan för att kunna på ett ändamålsenligt sätt vårda och handhafva hvad som redan influtit, eller framdeles kan komma att inflyta.

Skulle deremot hela detta förslag verkeligen komma att aldeles afslås, då ser jag i sanning intet hinder lagdt, att ju de samlingar och lärdomsanstalter, som enskildte Svenske medborgare äga, skola beständigt utgå till Utlänningen, såsom redan alltför ofta skedt.

I Sveriges nyare LärdomsHistoria, står ty värr redan en mörk obehaglig bild af detta slag, jag menar utflyttandet af Linnés samlingar till England. Allt hvad främmande Nationers lärda med täflan nitburit till ökande af Linnés skatter, blef endast ett byte för de stolta Britternas allsmägtiga guld. Med qväfd harm och förödmjukelse måste nu den Svenska Naturforskaren, hos dessa rika öboar bönfalla om att få beskåda det Museum, som varit ett ibland de vigtigaste medel till Svenska namnets vettenskapliga ryktbarhet.

Hvad likväl något minskar det obehagliga af detta minne, är att dessa samlingar afgingo ur landet, utan att Nationen ägde någon kunskap derom, och då till förekommande af dylika obehagliga händelsers förnyande, Sveriges vettenskapsmän, synas hafva fattat den princip, att hälldre till staten öfverlemna eller Testamentera sina vettenskapliga förråder, så vågar jag till Höglofl. Ridderskapets och Adelns egen upplysta beprö fning vördsammast hemställa, huruvida det ej synes vara något skäl, att äfven Staten å sin sida garanterar dem dessa donationers framtida vård, till det allmännas nytta.

Jag får hos Högvälborne Herr Grefven och Landtmarskalken samt Höglofl. Ridderskapet och Adeln, vördsammast anhålla, att dessa mina anmärkningar må få åtfölja återremissen till Höglofl. StatsUtskottet, samt med de öfrige Stånden communiceras, i händelse från dem någon återremiss ägt rum.

N:o 2.

Herr *Trafvenfelt, Carl:*

Sedan Höglofl. StatsUtskottets utlåtande angående den föreslagna indragningen af Medico-Theologiske Stipendii fonden blifvit återremitteradt, anhåller jag vördsamt att få lemna några anmärkningar, och att dessa få åtfölja återremissen.

Med serdeles tillfredsställelse har jag erfarit, att Höglofl. Utskottet, som med så mycken sorgfällighet söker bespara alla utgifter, som möjligen kunna indragas, likväl ansett sig kunna tillstyrka att en summa af 2,000 R:dr Banco årligen må af Medico Theologiske Stipendii medlen qvarbifva, då jag anser denna utgift rikeligen kunna ersättas genom den nytta ett rätt användande af dessa medel kan åstadkomma.

Lika med Herrar Cederschjöld och Munck af Rosenschjöld anser jag ändamålet med detta anslag vara förfeladt, om, enligt Utskottets

förslag, endast Fysiologiska kunskaper skulle af Presterne inhämtas, emedan dertill fordras en föregående kännedom uti Anatomien, hvilket allt icke skulle kunna genom ett så litet understöd vinnas och ändå icke medföra någon egentelig praktisk nytta. Att vara så okunnig, som man nu i allmänhet är, om sin egen kropp i dess friska tillstånd och om dess bibehållande vid hälsan, synes mig verkeligen vara en icke ringa ofullkomlighet uti hvad man kallar en bildad och gagnelig uppfostran, men denna allmänna Anthropologiska kännedom är icke ensamt nödig och nyttig för Prester, den är det för alla i hvad stånd och yrke som hälst, och man har att hoppas, att de, som hafva sig uppdragit att vårda uppfostringsverket, upplyst skola inse detta och finna utvägar till afhjelpande af denna brist, helst början redan blifvit gjord med inhämtande af NaturalHistoriens grunder äfven vid de lägre Läroverken.

För min del anser jag, att sättet för användandet af de qvarblifvande Medico Theologiske Stipendii-medlen borde öfverlemnas åt Kongl. Maj:ts vishet, att efter vederbörande sakkunniges hörande deruti vidtaga tjenliga åtgärder; men i händelse det pröfvas nödvändigt att närmare utstaka detta användande, anser jag äfven, att den så kallade *Politia medica*, eller kännedom om hvad som kan bidraga till hälsans bibehållande, till alla för densamma skadliga inflytelsers aflägsnande och farsoters förekommande och hämmande m. m., utgör

det ämne till hvars inhämtande blifvande Prester skulle hädanefter med mycken nytta begagna detta lilla understöd. Uti mitt anförande till Kongl. SundhetsCollegii Protocoll, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelser om SundhetsCommittéers inrättande, har jag vidare sökt detaljera detta ämne och visa att alla sådana anstalter för den allmänna hälsovården böra stå i sammanhang och förening med eller tillhöra en och samma styrelse, som uti hvarje Församling äger att vaka öfver ordning, sedlighet och Laglydnad samt öfver de i moraliskt och ekonomiskt afseende ingångne eller ingående öfverenskommelsers fullgörande. Då nu Pastor alltid är ordförande uti sådane styrelser eller så kallade KyrkoRåd, och alla tjenliga åtgärders vidtagande och verkställande så hufvudsakligen på honom beror, följer det helt naturligt, att den kännedom blifvande Prester i detta afseende kunna komma i tillfälle att inhämta, skall för dem och det allmänna medföra mycken nytta.

N:o 3.

Grefve *Lövenhjelm*, *Carl Gustaf*:

Höglofl. StatsUtskottet har funnit sig befogadt att afstyrka ett föreslaget byte af Officers Boställen och Indelningar vid Kongl. Lif-Regementets Husarer. Öfvertygad om nyttan och nödvändigheten af det ifrågavarande utbytet, utbeder jag mig, att för några ögon-

blick få fästa Höglofl. Ridderskapet och Adelns uppmärksamhet på skälen till denna min öfvertygelse.

Ryttmästarens vid Arboga Esqvadron nu varande tvenne boställen, *Beyby* och *Sarbecken*, äro af så svag beskaffenhet, att deras afkastning, tillsammanräknad med indelte lönen, knappast uppgår till 500 R:dr Banco, hvilket hvar och en, med mig, torde inse vara en till ändamålet otillräcklig summa. Denna lön är ej allenast otillräcklig och ojemnförligt mindre än de öfrige Ryttmästarelönerne, men öfverstiges betydligt af nästan hvarje Lieutenants lön vid samma Regemente, dock med undantag af Lieutenantslönen vid Arboga Esqvadron, hvilken är den svagaste af Lieutenants lönerne.

Af detta Ryttmästarens och Lieutenantens vid Arboga Esqvadron vanlottande har händt, och kommer, så vida ej löneförbättring inträffar, allt framgent att hända, det Officerare under deras tjenstebana med ovilja emottaga dessa beställningar, och med begärlighet begagna tillfället af hvarje yppad vacance, för att derifrån ju förr ju hällre aflägsna sig. Också räknar denna Esqvadron, sedan år 1816, nu i denna stund sin 5:te Ryttmästare och sin 5:te Lieutenant. Med rättvisande af dessa 10 individuers nit och drift, hemställer jag likväl till hvar och en sakkunnigs bedömande, om ett så tätt ombyte af Befäl kan vara annat än högst menligt för Konungens tjenst?

Till afhjelpande af detta förhållande har SecondChefen, understödd af Hans Kongl. Höghet KronPrinsen i Dess egenskap af Befälhafvare för Konungens Lif- och Hustrupper, hos Kongl. Maj:t i underdånighet föreslagit att, den nu efter innehafvarens Major Lindsfelts förledit år timade död, till Kronan indragne StabsRyttmästareIndelningen vid Östra Westmanlands Compagnie *Tibble*, med tillhörigheter måtte anslås Ryttmästaren vid Arboga Esqvadron; att nu varande Ryttmästare-Indelningen *Beyby* och *Sorbecken* måtte anslås Lieutenanten vid Arboga Esqvadron, samt att dennes nu innehafvande UnderOfficers Indelning *Fenninge* till Kronan kunde indragas.

Beredd på det inkast som kan göras mig, att, genom denna reglering RyttmästareIndelningen vid Arboga Esqvadron, komme att befinnas ej allenast utom Esqvadronens utan ock utom Regementets stånd, får jag svara, att flere præjudikater derå förut vid Regementet, utan tjenstens mehn, befinnas; och att sådant är förhållandet med SecondChefens, Regements-Qvartermästarens, Ryttmästarens vid Östra Nerikes Esqvadron, Lieutenantens vid Sanna Esqvadron med fleres Indelningar.

Såsom ytterligare anledning till dessa föreslagne utbyten, får jag äran upplysa, att då LifRegementet år 1791 delades blef förenämnde StabsRyttmästareIndelning Tibble på Stat anslagen Ryttmästaren vid samma Arboga Esqvadron; och att den frångick Esqvadronen,

derigenom att Majoren Lindsfelt, vid afskedstagandet, såsom Nådebevis, erhöll tillstånd att under sin öfriga lifstid innehafva Bostället, hvarefter det borde till Kronan indragas, som äfven skett.

Då jag nu som jag hoppas visat behofvet af förbättring i Ryttmästarens och Lieutenantens vid Arboga Esqvadron nog svaga lönevilkor, samt tillika styrkt att ifrågavarande utbyte, långt ifrån att vara en *innovation*, blott är ett *återförande* till hvad som för 32 år sedan varit fastställdt, återstår mig blott att vördsamt anhålla om återremiss af StatsUtskottets Betänkande, med lika vördsam anhållan att detta anförande måtte remissen få åtföljа.

N:o 4.

Friherre *Stjerncrona*, *David:*

StatsUtskottet har för afslaget af min motion åberopat 2:ne skäl. Det första deraf är att då de i frågavarsnde penningelönerne uppkommit vid vargerningens upprättande, så voro nu då Vargerningen redan upphördt dessa Officerare må hända öfverflödige, och således att anse som surnumeraire, och kunde möjligen som umbärlige indragas.

Genom den förändring som föregått uti taktiken i sednare tider, har ett större antal af

Befäl blifvit oumgängligen nödvändigt, så väl i och för Trouppens dressering, som vid tjensteutöfningen uti spridd ordning, ett Stridssätt som den tiden aldrig brukades. Med anledning deraf har Kongl. Maj:t funnit för godt, att, genom utfärdad stat för Regementet bibehålla fulla antalet af Befälet, ehuru Vargeringen upphördt. Regementet har likväl på Esqvadronsstaten icke mera än 24 Subaltern-Officerare, hvilka fördelade på 8 Esqvadroner gör 3 Subalterner på 125 man. Upplysningsvis får jag nämna: att vid intet CavalleriRegemente i vår Armée finnes mindre antal SubalternOfficerare på stat, i jemförelse med styrkan, men väl ett större antal.

Det är således uti dubbelt afseende oriktigt af Utskottet att benämna ifrågavarande Befäl för *Surnumeraire*, då de hvarken äro utöfver stat, eller kunna umbäras.

Om detta är gifvit så finnes väl icke något giltigt skäl hvarföre en Cornett vid de två Skånska CavalleriRegementerne skall hafva i lön blott 200 R:dr Banco, då Cornetterne vid de värfvade CavalleriRegementerne erhålla uti lön 405 R:dr Banco samt Cornetterne vid LifRegementet 355 R:dr samma mynt.

Som andra skälet anför StatsUtskottet att då Skånska HusarRegementet, som befinner sig uti samma förhållande, icke begärdt någon löneförhöjning för sina penningelöntagare, så ser Utskottet sig derigenom utur tillfälle att till-

styrka bifall till min gjorda ansökning derom. Då penningelönerne vid nästan alla så väl Militaira som Civila EmbetsmannaCorpser i anseende till myntets försämring tid efter annan blifvit förhöjde med minst 50 procent, så har jag aldrig hördt åberopas som ett hinder att de båda Skånska Indelta icke begärdt deraf blifva delaktige. Jag kan omöjligen inse hvad som kan hindra Utskottet att föreslå Skånska HusarRegementet till erhållande af enahanda löneförhöjning med den, som blifvit begärd för Skånska Dragonerne, hvartill de äro lika berättigade. Hela den derigenom förökade årliga utgiften skulle för begge Regementerne uppgå till ungefärligen 2,600 R:dr Banco.

Hvad sluteligen Utskottet föreslår att Kongl. Maj:t af 3:dje Hufvudtitteln skulle täckas bevilja nödig löneförhöjning synes vara allenast för att komma ifrån saken. Utskottet kan omöjeligen vara uti okunnighet om att Tredje Hufvudtitteln är uppgjord efter redan bestämda behofver, och att således ingen assignering på densamma till andra ändamål kan äga rum, så vida icke StatsUtskottet skulle föreslå Ständerna att öka 3:dje Hufvudtitteln till erfordeligt belopp, hvilket äfven var föremålet för min motion.

På dessa skäl begär jag återremiss af Betänkandet.

N:o 5.

Herr *von Francken*, *Auguſt*:

Det är långt ifrån mig att vilja tillstyrka några onödiga anslag, då jag nogsamt känner svårigheten för den skattgifvande och i synnerhet Jordbrukaren att kunna sammanskrapa och till pennningar förvandla de redan mycket för högt uppdrifne Contributionerne, men derför anser jag ändock högst origtigt att vilja öfverskrida billighetens gräns och begära att på stat varande CavalleriOfficerare skola tjena för 200 R:dr årlig lön, då kanske deras uniform, som ändock vid ifrågavarande Regemente är ovanligt måttligt dyrbar, uppgår till många gånger denna lön. Jag anhåller derföre vördsammast att få anföra de skäl jag tror mig finna emot Utskottets Betänkande.

Utskottet som har ganska rätt deri, att de ifrågavarande 13 Officerare härleda sig från den redan upplöste Vargeringen, har orätt deri att desse Officerare äro surnumerairer och förmodligen äfven orätt deri att de äro öfverflödige, efter nu varande Militairtjenstgöring fordrar förökat Befäl och ifrågavarande Regementes förändring från tungt till lätt Cavallerie gör det ändå mer behöfligt; men låt dermed vara hur som helst så när Utskottet ej tillstyrkt indragning af förenämnde Befäl, så måste det så länge det finnes nödvändigt lönas på ett ej orimligt sätt.

Det andra skälet Utskottet anfört är att Chefen för det i Skåne varande andra Indelta CavalleriRegementet ej begärt löneförhöjning för sine 13 Officerare som innehafva lika otillräcklig lön; mot detta skäl vore mycket att säga; men för att ej uppehålla Ridderskapet och Adelns tid torde jag endast få omnämna att det vore efter min tanke oerhört orättvist, om ett Regemente skulle gå i mistning om en billig löneförhöjning för det att en annan RegementsChef ej sökt samma förmån för sine Subalterner Jag skulle tvertom anse billigt att båda Regementerne fingo samma tillökning, samt anhåller derföre att Utskottets Betänkande blir återremitteradt, på det att den af Friherre Stjerncrona gjorde och på billighet grundade Motion må blifva tillstyrkt.

N:o 6.

Herr *Munck af Rosenschjöld, Eberhard:*

De ifrågavarande 13 af StatsUtskottet kallade surnumeraire Officerare vid Kongl. Skånska DragonRegementet hafva tillkommit genom den år 1788 upprättade Vargeringen, som Rusthållarne vid de 2:ne indelta CavalleriRegementerna i Skåne då åtogo sig. Sedan Vargeringen upphörde, qvarblefvo dock de vid den anställde Officerare, nemligen 13 vid hvardera Regementes Vargering, och blefvo till och med uppförde på Stat med Penningelön. De

äro således icke mera surnumeraire, och borde derföre hafva så väl som andre Officerare fått tillgodo njuta den Löneförhöjning, som Riksens Ständer, i följe af min motion, vid 1815 års Riksdag anslog åt alla penningelöntagande Officerare och enligt de grunder, som Riksens Ständer härvid i underdånighet föreslogo. En annan fråga är, om, oaktadt den nyare taktikens fordringar på ett talrikare befäl, dessa Officersbeställningar till någon del kunde indragas, och de härigenom vundna besparingar fördelas på de qvarblifvande. Denna fråga har Utskottet ej vidrört, och icke heller uppgifvit någon säker tillgång för beviljandet af den yrkade Löneförhöjningen, utan öfverlemnat regleringen häraf åt executiva makten. Enligt min tanka och enligt hvad i hvart Constitutionelt land iagttages hade Utskottet bordt taga en bestämdare befattning med denna reglering, ty Rikets, ja dess Repressentanters egit interesse fordrar, att Lagstiftande makten sjelf bestämmer lönevilkoren och framför allt löneförbättringarne för den militaira makten.

Äfven föreslår jag, att samma reglering må vidtagas vid Skånska HusarRegementet, hvarmed förhåller sig i denna fråga alldeles på samma sätt, som med Skånska DragonRegementet, och jag yrkar på alla dessa skäl återremiss af ifrågavarande Betänkande.

N:o 7.

Friherre *Ankarsvärd, Carl Henric:*

Vid åttonde HufvudTiteln har jag trodt mig finna anledning till den anmärkning, att Kongl. Maj:t tillkännagifvit att för andra extra utgifter än sådane som för de Ministeriela ärenderna erfordras, endast 50,000 R:dr Banco behöfde anslås. Då StatsUtskottet föreslagit den gräns, hvarutöfver det icke trodt sig för MinisterStaten kunna tillstyrka Riksens Ständer att öfverskrida, hade jag trodt att Utskottet uti Staten icke till extra utgifter bordt uppföra högre belopp än 50,000 R:dr, då i annat fall de öfrige 50,000 R:dr alltid blifva tillgängeliga för att i och för MinisterStaten användas, oaktat Utskottet ansedt denna Stat vara fullkomligen fyld genom det föreslagna anslaget; jag tror derföre att artikeln extra utgifter under åttonde HufvudTiteln bör inskränkas till 50,000 R:dr.

Underrättad, att de på åttonde HufvudvudTiteln uppförde extra utgiftsmedel icke alltid redovisas, på sätt Författningarne i allmänhet stadga, utan till en betydlig del inför Konungen allena redovisas, har jag deraf hämtat anledning om förhållandet söka närmare upplysning; och jag har funnit huru vid sista revisionen, dess Ordförande Herr Grefve Gyllenborg, framställdt en motion, det allmän redovisning för alla extra utgiftsmedlen i sammanhang med anslaget borde förbehållas såsom

ett vilkor för dess bestämmande. De extra utgiftsmedel, som för de tre sista åren efter Konungens Nådiga förordnande ej fått undergå allmän redovisning, utgöra ett belopp af emellan 170 och 180,000 R:dr tillsammans; men då denna motion ej allenast af Revisionens pluralitet då blef afslagen, utan äfven, icke lärer hafva blifvit i StatsUtskottet till pröfning upptagen, återstår endast den utväg att för Ridderskapet och Adeln framställa förhållandet af denna angelägenhet, den jag anser mig böra beifra, när Motionairen Herr Grefve Gyllenborg, i anseende till sin sjuklighet, nödgats för någon tid afresa ifrån Riksdagen, hvadan han icke är i tillfälle att sjelf förnya sin i detta ämne afgifne motion. Jag har förskaffat mig afskrift af Herr Grefve Gyllenborgs ifrågavarande motion, som omständeligen utreder förhållandet, och får den i samma ändamål min framställning bilägga.

Jag yrkar extra utgiftsmedlens behöriga och ordentliga redovisning, då för detta anslag ej mera än för några andra uti Grundlagen finnas några undantagslagar. Jag åberopar Herr Grefve Gyllenborgs så grundligt och väl utvecklade motiver till styrka för mitt yrkande, och jag anhåller om återremiss utaf Betänkandet.

N:o 8.

Under en längre förfluten tid, har jag

fästat uppmärksamhet vid dispositions- och redovisningssättet af de så kallade allmänna extra utgiftsmedel, men, inseende angelägenheten, att till styrka för omdömet derom, äfven känna föreskrifterne, i afseende på så beskaffade utgifter, under 3:ne föregående regeringssätt, har jag innehållit ett yttrande derom till dess jag, ifrån föreskrifterne under desse regeringssätt, kunde hämta den ytterligare ledning för mitt omdöme, som ett inskränktare rådrum under sista revisionen 1820, icke medgaf, men jag nu, af vundne upplysningar, inhemtadt; och har mig nu dessutom förekommit en förnyad anledning till den framställning jag nu i detta afseende afgifver, af innehållet af Kongl. Maj:ts nådiga svar till KammarCollegium af den 25 Julii detta år, i afseende på den af Collegium gjorda underdåniga förfrågan om redovisningen för flere af Extra utgiftsmedlen anordnade summor under åren 1819, 1820 och 1821 så lydande: Till svar å Eder underdåniga förfrågan uti skrifvelse af den 20 nästlidne Junii, huruvida någon af de poster som finnas upptagne uti aflemnade förteckningar öfver de summor, hvilka under åren 1819, 1820 och 1821, blifvit på vår Nådiga befallning, af Statsmedlen anordnade till åtskillige personer för visse af oss kände behof böra serskildt redovisas, eller om vid den inför oss aflagde redogörelse må bero, vilje WI härigenom hafva Eder i nåder förständigat, det WI förordnat, att utdrag af ifrågavarande förteckningar skall, genom StatsSecreterarne för de Expeditioner, som medlen anordnat vederbö-

rande tillställas, till erinran, att, efter skedd redogörelse inför Oss, för de disponerade medlens användande, begära och erhålla nådig decharge.

Då jag nu vidlyftigare omförmäler förhållandet med de så kallade allmänna Extra utgiftsmedlen under en längre tiderymd, sker det i ändamål att upplysa så väl *att desse alltid haft Statens behof till föremål, som att blott med undantag af fista regeringssättet, redovisningen derföre alltid varit öppen.* Af äldre handlingar inhämtas, att snart i etthundrade år, en Stat för Rikets Extra utgifter haft benämning af Extra utgiftsstat, och Kongl. Brefvet till StatsContoret af den 1739 upplyser Extra utgifternes föremål i följande uttryck: "att nemligen den för är 1740, anslagne summan af 100,000 D:r Silfvermynt borde hädanefter hållas orubbad till de behof hvartill den egenteligen är anslagen, *nemligen till sådane förnödenheter, som vid Statens reglerande icke kunnat påtänkas.*"

Anslaget för desse utgifter var i många år 100,000 D:r Silfvermynt, och desse medel begagnades hushållsamt under frihetstiden. Efter 1772 års Regementsförändring utsträcktes behofven med Konungens utvidgade rättigheter, men icke en gång under detta regeringssätt, var inskränkning föreskrifven i allmän redovisningsskyldighet för sådane Extra utgiftsmedel, och inträffade först, efter ytterligare inskränkning i Nationalfriheten 1789, att af Extra utgiftsmedlen anordnades likasom ifrån en enskild HandsCassa, för Konungen allena kände behof, till redovisning inför Konungen

allena. Sedan åter, genom sista Regementsförändringen, Nationen åter nalkats friheten, hafva Dess ombud, Riksens Ständer i upprättad Statsreglering den 10 April 1809 under vissa HufvudTitlar bestämt Statsutgifterne och i den 8:de för Statsutgifter till föremål för extra utgifter fastställt en summa 368,264 R:dr dels till föremål som blifvit deri utstakade, dels deraf 100,000 R:dr till sådane som icke kunnat bestämmas och *derföre till extra utgifters bestridande äro till Konungens Egen höga disposition anslagne;* och ehuru Konungens höga rätt att disponera desse 100,000 R:dr nemligen till Extra Statsutgifters bestridande icke kan ställas i fråga eller inskränkas annorlunda än till föremål för Statens utgifter, som icke tillhöra andra HufvudTitlars föremål, eller de bestämde afdelningarne i 8:de HufvudTiteln *med anslående af Statsmedel till Statens behof*, synes likväl egenskapen af anslag af Statens medel till Statens behof ovilkorligen påkalla rättigheten att för dessa erhålla redovisning till vederbörlig pröfning af deras användande till anslagets föremål, likasom för Statsanslag i allmänhet är föreskrifvit, hvarifrån nu gällande Regeringslagar icke mera nu än under förra Constitutionele regeringssätt, gjort något undantag för ifrågavarande Extra utgiftsanslag; men, då det likväl inträffat, att, i likhet med hvad under sista Regeringssättet infördes och var öfligt, redovisning i allmän väg icke alltid är medgifven, utan nu undandrages, för större delen af den anslagne Extra Utgiftssumman 100,000 R:dr årligen, så att på sådant sätt för åren

1819 och 1820 af de 200,000 R:dr som på Kongl. Maj:ts Nådiga disposition, för desse 2:ne år ankommit, utgått 103,539 R:dr 8 sk. och deribland 54,000 R:dr Hamb. B:co, som således blott efter 120 sk. Cours i så måtto ökat utgiftssumman att under båda dessa åren 184,539 R:dr i Svenskt Banco af berörde 200,000 R:dr jemlikt Konungens Nådiga föreskrifter icke fått underkastas Nationens granskningsrätt utan stadnat vid den redovisning, Konungen i hvarje serskildt fall i nåder anbefallt, och icke en gång i StatsRådets Protocoller lärer inflyta; så anser jag mig icke sakna anledning tillstyrka den framställning till Riksens Ständer, att med anslagets så beskaffade fortsättande som förenämnt är, må sammanbindas förbehållen rättighet till allmän redovisning derför, i likhet med öfrige Statsanslag, hälst hemlighet för Statsutgifter är oförenlig med Regeringssättets esprit, likväl utan inskränkning derigenom i Konungens höga dispositionsrätt, som med redovisningen icke bör förblandas, men genom hvilken redovisning, med kännedom af föremålen för utgifterne, Riksens Ständer inhämtade upplysning om anslagets större eller mindre tillräcklighet i jemförelse till Statsbehofven. Till den nu gjorde framställning anser jag mig i öfrigt deraf föranledd, att, då Riksens Ständer vid sista Riksdag, ansågo sig berättigade att fordra redovisning för alla Statens medel, ehvar de ock förvaltades, såsom Tullmedlen, KrigsCollegii Cassör m. m. finner jag, med analogie af denna princip, den redovisning, jag yrkat, vara tacite, derunder

begripen, och böra äga rum; men, då Riksens Ständer icke i annan väg, än genom deras StatsUtskott eller Revisorer kunna komma i tillfälle att känna det förhållande hvarom nu är fråga, nemligen att 184,539 R:dr af Extra utgiftsanslaget, blott inom tvenne år blifvit allmän redovisning undandragne, tror jag mig hafva felat i det förtroende jag ägt, att såsom Ledamot i alla Revisioner deltaga, om jag icke begagnade, det förmodeligen sista tillfället, att upplysa Riksens Ständer om ett förhållande af undanhållen allmän redovisning som ligger utom deras kännedom, till den åtgärd de lämpelig anse. Såsom skäl för min framställning, får jag ytterligare anföra, att om det skulle medgifvas, att hela den ifrågavarande Extra utgiftssumman af 100,000 R:dr kunde anordnas för af Konungen allena kände behof, utan redovisning i vanlig väg, kunde möjligen inträffa att anslaget blef otillräckligt för anslagets flere föremål, och att andre sådane utgifter, som tillhöra Extra UtgiftsTiteln, antingen måste inträngas på andra HufvudTitlar, eller ock; att StatsVerkets öfverskotter begagnades, som likväl, i båda afseenden, vore stridande emot Grundlagarnes afsigt genom upprättande af, för Statsutgifterne bestämde HufvudTitlar, börande öfverskotten af Statsinkomsterne icke kunna användas annorlunda än i öfverensstämmelse med Riksens Ständers föreskrifter, eller till sådane Statsanslagen öfverskjutande behof, såsom t. ex. för Fångars forslande m. fl. hvilka icke annorlunda, än efter förslagsberäkningar kunna föreslås och till blifvande behof icke

med säkerhet kunna bestämmas. Sluteligen och vid det inkast, som emot hvad jag föreslagit, torde göras, att nemligen Regeringen möjligen kunde behöfva medel till så beskaffadt användande, att redovisningen derföre icke alltid vore lämpelig, får jag deremot anföra, att om ock detta skulle medgifvas, ehuru under förre Constitutionelle Regeringssätt medel för hemliga behof icke varit anslagne, så enär Riksens Ständer i anslaget för MinisterStatens aflöning i en rund Summa af 90,000 R:dr Hamb. B:co, till Konungen öfverlemnat att derom efter godtfinnande disponera, hvilken synts Riksens Ständer vara så mycket mera till föremålen tillräcklig, som Riksens Ständer i StatsRegleringen den 22 November 1809 ställt i fråga möjligheten af besparing derå, med yttrad förhoppning att den måtte komma StatsVerket till godo, så torde extra utgifter af hemlig egenskap, om sådane någon gång blefvo behöflige, derå troligen kunna utgå, men om så icke vore, skulle jag anse lämpligare att Riksens Ständer tillade Ministeranslaget eller serskildt 10,000 R:dr B:co till extra utgifter utan allmän redovisning, under förbehåll likväl af allmän redovisning för ifrågastäldte 100,000 R:dr, eller denna del af extra utgifternes hela anslag, till Konungens höga disposition, hvilken redovisning icke för dispositionsrätten, lägger något hinder i vägen.

Likheten med Herr Lagmannen Grefve Gyllenborgs hos Riksens Höglofl. Ständers Revisorer år 1822 väckte Motion betygar.

L. G. af Sillén.

N:o 9.

Grefve *von Schverin, Fredric Bogislaus:*

Ridderskapet och Adeln har af det uppläste Betänkandet inhämtat, hurusom, då i anledning af befunnen otillräcklighet af sist församlade Ständers anslag till bestridande af Ref- och Skattläggningskostnaden i de Norra Provincerna, Kongl. StatsContoiret, vid afgifvandet af sitt yttrande utgått ifrån den sats:

Att en sådan arbetsplan borde för skiftes förrättningen uppgöras, som svarar emot den dertill beräknade tillgången, samt i förhållande till personalen för arbetets behöriga bedrifvande; så har deremot Rikets Ständers StatsUtskott funnit sig böra till Ståndernas bifall föreslå;

Att Kongl. Maj:t icke mera hädanefter genom speciela tittlar eller anslag, må hindras i fri disposition af hufvudtitelns tillgång, i den ordning, som derföre finnes antagen, förmodandes Utskottet, såsom orden lyda, att anslagssumman hädanefter, då de större bidragen till Canal anläggningarne komma att upphöra, må lemna tillräckligare tillgång för de samtälta ändmålen, Jordbrukets, handelns och näringarnas understödjande och befordran.

Då jag för min del finner den uppställda sats fullkomligen rigtig, att arbetsplanerna böra uppgöras efter beräkning af tillgångarne,

så skulle jag tro att en underlåtenhet å Ständernas sida, att efter beräkning af de supponerade behofven bestämma anslagen, vore att rakt motarbeta antagandet af en för den skatt betalande delen af Nationen högst vigtig och kärkommen princip, hvadan jag icke kan underlåta att framställa min önskan, i händelse Ridderskapet och Adeln tillåter återremiss, att Utskottet behagade taga den saken i nogare öfvervägande.

Hvarjemte jag önskade en sådan redaction af Betänkandet att den ej, såsom nu förhållandet synes mig vara, genom Ständernas bifallåt detsamma, måtte gifvaanledning till att anse 9:de titeln såsom bestämd uteslutande till befordrande af Canalanläggningar, i stället för att vara ämnad till befrämjadde af åkerbruket, handeln och näringarne i allmänhet.

I händelse likväl sådan vore StatsUtskottets mening, önskade jag att det sades med klara ord, samt att, då enligt min öfvertygelse, refningsarbetet i norra provincerna, är ibland de företag, hvilka i en framtid bäst komma att löna sig, anslag för detta behof måtte bestämdt göras; och torde, sedan erfarenheten visat, att årligen 1,400 R:dr utöfver det förra anslaget åtgått, det nya anslaget böra uppföras till 3000 R:dr.

Bilagor

till Pleni-Protocollet för den 10 Julii, förmiddagen.

N:o 1.

Herr *Lilljeſtråle, Guſtaf*:

Ett yttrande utaf Herr Friherre Wrangel uti sistlidne förmiddags pleno, bör icke lämnas alldeles obesvaradt. Herr Friherren har sagdt, att Stockholms Stad, i likhet med hvad Götheborg gjordt, borde bygga Caserner åt GarnizonsRegementerne. Af hvad anledning och med hvad skäl Götheborg åtagit sig Casernbyggnad för der varande Garnizon, tillhör mig ej att bedömma; men jag tror att både sakens natur och Stockholms Stads Privilegier befria Staden från skyldigheten att bygga Caserner åt härvarande Regementer. Stockholm underhåller, aflönar och bekläder sin så kallade Stadsvakt och den aflönas och defrajeras på samtlelige Husägares ganska dryga bekostnad, genom den så kallade Inqvarteringsafgiften, som utgår i mohn af AssecuranceSumman. Stockholms egenteliga Garnizon, hvartill hörer GardiesRegementerne är hitlagd, icke för Stadens skuld, blott såsom stad, utan emedan det är Konungens ResidenceStad, der Konungens och dess höga Famille bo och

vistas. Det är egenteligen för Vakthållning för dem, för vakthållning vid alla Rikets högre Embetsverk och Collegier som desse Gardier härskola vara, med ett ord att bevara och vakta, allt hvad Riket gemensamt äger dyrbarast. Att bevara och vakta sin Konung och hvad till Dess höga Hus och Regering hörer, kan aldrig blifva Stockholms Stads ensamma plikt och skyldighet, och då Staden på egen bekostnad, som jag redan nämndt, bekläder, aflönar och består inqvartering åt sin till numeraire icke obetydliga Stadsvakt, för Staden så oumgängelig till ordning och police, mägtar den visserligen icke mera göra. Att Herr Friherre Wrangel är den enda som påstått att Staden borde bygga Caserner åt Gardies-Regementer, bevisar tydeligen att ingen annan funnit det förenligt med Stadens Privilegier, ordningar, lagar och plikt. Jag anhåller ödmjukeligen att detta mitt korta anförande må vara remissen af Betänkandet rörande 3:dje Hufvudtiteln följaktigt.

N:o 2.

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus:*

Då jag går att inför Ridderskapet och Adeln yttra mina tankar öfver Constitutions-Utskottets åtgärder i anledning af de anmärkningsmemorialer, hvilka ifrån Ståndén blifvit till Utskottet remitterade, och i anledning af dess egen granskning af de i StatsRådet förda

protocoller, må det tillåtas mig att först uppgifva den ståndpunkt, hvarifrån jag skådat så väl det anmärkande Utskottet som föremålen för dess anmärkningar, och Folkets deraf beroende rätt och bästa.

Utskottet har sjelf utstakat denna väg; Utskottet har begynt med att uppställa syftemålet för utöfningen af sin granskningsplikt; detta syftemål, säger Utskottet, är att Konungen, som vid fattandet af sina beslut upplyses *af* ansvarige Rådgifvare, må af Folkets Representanter upplysas *om* dem.

Granskningsrätten är en Svenska Folkets gemensamma tillhörighet. Hvem som helst, ägande Svenskmanna rätt, får begagna den; och hvem som helst som talar sanning i ett sanningen värdigt språk, han talar i Folkets namn. I granskningsrättighetens begagnande ligger garantien för beståndet af 1809 års Regementsförändring, garantien för fyllandet af de förhoppningar som derigenom väcktes och för hvilkas skull Ständernas åtgärder och beslut af Folkets röst sanctionerades. Syftemålet för granskningsrättens begagnande således vid detta tillfälle, först af den enskilte Riksdagsmannen till bestämmandet af sitt beslut, sedan af hvem som helst, nu eller framdeles till upplysning och ledning för kommande tider — detta syftemål är: att Ständerna och Nationen, upplyste af ConstitutionsUtskottet om Rådgifvarnes handlingssätt, måtte *om* Constitu-

tions-Utskottets granskningssätt varda upplyste.

I granskningS- och yttranderätten ligger ett försvarsmedel, tillgängligt för en hvar, ägande Svenskmannarätt, antingen han ledes af omsorg för eget väl eller af omsorg för andras. Utöfningen af granskningsrättigheten är en pligt; den kan synas tung, om man skulle lemna örat åt förståndets kalla beräkningar, jemväl då, när man frivilligt samtyckande till uppmaningen att utöfva den, borde anse den såsom ovillkorligen ålagd. Den framställer sig helt enkel såsom pligt, i hvilka yttre förhållanden som helst, för en hvar som vant sig att helt enkelt lyda en ädel känslas kraf. Van att åt densamma underordna hvad honom enskilt rörer, hör han ej andras anspråk att afseende måtte göras uppå hvad som rör dem. Med blicken fästad på det mål, som genom inträdet på den constitutionella banan framställer sig för det folk till hvilket han hör, finner han kallelsen till ett samvetsgrant fyllande af medborgerlig pligt i känslan af sin förmåga dertill.

Mitt första åliggande blir att undersöka, om och i hvilken mon ConstitutionsUtskottet genom sitt handlingssätt, genom sin utöfning af granskningsrättigheten befordrat Nationens constitutionella utbildning. Jag svarar ja på den förra frågan. I samma förhållande som förra RiksdagensConstitutionsUtskott står till den RiksdagensConstitutionsUtskott, då behof-

vet af de rubriquer på de mål som i Stats-Rådets Protocoller finnas till behandling upptagne, framställdes såsom ämne för en Ständernas petition till Konungen — i samma förhållande synes mig 1823 års Constitutions-Utskott stå till den förra Riksdagens.

År 1818 syntes ConstitutionsUtskottet ännu icke hafva varit ense med sig sjelf, och som jag har anledning att förmoda än mindre med Rikets Ständer och den större delen af Nationen, om, hvilkendera af de tvenne myndigheterna, hvilka, såsom det ville synas ConstitutionsUtskottet, Lagstiftaren hade ställt bredevid hvarandra, Rikets Ständer eller ConstitutionsUtskottet — ägde största anspråk uppå att få handla med Rikets Ständers rätt.

1823 års ConstitutionsUtskott har öppet förklarat sig i Rikets Ständer se sina principaler, har förklarat sig icke vara mera än Rikets Ständers Comitterade till en granskande beredning; Utskottet säger: Första beredelsen af den pröfningsrätt, huruvida, under den sedan sista Riksdag tillryggalagda tiden, ljuset kring Konungathronen trutit eller försvagats — första beredelsen af den pröfningsrätt som lagstiftningen förbehållit Rikets Ständer, hafva Rikets Ständer åt deras ConstitutionsUtskott öfverlåtit. Utskottet skiljer sig så fullkomligen hvad anspråken på myndighet beträffar, ifrån den ton som hördes under 1818 års Riksdag, att tvertom Utskottet mot slutet af sitt Betän-

kande icke otydligen ger tillkänna, att dess egenkärlek ingalunda skulle finna sig sårad, om Rikets Ständer skulle behaga ogilla den underordnade beredningens fällda omdömen.

Jemväl den frågan huruvida Utskottet fyllt sitt kall såsom underordnad beredning, finner jag mig till en del böra med ja besvara. Utskottet har satt Rikets Ständer i tillfälle att samfällt kunna uttrycka en opinion, hvilken Utskottets åtgärder förutan förblifvit individuell; deras opinion, nemligen om beskaffenheten af det ljus som omgifvit Konungathronen. Väl torde konstkännaren tro sig icke sakna ämne för kritik. Han är van att göra den frågan: huruvida Artisten begagnat hela sitt material, uttömt sitt ämne, till första föremålet för sin pröfning. Jag är icke konstkännare och derföre icke så sträng i mina anspråk. Jag blott gläder mig å mitt Fädernes-lands vägnar att hafva sett konsten träda fram utur sin linda; och jag är nöjd att i följe af ConstitutionsUtskottets förberedande granskning, jag torde få se *den Constitutionella frihetens krans*, icke såsom det blifvit sagdt: *nedläggas inför Monarchien*, utan bli en prydnad för både Folkets representanter och dess lagkrönte Konung, ty dertill är den krans ämnad hvartill blommorna allena på den Constitutionella frihetens jord kunna trifvas.

Hvad åter beträffar Utskottets behandling af de anmärkningsmemorialer som blifvit till Utskottet remitterade, och öfver hvilka *väckta*

frågor, enligt ordalydelsen af Riksdagsordningens 29 §. Utskottet måste höras innan Rikets Ständer kunna dem afgöra, så befarar jag att Utskottet icke hunnit målet för en granskande beredning. Jag finner mig så mycket mera förpliktad att fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på de åtgärder, som synas mig vittna om en mindre rigtig behandling, som underlåtenhet i detta afseende å Folksrepresentantens sida, skulle kunna verka att i en framtid både Utskott och enskilta Riksdagsmän torde bli mindre angelägne om att begagna anmärkningsrättigheten, hvaraf åter följden ofelbart blefve att i många fall, inom ConstitutionsUtskottet sjelft, ljuset komme att tryta eller åtminstone att försvagas.

Ifrån det Höglofl. StatsUtskottet hafva sex Anmärkningsmemorialer blifvit till ConstitutionsUtskottet remitterade. ConstitutionsUtskottet har i anledning af det första, N:o 18, samt efter företagen granskning af de i StatsRådet förda Protocoller, funnit den emot föredraganden för Krigsärenderna väckta anmärkningsfrågan grundad, och i följd deraf remitterat målet till Riksrätt.

Detta mål är af natur att mera än något annat kunna påkalla Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet. Tillvitelsen att under utöfningen af en upplysande rådgifvares pligt, hafva lemnat Grundlagens föreskrift ur sigte, är ställd mot en enda man. Men denne man, hvarföre lät man honom förgå sig mot La-

gens föreskrift? Han var icke ensam rådgifvande och upplysande vid detta tillfälle. Grundlagen har stadgat ett visst antal af upplysande rådgifvares närvaro, innan beslut i Konungens StatsRåd kunna fattas.

Grundlagen har stadgat att endast i händelse af behof till rikets försvar, eller andra högst vigtiga och angelägna ändamål, sedan hela StatsRådets tankar deröfver blifvit inhämtadt, och Kongl. Maj:t i följe deraf funnit det oundvikeligen nödigt, får det kreditiv brytas, hvilket Ständerna i följd af RegeringsFotmens föreskrift i dess 63:dje §., äga att innan de åtskiljas till styrelsens disposition nedsätta. På gjord framställning af behofvet hade Ständerne vid 1818 års Riksdag, såsom också ConstitutionsUtskottet nämner, med 700,000 R:dr ökat 3:dje HufvudTiteln. Ständerne hade härigenom ådagalagt åtminstone en god vilja; och en god vilja är också en god gerning, som kan förtjena en motsvarande känsla. Har den vid detta tillfälle blifvit motsvarad? Förutsätta icke de för kreditivets brytande i 63 §:en bestämda vilkor, vilkoret af hela StatsRådets närvaro; vilkoret af inhämtandet af alla rådgifvares tankar deröfver, hvarmed ofelbart torde böra förstås deras ovilkorliga pligt att dem yttra, och det vilkor änteligen att dess brytande skall befinnas oundvikligen nödigt, förutsätta icke dessa vilkor förpligtelsen af en föregående undersökning, om än den kunnat anses för utomordentlig, huruvida alldeles inga tillgångar fun-

nos, eller kunde beredas genom annan utväg än genom kreditivets brytande?

Och likväl har StatsUtskottet upplyst att tillgångar icke saknades; ConstitutionsUtskottet har vitsordat förhållandet. Utomordentligt är i sanning detta fall. Må det i evighet förblifva det enda i sitt slag. Men icke mindre utomordentligt torde det synas mången, huru i ett mål af denna beskaffenhet, för hvars mogna öfvervägande och försigtiga behandlande, Lagstiftaren genom flere klart uttryckta vilkor, påkaltat de Rådgifvares uppmärksamhet, med hvilka Konungen funnit för godt att sig omgifva, endast *en* Rådgifvare kunnat anses hafva åsidosatt Lagarnas föreskrift. Vore det FolksRepresentanterne allena som den skyldigheten åligger att upplysa den ena den andra då de se dem på väg att begå misstag; skulle de allena finna sig förpligtade att så mycket i deras förmåga står afvärja hvad som kan ländа Konungen och Riket till skada; vore det inom FolkRepresentanternes samlingsrum allena som det kan vara medgifvit att tala för Folkets rätt och bästa.

Utskottet nämner i sitt Betänkande att inom detsamma fråga blifvit väckt om icke anledning till anmärkning kunde finnas emot StatsSecreteraren för Handels- och Financeärendena, samt mot öfrige närvarande Rådgifvare. Utskottet tillkännager att i afseende på den förra delade meningar uppstått, nemligen

två

två Stånd mot två, i följd hvaraf Utskottet ansett ingen anmärkning böra äga rum; att i afseende på den senare den inom Utskottet väckta anmärkningsfrågan, enligt Utskottets öfvertygelse icke befunnits grundad, samt att dessutom sådant icke ingått i remissens egentliga föremål.

Det sista skälet torde böra ihågkommas endast för att i en framtid aldrig mera såsom gilltigt skäl åberopas. Den andra märkvärdigheten detta betänkande innehåller, att Utskottet anser en Rådgifvares åtgärder icke kunna föranleda till anmärkning, då endast tvenne Stånd delat en sådan mening, torde kanske Ridderskapet och Adeln finna vara af den beskaffenhet att rättsgrunden för den samma kan fordra en närmare pröfning.

Den andra af StatsUtskottet väckta anmärkningsfrågan rörer användandet af Statens medel till Theatrarnas behof. ConstitutionsUtskottet vitsordar det uppgifna förhållandet, förklarar att StatsUtskottet icke saknat grund för sin anmärkning, och återkallar i Ständernes minne deras under 1818 års Riksdag bestämdt gifna förklarande, det något yttertigare allmänt bidrag åt Theatern ej kunde anslås.

Likväl anser ConstitutionsUtskottet anmärkning ej böra äga rum, och det af det skäl att enligt ConstitutionsUtskottets öfvertygelse bå-

de Konungens representation och Nationens värdighet fordrat Hufvudstadens Theaters fortfarande bestånd.

Må ConstitutionsUtskottet få njuta sin rätt tillgodo att i detta afseende få äga sin enskilta öfvertygelse; men Riksens Ständer torde också få njuta sin rätt till godo, att få bestämma sin åtgärd i enlighet med sin öfvertygelse.

Den mot föredraganden i Handels- och Financeärendena väckta anmärkningsfråga för det att han tillstyrkt användandet af influtna tullmedel, för den i följd af traktaten med Ryssland medgifva och till export tullfria Spannemål ur Ryska hamnar, till bestridande af kostnaden för hufvudstadens behöfvande invånares förseendne med groft bröd, har ConstitutionsUtskottet ansett böra förfalla derföre

att då för denna Spannemål tull blifvit erlagd, den vanligen medelst insättning i Banken aflemnats i Räntekammaren;

att den till ursprung och beskaffenhet, till uppbörds- och redovisningssätt är vida skiljaktig från de i 60 §:n af RegeringsFormen omförmälte tullmedel;

att traktaten icke antyder att Riket några medel skola tillfalla och att inkomsten är en verkan blott af Kongl. Maj:ts serskilta föreskrift, om exportfrihetens begagnande af pri-

vata personer mot en billig contribution, hvadan i Utskottets tanka ingen tillämpning af RegeringsFormens 65 §. som säger: att Statsmedel icke må annorlunda användas än fastställdt blifvit, här kan äga rum.

Om ConstitutionsUtskottet hade tillkännagifvit att desse tullmedel, enär de utgjorts, alldrig blifvit upptagne bland Rikets Ordinarie eller extra ordinarie inkomster, hvilket ofvannämnde uppgift att attesterna på skedd insättning i Banken aflemnas i Räntekammaren icke nöjagtigt upplyser, så kunde visserligen ingen tveka att med Utskottet instämma i den öfvertygelse att den väckta anmärkningsfrågan *bör* förfalla.

Den af StatsUtskottet i dess 4:de AnmärkningsMemorial framställda öfvertygelse, att de medel som influtit för till Utrikes orter från Kronans förråder försåldt Krut, lika med de medel som influtit för inrikes försåldt Krut, hade bordt Staten tillhandahållas, och lika med andra intrader behörigen redovisas, förklaras af ConstitutionsUtskottet vara grundad. Men någon anmärkning anser ConstitutionUtskottet icke böra äga rum;

emedan Ständerne icke meddelat eller ens kunnat meddela något uttryckligt stadgande om disposition och redovisning af medel, inflytande för *utomlands* försåldt Krut;

emedan således ej heller någon bestämd föreskrift kunnat öfverträdas;

emedan den genom Krutförsäljning härflytande inkomsten, uppkommen inom 3:dje HufvudTiteln, blifvit till dess förstärkande använd.

Få torde de vara som anse underlåtenheten att uppräkna de orter, der försäljning möjligen kunnat ske, såsom gällande skäl att icke behöfva redovisa hvad som försåldt blifvit.

De af StatsUtskottet såsom en afvikelse från gifna föreskrifter anmärkta försträckningar af Saltpetermedlen till GevärsFaktoriet i Carl Gustafs Stad, till Höganäs StenkohlsGrufve-Intressenter, samt till Götha CanalBolagsDirection, sakna icke heller ConstitutionsUtskottets vitsord att StatsUtskottets åsigt af ämnet grundar sig på en sträng tolkning af bokstafven; men anmärkning eller en åtgärd till vinnande af rättelse för framtiden kan Utskottet icke medgifva;

emedan GevärsFaktoriet hörer till Deensionsverket;

emedan Höganäs stenkolsgrufvas bearbetning, äfvensom Götha Canal äro allmänt gagnande företag;

emedan medlen blifvit utlånte mot sådan säkerhet att ingen förlust dervid kunnat äfventyras.

De skäl som Utskottet låtit inför sig gäl-

la hade ofelbart hos Ständerne sjelfve åtnjutit ett lika billigt afseende, men hvarföre har Utskottet icke annat Ständerne att få gifva sitt ConstitutionsUtskott samma hedrande vitsord, som ConstitutionsUtskottet gifvet StatsUtskottet, att nemligen dess åsigt grundar sig på en sträng tolkning af Bokstafven.

StatsUtskottets omtanka och nit, ådagalagdt uti dess sista eller 6:te anmärkningsmemorial, i anledning af skedde anticipationer på följande årets anslag, hvilka Utskottet anser såsom skuldsättningar och således stridande mot föreskriften i RegeringsFormens 76 §., har också af ConstitutionsUtskottet blifvit rättvisad. Utskottet yttrar jemväl sin enskilta tanka att dylika anticipationer i längden kunna blifva högst vådliga; men att Riksens Ständer skulle få ådagalägga enahanda öfvertygelse, och genom en underdånig anmälan för framtiden afböja hvad som synts Utskottet kunna bli högst vådligt; det har Utskottet ansett så mycket mindre nödigt som det vore att förmoda att anticipationer skulle godtgöras af följande årets anslag, utan deri uppkommande brist; då således ej heller anticipationer skulle kunna anses innebära någon verklig skuldsättning.

I anledning af det af en enskild Riksdagsman anmärkta förhållandet att StatsSecreteraren för krigsärenderna tvenne gånger vid föredragning till bortgifvande af ledig lön försummat infordra den, närmast till lön berätti-

gades skrifteliga afsägelse; och att han contrasignerat Fullmagter å lön för personer utan behörigt anspråk derpå, yttrar Constitutions Utskottet: att en sådan prejudice om den ägt rum, bör tillräknas Regements- eller Brigad-Chefen; att i StatsRådets protocoller hvarken den klagandes namn förekommer, eller något som utvisar att han blifvit olagligen förbigången, hvadan Utskottet anser någon åtalan icke kunna äga rum.

Föreskriften i TjenstgöringsReglementets 3:dje Cap. 51 § och 11:te Mom. kan ej vara en StatsSecreterare för Krigsärender obekant; att en rangrulla finnes inom Krigsdepartementet bör kunna supponeras. StatsSecreteraren är således i tillfälle att kunna deröfver vaka, att ingen må i sin rätt förnärmas; dess pligt att, enär sådant inträffar, om förhållandet upplysa Konungen, lärer böra anses såsom ovilkorlig, och då synes som hade ej heller ett åt ConstitutionsUtskottet erbjudit tillfälle att upplysa Konungen om sina Rådgifvare hafva bordt lemnats obegagnadt.

Jag har med denna undersökning hufvudsakligast åsyftat, att befordra en kanske ännu nödig utveckling af begreppet om den granskningsrätt, som Grundlagen tillerkändt Riksens Ständer, men fördelad i en anmärkande, en pröfvande och en beslutande åtgärd, utöfvad under olika förhållanden och vilkor. Rikets sannskylldiga nytta utgör syftemålet och föreningspunkten för dem alla, och allas

derhän verkande bemödande borde vara att ådagalägga aktning för hvarandras rätt.

Må hända har jag begått misstag under det jag sökt att uppdaga andras. Att gemensamt söka hvad som utgör ett gemensamt godt, torde vara rätta sättet att bereda sig tillgift den ena hos den andra.

Emedlertid framställa sig följande vigtiga frågor:

När ConstitutionsUtskottet constaterat de facta som ett annat anmärkande Utskott eller enskild Riksdagsman uppgifvit; när på detta sätt ConstitutionsUtskottet godkänt premisserne till en slutsats — kunna Ständerne af dessa premisser draga en annan slutsats än den ConstitutionsUtskottet af dem dragit, om Ständerne skulle finna att ConstitutionsUtskottet af premisserne dragit en falsk slutsats.

När ConstitutionsUtskottet i Ständernes tanka, icke nöjaktigt upplyst de förhållanden, som ett anmärkande Utskott eller enskild Riksdagsman anmält, kunna Ständerna, efter uppgifvandet af de omständigheter, hvari de finna upplysningarne ofullständige, till nytt utlåtande remittera ConstitutionsUtskottets Betänkande.

Dessa frågor leda till den vigtiga frågan, om hvars upplösande meningarne ännu synas delade, den nemligen: om med Constitutions-

Utskottets *hörande*, såsom RiksdagsOrdningens 29:de §. bjuder, innan Ständerne få afgöra en af ett anmärkande Utskott eller af enskild Riksdagsman väckt fråga, kan förstås annat, än att ConstitutionsUtskottet må sättas i tillfälle att upplysa det uppgifna förhållandet eller att constatera factum.

Min afsigt med framställandet af dessa frågor är ej att nu få dem besvarade; jag vill blott uppå dem fästa andras uppmärksamhet, då jag föreställer mig att resultaterna af den granskning som jag företagit, visar att deras afgörande en gång kan bli nödvändigt.

Jag öfvergår nu till granskning af Utskottets eget Betänkande, afgifvit i anledning af *de* rådgifvande åtgärder, som synts Utskottet vara af den beskaffenhet, att ett tillkännagifvande utaf dem inför Riksens Ständer bordt äga rum.

För att så litet som möjligt borttaga Ridderskapets och Adelns tid, skall jag blott framställa den förrättade granskningens större resultater.

Granskningens första resultat är: att Riksens Ständer kunna finna sig äga anledning att i afseende på vården af yttranderätten framställa den önskan, att StatsRådet sparsammare må tillstyrka begagnandet af den så kallade arbitraira makt, som genom 1812 års Tryckfrihets-Lag blifvit lagd i Regeringens hand.

Första punkten af de i Betänkandet anmärkta Rådgifvande åtgärder innehåller uppgift på de facta, som motivera denna önskan.

För bestämmandet af det beslut, som det kan åligga Folksrepresentanten att i afseende på denna fråga fatta, torde uppmärksamhet böra lemnas åt ConstitutionsUtskottets yttrande i anledning af 8:de punkten af Herr Grefve Horns till Utskottet remitterade anmärkningsmemorial. Hvilken opinion än ConstitutionsUtskottet må äga om den executiva magtens rätt i ordningsmål, och om de serskildte omständigheters beskaffenhet, som för ögonblicket påkallade samma rätts utöfning, på det sätt som den utöfvades, så torde likväl FolksRepresentanten, då han går att bestämma sin opinion och den åtgärd som den kan påkalla, böra erinra sig, att Allmänna Besvärs- och EconomiUtskottet till Ständerne inkommit med förslag till en underdånig skrifvelse till Kongl. Majit, åsyftande, att hvad jemväl denna del af yttrande rätten beträffar, bereda ändring för framtiden.

Granskningens andra resultat är: att Riksens Ständer äga anledning till yttrande af den önskan, det Konungens Rådgifvare vid sina tillstyrkanden i sådane frågor som närma sig den rälinea, som blifvit emellan den administrativa- och Domaremakterna uppdragen, måtte oafbrutit äga i sigte: huru den jemnvigt emellan StatsMakterna, som Lagstif-

taren genom 1809 års Constitution hoppats kunna bereda, helt och hållit derat bero.

De facta, som rättfärdiga en sådan önskan äro upptagne i Betänkandets 2:dra och 3:dje anmärkningspuncter.

För bestämmandet af det beslut, som det kan åligga Ridderskapet och Adeln att med afseende på detta förhållande fatta, torde man böra erinra sig resultatet af den redan yttrade opinion, hvartill RegeringsFormens 103:dje §. berättigar och förpliktar. Jag vet och känner att en opinion, yttrad under de vilkor som denna §. föreskrifver och tillåter, bevittnar både ofullkomligheten af alla menskliga institutioner till bibehållande af rättstillståndet, och de vådor för hvilka de blottställa individer, under det att man genom dem sökt bereda en ofta blott osäker säkerhet åt det hela.

Men hvad än om opinionernes inflytande på våra handlingar och våra beslut må kunna sägas, så fordras dock en i föreskrifven form yttrad opinion att afseende på densamme göres. De beslut som Riksens Ständer med anledning af ConstitutionsUtskottets fällda omdömen gå att fatta, äro icke heller grundade på juridiska undersökningar, äro icke heller annat än yttrade opinioner, för hvilka de i sin ordning genom opinioners yttrande bedömmas.

Det 3:dje resultatet af Utskottets förrät-

tade granskning är: att Riksens Ständer äga anledning att yttra den önskan: att vederbörande som det åligger att vid förefallande behof uppgifva de tillgångar, som Riksens Ständer anvist, dervid aldrig måtte lemna ur sigte att Lagstiftningen genom Titlarnas åtskiljande och bestämmandet af vissa villkor för medlens användande och redovisande, ansett sig allena hafva kunnat afböja förnyandet af förra tiders olyckliga erfarenhet.

De facta, som rättfärdiga framställningen af denna önskan finnas upptagne i ConstitutionsUtskottets Betänkande N:o 18 samt i den sista anmärkningspunkten af dess allmänna betänkande.

För bestämmandet af Ridderskapet och Adelns beslut hvad denna del af Betänkandet beträffar, torde jag få påkalla dess uppmärksamhet åt mina anmärkningar vid ConstitutionsUtskottets yttranden i anledning af de af StatsUtskottet anmärkta punkter, som ConstitutionsUtskottet ansett sig icke böra fastställa.

Jag förbigår de i Betänkandet upptagna speciella anmärkningar, då deras bestämmelse lärer vara, såsom ConstitutionsUtskottet i början af sitt betänkande ger tillkänna att upplysa Konungen *om* sina Rådgifvare.

Ridderskapet och Adeln har hört hvad dess ConstitutionsUtskott i enlighet med de pligter som RegeringsFormens 106 och 107

§§. detsamma ålagt för Riksens Ständer *tillkännagifvit.*

Det åligger Ridderskapet och Adeln att fatta sitt beslut. Grundlagens föreskrift är ej positiv för Ständerna, såsom för deras, granskningen förberedande Utskott. Grundlagen, såsom jag förstår den blott bestämmer maximum af den Ständerne tillerkände rättighet, öfverlemnande åt hvarje tids förstånd att bestämma huru långt deras opinion om hvad Rikets väl kan kräfva, kan förpligta dem att sträcka sina önskningar.

De *kunna* hos Konungen skrifteligen anmäla deras önskan att han ville ur StatsRådet och från Embetet skilja den eller dem mot hvilka anmärkning blifvit gjord.

Vill man efter bokstafven tolka 107 §:n så skulle man kunna säga: att Ständerna, enär de ej vilja skrifteligen anmäla den önskan att Rådgifvarne måtte entledigas, icke äga rättighet att någon skriftelig anmälan i afseende på Rådgifvares åtgärder, göra. Så har man stundom velat tolka andra stadganden af Grundlagen.

Det vore att vilja det Ständerne, hvilkas pligt det är att lugnt pröfva hvad Rikets väl kan kräfva, att visligen öfverväga kommande slägters anspråk på deras omsorg, skulle handla såsom en som blifvit bragt derhän att han måste säga: *allt eller intet.*

Detta intygar sanningen af den satts att alla Lagar, åsyftande garantier för Folkens rättigheter eller skydd mot maktens missbruk, förblifva oförstådda hieroglypher, intill dess de blifvit förklarade genom tillämpningar, som åter blifva prejudicater för kommande slägten.

Vi äga sådana prejudicater från 1815 och 1818 årens Riksdagar, och någon tvekan bör således icke kunna äga rum, att icke vi i denna fråga böra kunna besluta, utan att öfvergå till någon af båda ytterligheterna.

Jag tillstyrker hvarken den ena eller den andra ytterligheten. Icke den att låta anmärkningarne falla, emedan min känsla af hvad jag är skyldig både Konungen och Folket förbjuda mig det; icke den att begagna Ständernas rätt i sin högsta utsträckning, emedan politiken förbjuder mig det.

Må det icke förvilla någon i sin opinion om min karakter, att jag säger: politiken förbjuder mig det.

Politiken såsom all annan, man må kalla den vettenskap eller konst, som grundar sig på ett bedömande af sådana krafter och deras verkningar, som vi ej sjelfve kunna derigera, der således ej heller hvarken krafterna eller verkningarna kunna med säkerhet beräknas, måste byggas på suppositioner. Af sådan natur är all politik, kretsen för den samma och för suppositionerna må vara inskränkt eller

vidsträckt; den må vara modifierad af tids- och localförhållanden, eller sådan den af evighet varit, den må inskränka sig inom den trånga kretsen af en enskild mans familj, eller hafva vidgat sig till den stora familj som Staten i bild framställer eller borde framställa. Jag menar den politik, hvilken utan att lemna ur sigte det afseende och de åtgärder som den menskliga svagheten, så från en som från en annan sida påkallar, dock antar såsom rådande den princip hvarpå alla familjeförhållanden äro grundade och beräknade, principen af en inbördes välvilja, från hvilken ingen så bör kunna aflägsna sig, att icke det ges en möjlighet att dit återvända.

När jag säger att politiken förbjuder att till sin yttersta gräns sträcka den rätt som 107 §. tillerkändt Riksens Ständer, är jag långt ifrån att mena den art af politik, som visserligen också bygges på suppositioner, men på suppositioner allena och på beräkningen af så beskaffade gemensamma intressen, att till deras ömsesidiga befordrande ingen inbördes välvilja behöfs, hvarföre den ock, om den hos en eller annan skulle någon gång finnas, med fog kallas dårskap. Må väl kännedomen af dylika förhållandens tillvarelse mana den enskilte Riksdagsmannen att moget öfverväga, innan han besluter den åtgärd som rikets sanskylldiga nytta kan synas honom kräfva; men illa bevandrad skulle han visa sig vara i den äkta politiken, som är ädla naturers tillhörighet; misskänna skulle han de anspråk på akt-

ning som medborgerlig värdighet ger; sig sjelf skulle han göra förlustig all rätt till aktning och välvilja af likar, högre och lägre, om, genom bevekelsegrunder, främmande i alla afseenden för ett lagligen fritt folks Representanter, han ville ens försöka att verka på deras beslut.

Jag har afstyrkt båda ytterligheterna. Jag deremot tillstyrker att ConstitutionsUtskottets Betänkande, gilladt sådant det är, i underdånighet nedlägges inför Konungens thron; samt att i den skrifvelse hvarigenom Ständernas beslut Kongl. Maj:t i underdånighet meddelas, den önskan uttryckes, att Kongl. Maj:t täcktes låta detta Ständernas öppna handlingssätt, inför sig vitsorda deras tanka om Konungens personliga egenskaper.

N:o 3.

Friherre *Lagerbjelke, Gustaf:*

Om det vigtiga och grannlaga ämne som nu är under öfverläggning, af alla Talare blefve betragtat, icke blott i sin helhet, utan äfven i hvarenda af dess delar, samt dertill i dessa delars mångartade detaljer, skulle det nästan tyckas mig, som vore den nyss började discussionens slut ännu beslöjat af framtiden. Jag klandrar dock ingalunda denna noggranhet; jag bär tillbörlig aktning för hvars och

ens sätt att se: jag åtnöjer mig med att blott framställa mitt.

Först och främst tror jag mig böra förbigå alla de mindre anmärkningar, hvilka till ingen slags påföljd blifvit anmälta, deras ändamål synes mig öfverflödigt uppnådt, i och med sjelfva anmälandet till Riksens Ständer, samt den dervid fästade offenteligheten. Jag inskränker mig således till Höglofl. ConstitutionsUtskottets Hufvudbetänkande, i hvad som rörer detsammas syftning på RegeringsFormens 107:de §. det är skälen för eller emot denna §:s tillämpning i närvarande fall, det är grunderne för densammas användande i allmänhet, och följakteligen, om uttrycket tillåtes, sjelfva dess *tillämpelighet*, som jag ämnar undersöka. Lagbud, jag vet det, böra vördas, måste åtlydas, men kunna granskas, då sådant sker med sans och foglighet. Det är just i utöfningens ögonblick som ej mindre Lagstiftningens, än andra menskliga inrättningars både fördelar och brister lättast upptäckas. Men vid anställandet af en sådan granskning är framför allt nödigt att afse saken icke personerna; sådant är äfven mitt ögonmärke. Jag uppträder icke såsom någon anklagare; jag ämnar icke taga någons serskildta försvar; mitt föremål är att tala för rättvisan, för ordningen, samt för det verkeliga Statsintresse, som hvilar på ordning och rättvisa; eller lämpeligare sagt, jag önskar och eftersträfvar att *kunna* så tala.

Jag

Jag gör visserligen all skyldig och förtjent rättvisa åt ConstitutionsUtskottets uppställning af dess ämne, dess pligter och verkningsförmåga. I vissa anförda grunder tillåter jag mig likväl att vara af annan mening; och skall framställa mina skäl med all den anspråkslöshet, hvilken höfves i en så olika strid, som den emellan en enskild man och sjelfva samhällslagens organer. Ett ställe i Betänkandet inger mig likväl genast någon dristighet. *Lagstiftningen, heter det, långsynt i sin hänsyftning, inskränkt och sparsam i föreskrifter, har lemnat mycket åt tolkningen af Grundlagarnes ordalydelse, likasom med uppsåt, på det tillämpningen måtte inrättas efter tidernas skick.* Om med Lagstiftningens långsynthet menas Lagstiftarens förseende af framtiden, vet jag ej, om dess afsigt så egenteligen kunnat vara att lemna *mycket åt ordalydelsens tolkning* Hvar och en, vare sig Lagstiftare, Talare, Författare, är vanligtvis så klar och tydlig som han kan, och der behofvet af tolkning inträder, der, tror jag, Lagstiftarens förmåga att förese, hafva upphört. Lika litet kan jag tilltro honom *uppsåtet, att medgifva Lagbudens tillämpning efter tidernas skick.* Andra tider skola följa på våra; senare skiften på de närmast kommande; och någon gång måste det väl kunna hända, att delade intressen, eller enskilta afsigter, eller lättsinnighetens öfverilningar eller hämdlystnadens upplågande passioner sträckte tillämpningen vida längre än man nu kan föreställa sig. Likväl, då uti det

anförda stället, tolkning tyckes vara medgifven, uppmuntrar det mig att äfven försöka min.

Vidare yttras det i Betänkandet, att *fel, förseelser och misstag kunna visa sig i mångfaldiga skepnader, men att graderna af ansvars påföljd äro ganska få.* Om med dessa grader förstås de olika slag af bestraffningar, som enligt 106:te §. kunna ådömmas, har jag intet deremot att invända; men skulle 107:de §:n anses såsom en *gradation* af den näst föregående, vore sådant ingalunda enligt med min öfvertygelse. Jag tror dessa tvenne §. §. böra tillämpas i alldeles skiljagtiga fall, samt att dessas förblandning med hvarandra är af yttersta vigt att undvika: åtminstone torde jag längre fram komma att försöka denna bevisning.

Ytterligare förekommer det i Betänkandet, att *106:te §:n mindre är gjord att tillämpa, än att varna, mindre att hämna, än att betrygga*; då deremot af åtskilliga yttranden kan slutas, att Utskottet anser 107:de §:n vara af en lättare och vanligare tillämpning, samt likasom en leuteration af den förra. Jag vet icke om jag bedrager mig, men mig synes att tankan, alldeles omvänd, med mera framgång skulle kunna försvaras. Jag tror nemligen 106:te §. mindre vara ett *varnande* och *betryggande*, än ett till *verkligt användande* ämnadt, samt således i hvarje sådant fall *hämnande* bud hvaremot ändamålet att *varna* och *betrygga*, mera tyckes mig tillhöra 107 §. i sin vidtfamnande obe-

stämdhet. I den 106:te stadgas tydelig påföljd för uppenbart Lagbrott, rättegång anbefalles, formerna dervid föreskrifvas; resultatet blifver den anklagades lagliga friande eller fällande. Sällan, jag medgifver det, (och önskar det ännu mera) sällan torde rättvisan behöfva framställas uti detta förfärande skick, men då så måste ske, aldrig förgäfves. 107:de §. åter synes mig vara ett blott stadgande för formen af opinionens moraliska Domsrätt; och jag bekänner att det alltid förekommit mig något ovanligt, att man dymedelst likasom stiftat lag för opinionen, då deremot denna i tingens naturliga gång, så ofta sjelf stiftar lagar. Med ögonen fästade på framtiden, men utan ringaste hänsyftning till våra dagar, har jag esomoftast föreställt mig möjliga och olika följder af denna §:s tillämpning. Vore någon gång, har jag sagt mig, Styrelsen stark och Ständerna svaga, kunde vid sådana fall, der Rikets väl verkeligen kräfde 106:te §:s användande, allting lätteligen föras derhän, att det stannade vid en försökt, men fruktlöst aflupen tillämpning af den 107:de. Vore åter en annan gång Ständerne starka och Styrelsen svag, kunde, vid inträffad omöjlighet, att med skymt af rättvisa använda 106 §, den näst påföljande, genom sin mindre bestämda natur och tolkningens lätthet, möjligtvis urarta till förföljelser, riktade af en majoritet emot individer.

Men vare sig huru det vill eller kan med framtida vådor, frågan är nu om 107:de §:s

tillämpelighet för tillfället. Dess ordalydelse tyckes mig ovedersägeligen innebära, att icke den eller den händelsen, utan samfältheten af allmänna ärendernas behandling är densammas rätta föremål. *Skulle ConstitutionsUtskottet anmärka*, säger Grundlagen, *att StatsRådets Ledamöter uti deras rådslag om allmänna mått och steg, icke iagttagit Rikets sannskyldiga nytta* o. s. v. Det lärer ej kunna bestridas, att *Rikets sannskyldiga nytta* vida mindre beror på hvarje serskildt råd, hälst i hvardagliga mål, än på Styrelsens allmänna tendens, yttrad i massan af dessa rådslag. Sådan torde väl äfven Utskottets verkeliga mening hafva varit, då detsamma omfattat en tanka, hvilken jag så mycket mindre velat neka mig nöjet att anföra, som den synts mig både väl grundad och väl uttryckt. Den lyder sålunda: *säkert skall det icke väcka någon undran, om en fritt, lugnt och betänksamt granskande Beredning kunnat upptäcka misstag och irringar, hvilka tilläjventyrs undsallit varsamheten i öfverläggningens ögonblick, ibland mängden af sammanstötande ärender. Ofta påskyndades besluten af närvarande omständigheter, och stundom utträngde sannolikt sjelfva sakens vigt formaliteternas omgångar.* Huru skall nu detta så undseende omdöme kunna förenas med 107:de §:s tillämpning på några, så till sägandes, fristående facta? För att motivera denna stränghet borde ju antingen dessa facta vara af en vigt på helasamhället, som kräfde allvarsammaste åtgärd, eller ock, om mindre vigtiga, af ett antal och ett ömsesidigt samband, tillräckeligt att utvisa Styrelsens uppsåteligen felaktiga syftning. Men

i förra fallet stode ju 106:te §:n der, med hela sin fruktansvärda uppställning af Rättvisans Gudinnas attributer; och hvad det senare hänseendet beträffar, återstår helt enkelt att undersöka verkeliga förhållandet. I denna afsigt har jag fallit på den tankan att sammanställa antalet af anmärkningspunkterna med mängden af de under senast förflutne Femårs period i StatsRådet afgjorda mål. Anmärkningarna, med hänsigt till 107:de §. äro, om jag rätt minnes, omkring tio, då de som röra StatsRådets Ledamöter collectift, och de som rigtats emot särskilte Föredragande, sammanräknas; men de förra, eller de som egenteligen angå rådgifvande åtgärder, inskränkas till *Fyra* punkter. Antalet af afgjorda mål belöper sig deremot till 35,314. samt då derifrån afdrages omkring 9000 Högsta Domstolsärender, återstå likväl öfver 26,000. De irringar eller afvikelser ifrån form, som kunnat upptäckas i StatsRådets af- eller tillstyrkanden, äro således mindre än en 6500:de del af det hela; dess Ledamöter äro följakteligen felfria på en 6500:de del när: och då allt det oanmärkta, enligt Grundlagen, bör anses såsom godkänt, skulle ju de åtgärder, som kunna föranleda till misstningen af Riksens Ständers förtroende, nedfalla ända till det arithmetiska bråkets oändelighet, jemförelsevis med de handlingar som tyckas påkalla detta förtroendes bibehållande. Jag lemnar härvid sjelfva anmärkningarna i deras värde, och jag är skyldig Riksens Ständers granskande Beredning denna tillit; men till hvad billigt resul-

tat skulle äfven detta medgifvande kunna leda, helst då man besinnar, att af de anmärkta Fyra punkterna, en blott innefattar en önskan om råd till sparsammare utöfning af en Grundlagsenlig Konungslig rättighet, samt tvenne andra efter Utskottets eget uttryck: *beträffar mera enskilta mål, samt således erbjuda en mindre adæquat tillämpning af 107:de §., som handlar om rådslag om allmänna mått och steg?*

Vore det mig tillåtet att bedömma andemeningen af ConstitutionsUtskottets Betänkande, skulle jag våga tro dess önskan i anseende till sluteliga resultatet icke vara skiljd ifrån min. Jag hämtar dertill anledning, icke blott af några förut anförda ställen, utan i synnerhet af följande: *med tillfredsställelse*, förmäler sig Utskottet *hafva erfarit, att de i Administrationen här och der framstående afvikelser och brister icke förryckt eller ens rubbat den stora ordningen, och att många föremål, hvaröfver den tysta patriotiska farhågan spridde en mörkare färg, uppstädt, efter en oväldig undersökning af motif och förhållanden, i en bättre och renare dager. Än mer, Utskottet tror sig åt sanningen skyldigt uttrycket af den gemensamma opinion, att Konungens Rådgifvares handlingssätt och rådslag, under den förflutna femårsperioden, i allmenhet och öfverhufvud bära stämpeln af redligt nit, sorgfällig omtanka, och oafbruten verksamhet.* Troligen har en så klart yttrad öfvertygelse bidragit till den af Utskottet sjelft framkastade erindran om *Riksens Ständers rätt att*, som orden lyda, *ogilla, återhålla eller nedlägga den underordnade Beredningens talan.* Skulle

dessa och flere yttranden, sammanstälde med ett så alfvarligt steg som vissa anmärkningars anmälan till den verkan 107 §:n förutsätter, finnas innebära ett slags motsägelse, anser jag för min del denna motsägelse endast vara skenbar, och tror, att Utskottet såmedelst velat förlika billighetens fordringar med den strängaste rättvisans kraf: skiljandes jag mig ifrån Utskottet blott deruti, att jag finner både rättvisa och billighet sammanstämma till den slutföljd, att de gjorda anmärkningarna, i hvad som rörer tillämpning af RegeringsFormens 107 §., må förfalla. I denna hänsigt anhåller jag att Högvälborne Herr Grefven och Landtmarskalken täcktes göra proposition, så snart öfverläggningens närmare fortgång dertill lemnar tjenligt tillfälle och anledning.

N:o 4.

Friherre *Rudbeck*, *Alexander*:

Det är med anledning af ConstitutionsUtskottets Betänkande rörande StatsRådetsEmbetsbefattningar, som jag vördsamt utbeder mig att till Höglofl. Ridderskapets och Adelns pröfning få den äran framställa mina åsigter.

ConstitutionsUtskottet har anmärkt de af HofCancellersEmbetet någon gång anbefallte indragningar af vissa Tidningar, såsom mindre ändamålsenlige. Jag hade trott att en sådan inskränkning kunnat både lagligt och nyttigt

denna senare tid varit ännu vidsträcktare, då hade Publicistens granskning öfver Riksdagsmäns yttrade framställningar uteblifvit, hvilka endast tillhöra Stånden att sjelfva censurera, så länge HofCancellerEmbetet förvaltas af den ädle och upplyste man, hvars Fosterlands och hederskänsla så ofta blifvit vitsordad inom dessa murar, så är jag för min del fullkomligen öfvertygad, att dess rättvisa med en säker blick bedömmer öfverdriften af de egensinniga insinuationer, som ofta af kitsligheten framställas. Friheten är dyrbar, dess öfverdrift vådlig, hvarföre bestämda gränser äro nödvändiga för dess bestånd, och då jag hyser den öfvertygelsen att vår Regering vaksamt söker upprätthålla dessa fördelar, så lärer Herrar StatsRåder häldre förtjena Nationens tacksamma bifall, i följd af det goda de sökt medverka, än anmärkningar relativt till mindre betydlige ämnen.

Det tillhör en Representant att lika ifrigt söka freda de Konungsliga rättigheterna, som att alltid yrka Folkets fördelar, samt vid alla tillfällen framställa dess behofver, och då dessa föremål kunna förenas, så uppfyller jag en glad pligt, sedan jag förut vid flera tillfällen framställt de senare, att äfven nu beifra de förras helgd.

Då Utskottets Betänkande innehåller flera olika ämnen, så torde Herr Grefven och Landtmarskalken täckas benägit göra serskilta propositioner öfver hvarje Moment.

N:o 5.

Herr *Rosenblad, Bernhard:*

Må hända, torde mången anse mig jäfvig att yttra mig i ett ämne, i hvars afgörande gällande ordning förklarar mig jäfvig att deltaga. Men då det vidrör ett af de vigtigaste föremålen för vår Constitutionella samhällsförfattning, så har jag ansett mig böra begagna min Riksdagsmannarätt att framställa äfven mina tankar och jag tackar Försynen, att jag härvid kan tala min öfvertygelses språk, utan att såra mitt hjertas känslor.

Innan jag öfvergår till pröfningen af de anmärkningar Höglofl. ConstitutionsUtskottet med hänvisning på 107 §. RegeringsFormen framställt, anser jag mig först böra undersöka idéen och betydelsen af denna §, äfvensom anledningarne till dess stiftande.

Svenska Folket har lyckligtvis från urminnes tider aldrig saknat Constitutionella samhällsförhållanden. Det är denna lycka vi också äro skyldige den förenade känsla för frihet och Konungastyrelse, som aldrig inom Sverige varit utslocknad, och som alltid äfven under de svåraste skiften tryggat fortfarandet af dess sjelfständighet och dess frihet. Men ofta missbrukade hafva formerne för dessa förhållanden ej sällan erhållit en utbildning, som gjort dem till medel än i despotismens än i enskildta herrsklystnadens händer. Sålunda finna vi i vår Hi-

storia tidehvarf, då Sveriges Ständer, missnöjda med förflutne Styrelseåtgärder, erkänt hos sin Konung en fullkomlig Envåldsmakt (*se Kongl. Maj:ts Råd och samtelige Ständers* förklaring af den 16 Nov. 1632 med flere Acta Publica). Således igenfinna vi ett annat tidehvarf, då de olyckliga frukterna af det förutnämnde styrelsesättet missledt Rikets Lagstiftare att söka korrectif i motsatta ytterligheter; då Ständerne utan band af något ansvar eller några former tillägnat sig eller rättare sitt af 50 Adelsmän, 25 Präster och 25 Borgare bestående secreta Utskott oinskränkt lagstiftande, verkställande och lagskipande makt; då Konungen, med skyldighet att låta sätta sitt namn under Ständernes beslut, ty ännu ville Folket ej känna annan Öfverhet än sin Konung — var förvandlad till en ärftlig President i ett RiksRåds Collegium, hvars öfrige Ledamöter till- och afsattes af Ständerne. Det är från detta tidehvarf, som vi äga så många sorgliga minnen af förtjente medborgares uppoffrande för partiagget, af Fäderneslandets stora intressens åsidosättande för de små enskildta. Det är i denna tids historia vi finna upptecknadt, huru samma rådslag, som vid en Riksdag tvungit en Rådsherre att nedlägga sitt Embete, vid en annan förskaffat honom äran af en högtidlig Ständernes Deputation och af en på deras befallning öfver honom slagen medalj; det är der, vi se samma maktägande Ständer vid en Riksdag, under uttryck af den högsta aktning och förtroende till sina RådsEmbeten återkalla samma personer, som de föregående Riksdag förklarat för

begångne felsteg förlustige det förtroende *Riksens Råd böra äga.* (Se RiksdagsTidningarne för 1769 1770 pag. 12 — 14 och för 1765 1766 pag. 188 189). Följden af ett sådant Ständernes deltagande i verkställande makten blef 1772 års Regementsförändring, påkallad och gillad af allmänna rösten.

En annan tid inträffade, då händelser, jag ej äger behof återkalla i minnet, fordrade nya former för tryggandet af vår samhällsbyggnad. Varnad af det förflutna sökte också 1809 års ConstitutionsUtskott *bilda en styrande makt verksam inom bestämda former, med enhet i beslut och full kraft i medlen att dem utföra; en Lagstiftande makt visligt trög till verkning men fast och stark till motstånd; en Domaremakt, sjelfständig under Lagarne, men ej sjelfherrskande öfver dem.* Det sökte *att rikta dessa makter till inbördes bevakning, till inbördes återhåll, utan att dem sammanblanda, utan att lemna den återhållande något af den återhållnas verkningsförmåga. På dessa hufvudgrunder af Statskrafternas serskildta bestämmelse och ömsesiga motvigt* skulle den Statsförfattning hvila, som Utskottet föreslog, och som nu utgör Sveriges af Konung och Folk besvurna Grundlag.

I enlighet med dessa af 1809 års ConstitutionsUtskott yttrade grundsatser öfverlemnar vår nu gällande RegeringsForm hela verkställande makten åt Konungen, då den säger, att Han *äger allena styra Riket*, men tillägger *på sätt denna RegeringsForm föreskrifver* och för iakttagande deraf bjuder, att alla Expeditioner

utom i kommandomål, skola af ansvarsskyldige föredragande kontrasigneras, samt serskildt stadgar, att Konungen *i alla Regeringsärenden utom de ministeriella och kommandomål skall inhämta råd*, af ett StatsRåd, hvars medlemnar Han sjelf kallar och endtledigar, men som under ansvar äro *förbundne sina meningar yttra och förklara.* (Se RegeringsFormen §§. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 35, 38.)

Ytterligare innehåller Grundlagen föreskrifter, så väl för att trygga åt Nationen och dess Representanter den granskningsrätt af de styrelsegrunder, hvarefter Riket regeras, hvilken från ett Folks politiska frihet är oskiljaktig, som att förekomma, att Konungen möjligen kunde sakna tillfälle inhämta de råd, *Han* vid en noggrann sakernas undersökning kunde anse mäst befrämja Rikets sannskyldiga nytta. Sålunda försäkra 86 §. RegeringsFormen och en serskildt TryckfrihetsLag Nationen frihet att i tryck yttra sig öfver, äfven Regeringens åtgärder, endast med den inskränkning till innehåll och skrifsätt, Lagarne stadga. Sålunda är i enlighet med 53 och 105 §. RegeringsFormen, ConstitutionsUtskottet ej Domare såsom en vård ledamot af detta Utskott yttrat, lyckligtvis lefva vi ej i Commissionernas tidehvarf, utan granskare af de i StatsRådet förda Protocoll, äfven som detta Utskott äger rätt infordra dem, som förda i ministeriela eller kommandomål röra allmänt kända och uppgifna händelser; ägande Utskottet enligt 106 §. RegeringsFormen ställa under *laga* ansvar

inför RiksRätt den eller dem af StatsRådets Ledamöter eller Föredragande, som Utskottet af dessa Protocoller kunnat finna hafva *uppenbarliga handlat mot RegeringsFormens tydliga föreskrift eller tillstyrkt någon öfverträdelse deraf och af andra Rikets gällande lagar, eller underlåtit göra föreställningar mot sådane öfverträdelser, eller dem vållat och befrämjat genom uppsåtligt fördöljande af någon upplysning.* Under denna §. böra således *alla* öfverträdelser af någon i Riket gällande Lag, som Utskottet anser höra beifras men afgörandet, huruvida sådane ägt rum beror ej af den angifvande auctoriteten, utan af en enligt Grundlagen till sin sammansättning redan befintlig Domstol, som är skyldig grunda sitt Domslut på gifna Lagar. (RegeringsFormens 106 §.) ConstitutionsUtskottet äger äfven genom 107 §. RegeringsFormen rätt, om det anmärker, *att StatsRådets Ledamöter samfäldt eller en eller flere af dem uti deras rådslag om allmänna mått och steg icke iakttagit Rikets sannskyldiga nytta, eller att någon StatsSecreterare icke med oväld, nit, skicklighet och drift sitt förtroende Embete utöfvat* sådant då för Riksens Ständer tillkännagifva, *hvilka om de finna Rikets väl det kräfva, kunna hos Konungen skriftligen anmäla deras önskan att han ville ur StatsRådet och från Embetet skilja den eller dem, emot hvilka anmärkning blifvit gjord.* Samma §. tillåter också, att *frågor i detta ämne kunna i RiksStåndens Plena väckas och af andra Utskott än ConstitutionsUtskottet andragas men icke af Riksens Ständer afgöras; förr än sistnämnde Utskott deröfver blifvit hördt,* och till förekommande af

all Lagstiftande maktens ingrepp i den verkställande stadgar Grundlagen i 107 §. RegeringsFormen och 29 §. R. O. med ömtålig noggranhet serskilta former, så väl för väckandet som afgörandet i Ståndens Plena af dylika mål såsom i 107 §, att *under Riksens Ständers öfverläggningar derom, skola icke Konungens beslut uti mål, som röra enskilta personers eller korporationers rättigheter och angelägenheter kunna ens nämnas, ännu mindre någon Riksens Ständers pröfning underkastas.*

Då nu 106 §. afhandlar beifrandet af alla utaf de ansvarige Rådgifvarne begångne olaga handlingar, hvilka endast kunna komma under laga tilltal, så synes tydligt att 107 §. blott afser en rättighet för ConstitutionsUtskottet äfvensom för andra Utskott och enskildt Riksdagsman att föreslå samt för Riksens Ständer att besluta en framställning till Konungen af ett opinionens ogillande af de åsigter, som legat till grund för vissa eller alla Konungens Rådgifvares Rådslag rörande *allmänna* ej enskildta *mått och fleg*, en framställning, på hvilken Konungen kan göra det afseende *Han* finner Rikets väl kräfva.

På detta sätt får jag förklara, att jag förstår 107 §. RegeringsFormen samt vår Grundlagsbud rörande Ständernes granskningsrätt af Regeringsåtgärder och det är med den vördnadsfullaste erkänsla för de Herrar och Män, som utarbetat denna Grundlag, jag uttrycker min beundran af den vishet, med hvilken de

velat skapa en Konungamakt, bunden af Lagar och allmän upplysning, men endast af dem hämmad i sin verksamhet för allmänt väl. Om ännu något till vinnande af detta stora mål skulle i Grundlagens föreskrifter eller Statsförvaltningens anordning återstå, så torde det *säkert* och *bäst* med tiden och genom tiden vinnas.

Må det vara mig tillåtit, innan jag vidare fortgår, framställa ett historiskt factum, hemtadt från ett land, rikt på constitutionella minnen. Jag talar om England. Äfven der äger NationalRepresentationen rätt inför Thronen framlägga petitioner rörande ombyte af Regeringens medlemmar. Den enda gång, jag känner, att Underhuset begagnat denna rätt var 1784. Inom korrt tid ingick Huset, ledd af den ryktbara koalitionen 3:ne gånger med adresser i detta afseende. Konungen afslog dem alla; för teckningen af den sålunda emot Underhusets önskan bibehållne Ministèr, under hvilken Britanien mångdubbelt steg i välstånd, och räddande sin och Europas frihet lyckligt uthärdade kampen mot Revolutionära enthusiasmens och militaira despotismens hela krafter, behöfver jag blott nämna dess Chef *Wiljam Pitt den yngre.*

Jag öfvergår nu till sjelfva anmärkningspunkterne. Den första äger till föremål tillstyrkande af 3:ne tidningars indragning i stöd af 4 §. 8 Mom. i TryckfrihetsFörordningen. Mina tankar rörande sjelfva Lagbudet och dess

tillämpning har jag vid ett annat tillfälle yttradt. Nu vill jag endast hemställa till hvarjes lugna omdöme, huruvida användandet på enskildta fall af ett Lagens stadgande kan hänföras till *allmänna mått och steg*, och jag frågar hvarje läsare af våra Dagblad, om detta användande hämmat Dagbladens fria granskning af Regeringens åtgärder? 2:dra och 3:dje Anmärkningspunkterne omfatta tillstyrkandet af en förklaring utaf en Kongl. Resolution som berättigade en enskildt man söka laga åtgärd i anledning af ett enligt hans påstående brutit contract, och att bestämma anslagen för en utaf enskildt man stiftad SöndagsSkola. Om dessa begge anmärkningar yttrar Utskottet sjelf, att deras tillämpning till 107 §. såsom varande mer enskildta mål, visserligen är mindre *adæquat*, men att då Utskottet ansett sig hvarken böra hänföra den under 106 §. eller låta dem stadna inom sitt Protocoll, så har det ej trott någon annan utväg än den nu begagnade återstå. Denna slutsats för att tillvägabringa tillämpning af en §. i Grundlagen, man sjelf anser mindre tillämplig, kan jag ingalunda anse öfverensstämmande med RegeringsFormens 83 §., som bjuder att Grundlagarne efter ordalydelsen skola tillämpas. Jag tror också, att ett Grundlagsenligt, af Utskottet i just detta Betänkande begagnadt sätt finnes, att utan hänvisning på 106 och 107 §. § framställa de anmärkningar, man anser, ej böra hänföras under dessa §. §, men ej eller sakna omnämnande. Hvad sjelfva de klandrade

råd-

rådslagen beträffar, så, om man anser lagstridigt att Konungen förklarat en af Honom sjelf utgifven och troligen af *Hans* Ombudsman missförstådd Resolution, så tillhör första frågan i händelse af beifran obestridligen 106 §. Samma förhållande är med den andra, om man anser Konungen sakna rätt ingå i bestämmandet af anslag för fromma Stiftelser m. m., en lagtolkning, som möjligen i en framtid kunde bereda oss förmånen af Kloster, med flera lika nyttiga inrättningar.

Jag erinrar mig, huru en Fru för några år sedan gjorde en disposition till förmån för en DansOrden. Om i en framtid det skulle falla en annan Fru in som lagligen kunde borttestamentera sin egendom, att anslå En million R:dr till en dylik inrättning, så skulle för everldiga tider en så betydande del af Rikets tillgångar användas för så onyttigt ändamål, om ej Regeringen ägde rätt komma emellan. Såsom administratif åtgärd lärer troligen af ingen klandras, att en SöndagsSkola ej blef försedd med mångdubbelt större inkomster, än dertill möjligen kunde användas. Den 4:de anmärkningen afser tillstyrkandet af besluten om LandtRäntmästares, Kronofogdars och Postförvaltares tillsättande af Kongl Maj:t. Härvid kan jag icke underlåta uttrycka min förundran att ConstitutionsUtskottet, med hvars rätt att vid vissa tillfällen förklara Grundlagen, man kan anse förenad pligten att förstå

den, att detta Utskott så förklarar 28 §. RegeringsFormen, att *med tjenster af egenskap att Konungen derå utfärdar Fullmakter ej kunna förstås andra, än sådane hvartill Konungen vid tiden af Grundlagens stiftande befullmäktigat.* Ordalydelaf Grundlagens stadgande är följande: "Konungen äger att i StatsRådet utnämna och befordra infödde Svenske män till alla de Embeten och tjenster inom Riket högre eller lägre, hvilka äro af den egenskap att Konungen Fullmakter derå utfärdar, dock böra vederbörande förut med Förslag hafva inkommit, der sådane hittills ägt rum." Här säges ju tydligen, *huru* ej *hvilka* Embeten af Konungen skola tillsättas. Det enda bestämda stadgande i senare fallet är att Förslag af vederbörande skola inkomma, der sådane hittills ägt rum. Jag kan ej eller dela Utskottets tanka, att Grundlagsbudet skulle sakna både mening och ändamål, om ej bruket måste tjena till norm för tjensters egenskap att utnämnas af Konungen. Jag tror att i ett land, hvars Grundlag fästat så mycken vigt vid tillvarelsen af en constitutionel Rådkammare, der finnes *mening och ändamål* i det stadgande, att Konungen utnämner Embetsmän i StatsRådet, hvars Ledamöter dervid äga de pligter och rättigheter 9:de och 33:dje §. §. RegeringsFormen föreskrifva. Må jag äfven få erinra Ridderskapet och Adeln, att de instructioner, som berättigat vederbörande verk att nämna ifrågavarande Embetsmän, i administrativ väg af Konungen blifvit utfärdade, och i samma väg kunna ändras, äfven som att det ena af dessa Embetsverk ej existerade, då Grundlagen stif-

tades. Man talar om behofvet af förändrade administrativa former lämpade efter tiden — man jemför oss med andra constitutionella Länder, der Ministèrer finnas med full ansvarighet inför opinionen och lagar, men der de också för sin verksamhet äga fritt val af både former och organer, och under detta vill man hos oss omgifva hvarje åldrigt bruk för Regeringens verksamhet med Grundlags helgd; underkasta ändring i sättet för Postmästares tillsättande, samma form som för kullkastandet af våra Grundlagar. Jag tror att det är emot sådane tydningar eller rättare misstydningar, som 83 §. RegeringsFormens bud och Grundlagens bokstafliga tillämpning är riktad. Hvad nyttan af de förändrade utnämningssätten beträffar, så tror jag det vara obestridligen bättre att de vigtiga LandtRäntmästare- och Kronofogdetjensterne utnämnas af Konungen i närvaro af Rådgifvare, pligtige att sig deröfver yttra, än af ett underordnadt Embetsverk, der så lätt de hemlige insinuationerne kunna undandragas uppmärksamheten. Jag tror, att vi då skola sakna exempel af enskildtas drängars tillsättande till Kronofogdar, att färre balancer skola uppkomma, och de grundade eller ogrundade ropen om Kronobetjeningens prejerier försvinna. I afseende på Utskottets farhåga, att dessa tjenster kunde blifva sökte såsom pensioner eller Nådegåfvor, så får jag yttra min öfvertygelse vara, att i händelse vid tillsättandet af Postförvaltare Konungen stundom kunde förena afseendet på tjenstens tillbörliga drift, med den för hans Konungsli-

ga hjerta dyrbara tillfredsställelse, att kunna bereda en verksam utkomst åt män, hvilhas krafter och tillgångar under Fäderneslandets försvar blifvit medtagne, så tror jag detta vara mera billigt och rättvist, än att uteslutande förbehålla dessa tjenster åt Postskrifvare, hvars enda anspråk är *Renskrifning*, hvars enda fordrade bildning är *förmågan att renskrifva.*

Utskottet har serskildt anmärkt mot vissa Föredragande såsom mot Herr Qviding: 1:o. Tillstyrkandet af ett aflåtit svar rörande sammansättningen af den 1818 formerade sammanträdde RiksRätt. I händelse denne tillstyrkan kunde anses motstridande 102 §. RegeringsFormen, så vore den öfverträdelse af Grundlagen och då tillhörde dess beifran 106 §. under 107 §. kan den aldrig hänföras. 2:o. Aflåtandet af ett bref till en RegementsChef, deri en bestämd säker inkomst anses nödig för dem, som föreslås till surnumerara kornetter. Innefattade detta bref meddelandet af ett Kongligt beslut, så var sättet för dess utfärdande en uppenbar öfverträdelse af 38 §. RegeringsFormen, med derå för föredraganden följande ansvar efter 106 §.; var det deremot, en i enskild väg framstäld nyttig önskan, så känner jag ej, att någon granskningsrätt af enskildta bref tillkommer, hvarken Riksens Ständer eller deras ConstitutionsUtskott. 3:o. Tillstyrkandet af en med enskild man utan föregången entreprenad auction afslutad lefverering för Örlogsflottan. Då erfarenheten skiftevis

visat största förmånen af upphandlingar med eller utan entreprenad-auctioner, borde man känna detaljerna för att kunna fälla något omdöme. Hvad Utskottet nämndt att Leverantören, som lärer varit framlidne Grefve C. H. Posse till Fogelvik skulle med 18 procents vinst till andra afstått en del af Leverancen, bevisar ingen ting, då risquen af ett så stort företag måste motsvaras af möjligheten af en betydligare vinst.

Emot Friherre Ehrenborg har Utskottet anmärkt tillstyrkandet af en Författning rörande Husbehofsqvarnars skattläggning i Kronobergs Län. Jag saknar tillräcklig speciel kännedom för att kunna bedöma denna Författning, som lär grundat sig på den af Kammar-Collegium lemnade upplysning, att vid Hemmans skattläggning i nämnde Län, Husbehofsqvarnar ej ingå i någon beräkning, men jag kan ej undgå finna högst anmärkningsvärdt att med hänvisning på 107 §. föreslås en anmärkning, hvars enda påföljd, om den godkändes, blef, att Riksens Ständer hos Konungen anhöll, att han täcktes entlediga en person från ett Embete, denne ej innehade. Nästan lika är förhållandet med den mot Herr af Klintberg gjorda anmärkning. Hvad sjelfva det af denne senare afgifna råd beträffar, så finner jag för min del tillstyrkandet af en mindre men bättre lönt Personal i Allmänna MagazinsDirectionen nyttigt. Deremot tror jag, att om man kunnat undgå tillägga Upphandlings-Commissionärerne provisioner, de bordt undvikas.

I afseende på ConstitutionsUtskottets anmärkningar äger jag icke vidare att tillägga, men då dessa i min tanka, dels icke tillhöra Riksens Ständers opinions omdöme, dels endast vidrört mindre betydliga mål, så har jag ansett mig, för att bilda detta mitt utlåtande till ett helt, böra framställa en teckning af den sista 5-års Styrelsen, sådan den visat sig för mig.

Utan att ingå i någon undersökning af vidden af en Svensk Konungs Constitutionelle Rådgifvares verkningsförmåga, vill jag utgå från den slutsats, att caracteren af en Regeringsstyrelseåsigter bestämmas af dess allmänna handlingar, men jag anser rättvisa och conseqvens fordra, att dessa handlingar bedömas i deras hela omfattning. Böra en Regerings medlemmar uppbära tadlet för de åtgärder, opinioner kunna ogilla, så äga de rätt fordra berömmet för dem, dessa godkänna.

Bland en Regerings vigtigaste åligganden är det, att på en gång för närvarande och kommande tider trygga Statens ära och oberoende, samt bibehålla den vänskapliga ställning till främmande Makter, hvars afbrott är förenadt med så stora uppoffringar. I bedömmande af hvad Kongl. Maj:ts Regering i detta afseende uträttat, får jag förklara mig öfverensstämma med Herr Cederschjöld i dess till Ridderskapets och Adelns Protocoll den 27 Januarii afgifna anförande (1 Band sid. 149), Herr Cederschjöld yttrade nemligen. "Då nu

mera ingen tacksägelseadress kan äga rum, anhåller jag att få i Protocollet förvara uttrycket af den innerliga glädje och tacksamhet, hvaraf mitt hjerta är uppfyldt, för det Hans Majestät fredat oss från all känning af de politiska stormar, hvaraf så många andra länder de senare åren varit skakade och framför allt för det Hans Maj.t täckts genom Hans Kongl. Höghet KronPrinsens förmälning förvissa oss om sin Dynastis varagtighet."

Religionen — detta dyrbaraste element för samhällens bestånd har ej saknat nödigt hägn och skydd för samvetsfriden — flere åtgärder till nytta för den rådande Kyrkan hafva utmärkt detta sistförflutne Qvinqvennium.

Lika omsorg har ägnats det vigtiga Undervisningsverket. Elementarskolorne hafva erhållit en ny organisation och ny löneregler-ring, en ny Skolordning blifvit utgifven. Med den mångfalld af åsigter, hvarje sak tillåter, kunna de vidtagne förändringarne olika bedömmas. Få torde likväl de vara som ej medgifva, hvad som nu är, vara mera öfverensstämmande med tidens kraf, än hvad som förut varit.

Vettenskaperne hafva ej saknat hägn. Oberäknadt enskilta uppoffringar af Konungen, hafva af de få Statsmedel, dertill kunnat användas, anslag för dem blifvit gjorde, och en förbättrad organisation af den Academi, som bär deras namn, vidtagen.

Läkarevården har fortfarit att njuta det kraftiga skydd, som under 14 år så fördelagtigt ändrat dess skick inom Fäderneslandet. En fördelning inom Provincerne af BataljonsLäkarne, Lazaretternes utvidgande och förbättrandet eller rättare grundläggandet af den hittils i Riket nästan alldeles vårdslösade veterinärkunskapen vitsorda detta.

Lättade tillfällen för allmänheten att tillgodonjuta Lagarnes hägn genom lättad tillgång till Domstolar, och en vaksam tillsyn öfver dessa hafva visat Kongl. Maj:ts Regerings omvårdnad för *Lagskipningen*.

I Inre Förvaltningen hafva införandet af förbättrade räkenskapssätt så väl vid Tullverket, som LandtRänterierne, Rikshufvudboks-Förslagets fullbordande, de från mer än 70 år qvarvarande balancernes afslutande, bestämmandet af en viss utsatt termin för uppgörandet af alla en publik uppbördmans räkenskaper gifvit hela det vigtiga uppbördsverket en ordning och en säkerhet, man tryggt kan påstå, det aldrig förr ägt. Till vinnande af de så mycket önskade statistiska upplysningarne, hafva så kallade Femårsberättelser från Landshöfdingarne blifvit infordrade, hvartill formulärer uppgjorts, och medgifver jag att flere af dessa berättelser sprida mycket ljus öfver kännedomen af Fäderneslandet.

Mångfaldiga anstalter vitsorda de nitiska bemödanden, Kongl. Maj:ts Regering användt

till *Näringarnes förkofran*, såsom förbättringar i den så verksamt nyttiga Enskiftsstadgan, Afvittringens återupplifvande i de Norra Landtskaperne, storskiftsverket i Dalarne, anstalter, som redan lemna säkra hopp om de ärofullaste äröfringar, dem fliten aftvingar ödemarker, öppnade vägar så väl emellan egna provincer, som med Brödralandet, Strömrensningar, hvilka på en gång gifva Riket tillgångar i hittills onyttige skatter, och lemna Hufvudstadens behof tillfälle att sprida flit och välmåga i egna, i stället för i främmande Landskap; fullbordandet af Södertelge Canal, denna i synnerhet för inre Kustfarten så vigtiga anstalt och hvars årligen i stark progression ökade begagnande lemnar hopp att nyttan snart skall besegra fördomarne, och slutligen det kraftfulla fortsättandet af Götha Canal. Må fritt jag här mötas af deras ogillande, som hopat så mycket klander öfver detta storverk. Jag för min del skall alltid anse ett företag, som förenade de begge haf, hvilka skölja Sveriges kuster, bereder 190 mils inre sjöfart emellan våra rikaste provincer för ett ärofullt monument af den Regering, hvars kraft af den Lagstiftning, hvars ömhet för allmänt bästa och af den medborgare, hvars alla uppoffringar besegrade ihärdighet beredt fortgången. Frukterne af dessa anstalter hafva varit en af Tabellverket vitsordad tillväxt i folkmängd och Production. Om denna tillväxt, ehuru tålande jemförelse med hvilket Qvinquennium som hälst, likväl ej motsvarar våra önskningar, så finna vi lätt orsakerne, så väl

i den för hela verldens Näringar gemensamma förlägenhet, öfvergången från ett allmänt krigstillstånd, hvars långvarighet gifvit det egenskapen af naturligt, till en allmän fred måst medföra, som i vår enskilta oordning i myntväsendet, en oordning, som då den störer säkerheten för ägande rätten, för förtroendet och industriella beräkningar måste hämma Näringarnes och välståndets förkofran. Till afhjelpande af detta hufvudonda har Regeringen till Ständerne öfverlemnat ett Förslag, bearbetadt och gilladt af samtelige de Konungens Constitutionella Rådgifvares i allmänna Regeringsärender, som varit medlemmar af FinanceComitéen. Måtte Riksens Ständer, som i detta afseende äro ensamme maktägande, vidtaga de åtgärder, Fäderneslandets väl ålägger oss såsom en helig pligt.

I afseende på Rikets utländska *Handelsförhållanden* har det System blifvit fullföljdt, som åsyftar att genom förbuden i införsel befordra inhämsk industri. Jag, som tror, att alla näringar lemnade åt sin egen fria vexelverkan lättast fortgå till målet af sin utveckling, kan ej gilla detta system, och jag är fullt öfvertygad, att ingen Skanderbeysarm förmår föra det prohibitiva svärdet till båtnad för handel och näringar. Men om jag kunde äga den förmätenheten att anse nödigt rättfärdiggörelse af Regeringsåsigter, derföre att de varit motsatta mina, så äfven i denna händelse, skulle jag finna en sådan i den erinran, att striden emellan de begge så kallade Liberala

och Prohibitiva Systemen ännu ej tyckes i Theorien vara slutad; att det senare i nära ett århundrade med få afbrott herrskat hos oss, och slutligen i minnet af 1815 års Riksdag, dåvarande Ständers underdåniga skrifvelser och serskildta Utskott. I full Consequens med systemet och Riksens Ständers yttrade önskningar hafva skärpta stadganden i nya SeglationsOrdningen och nya Lurendrägeristadgan blifvit införde.

Regeringens åtgärder i afseende på *ledningen af Allmänna MagazinsInrättningen* visa uppenbarligen den ömmaste omvårdnad för nödställdte medborgare. Om dess bemödande ej vunnit önskadt resultat, så torde orsaken igenfinnas i det onaturliga af ett Regerings HandelsInstitut, som förenadt med större omkostnader skall köpa dyrare än enskildte och sälja mot bättre vilkor. I motsats med 1815 års Ständer, som trodde sig i en sådan inrättning finna medlen att *förekomma nöd genom missväxt och befordra jordbrukets stigande*, tror jag producenters och consumenters ömsesidiga intressen bäst befrämjas genom att lemna uppgörandet åt dem sjelfva och befria dem från de bördor, de vid en sådan allmän Handelsinrättning oundgängeliga förluster medföra.

Styrelsen af *Krigsärenderne* saknar ej spår att Sveriges Konung är en af tidehvarfvets störste Härförare. Med anslag för Arméernes och Flottornes alla materiella behof, knappt uppgående till hvad Barackväsendet ensamt i

ett annat Constitutionelt land med ej stort större krigshär kostar, hafva krigsförråden uppfyllts, Örlogs- och SkärgärdsFartyg anskaffats, en Fästning såsom Centralpunkt för Rikets försvar och förråder grundlagts. En värd talare har här yttrat, att Indelta Arméen, som af Konung Carl XI skulle blifvit organiserad såsom en melis, nu är en af de bäst hållna Arméer i Europa. Utan att medgifva det förra erkänner jag det senare och finner deri anledning till beröm, i synnerhet då denna Armée kostar vida mindre än motsvarande Utländska (se de derom utgifna officiella kalkyler). Detta det nyttigaste minne af Konung Carl XI:s verksamma Rgering, anser jag för min del såsom en af våra dyrbaraste institutioner, ehuru den såsom allt kan behöfva lämpas efter tiden, i synnerhet hvad rustningen beträffar. Det är denna institution, som skänker oss en Armée af på en gång verklige medborgare och öfvade Soldater, och som i farans stund, upptagande i sina leder det unga Beväringsmanskapet, bildar en oigenomträngelig förmur för Skandiens sjelfständighet och Skandiens Lagar.

Bland Konungens Constitutionella rättigheter är deltagandet med Riksens Ständer i den stora Lagstiftningen. Man har yttrat, att Ständerne vid denna Riksdag blifvit handlöst öfverlemnade åt sig sjelfva att urarbeta alla mål. Oberäknade en mängd mindre Förslager (se 1:sta Samlingen af Bihangen till RiksStåndens Protocoller) hafva från Regeringen till Ständerne blifvit inlemnade Förslager, till en Närings-

Lag, med afseende att på en gång afgöra den omtvistade frågan rörande en efter tidens ställning afpassad Näringsfrihet; till ordningens återställande i penningerörelsen, och till ett ändradt Administrationssätt, 3:ne af de vigtigaste ämnen, som vid detta Riksmöte blifvit föremål för våra öfverläggningar. Så vidt besluten bero af Riksens Ständer, är det deras obestridliga rätt, att förkasta eller antaga ofvannämnde Förslager. Men i förra händelsen är det ej Ministérens fel, som hvarken äger eller bör äga rätt föreskrifva Ständernes beslut, då vore ju Lagstiftningens frihet endast ett tomt ord.

Efter denna öfversigt af sistförflutne 5 års Regeringsåtgärder, lemnar jag åt hvarjes eget omdöme, att afgöra, huruvida Kongl. Maj:ts Regering under denna tiderymd verksamt befrämjat Rikets sannskyldiga nytta.

N:o 6.

Friherre *Löwenskiöld, Salomon:*

I anledning af hvad som blifvit anmärkt emot StatsSecreteraren Herr Friherre Ehrenborgh utber jag mig vördsammeligen få anföra, att lika som 10:de och afrad utgå af Bergverks anläggningar har en viss afgift blifvit åsatt Mjölqvarnar, att qvarnräntor från de älsta tiderne blifvit räknade bland Statens betydeliga inkomster, att på det, vid ett efter den natur-

lIga ordningen i mohn af tilltagande nyodlingar och tillökad Folkmängd, utvidgadt förmalningsbehof, Staten icke skulle komma att vidkännas förminskning uti en på detta sätt påräknad allt jemnt växande inkomst har det lika länge varit lagdt till grund vid beviljandet af Husbehofsqvarnars anläggning, att de i mohn af deras husbehofs förmalning skulle till ränta skattläggas.

I öfverensstämmelse härmed hafva de derom utkomne älste Lagar och Författningar blifvit afpassade.

Uti Wexiö Stadga vid Räfsta Tinget år 1414 stadgas: att alla Fotqvarnar, som ej gamle qvarnställen äro, och ej upprefne eller skattade äro, efter Konungs och Riksens dom och samtycke skulle utkastas, och derefter ej byggas vid 40 Mark.

Alla sedan den tiden utkomne Författningar hafva haft till föremål, att de Statsbidrag, som under namn af Qvarnräntor varit påräknade att på denne väg i Statens Cassor ingå, antingen af besparad Tullafgift genom Husbehofs förmalning eller af Tulltäckten vid Tullqvarnar utan förminskning, der skulle inflyta.

Uti flere af de i Rikets Archiver befintlige äldste räkenskaper upptagas och redovisas räntor af Sqvalte-qvarnar.

Enligt 1690 års Skattläggningsmethode för Westmanland belägges Spvalte-qvarnar, som brukas till husbehof med skatt i mohn af hushållets personal.

Vid QvarnCommisionsförrättningarne, som på Ständernes underdåniga anmälan på 1690-talet ägde rum öfver hela Riket skattlades med få undantag alla Husbehofsqvarnar som bibeköllos, och vid Hemmanens skattläggning icke blifvit beräknade, till serskildt ränta för Husbehofsförmalningen.

Att upprepa alla de Stadgar som i anledning af Ständers gjorde framställningar under loppet af 400 år utkommit rörande Qvarnräntors utgörande af all Spannemål, som förmales antingen vid Tull eller Husbehofsqvarnar vore för vidlyftigt.

Friherre Ehrenborg har genom sitt i underdånighet tillstyrkte afslag å Rikets Ständers i anledning af några RiksdagsFullmägtiges väckte Motion, önskningsvis framförde underdåniga anmälan om Husbehofsqvarnars anläggning utan ränta, vårdat helgden af de ännu gällande Beskattningslagarne.

Bifall å den anmälte befrielsen från en stadgad Grundskatts utgörande, hade haft den påföljd, att fyllnaden af den brist uti Statens ordinarie inkomster, som härigenom uppstått, kommit att såsom bevillning obehörigt öfverflyttas på andre medborgare.

N:o 7.

Friherre *Ankarfvärd, Carl Henric:*

De Lagbundne Styrelseformernas garantier innefattas till största delen uti, för sine rådslag och handlingar ej mindre än för sin verksamhet eller overksamhet inför Nationens ombud ansvarsskyldige Rådgifvare.

Om detta är en obestridlig sanning af hvars ådagaläggande det ensamt beror, om Samhällsfriheten är ett ordspel eller en genom sin verkan omisskännelig fördel; så intager säkerligen granskningen af desse ansvarige Rådgifvares handlingssätt, det aldravigtigaste rummet ibland Representantens alla åligganden.

Riksens Ständers ConstitutionsUtskott erkänner, som jag tror för första gången, att Svenska Folket och dess Representanter uti StatsFörfattningen förbehållit sig, (och icke ConstitutionsUtskottet allena) att vid hvarje Riksdag, undersöka huruvida för att nyttja Utskottets bildrika språk, det ljus hvarmed StatsFörfattningen omgifvit KonungaThronen, uppfyllt sin bestämmelse att lysa, eller om de medelst ett dunkelt sken, snarare omkring Thronen underhållit en skymning, i anseende till Konungens och Folkets oskiljagtiga intressen. Det är således med en verklig tillfredsställelse som frihets- och Fäderneslandsvännen erkänner de framsteg, som af detta Constitutions-

Ut-

Utskott blifvit gjorde å Constitutionalitetens väg; för den som lifligt påminner sig en tid, då ConstitutionsUtskottet ansåg sig uteslutande vara både granskare och opinionsDommare i anseende till Konungens Rådgifvares administrativa verksamhet, är det en verkelig tillfredsställelse, att finna huru ConstitutionsUtskottet ganska tydeligt anser sig af Riksens Ständer öfverlåten, endast den första beredelsen af pröfningsrätten; det är således med tacksamhet Svenska Folket bör emottaga stadgandet af den grundsats, som Utskottet gjordt gällande, att tolkningen af Grundlagarnes ordalydelse i och för tillämpningen, synes likasom med uppsåt anförtrodd åt tidernas skick; och då tidens skick omisskänneligen visar sig uti ett, hos Folket mera utveckladt begrepp, ej allenast om enskildta rättigheter, utan äfven om hvad Samhället för sitt välstånd kräfver, så är det utan tvifvel en följd af tidens skick, att den allmännna uppmärksamheten mera än någonsin är fästad å Styrelseorganernas handlingssätt, såsom mäst utaf allt inverkande å Samhällstillståndets beskaffenhet af hoppgifvande eller oroande, till lycka eller olycka.

Det sunda förnuftet biträder utom all tvifvel ConstitutionsUtskottets yttrade mening, att fel, förseelser och misstag kunna visa sig i mångfaldiga skepnader; och Lagstiftaren synes icke förlorat ett sådant tingens naturliga förhållande utur sigte, då han genom 106

och 107 §. §. uti RegeringsFormen sträckt sitt förutseende, till möjligheten af Lagens uppsåtliga öfverträdande, och derföre stadgat ansvar inför Laglig Domstol efter den förra af desa §. §.; äfvensom till de händelser der utan Lagens prositiva öfverträdande Rikets sannskyldiga nytta, icke uti rådslagen blifvit iaktagen, eller förtroendeEmbetet icke utöfvadt, med oväld, nit, skicklighet och drift, hvaremot den 107 §. synes vara uttänkt. Vid det förra förhållandet åligger det ConstitutionsUtskottet, att inför RiksRätt låta den brottslige tilltalas; vid det sednare är det Folkets öfvertygelse om verkningarne af Rådgifvarnes negativa förhållande, som utgör hela grunden för missnöjet med Styrelseorganerne; hvadan beslutet om någon åtgärd i likstämmighet med den hänvisning 107:de §. lemnar, för detta fall aldrig kan blifva något annat än ett opinions yttrande; och då jag erkänner rigtigheten af den tanke jag här vid något tillfälle hört uttryckas, att Representantens öfvertygelse tillhör Fäderneslandet, kan jag icke neka mig att äfven framlägga mina åsigter rörande detta lika vigtiga som grannlaga ämne, oaktadt äfventyret att, uti mine omdömen mycket kunna misstaga mig om det rätta.

Då ConstitutionsUtskottet ansedt sitt Betänkande påkalla en så omständlig inledning, så torde det äfven benägit ursäktas mig, om jag sökt följa ett sådant efterdöme att, i förväg förklara grunderne för mine anmärk-

ningar, och för den tankeyttring jag öfver ämnet går att afgifva.

Jag förbigår alldeles de delar, hvaruti ConstitutionsUtskottet efter min tanka äger att handla med Riksens Ständers rätt, nemligen de fall för hvilka Utskottet funnit anledning ställa den felagtige under RiksRätt efter den 106:te §.

Jag åsidosätter äfven att anmärka de tillfällen, för hvilka det möjligen kan synas mig, att Utskottet ägt anledning att, vid tillämpningen snarare afse den 106 än den 107 §., och jag anser mig af den ordning Utskottet iakttagit böra hemta vägledningen vid uppställandet af mina anmärkningar.

ConstitutionsUtskottet har funnit anledning att emot StatsRådets Ledamöter och vederbörande föredragande göra åtskilliga anmärkningar, med hänsyftning till den påföljd 107 §. innebär. Den första anmärkningen är Rådgifvande åtgärderne till de i Kammarexpeditionen den 22 Januarii, 23 April och 10 December 1822, fattade beslut om fastställd indragning, och förbjuden fortsättning af Dagbladen *Argus*, *Courriren från Stockholm* och *Argus den andra*. Utskottet ogillar dessa åtgärder, såsom icke grundade å sådane omständigheter, som TryckfrihetsLagen stadgar för att påkalla den; men Utskottet uttrycker i min tanka en origtig lära, då det hyllar, hvad det kallar *Konungens arbitrerande makt i dylika frågor.*

Då TryckfriketsLagen tydligen bestämmer hvilka förhållanden som berättiga Konungen, att inskränka den, för alla andra tillfällen genom Lagen stadgade Tryckfriheten, så synes mig ett uti Lagen icke medgifvit arbitrerande hafva ägt rum, när Utskottet funnit, det ingen af de anledningar till trykta Skrifters indragning, som uti TryckfrihetsLagen finnes stadgade, förevarit, vid de af Utskottet anmärkte tillfällen; det synes mig således, att Föredraganden ägt full anledning att pligtenligt vägra sin contrasignation å ett beslut, stridande emot TryckfrihetsLagens ordalydelse och anda; det synes mig att Utskottet bordt uti sitt Betänkande utsätta, hvilken den föredragande för Kammarärenderne varit, som behandlat desse ämnen. Jag finner således härutinnan anledning till en väsendtelig anmärkning emot Utskottets Betänkande. Utskottet yttrar sin önkan, att StatsRådet *sparsammare* tillstyrkt Konungen begagnandet af indragningsmakten i anseende till Dagblad; Utskottet tillkännagifver i och med detsamma: att StatsRådet *öfverflödigt* tillstyrkt dessa indragningar, som efter Utskottets yttrade mening icke varit hyllade af allmänna tänkesättet, och af aktningen för Publiciteten. Utskottet ådagalägger härigenom huru StatsRådet för Konungen undanhållit det allmänna tänkesättet, äfvensom afseende å aktningen för Publiciteten, såsom det dyrbaraste föremålet för Folkets ömtålighet, då den bildar det säkraste värnet för dess frihet; då den utgör den svagares yttersta tillit emot allt mägtigt förtryck;

synes Publilitetens vanvårdande genom tillstyrkandet af en arbitraire, icke af lagen hemtad indragning, vara en af de svåraste anledningar till klagan, som Folkets ombud å Folkets vägnar emot Styrelsen kunna framföra. Huru skall uti ett lagbundet Samhälle sanningens ljus framträngа till Thronen, om det derifrån utestänges genom Rådgifvares tillstyrkta inskränkningar i Tryckfriheten? Huru skall det lagbundna samhället vinna sin erforderliga utbildning om det hufvudsakligaste medlet för medborgare att ömsesidigt bibringa hvarandra upplysningar på ett arbitrairt sätt inskränkes genom intrång uti Tryckfriheten? Hvar är värnet och säkerheten emot förtrycket, om Förtryckaren kan ansvarslöst få tillstyrka indragningen, eller förbud emot fortsättningen af den klagan, som hvarken varit vådlig för allmän säkerhet, eller förnärmande personlig rätt, eller af fortfarande smädlig egenskap? Jag hade utan tvifvel önskat att ConstitutionsUtskottet i anledning af ådagalagde Statsrådets handlingssätt vid frågor om TryckfrihetsLagens tillämpning, mera bestämdt utredt *emot hvilka* af StatsRådets Ledamöter anmärkningarne i följe härmed borde rigtas. Utskottet tillkännagifver väl, att Föredraganden, Herr tillförordnade StatsSecreteraren Danckvardt, vid tvenne tillfällen, och StatsRåden Grefvarne Sköldebrand och Fleming vid ett tillfälle på grundliga skäl i *nådeväg* afstyrkt förbudet mot vidare utgifning af en indragen skrift; men härvid förekommer det mig, som om Konungens Rådgifvare påkallat *nåden* der blott bordt vara fråga om *rättvisan*. Uti

det lagbundna samhället är rättvisan enda grundvalen för det fria samhällets bestånd, och Folkets frihetsälskande lynne uttryckes illa inför Regenten, då vid frågor om landets stora angelägenheter, rättvisan åsidosättes, för att endast göra Nåden gällande å den punkt, hvarest förvexlingen af dessa båda vilkor så lätt kan bilda ämne till stridighet mellan Styrelse och Folk.

Jag tror att Utskottet ändamålsenligare förfarit om det underrättat Riksens Ständer, hvilka de Rådgifvare varit, som *tillflyrkt* den indragning af Dagblad, som Utskottet icke funnit grundad å Lagens föreskrifter; det hade i min tanka varit af mera vigt för Riksens Ständer att få erfara *af hvilka rättvisan åsidosättes*, än att få veta *utaf hvem nåd blifvit begärd*; jag inser fullkomligen hvilka anledningar jag häraf borde hemta, för att begära en återremiss utaf Betänkandet, men jag anser den äfven kunna undvikas, om Riksens Ständer skulle finna för godt, att blott i underdånighet underställa Konungen Constitutions-Utskottets Betänkande i denna del, och att dervid bifoga en underdånig önskan, att Kongl. Maj:t täcktes nådigst finna, att rådslagen vid frågor om indragning af Dagblad, understundom icke uttryckt det allmänna tänkesättet, då de icke varit fotade hvarken å Lagens bokstafliga lydelse eller å dess anda.

Constitutions-Utskottets anmärkning rörande tillstyrkandet i Krigs-Expeditionen den 12 September 1822, af det Nådiga förklarandet,

rörande en af JustitieCanzlersEmbetet emot Kongl. KrigsCollegium anställd talan i ett mål rörande med enskilt person upprättadt Contract om casseradt Gjutgods, i följe af hvilken verkställande magtens åtgärd, ansvarslöshet för ett Domrätts ägande Embetsverk ägt rum, och i sammanhang därmed mistning af den ersättning för liden förlust, som enskilta Parten i laglig väg sökt och påräknat, är af en så påtagligt lagstridig beskaffenhet, att det nödvändigt bör fästa den allmänna uppmärksamheten. Att Utskottet härvid icke utmärkt hvilka de Rådgifvare varit som vid rådslagen så litet iaktagit hvad Grundlagen, hvad Allmänna Lagen och det sunda omdömet om rättvisa och billighet föreskrifver, skall tvifvelsutan sysselsätta omdömet. Det förefaller mig härvid besynnerligt, att Utskottet icke en gång namngifver den Föredragande, emot hvilken Riksens Ständer af det uppgifne förhållandet böra hämta anledning, att handla efter 107:de §.s föreskrifter. Jag känner äfven huru jag härvid kunde yrka återremiss utaf Betänkandet, men jag föredrager den utvägen att utan allt afseende till personen yttra min mening vara, att Riksens Ständer böra till Kongl. Maj:t skrifteligen anmäla deras önskan att Han ville ur StatsRådet och ifrån Embetet skilja den Föredragande för Krigsärenderne, som den 12 September 1822 contrasignerat ofvan åberopade Konungens beslut, som otvifvelaktigt varit stridande emot Rikets sannskyldiga nytta, då det förnärmat enskilt mans rätt.

Emot Herr StatsSecreteraren Quiding har ConstitutionsUtskottet framställt så många anmärkningar, att Riksens Ständer efter mitt omdöme icke kunna undgå att hos Kongl. Maj:t skrifteligen anmäla deras önskan, att Han ville utur StatsRådet och ifrån Embetet skilja Herr StatsSecreteraren af Qviding. Jag tror att Utskottet vid detta tillfälle vidtagit den lindrigare utvägen då 106:te §. kan hända för de i fråga varande anmärkningarne varit fullt ut lika så lämplig som den 107:de; jag yttrar detta blott anmärkningsvis och är af den öfvertygelsen, att 107:de §. alltid på goda skäl bör kunna tillitas, äfven der ansvaret kan hänföras under den 106:te. Jag skulle icke tro, att det vore Representationen värdigt att obeifradt förbigå sådane omständigheter, att en StatsSecreterare tvärtemot Grundlagens bokstafliga lydelse medverkadt till en annorlunda sammansättning af RiksRätten, än den GrundLagen föreskrifver; att en Stats-Secreterare annorlunda än 38 §. RegeringsFormen föreskrifver, sökt göra Konungens bud och befallningar gällande; att en StatsSecreterare tvärtemot gällande Författningar befrämjat ett enskilt Contract med Kronan å den ej obetydliga summan 100,000 R:dr Banco, i stället för att, genom offentlig Auction eller förseglade anbud lämna tillfälle för flere Speculanter, hvaraf följden varit att andre personer af leverancen kunnat tillhandla sig vissa delar af Contractet, emot en betalning af 18 procent till första Contrahenten, och hvarvid Kronans

och det allmännas dermed oskiljagtiga förlust påtagligen synes.

Huru StatsRådet vid alla dessa förhållanden kunnat vara overksamt, kan endast ConstitutionsUtskottet förklara; dess tystnad i denna del anser jag likväl ganska vådlig för allmänna omdömet, som härvid försättes uti mycken villrådighet, när det tillhör menniskolynnet att vilja förklara alla förhållanden. Hafva StatsRåden tillstyrkt de anmärkte åtgärderne, så finner man ej ordsaken hvarföre de icke blifvit framstälde till föremål för samma anmärkningar som StatsSecreteraren; hafva StatsRåden åter afstyrkt de fattade besluten, så skulle det visa sig såsom hade Konungen allena varit af den tanka, att StatsSecreteraren pligtenligt förfarit, och StatsSecreteraren vore vid ett sådant förhållande så mycket brottsligare, som Konungens beslut icke utan dess biträde kunna äfventyras för ett lagstridigt innehåll: desse förhållanden hade i min tanka bordt vara upplyste genom Utskottets Betänkande. I anledning af Utskottets anmärkning emot tillstyrkandet af besluten i KammarExpeditionen den 20 Febr. 1821, och 14 Aug. 1822, om LandtRäntmästares och KronoFogdars, samt i Handels- och FinanceExpeditionen den 12 April 1820, om PostFörvaltares tillsättande genom Kongl. Maj:ts egne Nådige Constitutorial, nödgas jag åter upprepa den anmärkning jag redan vid ett föregående förhållande yttrat, att Utskottet först och främst icke namngifver de Föredragande, som med de anmärkte ärenderne ägt att sig befatta; äfvensom att

de Föredragande vid frågor om tillstyrkandet af beslut uteslutande framställas, utan att ens någon fråga i Utskottets Betänkande uppstår, rörande StatsRådets ansvarsfulla medverkan till de beslut, för hvars tillstyrkande Utskottets Betänkande framställer ansvarsskyldigheten vara i fråga. Jag tror mig likväl äfven i denna del böra inskränka mig till en vördsam hemställan, om det icke skulle vara lämpligt att medelst underdånig skrifvelse till Hans Maj:t tillkännagifva det Riksens Ständer anse 28 §. RegeringsFormen vara misstydd genom StatsRådets tillstyrkande för Kongl. Maj:t att tillsätta andra tjenster, än dem, som af Konungen tillsattes vid 1809 års Regementsförändring.

Hvad som är anmäkt emot sådane föredragande, hvilka redan äro utur StatsRådet skiljde anser jag ingen åtgärd i anledning af 107 §. kunna äga rum; men vid dessa anmärkningar förekommer samma besynnerliga förhållande, som vid de öfrige, att ConstitutionsUtskottet aldeles icke ådagalagt hvad StatsRåden iakttagit för att afstyra sådane beslut, som icke varit öfverensstämmande med rättvisa och med Rikets sannskyldiga nytta. Det är möjligt att man häröfver bordt ytterligare infordra Utskottets utlåtande; men det är ocksåmöjligt att man i följe deraf skulle kunna blifva försatt uti nödvändighet, att emot ett större antal af StatsRådets Ledamöter söka tillämpningen af 107 §:s föreskrifter, hvilket förhållande Utskottet synes vilja undvika, shuru på grunder dem

jag icke delar, då jag tror att Nationens heder ingalunda kunde komma att lida däraf, att Folkets ombud funno sig nödsakade, att, som ConstitutionsUtskottet yttrar, om Konungens ansvarige Rådgifvare upplysa både Konungen och Nationen.

Vid detta ibland våra Constitutionela former mäst högtidliga tillfälle, då Folkets Ombud påkallas, att i Folkets namn och å dess vägnar, lämna ett godkännande af StatsRådets handlingssätt under den förflutna tiden, påminnes Representanten om åliggandet, att härvid icke uraktlåta något för befordrandet utaf det helas bästa; öfverdrifven stränghet torde likväl vid ett sådant tillfälle vara lika litet förande till målet, som den allt öfverseende efterlåtenheten. Vid granskningen af de Rådgifvandes handlingssätt, torde Representanten ej sällan finna anledning att ransaka sitt eget hjerta, om han vid utöfningen af sitt ansvarsfulla kall aldrig vikit för Högsta magtens inflytelse, om han aldrig lyssnat till det egna intressets bedrägliga röst, om han för sin öfvertygelse om förändringarne för Samhällets bästa åsidosatt alla andra beräkningar; och vid dessa betraktelser skall säkerligen icke finnas någon, som ej deraf hämtar anledning till varsamhet vid slutbedömmandet; men tillika en alfvarsam påminnelse om pligten, att efter yttersta förmåga genom egen frimodighet stadga rättigheten att bedömma andras.

Svenska Folkets framskridande å den Con-

stitutionela banan är tvifvelsutan underkastadt samma Lagar, som för den lefvande naturen bestämmer, de på hvarandra följande skiften, af bardomstid och af utbildning, för att hinna den mognade mannaåldern. Om otåligheten någon gång klagat öfver uppehållet, då önskningarne alltid hastigare hinna målet, än dess uppnående tillåtes af möjligheten, så är denna otålighet lika fullt oundgängelig för alla framsteg; då den bekymmerslösa trögheten utgör dess oöfverstigligaste hinder. Vi hafva en Statsförfattning, som innebär många förträffliga egenskaper, och hufvudsakligast den, af Statsmagternes billiga afvägning de lagstiftande och verkställande magterne emellan; men genom våra föråldrade, till tiden icke mera lämplige StåndsOrdningar, till intet göres snart sagt allt det goda, som åsyftats uti våra Grund-Lagar.

Våra sammanträden förlängas under ett olidligt arbete för oss sjelfve, till tunga för Folket, och till föga båtnad för det allmänna; vi sitta skiljde på fyra rum, vi se ej hvarandra, vi höra ej hvarandra, vi besluta hvar för sig, och det är en lyckoträff när händelserne foga öfverensstämmelse i de beslut, hvars sammanjämnkande ofta fordrar så vidlyftiga omvägar. Våra sammanträden kunna under närvarande omständigheter ej så ofta som vederborde förnyas, öfverläggningsämnenas mängd ökas under den långa tiden, och arbetet blifver vid deras utredande oftast ofullständigt genom omöjligheten, att under så-

dane förhållanden medhinna att öfverfara allt; Riksens Ständer sammanträda och hafva hitintills funnit de stora, de mest riksvårdande föremålen vid sine sammankomster allt för litet eller allsintet utarbetade. Riksens Ständer hafva börjat yttra sine anspråk på Ministèren; och Ministrarne hafva ej sällan med missnöje upptagit desse Representationens fordringar. Om det är Konungens Rådgifvares pligt att upplysa Konungen, så är det Riksens Ständers, att äfven oförstäldt förelägga Konungen och Ministèren sina tankar om Landets tillstånd, och jag skulle för min del tro, att det tillfälle då décharge för den framfarna förvaltningen för Konungens StatsRåd begäres, vore lämpligt, att till Kongl. Maj:t i underdånighet framföra hekymret öfver det stillastående, hvarunder Svenska Folket hotas att digna, genom åtskilliga af dess Statsinrättningars olämplighet till tiden och dess fordringar. Jag skulle tro, att Svenska Folkets Ombud vid detta tillfälle skulle äga full anledning att hos Kongl. Maj:t framställa den önskan, att dess Ministère ville hädanefter verksammare än hitintills, arbeta på Förslag till en förändrad Representation, eller åtminstone förbättrad arbetsordning för den närvarande, hvartill Styrelsen äger rättigheten, och må hända i följe dermed skyldigheten förvarad i Grundlagens föreskrift. Jag skulle tro att Folkets Ombud vid detta tillfälle skulle kunna hos Konungen anhålla, om Ministèrens verksammare medverkan till fullbordandet af det nya Lagverket, då bristerne uti det gamla, torde

vara mera än något annat vållande, till den öfverdrifna kostnaden för blotta fångars transporterande, som det sist förflutna året uppgådt till den oerhörda summan af nära 170,000 R:dr. Jag skulle tro att Folkets ombud skulle hos Konungen kunna anhålla att Ministèren sorgfälligt ville undvika, att genom tillstyrkandet af illa beräknade handelsföretag förordsaka Landet kännbara förluster. Jag skulle tro att Riksens Ständer kunde hos Kongl. Maj:t anhålla, att de vigtige StatsSecreterare-Embetena blefvo, enligt Grundlagens lydelse, tillsatte, medelst ordentlige Fullmakter. Jag skulle tro, att Folkets ombud kunde i underdånighet hos Konungen anhålla, att all onödig pragt och kostnad å Ryttare- och Soldatbeklädnad borde sorgfälligt undvikas, såsom högst menligt verkande på Landtbrukarens välstånd. Jag skulle tro, att Folkets ombud kunde hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmäla, att Ministèren vid PassevolanceCassans behandlande bör komma i hog till hvad ändamål, och af hvars bidrag denna Cassa är tillkommen. Jag skulle tro, att Folkets ombud kunde hos Kongl. Maj:t underdånigst anhålla, om en påminnelse till Ministèren, att sparsamt tillstyrka nya löner och betydliga extra löner för dem som redan innehafva höga lönebelopp. Jag skulle tro, att Folkets ombud till Konungen kunde framställa den önskan, att Konungens Ministère gjorde Konungen riktigt bekant med Landets betryckta economiska ställning; med nödvändigheten af ett klokt, och på sparsamhet ställdt StatshushållningsSystème, såsom en-

da möjliga medel, att bota de sår, hvaraf Fäderneslandet i detta afseende ännu blöder: jag skulle med ett ord tro, att Folkets ombud omsider böra låta förstå, att de anse sig pliktige påminna Ministèren, huru Statsmannen gör illa om han, vid Statsskeppets förande underlåter att beräkna tidens kända verkningar, likasom om han, af bristande uppmärksamhet genom en missvisande Compass så länge låter föra sig ur kosan, att han slutligen kommer i det lägervall, som gör skeppsbrottet till en oundviklig följd. Derefter vill jag, utom i det fall jag uppgifvit, för StatsRådets öfrige Ledamöter tillstyrka den décharge ConstitutionsUtskottet synes önska, oagtadt de framställde starka anledningarne till ett allvarsammare behandlingssätt emot hela Ministèren.

Desse äro mine tankar, i anledning af frågan om décharge för Konungens StatsRåd för den förflutne tiden, och jag återupprepar hufvudinnehållet af min mening, som är, att Riksens Ständer med stöd af ConstitutionsUtskottets Betänkande anhålla om StatsSecreteraren Qvidings entledigande, samt att Riksens Ständer i underdånighet förelägga Kongl. Maj:t ConstitutionsUtskottets Betänkande såsom en upplysande Act rörande dess Rådgifvare, samt att Riksens Ständer genom en underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:ts tillkännagifva deras önskan om rättelse för framtiden uti sådane omständigheter, som under den förflutne tiden icke alltid vitsordat tillvarelsen af

en oafbrutit Constitutionsenligt handlande Ministère.

Bilagor

till Pleni-Protocollet för den 10 Julii, eftermiddagen.

N:o 1.

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus:*

Då jag anhöll om ordet skedde det för att säga några ord till mitt försvar emot den värde Talaren, som näst efter mig uppträdde på bänken. Jag begagnar dess benägit gifna förklarande af sin aktning för andras öfvertygelse, för att å min sida förklara, det jag aldrig ägt och ej heller yttrat den öfvertygelse, att Ridderskapet och Adeln borde låta en skrifvelse till Kongl. Maj:t afgå, i hvilken ConstitutionsUtskottets Betänkande skulle upprepas. Jag har föreslagit aflåtandet af en underdånig skrifvelse såsom vehikel åt Betänkandet. Ligger något otillbörligt deri att

detta

detta Betänkande i underdånighet underställes Konungens uppmärksamhet. Än de Betänkanden som Revisorerne till Rikets Ständer afgifva, sedan de fulländat granskningen af Statsverkets räkenskaper; säger icke Grundlagen, att en afskrift deraf skall tillställas Konungen? Hafva vi icke sett att Styrelsen i anledning derutaf vidtagit åtgärder, som spridt ljus öfver de anmälte förhållanden, innan ännu Ständerna hunnit samlas, och sjelfve tagit kännedom af Revisorernes förrättade granskning. Då lagen stadgat att Konungen skall upplysas öfver hvad som i underordnade räkenskapsverk befunnits anmärkningsvärdt, hvarföre skulle det anses otillbörligt att genom en afskrift af ConstitutionsUtskottets Betänkande upplysa Konungen om de förhållanden, hvarom ConstitutionsUtskottet ansett sig böra upplysa Ständerna och Nationen.

Mindre tillbörligt, säger min känsla mig, skulle det vara, om vi exerperade Betänkandet, och intagande uti vår skrifvelse hvad som funnits tadelvärdt hos en eller annan af Konungens Rådgifvare, men icke hvad som kan vara berömvärdt, gåfvo anledning att bedömmas såsom mindre opartiske. Om tilläfventyrs ConstitutionsUtskottet icke nog omsorgsfullt granskat Protocollerna och öfriga handlingar, och derigenom blifvit missledt att fälla för stränga omdömen — det kunna vi icke pröfva, som ingen tillgång till Protocol-

lerna och handlingarna äga. Men Konungen kan det; inför Honom äro rådslagen gifna; för Honom äro handlingarna tillgängliga, och skulle genom en origtig uppfattning af ämnet, ConstitutionsUtskottet öfver en eller annan hafva fällt ett omdöme, hvarigenom han blifvit förnärmad, så kan Konungen anbefalla handlingarnas tryckande och derigenom bereda tillfälle för allmänheten att rätta sin opinion.

Än en gång förklarar jag, att det handlingssätt, som jag föreslagit syntes mig ädelt; det är derföre som jag det föreslagit; finns det ett ännu ädlare sätt att fullgöra den pligt som oss åligger, må det föreslås! mitt bifall derät skall icke saknas. Men må man ej under farhågan att kunna vidtaga något steg, som kunde tydas såsom otillbörligt och som den subalterna politiken förbjuder, föreslå en åtgärd, den samtid och efterverld torde dömma hafva varit otillbörlig.

ConstitutionsUtskottet kan hafva misstagit sig, jag kan icke dömma deröfver. Men ConstitutionsUtskottet har fört det språk, som dess kall tillhörde. Och detta språk skall icke få hinna till Konungens öra; dessa förr ohörda toner skulle qväfvas, för att låta oss förnimma eckot af ett språk som detta Folk icke förstår? Var det en dröm den tankan, som jag i Förmiddags yttrade: En Nation framställer den icke bilden af en Familj? få ej mera Folkets ombud förtroligt nalkas Folkets Fa-

der? skall en oöfverstiglig mur emellan dem uppresas? De få icke nalkas honom med tacksägelser för åtnjuten Faderlig omsorg, för det att må hända en suck af klagan med detsamma kunde hinna hans Thron. De få ej nalkas honom, för att meddela resultatet af den granskning, som Lagstiftaren föreskrifvit Folksrepresentanten såsom pligt och tillerkänt honom såsom rättighet — ehuru detta öppna handlingssätt vittnar om det förtroende, som han hyser till Konungens personliga egenskaper.

Och hvad den önskan beträffar som jag föreslog, borde i skrifvelsen framställas, och det språk i hvilket den uttrycktes — må ingen oroa sig. Jag är säker att Konungen känner detta språk. Han förstod detta språk, då ännu han lefde i annat Land; då ännu han var hvad vi äro; förändrade förhållanden och förändrade omgifningar hafva icke kunnat för detta språk stänga vägen till hans hjerta. Man torde tänka: hvad Constitutions-Utskottet funnit sig böra för Rikets Ständer tillkännagifva, skall i alla fall blifva honom kunnigt, och att rättelse icke torde uteblifva i sådant som rättelse tarfvar. Men hvem skall meddela honom, hvad vi önska måtte påkalla hans uppmärksamhet? Jag ser ingen enda Minister här personligen närvarande.

ConstitutionsUtskottet har ansett 106 §. vara en §. för varning. Den värde Talaren, hvars yttrade meningar jag velat försöka att veder-

lägga, anser jemväl 107:de §. vara en meningslös §.; en §. för varning. Må man då rent af förklara hela Constitutionen, hela RegeringsFormen för en formlös varning!

Ej må 107:de §. tillämpas, säger den värde Talaren, om ej felet är ögonskenligt. Men se alla ögon lika långt, och ett öga som länge varit beslöjadt; när det hastigt blottas för ett förvillande sken, förmår det åtskilja föremålen? kan det finna väg som leder till målet?

Ej må det tveäggade svärdet dragas utan nödtvång! säger han. Ej må något svärd dragas inom Fäderneslandets gränsor! önskar jag; icke en gång om Ständerna skulle känna sig starka och finna Styrelsen eftergifvande. All styrka är relativ; dess bestämmelse är att biträda, icke att förtrycka. Men skulle den dag komma, då ett svärd kan behöfvas, vore det ock blott andans, hvar vill man finna en arm att föra det, när ingen öfning tillåtes.

Arithmetiskt har den värde Talaren beräknat att Ständerne böra låta anmärkningarne falla. Hvad betyda 4 mål på 26,000, frågar han. Hvad betyda 13,000 på 26,000, frågar jag. Förhållandet är ju det samma som 2 Stånd emot 2. Ja! 13001 anmärkningar böra efter den värde Talarens Räknesätt icke kunna föranleda någon anmälan, så framt ej den sista anmärkningen skulle vara ett *ögonskenligt* misstag.

Sluteligen får jag förklara min öfvertygelse vara den, att då vi utöfva rättigheten att uttrycka opinionen om beskaffenheten af det ljus, som under den förflutna tiden omgifvit Konungathronen, så är det oss icke tillåtit att dervid handla såsom oss enskildt godt synes; vi måste handla så, att Nationen må kunna gilla vårt handlingssätt.

N:o 2.

Herr *af Tibell, Gustaf Wilhelm*:

Sedan Höglofl. ConstitutionsUtskottet nu granskat StatsRådets Protocoller, har uti dess härom afgifne Betänkande åtskillige anmärkningar med anledning af 107 §. RegeringsFormen, blifvit till Riksens Ständers ompröfning öfverlemnade. Jag vågar ej upptaga Höglofl. Ridderskapets och Adelns tid med att framlägga mitt enskilta omdöme öfver hvart och ett af de anmärkte Rådslagen, då jag i närvarande tidpunkt trott mig finna tillräcklig ledning för ämnets bedömande, af några allmänna åsigter, som jag vördnadsfullt anhåller få anföra, i afsigt att redovisa grunderne för den röst, mig åligger att vid detta vigtiga tillfälle afgifva.

Då fråga icke här uppstådt om något som förelupit mot 106 §. RegeringsFormen, det vill säga emot hvad beskrifne Lagar stadga, utan om bedömandet af gifne rådslag, efter hvad

hvars och ens enskilta begrepp och öfvertygelse om det rätta och bästa föranleder, så framställer sig först för mig den omständigheten, att nästan intet ämne i Styrelseärendernes område finnes, hvaröfver icke olika tankesätt kunna äga rum, och hvilken mening är då den ofelbara? man säger den allmänna; men äfven detta torde tåla undantag; ty i många ämnen var allmänna tankesättet helt olika för 50 år sedan, mot nu· och mången torde anse sin mening vara den allmänna, om den tilläfventyrs vore den rådande i den krets han lefver. Äfven synes mig, att, om Konungens Rådgifvare i sina rådslag, kunna med renaste välvilja misstaga sig i sina åsigter, sådant äfven vid dessa åsigters bedömmande, kan äga rum; jag har således trodt rättvisa och billighet ålägga den största varsamhet vid denna pröfning. Men äfven det allmänna interesset har synts mig fordra samma förfarande; enligt RegeringsFormens anda, är ConstitutionsUtskottet bestämdt att, om uttrycket tillåtes mig, nagelfara allt, deremot äro Riksens Höglofliga Ständer, hvars pröfning Utskottets anmärkningar underkastas, stälde på den upphöjda ståndpunkt, der det helas bestånd tages i öfvervägande; der hvarje saks vigt ordnas efter den stora mättstock, med hvilken ett helt Rikes angelägenheter endast kunna mätas, och der den verkan, som Riksens Ständers behandlingssätt af ämnet kan medföra, tages i lika noggrant öfvervägande, som sjelfva sakens enskildta beskaffenhet.

Tidens tecken äro betydelsefulla; det torde nu vara af vigt att gifva ett efterdöme af den lugna värdighet med hvilken ett fritt Folk njuter en Lagbunden frihet, det torde vara af vigt att högtidligen ådagalägga, det i vår lugna vrå af verlden, Regering och Folk utgöra ett enda odelbart helt, och att om vi å ena sidan efter våra Lagars föreskrifter, med en enskilt Domares noggranhet undersökt Konungens Rådgifvares handlingssätt och rådslag, så hafva vi å den andra, vid dessa rådslags slutliga bedömmande, med Statsklokhetens ledning förfarit i stort.

Då de nu varande Konungens Rådgifvare under en lång följd af år i vigtiga och omsorgsfulla värf redeligen tjent sitt Fädernesland och under ett förtjent bifall genomgått Statens förut innehafde Embeten, så är det för mig icke tänkbart, att de nu ställde, så till sägandes i hela Nationens åsyn skulle hafva handlat mot hvad de ansedt rätt och nyttigt; jag är således för min del fullt öfvertygad om deras afsigters renhet, och då dertill kommer att Högloflige Utskottet i öfrigt yttrat att Konungens Rådgifvares handlingssätt och rådslag under nästförflutne Femårsperioden, allmänneligen och öfver hufvud bära stämpeln af redligt nit, sorgfällig omtanka och oafbruten verksamhet, så får jag för min del tillstyrka, att de anmälte anmärkningarne må förfalla.

N:o 3.

Grefve *Horn, Claes Fredric:*

Då jag vid Riksdagens början, i föreskrifven form till ConstitutionsUtskottet uppgaf åtskilliga anmärkningspuncter mot Regeringens organer, var detta steg föranledt, dels af den erfarenhet sist förflutne Riksdag medförde, då man allt för trångt begränsade den fria Representantens yttrande rätt, med åberopande af 90 §. i RegeringsFormen, dels deraf, att ett LagFörslag låg förberedt till närvarande Ständers antagande, som skulle förvandlat ConstitutionsUtskottet till ett Inqvisitoriskt Tribunal, hvars Opinionsdomar blifvit Ständerna förelagda, att på god tro gilla och stadfästa. Det var under sådane omständigheter, jag ansåg mig böra begagna Riksdagsmannens ännu i Grundlagen förvarade rätt, att sätta ConstitutionsUtskottet i *nödvändighet* att yttra sig öfver några Regeringsåtgärder för hvilka jag förmodar, att Rådslag hafva legat till grund, och dem jag anser vara oförenlige med Rikets sannskyldiga nytta.

Sålunda skulle för Riksens Ständer öppnas ett tillfälle att fritt och obehindrat rådslå om de vigtigaste föremålen för Lagstiftningens öfverläggningar: om garantierna för den Constitutionella friheten; men hade jag kunnat förmoda att denna enda utväg till lösande af bandet, som Grundlagen lagt uppå Riksdagsmannens frihet att yttra sig öfver styrel-

sens åtgärder, skulle lemnas så obegagnad, så hade jag till äfventyrs bordt sträcka mitt bemödande till en systematisk framställning af de allmänna ärendernas gång under Representationens 5:åriga hvila, och jag hade kanske lyckats att visa, huru nödvändigt det är, att mot den framilande strömmen, som hotar med förstörelse, uppresa de Dammar, som endast en förenad Nationalkraft med fast vilja förmår att åstadkomma.

Under loppet af Riksdagen har likväl på flerfaldigt sätt ådagalagts den Ministérs overksamhet och misstag, under hvars osammanhängande tillvarelse sedan sista Regementsförändringen, Landets inre tillstånd blifvit oförbättradt om ej förvärradt. Väl har till vederläggning af denna sanning, uppställts alla de politiska storverk, hvari vårt Cabinett under denna époque deltagit, sedan man med dialectisk färdighet sökt bevisa nödvändigheten af Sveriges inblandande i Europas tvister, ehuru vårt geografiska läge, vår ringa folkmängd och ringa production, gör denna sats problematisk, men ganska säkert högst menlig, om den tillämpas på händelser, som tilldraga sig långt från våra gränsor, och hvilka kunna vara utan minsta inflytande på vår egen ställning, allenast vi vilja frångå våra förfäders Vikingasysteme.

Man må tala om ny förvärfvad krigsära; om förening med ett annat Konungarike; om Fästningsbyggnader vid Götha Canal; om ett

nytt Linieskepp; om en ny HofRätt; ett nytt Gymnasium; en ny Skolordning; en LandtbruksAcademie; man må åberopa de åtgärder som blifvit vidtagne i följd af Riksens Ständers beslut; men må man ej tro att en sådan teckning af Ministèrens verksamhet skall tillfredsställa Svenska Folkets 13:åriga väntan på fördelarne af en förbättrad Samhällsordning, som onekeligen bordt directe verka förmonligt på landets inre ställning, så vida ändamålet med en lycklig förändring icke skulle förfelas.

Den bedröfliga visshet jag äger, om det planlösa fram- och återskridandet på vår Constitutionella bana, som måste blifva en följd af osammanhängande styrelseåsigter, under en fullkomlig brist på systeme i Statsorganismen, har afhållit mig ifrån att öka mängden af väljmenande motioner som under denna Riksdag blifvit väckte; ty jag bekänner uppriktigt min öfvertygelse vara, att alla små partiella förbättringar som kunna åstadkommas, föga eller intet gagna, så länge det stora hufvudföremålet för Statens bestånd, Nationens trefnad och fria kraftutveckling, icke befordras genom en förändrad Statsreglering i öfverensstämmelse med landets behof och tillgångar. Till detta vigtiga ändamål begär Folket, med all rättvisa, verksamhet hos sin Ministère; emedan Ständernas åtgärder äro inskränkte till detailler och kunna icke sammanställas till ett helt, utan Ministèrens ledning och medverkan. Men så ofta denna billiga fordran af Folkets Ombud frambäres, mötes man med oroande insinuatio-

ner om vådor, som från alla sidor hota Staten (till hvilkas afvärjande man synes mera påräkna Statens vanmagt än dess naturliga styrka). Man talar om främmande inflytelse, om afundsamma utlänningars uppmärksamhet, om brännbara ämnen inom främmande Nationer m. m., troligen för att bemantla de rätta orsakerna till en visad farhåga för vår sjelfständighet, samma stund man likväl så högljudt prisar dess tryggade tillvaro genom förfäders bedrifter, att man tycker sig höra gensvaren från de sköldar, som bekläda dessa murar. Allt detta synes mer bevisa en låtsad, än en verklig farhåga för yttre faror, hvilken politique så ofta tjent till slöja för äregiriga och landsförödande afsigter, hvarom våra häfder nogsamt vittna. Vill man då änteligen finna någon fara för vår frihet så skall man uppsöka den uti Folkets ringa känsla af frihetens värde, uti den oupplyste massans bugkomst af en kanske lyckligare individuell belägenhet, under den olycksfulla Regering, hvars grofva politiska misstag sluteligen förde Riket till branten af sin undergång och väpnade mot sig sjelf detta ädla Folk, som tålmodigt burit sina bördor, så länge blindt förtroende till Styrelsen var en religieus pligt, men som nu mera högt fordrar att komma i åtnjutande af de fördelar, som måste vara ändamålet med ett störtadt Envälde. Må man ändteligen inse, att den verkeliga sjelfständigheten hvilar på behofvet att förvara Samhällsfördelar, dem man för intet pris vill förlora eller bortbyta; att ett lands krafter med största omsorg sparade och icke

utan verkeligt behof påkallade, utgöra grunden för Statens sjelfbestånd, och må man icke förfära sig, må man icke misstro afsigter, då dessa sanningar upprepas: att det är farligt låta friheten behålla för mycken likhet med enväldet, att vådor för landets sjelfständighet upptäckas snarare inom än utom dess gränsor, att dessa vådor verkeligen finnas och måste finnas uti en Statskropp, som belastad med Seclers missbruk af Enväldets och Aristocratiens institutioner, styres genom de oformligaste inrättningar, knappast passande för de tider då de uppkommo; med ett jordbruk betungadt af omättliga skatter och arbetsskyldigheter, som dessutom nästan uteslutande skall underhålla en stående Armée, i förhållande till Folkmängden, större än något land i verlden kan uppvisa; ägande en Ministère, som jäfvar sin constitutionella tillvarelse, som tror det vara pligtenligt att misstro sina insigter då Rådslagen påkalla sådane, som i skrift och tal yrkar, det Konungen äger allena styra Riket sitt, som tilltror sig att inför Folkets Representanter yttra det Folkets känsla gillar denna tanka; en Ministère, som på PensionFonder vill grunda sin öfvertygelses seger, som döf för Folkets rättmätiga klagan öfver hård medfart, tror sig upprätthålla Thronens prerogativer genom ett ihärdigt sträfvande att höja Konungens magt utöfver Lagen i den för Svenska Jordbrukare så vigtiga frågan om Commandomål. Om i en sådan sakernas ställning, oro och farhåga sprida sig med progressiva steg

bland Nationen, så är tid att man blir uppmärksam på orsakerna till det onda.

Det är alltid ett olyckligt tillstånd, då den upplyste medborgaren nödgas, med Grund-Lagen i land, öfvertyga den oupplyste, att han icke är slaf, då denna nedtryckt af egenmägtigt pålagde bördor, tror sig laglikmätigt behandlad allenast han undgår det högsta våld som af godtyckets försvarare påkallas. Riksens Ständer kunna ej med likgiltighet åse förhållanden af sådan natur och af deras vishet, deras fosterlandskänsla hämtar Svenska Folket hopp om ett förbättradt tillstånd. Måtte det ej bedragas i sin väntan! mycket kunna visserligen icke Ständerna utträtta; dock beror det af dem att kraftigt medverka till *förberedelsen* af de hufvudsakeliga förbättringar uti hela vårt StatsVerk, uti alla Styrelse- och beskattningsformer, uti vårt Försvarsverks organisation till ett ändamålsenligt sjelfförsvar, utan Landets odrägliga betungande genom krigiska leksaker; men härtill fordras att vid *Konunga Thronen fästa detta ofvikliga ljus*, som måste omgifva Majestätet och med sina välgörande strålar lifva hoppet om en lyckligare framtid; och då skall Svenska Folket i den verkliga farans stund, icke sky någon uppoffring till Statens upprätthållande.

Jag har redovisat för mina åsigter af vårt Constitutionella samhälles brister. Mina ordalag skola bittert klandras, jag är derom öfvertygad; de äro likväl endast uttryck af ett

varmt hjertas känslor för medborgares väl, och Representanten bör ej tveka att tala så som han tänker, obekymrad om de tydningar man gifver hans afsigter, då han äger sitt eget medvetande om deras renhet. Sådane tänkesätt skola dictera de anmärkningar, jag nu går att göra vid de från ConstitutionsUtskottet inkomne Betänkanden, hvilka äga den högsta märkvärdighet, då de äro ämnade att underhålla den gnista af Constitutionelt Samhällslif, som hotar att slockna; hvarföre det torde tillåtas mig, att fästa Höglofl. Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet vid bedömandet, huruvida Utskottet motsvarat Riksens Ständers vigtiga förtroende, åtföljt af Svenska Folkets spända uppmärksamhet.

Först torde det vara angeläget att anmärka, huru litet afseende ConstitutionsUtskottet synes hafva gjort uppå den skillnad i behandlingssättet af anmärkningsmål, som Grundlagen tydeligen anvisar i 29 §. af Riksdagsordningen. ConstitutionsUtskottet äger nemligen, att sjelfmant inkomma till Ständerna med de anmälanden, hvartill detsamma, efter skedd granskning af StadsRåds Protocollen, tror sig befogadt; men ett annat förhållande uppkommer, då anledningar till anmärkningar från Ståndén eller andra Utskott remitteras till ConstitutionsUtskottets handläggning; i detta fall inskränkes Utskottets rättighet att bedöma dessa anledningars beskaffenhet till blotta pröfvandet huruvida desamma föranleda till behandling efter 106:te §:s föreskrift; hvaremot

Utskottets åliggande måste vara, att till besvarande upptaga alla dessa anledningar till anmärkningar, utan undantag, och utan fästadt afseende på deras vidare beskaffenhet, endast genom upplysningar, dem ConstitutionsUtskottet ensamt är i tillfälle att inhemta, vägleda Ständerna till målet, under de öfverläggningar och beslut, som Stånden med full Constitutionell rättighet gå att företaga.

Sålunda anser jag Utskottet icke behörigen hafva utlåtit sig öfver de inkomne remisser då Utskottet yttrar: än, att något giltigt skäl till anmärkningens fastställande här icke är förhanden; än, att Utskottet icke anser sig äga skäl att anmärkningen godkänna; eller att en anmärkning icke förtjenar afseende till anmälan. Sådane positiva domslut äger ConstitutionsUtskottet visserligen icke att afgifva; det skulle på samma grund kunna rent af vägra att upptaga remisser till besvarande, och vore detta Grundlagsenligt, så hade visserligen icke Ständerna, under denna Riksdag, förkastadt den föreslagne nya redactionen af 107 §. i RegeringsFormen; och jag hemställer vördsammeligen huru vilkoret för Ständernas beslutande rätt, enligt denna lag §. uppfylles, nemligen ConstitutionsUtskottets föregående hörande öfver de från Stånden remitterade anmärkningsmål, om detta Utskott skulle behaga att ingen ting låta höra.

Det Höglofl. Utskottet säger sig genom omröstning ej kunnat ernå ett bestämt resul-

tat af sina öfverläggningar om StatsRådets officielt tillkännagifna tillstyrkan till den vägrade Revisionen af vissa under Statsverkets förvaltning stående Fonder, hvarvid Utskottet trott, att Krigsmanshus, Militiæ boställs, samt MötespassevolanceCassorna och HospitalsFonderna, *ej äro af fullt enahanda beskaffenhet med verkliga Statsmedel.* Jag tager mig friheten fästa Höglofl. Ridderskapet och Adelns uppmärksamhet på detta uttryck. Om verkliga beskaffenheten af dessa Statsmedel äro likväl Ständerna vid 2:ne Riksdagar fullt ense, och Kongl. Maj:t har sjelf i Nåder täckts medgifva deras redovisning, med undantag af MötespassevolanceCassan. Utskottet har således, enligt min tanka, ägt den största anledning att anmärka StatsRådets bristande agtning för Svenska Folkets rätt vid behandlandet af ifrågavarande mål.

ConstitutionsUtskottet säger sig hafva erkändt och följdt hufvudprincipen i Svenska StatsFörfattningen, att Konungen bör upplysas *af* ansvarige Rådgifvare, samt både Konung och Nationen *om* dem. Nu öfverlämnar jag till Höglofl. Ridderskapet och Adelns beprövande, hvad slags upplysning *om* de ansvarige Rådgifvarenas förhållande Utskottet velat meddela, då till exempel, Utskottet i sammanhang med rådslagen öfver Giftermålsdispence för personer som brutit mot 6:te Budordet, behandlar rådslagen om dispence i Grundlagens uttryckeliga föreskrift om de 4 StatsSecreterarenas

rarnes och JustitiæCancellerens tillvaro. Utskottet har sålunda i anledning af min gjorda anmärkning öfver de en längre tid varande vacante StatsSecreterarebeställningar, bestämdt förklarat, att ingen anmärkning kunnat eller bordt göras häremot. Jag hade likväl i mitt Memorial sökt fästa Utskottets uppmärksamhet på vigten för Ständerna att veta huruvida StatsRådet påyrkat ett mera grundlagsenligt förhållande i denna del, eller om StatsRåds-Protocollen endast bevittna en kall liknöjdhet, en ansvarsfull tystlåtenhet vid tillfällen af, för vår fria samhällsordnings bestånd, så magtpåliggande åtgärder.

TryckfrihetsLagens tolkning, har varit föremål för en anmärkning; men oagtadt jag med afsigt gifvit ConstitutionsUtskottet anledning, att i vidsträckt omfattning behandla detta ämne har likväl Utskottet endast fästadt afseende på indragningen af 3:ne periodiska skrifter, men förbigått den mycket vigtigare frågan om sjelfva Lagens egenmägtiga förändring uti 1 §. 4 mom.

ConstitutionsUtskottet har icke eller funnit giltig anledning till anmärkning uti det af mig uppgifne förhållande, att åtkomst till försvarsverket rörande handlingar vore förvägrad uti KrigsCollegium, Förvaltningen af Sjöärenderna, Cancellier och Contoir, samt General-AdjutantExpeditionerna; då Utskottet tror, att

anmärkningen är tillräckligt både utredd och vederlagd, genom blotta framställningen af beslutet och motiven. TryckfrihetsLagen säger likväl uttryckeligen uti dess 2 §. 4 mom. att alla handlingar, utan åtskillnad på målens beskaffenhet af Civila eller Militaira, böra vara att tillgå, uti Collegier, Förvaltningar, jemte andra publika verk, och stadgar samma Lag-§ ytterligare: att som det blifver för vidlyftigt att alla förekommande ämnen, mål och ärender med noggranhet utsätta, *skall det stå hvar och en fritt, att i tryck allmänt kunnigt göra, allt hvad som i denna Lag icke finnes uttryckeligen förbudit.* Då nu i TryckfrihetsFörordningen ingenstädes finnes stadgadt något förbud mot allmängörandet af Militaira handlingar, med undantag af de Protocoll, som inför Konungen hållas i Commandomål, synes det mig, som skulle ConstitutionsUtskottet hafva grundat sitt afgifne utlåtande på kännedomen af föreskrifterne för de hemliga handlingar inom Krigsdepartementet och alla ChefsExpeditioner, hvartill de för redliga Svenskar så förhatliga conduitelistor höra.

Högst anmärkningsvärd förefaller mig den upplysning ConstitutionsUtskottet lämnat ur Rådsprotocollerne öfver Krigsärenderna för den 20 Mars 1821, att Föredraganden och Stats-Rådet afstyrkt den då projecterade förhöjning i längdmåttet för Recruter vid Indelta Cavalleriet; men deremot tlllstyrkt att denna åtgärd måtte vidtagas såsom följd af en Kongl. Maj:ts Nådiga önskan. Det kan ej undfalla någon,

hvad ConstitutionsUtskottet ej synes vilja medgifva, huru oförenligt med andan af den fria StatsFörfattningen, huru verkligt grundlagsstridigt det är att Kongl. Maj:ts Nådiga Påbud i form af enskilta önskningar, af ansvarige Rådgifvare tillstyrkas, och af den lika ansvarige Föredraganden contrasigneras.

ConstitutionsUtskottet har äfven lemnat den, efter min tanke, mindre tillfredsställande underrättelse, att StatsSecreterare och StatsRådet den 8 Maj 1821 afstyrkt den åtgärd, hvarigenom Contractet med Extra Rotehållare rubbats, då den förstnämnde uraktlåtit att, med stöd af 38 §. i RegeringsFormen, sin Embetspligt utöfva.

Den rådgifvareåtgärd som föranledde det så kallade Talaresällskapets upplösning, har ConstitutionsUtskottet godkändt, emedan serskilte omständigheter för ögonblicket påkallade den Executiva magtens åtgärd häremot; men det måste åligga ConstitutionsUtskottet att upplysa Ständerna om dessa särskilta omständigheters beskaffenhet, som kunde föranleda målets upptagande i Konungens Rådkammare, då det som rättsfråga borde af Domstol behandlas.

I följe af anledning till anmärkning mot StatsRådet och Föredraganden för dess åtgärd vid förbudet mot en privat Theaterinrättning i Hufvudstaden, det jag anser stridande mot 60 §. i RegeringsFormen har Utskottet sålunda för-

klarat begreppet om monopolium, att detta icke förefinnes, så vida ingen vinst dermed är förknippad. Denna definition har Utskottet tillämpat på den Kongl. Theaterinrättningen, hvilken lärer underhållas med förlust; men jag frågar, om ej förekommandet af en ännu högre förlust, den Utskottet anser vara rättvist förebyggd på enskildt mans bekostnad, bör kunna anses för en verklig vinst, och således äfven i Utskottets mening godkännas som monopolium.

Jag bör inskränka mig vid hvad som nu blifvit anfört mot Utskottets Betänkande, öfvertygad derom, att de Herrar af Ridderskapet och Adeln, som äro Ledamöter af Stats-Utskottet, äro i tillfälle och icke underlåta, att redogöra för sistnämde Utskotts bearbetande af de ämnen, som gifvit anledning till anmärkningar mot Styrelsens organer. Det återstår mig likväl att yttra en billig förundran öfver ConstitutionsUtskottets slutliga anförande, då Utskottet, efter att hafva godkänt vissa anmärkningar och tillstyrkt deras behandling efter 107 §. i RegeringsFormen, ändock icke otydligt synes uppmana Ständerna att bevilja décharge för StatsRådet. Ärligt måste jag bekänna att, om de af Constitutions-Utskottet godkände anmärkningspunkter ensamt kunde bestämma opinionen för en Ministèreförändring, så skulle jag tveka att dertill bidraga genom min röst; men olyckligtvis äga Svenska Folkets Representanter långt vigtigare och grundligare anledningar, att inför

Thronen nedlägga underdåniga önskningar om förändrade styrelseprinciper, och då dessa synbarligen bero af individuella förhållanden, äfven om dessa förhållandens förändrade skick.

I anledning af hvad jag sålunda anfört mot ConstitutionsUtskottets Betänkanden, anhåller jag om desammas återremitterande, åtföljde af dessa mina anmärkningar, på det Utskottet må blifva i tillfälle att fullgöra hvad det så riktigt medgifver vara sitt åliggande, då Utskottet säger sig vara förpligtadt, att vid besvarandet af remisser i anmärkningsfrågor, framlägga alla dermed gemenskap ägande omständigheter, som Utskottet ensamt är i tillfälle att hemta upplysningar från sjelfva källan.

Först efter meddelandet af dessa fullständiga upplysningar är också efter min tanka FolksRepresentanten i tillfälle att samvetsgrant rösta öfver de beslut, som med hänsigt till 107 §. komma att vidtagas.

N:o 4.

Grefve *Mörner*, *Carl Stellan*:

Med en sann tillfredsställelse ser jag Nationens ombud i dag under utöfning af en bland ett fritt Folks dyrbaraste rättigheter, nemligen den, att granska sin Styrelses förvaltning; och näst den att beskatta sig sjelf;

kan det icke för ett lagbundet samhälle gifvas en vigtigare förrättning, än då det skall yttra sig öfver de Rådgifvares förhållande, som närmast intill Regenten, äro både Honom och Nationen ansvarige för de allmänna ärendernes gång. Jag kan ej heldre vid detta tillfälle dölja en känsla af stolthet, att Sverige begynner med allvar utöfva denna rättighet just under en epoque, då uti de flesta Europeiska Länder på continenten nästan alla Constitutionella rättigheter blifva ett probleme, som man hälst med styrkans magt söker att upplösa; men om derjemte kan tilläggas att granskningen af Styrelsens åtgärder sker här med mera omständlighet än annorstädes, om det icke kan visas något land der alla detailler så noga skärskådas som hos oss, så tycker jag mig i allt detta finna flere anledningar, hvarföre vid denna rättighets utöfning måste förfaras med så mycket mera varsamhet, med så mycket större känsla af rättvisa. Fördomsfritt gör sig ConstitutionsUtskottet all justice, att med den möjeligaste uppmärksamhet hafva följt granskningen åt, och som till Ständernas kännedom hemställt det, hvarvid Utskottet funnit någon betänklighet, men jag tror derjemte att någon skillnad gifves emellan Utskottets samt Ständernas åliggande, och att de sednare äga mera omfattande samt mera noggranna pligter att uppfylla. Under denna åsigt utbeder jag mig nu så korrt, möjeligt är, få yttra mig öfver de gjorda anmärknings-puncterna.

Hvad den angår som rörer indragningen af åtskillige Dagblad, så vet jag väl huru till tidens anda hörer, att man af Tidningsskrifvare får tåla mycket, äfven innan någon bevisning föregådt, och att de utan synnerligt ansvar böra få säga allt; men då nu frågan är här att yttra min enskillta öfvertygelse, måste jag bekänna, att jag är uppfödd med en för gammal vana af aktning för menniskors goda namn och rykte för allmänt och enskilt lugn, att ej sällan hafva ogillat de klander och de smädelser af Tidningsskrifvare, hvilka oftast synts förekomma mera af kitslighet och sträfvande efter märkbarhet, än nit att rätta och upplysa. Kanske min ömtålighet i detta fall af flere anses såsom ett fel, och mitt yttrande må hända gammalmodigt, men jag åstundar blott tala sanning, och jag skulle ej vid detta tillfälle göra det, om jag dolde huru som flere af de indragna Bladen ofta synts både för mig och många andra i Landsorterna, af sådan beskaffenhet; att man väntat deras indragning, innan tidningen derom inträffat; jag finner derföre att, då anledning icke saknats till indragning, bör den icke blifva en grund till anmärkning af den *art* som nu skedt.

Hvad åter Ebersteinska testamentet angår, har jag med uppmärksamhet läst *båda* de afhandlingar, som angå detta ämne, och anser vederläggningen fullkomligen hafva besvarat anmärkningen.

Vid frågan om Gjutgodset, lärer egenteliga vigten hvila derpå att JustitieCanzleren blif-

vit anbefald, nedlägga ett redan börjadt åtal, men Utskottet tyckes hafva glömt, att det var genom ett missförstånd af Konungens Utslag, som JustitieCanzleren börjat sin åtgärd, och att denna Embetsman som är Konungens, samt det allmännas Ombud, icke har sig ålagt utföra andras talan, så vida ej Konungen det uttryckeligen befaller. Om detta varit Konungens afsigt hade troligen Handlingarne i målet blifvit till JustitieCanzleren remitterade; nu då Utslaget blott innehöll det parten ägde, att derest han trodde sig befogad sin talan i laglig ordning utföra mot KrigsCollegii beslut, var det ett missförstånd både af klaganden och af JustitieCanzleren att de ansågo denna åtalan böra blifva såsom för Embetsfel, när frågan var endast om ett ärsättningsanspråk hvaruti Kronan tillföll vinst genom KrigsCollegii åtgärd och med hvilket JustitieCanzleren sig ej hade att befatta. Mig förekommer det således, som att StatsRådet i sitt tillstyrkande sökt, att på en gång bevaka den enskiltas rätt samt Kronans fördel. I öfrigt förstår jag icke, huru som i följd af ifrågavarande ärender, andra än tidningar kunnat hämta anledning till den anmälan, som 107 §. i RegeringsFormen omtalar; denna §. handlar om de fall *då StatsRådets Ledamöter, uti deras rådslag om allmänna mått och steg icke iakttagit Rikets sannskyldiga nytta*, men här har ej någon sådan fråga förekommit, utan om enskilta personers rättigheter, och om Lagens tillämpning till dem. Om häruti någon verkelig oriktighet är begången, så hade det varit till RiksRätt som pröfningen bordt hänskjutas, men

igenom den form, som Utskottet nu gifvit åt anmärkningen, har man förvandlat till en opinionsfråga, hvad som egenteligen var en rättfråga, och finner jag således grundade skäl till dessa bägge sednare anmärkningars förkastande.

Den anmärkning som angår Uppbördstjensters tillsättande genom Konungens Constitutorial är deremot såsom ett allmänt mått och steg af en större omfattning, och i sådant afseende kunde 107 §. snarare tillämpas; jag för min del tror dessutom, att uppbördsverket hädanefter som hitintills kunnat med lika säkerhet handhafvas om ej den nya regleringen inträffat, men icke kan jag finna att Rikets sannskyldiga väl derigenom på något sätt lidit.

Rättigheten att tillsätta tjenster har af ålder tillhört Konungamagten och det är blott igenom ett, ifrån densamma lämnadt uppdrag som vissa Embetsverk tillkommit utnämningen af ifrågavarande uppbördstjenster, dock alltid med rättighet för Konungen, att vid inträffade klagomål, pröfva riktigheten af deras utnämnande. Då nu den som har högsta inseendet åtagit sig att sjelf omedelbart göra utnämnandet, tyckes samhället derigenom fådt en ökad garanti, i stället att hafva lidit någon skada, i synnerhet som efter detta ingen får utnämnas till Uppbördstjenster, hvilken ej tagit Cameral eller Juridisk Examen vid Academierna för att derigenom kunna tillbakahålla oskickeliga samt okunnoga personer. Att den närma-

re befattning Konungen således åtagit sig med dessa tjensters tillsättande, vore stridig mot RegeringsFormen finner jag ej, men om så verkeligen vore, och vederbörandes uppmärksamhet ansetts uteblifvit, hade äfven i detta fall RiksRätt troligast varit rätta Formen, emedan frågan vore om RegeringsFormens tillämpning af 28 och 47 §§.

Hvad de anmärkningar, som blifvit serskilt gjorde emot vissa Föredragande, angår skulle det ej blifva allt för vidlyftigt att söka närmare, än som nu skedt, utreda hvarje af dessa mål, men om det tillåtes mig, äfven i detta fall oförställdt yttra min öfvertygelse, måste jag säga, att jag äfven i dessa anmärkningar, funnit dels sådane mål, om hvars beskaffenhet meningarne kunnat vara mycket delade, så att hvad Utskottet klandrat, kunde af andra gillas: dels sådane hvilka snarare bordt blifva föremål för en RiksRätts pröfning, än för det opinions yttrande, som 107 §. åsyftar, ty hårdt är för hvilken medborgare som hälst, att först anklagas och sedan dömmas utan något gifvit tillfälle att få förklara sina åtgärder. Jag kan fördenskull i bägge dessa afseenden ej gilla Utskottets nu gjorda framställning. Utom de förmälte anmälanderne har jag i Utskottets utlåtande funnit flere andra, hvilka utan att vara ämnade till föremål för någon Grundlagens tillämpning, likvist innefatta ett *bestämdt* klander af vissa Styrelsens åtgärder. Huruvida dessa äro någon följd af enskilta till Utskottet gifna anmärkningar mot StatsRåd eller Före-

föredragande är mig obekant; men äfven i detta fall vet jag icke hvad den Form vill säga under hvilken de blifvit bragte till Ständers kännedom. Jag är öfvertygad att Utskottet gjordt detta i all välmening, och för att visa den möjeligaste uppmärksamhet, men ehuru god afsigten än må vara, är dock svårt inse åtgärdens riktighet, ty jag finner ingen §. i Grundlagen som berättigat dertill, utan lärer Utskottets egenteliga åliggande vara att anmärka sådane förseelser hos Konungens Rådgifvare eller Föredragande, hvilka det anser kunna hänföras under 106 och 107 §. §. af RegeringsFormen. För vår StatsFörfattnings framtida bestånd, har jag i förbigående trott mig böra göra denne anmärkning, och återkommer nu till det hufvudsakligaste, af hvad i närvarande fall synes böra tillgöras.

Frågan är, huruvida StatsRådet hvaraf en del nära 14 år, och de öfriga en kortare tid varit Konungens Rådgifvare nu skola på en gång enligt ConstitutionsUtskottets anmälan, blifva ett föremål för Riksens Ständers begäran hos Konungen att skilja dem från deras vigtiga Embeten. Finnas icke bland dessa — män, hvilka genom sin långliga Embetsmanna erfarenhet och kännedom af Rikets angelägenheter otvifvelaktigt äro oumbärliga för ärendernas gång, och finnas der icke äfven andra lika förtjente af vår aktning, hvilka uppoffrat sina krafter och sina bemödanden till Rikets försvar och dess vältrefnad — skola dessa *förtjente* upplyste Embetsmän inom vårt

Stånd uppoffras blott derföre att de ägt några få rösters pluralité emot sig, eller månne denna tillfällighet kan påtvinga hela Nationen den opinionen, att dessa Herrar böra förlora ett allmänt förtroende. Visserligen kunna både StatsRådet och Föredragande likasom andra någon gång misstaga sig, ty fullkomlighet har ej fallit på någons lott, och ju högre man är uppsatt på ärans trappa, ju snarare samla sig ovänner, men icke har jag funnit hos Nationen anledningar till sådane missnöjen, hvarigenom de skulle önska sig StatsRådets hela upplösning. Varsamhet i behandlingar är en nödvändighet för alla men synnerligast hos Riksens Ständer, hvars åtgärder i så många afseenden grundlägga Rikets kommande öden. Jag tillstyrker för den skull att detta mål, med yttersta uppmärksamhet får behandlas. Då 107 §. bestämt säger att Riksens Ständer, om de finna Rikets väl det kräfva, kunna hos Konungen skrifteligen anmäla deras önskan, att han ville ur StatsRådet och ifrån Embetet skilja den eller dem emot hvilken anmärkning blifvit gjord, har ju Grundlagen tydeligen utmärkt att det är endast vid stora utomordentliga fall, då Rikets väl sådant fordrar, som en dylik anmälan bör ske, men detta synes icke vara förhållandet nu och i sanning vore mycket osäkert hvad vi skulle vinna genom en förändrad personal af StatsRådets Ledamöter. Jag anser dessutom att Fäderneslandets väl just är det som kraftigast fordar att vi icke nu yttra en önskan, som vore mindre väl grundad och som i en fram-

tid skulle kunna bereda vådeliga följder, ty efter min enskildta öfvertygelse är den anledning som kan hemtas af de gjorda anmärkningarne i det närmaste ingen, och om andra skulle dervid fästa mera vigt, lär dock ingen kunna säga att anledningen är stor eller af betydenhet; men i den stund då Riksens Ständer ej skulle draga i betänkande att för sådane mindre vigtiga fall begära det Konungens Rådgifvare och Föredragande måtte aflägsnas, läggas äfven grund till en beständig strid emellan partier, hvilka på sätt som skedde ifrån 1738 till 1772 skola sönderslita det allmänna, under det dessa partier slitas om platserna; med en kraftfull Regent bereder sådant ofelbart någon gång Constiutionens undergång, med en mindre dristig Rikets svaghet. Skulle vi väl mina Herrar af en efterverld vilja ådraga oss en sådan förebråelse? Nej! jag hoppas det man om oss skall säga, att 1823 års Ständer kände sina rättigheter, och visste att begagna dem, men att de derjemte ägde moderation, och i stället för att bereda åtal, som kunde äga anseende af öfverdrift och partianda visade att de följde Constitutionens anda och mening, samt att de för vigtigare fall icke spara begagnandet af sin förmåga.

N:o 5.

Herr *Hjerta*, *Gustaf*:

Äfven jag önskar, att samtelige StatsRå-

det, icke måtte anmälas, enligt 107 §. för de icke allmänna mått och steg, utan mera enskilte fall rörande punkter, som Constitutions-Utskottet anmärkt. Äfven jag tror, att det icke vore enligt med Grundlagens anda eller bokstaf. Men öfvertygad kan jag ej vara, att de förtjena eller icke förtjena detta behandlingssätt, i det outredda skick, hvari målet genom Utskottets ofullständiga Betänkande finnes.

Den öfverläggning, som i dag föregått, är och blifver vigtig för Svenska Folket. Mig synes att man dervid icke ännu erinrat sig, den noggranhet i undersökning, som Folket i dylika fall har rätt att af sine Representanter fordra. Det tillhör Menniskan, att i en enskildt handling hafva rätt att tveka, när hon finner pligtens och försigtighetens bud obestämda eller stridande deremot; men FolkRepresentanten måste vara öfver all tvehogsenhet. Gud och Lagen, vare hans valspråk! Folkets väl hans ändamål! Samvetet utgöre hans belöning!

För min del anser jag den handling, som af Riksens Ständers ConstitutionsUtskott nu blifvit förelagd, icke så utreda ämnena, att jag med godt samvete, kan rösta öfver dess antagande eller förkastande.

Jag vill ej fästa mig vid, att Utskottet origtigt användt 106 och 107 §. §, i flera fall. Jag vill ej nedlåta mig, att tro, det sådant kunnat ske med afsigt. Jag vill icke en gång,

som Ledamot af Riksens Ständers StatsUtskott, der jag åtminstone bjudet till att göra *min* pligt beifra den försumlighet i undersökning, som jag finner vid alla de af detta Utskott anmärkte administrationsfel, eller den lättsinnighet hvarmed ConstitutionsUtskottet medgifver, att, dessa anmärkningar grunda sig på en sträng tolkning af bokstafven; men likväl då denna bokstaf ej kan vara någon annan än Grundlagens, icke anser den så helig, som 83 §. RegeringsFormen det ovilkorligen bjuder och som således gör det, om icke till Ständernes, dock till ett beredande Utskotts ovägerliga pligt.

Jag vill bjuda till, att med ett ord, glömma allt hvad jag tror vara rätt, för att kunna glömma allt, som härvid synes mig vara orätt; men jag kan ej glömma min skyldighet, att veta, hvaröfver jag skall besluta. Och huru veta det, då ingen akt af Utskottet så åberopas, att man kan skåda den i sammanhang; intet förhållande så utvecklas, att man kan reda det; få punkter så tydligt för Ständerna framläggas, att orsak och verkning rätt kunna bedömas.

Friherre Boijes yttrande i förmiddags bevisar bäst felagtigheten i Betänkandet. Är det väl möjligt, att då jag, som Folkets ombud, skall rösta öfver en af detta Folks vigtigaste allmänna angelägenheter, jag skall behöfva tveka, om jag bör tro, Rikets Ständers Utskotts uppgifter eller Friherre Boijes,

som endast kan hafva att tillgå en del af de handlingar, som fullständigt vittna i saken och dock tyckes fullständigare utredt den, än Utskottet. Är det väl möjligt, att jag skall fria eller fälla Friherre Ehrenborg, då jag ej vet en enda Författnings datum, angående den sak, hvarföre han skall anmälas till entledigande, eller finner uttryckt, hvad jag fruktar är orsaken till allt, nemligen att styliseringen i ExpeditionsUtskottets Förslag till underdånig skrifvelse nästlidne Riksdag, angående skattläggningen å Husbehofsqvarnar, gifver anledningen till hela misstaget, genom användandet af orden: *föreslå en Författning*, i stället för: *besluta denna beskattnings upphörande*: en händelse som bör lära Sveriges Representanter vigten af att uppfylla sina pligter; synnerligen de, som få det förtroende, att i Utskotten bereda målen och uppsätta Expeditionerne, samt synnerligast de män af detta Stånd, som af Lagen satta till första Ledamöter i Utskotten, böra erinra sig de pligter, dem åliggа och att endast genom dessas uppfyllande, vinna den ära, som Ädlingen ifrigast bör eftersträfva, emedan detta eftersträfvande allena förlikar honom med mindre framsatta, men kanske mera duglige medborgare.

Med ett ord: jag förklarar, att jag, i det skick detta Betänkande nu finnes icke kan rösta öfver hvarken dess antagande eller förkastande, att jag nekar att deröfver rösta; att jag fordrar det Utskottet åtminstone bättre utreder

2dra

2:dra och 3:dje puncterna, äfvensom den äfven med N:o 2 teknade anmärkningspuncten mot Friherre Ehrenborg, och anhåller derföre om proposition på åtterremiss af Betänkandet.

N:o 6.

Grefve *Posse*, *Claes Fredrik*:

Då ConstitutionsUtskottet gjordt anmärkning emot StatsSecreteraren för Krigsärenderne i och för sin föredragning den 26 Junii 1821 af Förvaltningens af Sjöärenderne förfrågan rörande Contracts afslutande med enskildt man, är det genom en saknad broders bortgång min skyldighet att upplysa, hvad handlingarne nogsamt bestyrka att genom detta ifrågavarande Contracts afslutande Kongl. Maj:t och Kronan, långt ifrån att hafva lidit förlust blifvit tillskyndad en ganska betydlig vinst. Det kan visserligen på ena sidan vara möjeligt att några få sortamenter af den ifrågavarande lefverencen kunnat mot lägre pris erhållas, såsom enkla bräder och dylikt; men deremot var det vid sakens föredragning och Contractets afslutande bestämdt upplyst att de hufvudsakligaste partierne såsom balkar, mastspiror, Bjelkar m. m. hvaraf Örlogsflottan är i årligt behof genom detta Contract kommo Kongl. Maj:t och Kronan tillhanda till nära en tredjedel bättre pris, än de under de då senast

förflutne åren kunnat erhållas så väl å Auctioner som genom förseglade anbud och serskildte Contracter, då dertill kommer att Kongl. Maj:ts och Kronans bestämde årliga behof för Örlogsflottan af Furu- och Granvirke blef uppfyldt på så sätt, att Kongl. Maj:t och Kronan utan serskilt kostnad feck ett helt års förlag från en ort af erkändt bättre trädslag än vanligen kunnat erhållas då enligt Contractet, lefverencen skulle verkställas på Lefveranteurens bekostnad det ena året, och betalningen först erhållas det påföljande, hvilket genom auctioner ingalunda kunnat vinnas utan erfarenheten bestyrkt att man ofta i behofvets stund fått emottaga hvilken vahra som helst.

Jag tror mig således hafva visat att Stats: Secreteraren vid detta tillfället iagttagit Statens sanna fördel, då han tillstyrkt antagandet af ett Contract, hvarigenom Kongl. Maj:t och Kronan fått sitt bestämda behof af virke till Örlogsflottan uppfyldt, af ett godt och bättre trädslag än vanligen kunnat erhållas, samt för ett pris som i det hela vida understeg hvad som derföre vanligen blifvit betalt å auctioner och enligt anbud ehuru det visserligen kunnat vara ett eller annat mindre betydeligt parti, som genom dylika åtgärder kunnat för lindrigare pris möjeligen erhållas.

Hvad Utskottets yttrande angår att följden af Contractets afslutande ledt dertill att lefverenteuren kunnat på annan man öfverlåta Con-

tractet i vissa delar med sig sjelf betingad vinst af 18 procent å betalningssumman, hvarom Utskottet i officiel väg skolat erhållit underrättelse, så vågar jag nästan tro att det varit från mindre säker källa som dessa underrättelser blifvit hämtade, emedan jag åtminstone med säkerhet vet att Lefverenteuren de 2:ne redan förflutne åren sjelf verkstäldt nästan hela Lefverencen, och jag i dessa dagar erhållit officiela besigtningsdocumenter som styrka att Lefverenteuren för i år äfven redan hade Lefverencen i ordning till nästan hela det belopp som Comtractet föreskrifver; och tror jag mig således kunna förklara, att om något öfverlåtande af Contractet på annor man i vissa delar ägt rum, hvilket jag icke ännu haft tillfälle få fullkomlig kännedom om, så är det så obetydlig del att det icke ens bordt komma i beräkning, och jag tviflar högeligen på att den dervid ifrågavarande procenten kommit Lefverenteuren tillgodo, eller att Utskottet i officiel väg deraf kunnat erhålla uppgift, ännu mindre haft i Grundlagen stadgad anledning att derom göra anmälan.

Bilaga

till PleniProtocollet för den 11 Julii, förmiddagen.

N:o 1.

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus:*

Hos Höglofliga Ridderskapet och Adeln får jag härmed vördsamt föreslå, att Riksens Ständer måtte uti underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t framställa följande underdåniga önskningar:

1:o. Att Kongl. Maj:t täcktes i Nåder tillsätta ordinarie StatsSecreterare och JustitiæCantzler, samt låta dem med Fullmagter förses;

2:o. Att Kongl. Maj:ts Rådgifvare, enär omständigheterne påkalla, åtgärder emot utgifvare af Tidningar, i deras tillstyrkanden måtte vara toleranta;

3:o. Att de, i deras tillstyrkanden, sorgfälligt måtte respectera gränsen som lagstiftningen uppdragit emellan Domaremagten och den administrativa;

4:o. Att de i deras tillstyrkanden af utgifter till allmänna behof måtte iagttaga

den nogaste hushållning med Statens medel samt i afseende på dessas disposition och redovisning, hvad Grundlagen och Riksens Ständers beslut föreskrifva.

Jag anhåller att denna motion må till ConstitutionsUtskottet remitteras.

Bilaga

till Pleni-Protocollet för den 11 Julii, eftermiddagen.

N:o 1.

Hörsamste Memorial!

Genom ProtocollsUtdrag af den 3 sistledne Junii har Höglofl. Ridderskapet och Adeln behagat till Riddarhus Utskottets utlåtande remittera den af Herr Grefve Mörner, Carl Stellan, gjorde hemställan, att Ridderskapet och Adeln måtte på sätt tillförene öfligt varit, anslå arfvoden åt RiddarhusKamereraren och RiddarhusFiscalen för deras besvär under nu påstående Riksdag.

I anledning häraf samt i betraktande af hvad vid flere Riksdagar i detta afseende blifvit af Ridderskapet och Adeln beviljadt, får RiddarhusUtskottet vördsamt föreslå, att dessa Tjenstemän må hvardera erhålla ett Canzlist-Tractamente, beräknadt för lika tid och till enahanda belopp, som för en Canzlist vid Riks-Stånden blifvit under innevarande Riksdag af Riksens Ständer fastställdt eller 3 Riksdaler Banco om dagen, hälst Utskottet för sin del icke funnit lämpeligt antaga den af RiddarhusUtskottet vid 1817 och 1818 ärens Riksdag, under tillstyrkande för den Riksdagen af enahanda beräkningsgrund för bemälte Tjenstemäns vedergällning som nu blifvit föreslagen, tillika yttrade mening, att RiddarhusKamereraren hädanefter endast borde erhålla ett arfvode vid Riksdagens slut, enär Utskottet, efter en noggrann undersökning af förhållandet, kommit i erfarenhet deraf, att RiddarhusKameraren, jemte den tillökning i besvär och bokföring som han ostridigt får vidkännas, i afseende på den Economiska detaillen vid Riddarhuset under en Riksag, ehuru sådant ej kan af Ståndets Ledamöter alltid iagttagas, dessutom i flere år haft sig ålagdt, uppbörden och redogörelsen för den till Riddarhuset inflytande Capitationsafgiften, som ännu fortfar, utan att derföre uppbära någon serskild vedergällning, ehuru det ej kunnat undfalla både detta och sistledne Riksdags RiddarhusUtskott den tid och möda han måste använda på en slik redogörelse för medel, som ofta i ganska obetydliga

summor hvarje gång och på olika tider inkomma ifrån tjugufyra Län, hvilkas Capitations-Räkningar skola granskas och sedermera i en Hufvudbok sammanföras, hvadan ock fråga under en förfluten Riksdag varit väckt om anslående af en serskild Lön för en Contoirs-Skrifvare till RiddarhusKamererarens biträde, men hvilket Ridderskapet och Adeln, i anseende till RiddarhusCassans inskränkta tillgångar icke sett sig i tillfälle att bevilja; och får RiddarhusUtskottet, som nyligen granskat Hufvudboken för de sista fem årens Capitationsafgifter, vid detta tillfälle med verkelig tillfredsställelse nämna, det Utskottet funnit redovisningen derföre vara med utmärkt redighet och noggranhet af denna skicklige Tjensteman verkställd. Hvilket dock allt till Ridderskapet och Adelns vidare ompröfvande vördsamt öfverlemnas. Stockholm den 8 Julii 1823.

På RiddarhusUtskottets vägnar

Eric Sparre.

N. Snoilsky.

Bilagor

till PleniProtocollet för den 12 Julii, förmiddagen.

N:o 1.

Herr *af Ekenflam, Israel:*

Då det är jag som från början framdragit det origtiga behandlingssätt, som vid lottade måls öfverlemnande till *adjungerad ledamot* för närvarande begagnas, så åligger äfven mig den obehagliga skyldighet, att göra Ridderskapet och Adeln uppmärksamme på LagUtskottets märkvärdiga handläggning vid målet. Till en början får jag erinra huru LagUtskottet är det enda Utskott, der den rådande moraliska kraften nödvändigt skall, genom sin sammansättning vara så vida partisk, att de mest verkande Ledamöterne vanligen hafva ett enskildt interesse vid alla sådane frågor, som röra granskning af Lagskipningens arbetsmethoder, och behofvet af återgång till Lagens sanna esprit, ifrån godtyckliga åtgärder hvilka vunnit insteg, endast derigenom, att de undgått allmän uppmärksamhet. Af sådan natur är det ifrågavarande ämnet. Saken ville framställa sig så tydelig, att ej mera än tvenne alternativer syntes kunna komma i fråga: det ena att qväfva motionen genom ett förkläd

magtspråk: det andra, att den bifalla. Ett öppet afslag kunde ej stå tillsammans med Lagens ovilkorliga föreskrift om lottning; och ett bifall skulle deremot medföra en formalitet vid *Ordinarie Ledamöters* tillfälliga ersättande genom *adjungerade*; en formalitet, som, ehuru ringa, likväl var en slags ökad controll. Under sådane förhållanden tar Utskottet det parti, att uti sitt första Betänkande, tala om en helt annan sak än motionairen. Utskottet understöder lottningsprincipen på det kraftigaste, men rigtar dess användande åt ett helt annat håll, nemligen till byten af mål emellan *varande Ledamöter* men undanhåller det verkliga syftemålet, som angick när Referent utbytes genom insättning af *adjungerad Ledamot*. Jag frågar vördsamt Ridderskapet och Adeln: är det tänkbart, att Riksens Ständers LagUtskott ej skall förstå hvad hvarje annan Svensk man kan begripa? Mina ord vid första remitterandet d. 5 sistl. Mars, voro bland andra, desse: *Se Protocollet, berörde dag.*

Jag hemställer hvad följden skulle blifva, om den praxis vinner burskap, att Utskotten, när de ej vilja yttra sig öfver saken, endast behöfva föregifva, att motionen angår *svart* när den angår *hvitt*, och derigenom aldeles undanhålla Motionen för Riksens Ständer. I BondeStåndet blef också verkan sådan som man kunde vänta: Detta Hedersvärda Stånd, som såg ett verkligt resultat, ledt från en riktig premiss, biföll Utskottets Betänkande, under naturlig förmodan, att Utskottet talade

om samma sak, som motionairen; men för de andra 3:ne Ståndenkunde förhållandet ej döljas: Biskop Wallenberg, Professor Fröberg, Prosten Wijkman, Herrar Nilson, Santeson och Bagge, uttryckte, inom Preste- och BorgareStånden, samma allvarliga och tydliga mening, som förut från detta Stånd kommit Utskottet tillhanda. Man återvisade Utskottets Betänkande från alla tre Stånden, under omständeligt tillkännagifvande af sakens vigt, med antydan till Utskottet, att nödvändigt yttra sig i den sak, öfver hvilken dess yttran var begärd. Nu blef sista villan värre än den första: Nu kunde ej frågan undgå att besvaras.

Då jag ej vill tillåta mig att nyttja ordet Advocatur, så måste jag säga, att det är med en *anfträngad juridisk skicklighet*, som Utskottet uti detta sednare Betänkande frambär sina origtiga resultater. Jag skall ej vara vidlyftig; men anser mig, för sakens vigt ännu behöfva anropa Ridderskapet och Adeln om några få ögonblicks uppmärksamhet.

Utskottet lägger till grund för sitt afstyrkande den slutsats, att då Kongl. Maj:t eller HofRätt tillsätter adjungerad Ledamot för tillfället, så kan ej Partens inflytelse dervid blifva verkande, utan att förutsätta uppenbar mannamohn hos endera af dessa auctoriteter. Detta är alldeles falskt, ty Kongl. Maj:t hvarken kan, eller ens bör kunna, eller har någonsin visat, annat än att han äger förtroende till

den person som HofRätten föreslår; och HofRätten deremot, äger dessutom ej heller mera än mensklig förmåga, att mota intriger, hvilka aldrig bedrifvas uppenbarligen. Hvem kan hindra en part att veta när en lottad Referent begär permission, eller är i begrepp att emottaga ett förordnande till annan tjenstebefattning? Hvem kan hindra en part att då, inför HofRätten, framställa sitt hemliga ombud såsom Competent till den ledig blifvande platsen, i egenskap af adjungerad Ledamot, utan att HofRätten ens någonsin skall kunna ana, att det är en tillställning af Parten? Bör jag förmoda en *Juridisk* Taskspelare vara oskickligare än den, som ur en kortlek låter mig, huru ofta jag än vill, uttaga ett kort efter mitt behag, hvilket likväl alltid blifver ett och samma kort, och således endast heter att vara efter mitt behag, men i verkligheten är efter hans eget. HofRätten kan således blifva bedragen, hvilket tydligen synes, att Lagstiftaren äfven förutsatt när lottning blifvit anbefalld; hvarigenom en sådan möjlighet skulle, om ej upphäfvas, åtminstone försvåras. Dessutom frågas billigt, om lagligen föreskrifne Controller skola, i somliga fall, icke få gälla derföre, att principen för Controll förutsätter obehagliga möjligheter, eller *mannamohn*, såsom Utskottet uttrycker sig? På den grund borde alla Controller afskaffas.

Nu säger Lagen bestämdt, att Referent icke kan handlägga mål, som ej genom lottning honom tillkommit; derföre utdelar man målen

genom den scrupuleusaste lottning, emellan de sittande Ledamöterne; men sedan Lottningen är skedd, vill man anse målen tillhöra sjelfva Stolen på hvilken första Ledamoten suttit; så att man på denna stol anser sig, genast efter lottningen, och så ofta man behagar, kunna utan lottning, insätta hvarje främmande person, som kan komma i fråga såsom Adjungerad Ledamot. Är sådant rimligt? I Lagen står likväl att man skall lotta emellan personer och ej emellan stolar: är det sundt förnuft uti, att uppbygga med ena handen och nedrifva med den andra? Att först lotta noggrant om hvilken person, som skall emottaga ett mål, och sedan utbyta den efter behag? Under sådana förhållanden bör jag göra mig skäligen säker, att Ridderskapet och Adeln ej låter förvilla sig af Utskottets Betänkande.

När nu det samma ej mera kan återremitteras, så anhåller jag om afslag derpå; samt att Herr Grefven och Landtmarskalken täcktes göra proposition på min, till Utskottet gjorda framställning, i likhet med hvad Biskop Wallenberg föreslagit, nemligen: *att den Person, som på vanligt sätt anmäles till adjungerad Ledamot, måtte förut vara bestämd genom lottning emellan 3:ne, hvilka Presidenten äger, att i detta ändamål inför HofRätt uppgifva.* Förhållandet till Kongl. Maj:t bör förblifva orubbeligt detsamma som förut, hvarigenom ingen verkelig förändring uti formaliteter åstadkommas: enda skillnaden är att HofRätten vid Förslagets upp-

sättande begagnar *Hazarden* i stället för *omdömet*, uti sann slutföljd af Lagens föreskrift.

N:o 2.

Friherre *af Nordin, Carl Johan:*

Jag har yttrat genom min reservation, den öfvertygelse jag hyser om Höglofl. StatsUtskottets nu ifrågavarande Betänkande; det tillhör oss alla att kunna misstaga sig och mig snarare än många andra, det är således troligt att jag det gjort enär jag tillhör minoritetens tanka, men att de skäl Utskottet lagt till grund för sitt afstyrkande af Kongl. Maj:ts Nådiga proposition, icke kunnat verka hos mig någon förändrad öfvertygelse, dertill tror jag mig fullkomligen berättigad, emedan jag anser mig hafva i mitt serskilta yttrande vederlagt Utskottets uppgifne grunder, i följe hvaraf jag vördsamt anhåller det Utskottet måtte få sig återremitteradt dess Betänkande med anmodan att framlägga mera sanna grunder eller ock förändra resultatet af dess yttrande.

N:o 3.

Grefve *Mörner, Carl:*

Då jag till Protocollet för den 12 sistledne Maj anhöll att Besvärs- och Economie Utskottets Betänkande rörande yrkad befrielse

för Gottlands Hemmansägare att underhålla Lastagebryggor vid de på Ön varande Landthammar måtte blifva hvilande, skedde det af den anledning att jag trodde mig kunna anskaffa handlingar hvarpå Wisby Stads innevånare grundade deras förmenta rättighet att för Statens enskilda behof uppbära och använda de medel, som erläggas af Fartyg hvilka besöka ifrågavarande Landthamnar, till bevisning hvarom jag nu får den äran upplysa, dels att 45 § i Kongl. Resolution på CommerceCollegii besvär af den 9 December 1766 bestämt innehåller, att Kongl. Maj.t på sådan grund afslagit den af Gottlands allmoge gjorde begärau att antingen befrias från Bryggornes vidmagthållande och byggande vid Hamnarne och Lastageplatsarne, eller ock sig till hjelp dervid undfå de Bropenningar som Wisby Stad äger uppbära; att rättigheten för nämnde Stad till Hamn och Bropenningars uppbärande så väl vid Staden som Landthamnarne samt Allmogens skyldighet att bygga och underhålla Hamnbryggorne vore grundad i äldre och sednare Kongl. Resolution och previlegier, dels ock att Rikets Ständer vid 1815 års Riksdag jemväl afslagit Gottlands Allmoges lika beskaffade anhållan på sätt Besvärs- och Economi-Utskottets då afgifne Betänkande närmare innehåller; och som förmodeligen närvarande Ständers EconomiUtskott saknat kännedom om förenämnde Handlingars tillvaro, och på grund deraf frånkänt Wisby Stads innevånare en dem af ålder tillerkänd rättighet, anhåller jag att till vinnande af nödig rättelse härutinnan

Utskottets Betänkande må varda återremitteradt.

N:o 4.

Grefve *Hård*, *Carl Gustaf*:

I anledning af StatsUtskottets utlåtande, till jämkning af RiksStåndens meningar, röranде anslaget för Hans Kongl. Höghet KronPrinsens förmälning och utrikes resa m. m., hvilket utlåtande af Högvördige Präste samt Vällofl. BorgareStånden blifvit gilladt, yttrar sig Hedervärda BondeStåndet i dess den 6 nästledne Junii meddelade ProtocollsUtdrag, sålunda: hvilket Förslag i så måtto godkändes, som Ståndet biföll, att Redactionen af Riksens Ständers Expedition må, i likhet med Präste- och BorgareStåndens beslut, innehålla: dels att 300,000 R:dr skola af SalpeterFonden utgå, icke såsom förskott, utan såsom en utgift, derföre ingen ersättning Fonden tillflyter; dels ock att den summa, Rikets Ständer erbjudit, skall utgifvas, med berörde 300,000 R:dr af SalpeterFonden och de öfrige 300,000 som blifvit anviste att förskottsvis erläggas af RiksgäldsContoirets medel, till den del, som af redan varande tillgångar icke kan bestridas, tagas i beräkning vid den blifvande Bevillningssummans bestämmande, utan att någon serskild Bröllopsgärd må äga rum; börande dock i Expeditionen sluteligen tilläggas, att som BondeStåndet vid dess ifrågavarande bifall fä-

stat det vilkor, att förstnämnde 300,000 R:dr borde vid Bevillningens fördelning ersättningsvis komma jordbruket och Städernes jord till godo, genom repartition å andra Näringar eller artiklar, så skulle slutligen afgörandet af nämnde vilkor, betraktadt såsom en Bevillningsfråga, framdeles, sedan BevillningsUtskottet deröfver blifvit hördt, öfverlemnas till Riksens Höglofl. Ständer i sammanhang med öfrige Bevillningsgrunder."

Häraf synes uppenbart, att BondeStåndet bifallit ärendets expedierande, i enlighet med Präste- och BorgareStåndens beslut, men förändrat den serskilda mening, som förut utgjort ett vilkor för dess bifall till SalpeterFondens användande, till en serskild fråga, som, efter BevillningsUtskottets hörande, får af Riksens Ständer serskildt afgöras.

Den underdåniga skrifvelsen är alltså uppsatt på grund af tre Stånds sammanstämmande beslut; men den mening, som BondeStåndet ansett böra deruti slutligen inflyta, har ExpeditionsUtskottet ansett icke kunna intagas, då endast ett Stånd derom meddelat föreskrift.

Bilaga

Bilaga

till PleniProtocollet för den 12 Julii, eftermiddagen.

N:o 1.

Herr *Gyllenheim*, *Eric Gustaf*:

Äganderättens helgd är i all väl ordnad Lagstiftning sökt och vårdad, såsom en af den sammas förnämsta lifsprinciper. Den utgör i Samhälls-organisationen dess hufvudelement, eller egenteliga palladium. Endast i högsta nödfall, då det allmännas behof och välfärd sådant kräft, har man någon gång häri tillåtit sig smärre undantag, men sorgfälligt undvikit en större rubbning genom positiva och generella stadganden. Hvad Höglofl. Sammansatte Utskotten deremot tillstyrkt och antagit, i deras nu upplästa Förslag om Vattenverks inlösen och utrifvande; synes innefatta ett vådeligt afsteg från den i anförde måtto förut gällande grundsats. Början till ett dylikt ingrepp i enskilta rätts förhållanden skulle i fortsättningen kunna leda till de mest farliga följder. Bästa beviset derå företer sig af sjlfva det uppgjorda Förslaget, då Utskotten, för att vara consequenta i deras åsigter nödgats äfven tillstyrka undanrödjandet af ordentligen

ingångna Contracter emellan Vattuverks- och Jordägare om skadestånd för det lidande de förre kunna tillfoga desse sednare. Om nu i öfverensstämmelse med denna principe den ene grannen för hvarje förmodadt eller verkeligt mehn och oundvikelig servitut skulle kunna depossedera den andra, huru mångfaldiga anspråk i sådan väg skulle icke kunna uppstå, och hvar skulle gränsorna för dylike yrkanden i deras utsträckning rätteligen bestämmas? Att allmänt väl i förevarande fråga så aldeles nödvändigt påkallar den föreslagne hårda tvångsmésuren, torde ock fastmera vid sakens riktiga betraktande förefalla tvifvelaktigt och problematiskt, som i vårt land öfver allt finnes större tillgång på jord och odlingsmark, än på tjenlige strömfall och vattulägenheter. Detta bekräftas ju nogsamt i den klagan man här inom detta rum förut hört, att jordbruket redan skall vara drifvit till omåttelighet och verkat öfverproduction. Men vare härmed, huru det vill, skulle säkerligen det förra, utom hvad som åstadkommes genom dessa sednare Naturens stora drifkrafter, till så mångfaldiga yrken och inrättningar för enskildte och för det allmänna lika oumbärliga, icke kunna äga bestånd, och än mindre vinna förkofran; ty menniskan lefver icke allena af bröd, och icke uppfyllas alla hennes behof af jordens oförädlade alster.

För öfrigt är man nu mera tämmeligen öfverens derom, dels att Lagar som icke medföra en gifven och ostridig nytta, skada ge-

nom deras blotta tillvarelse, i det de försvåra tillfället för Samhällets medlemmar att sjelfva efter godtfinnande till deras inbördes förmon ordna och förvalta sina angelägenheter; och dels att den ena Näringen icke bör gynnas på den andras bekostnad, utan att de bäst frodas, enär de få gå i bredd och hålla hvarandra hand i hand. Om man i förra tider stundom häri handlat olika, har man dock nu tillräckeligen insett både oklokheten och obilligheten deraf, och må väl nu icke komma i fråga att någon vedergällningsrätt skulle utöfvas till jordbrukets fördel för det högre och kan hända, mindre tillbörliga prérogatif eller skydd Bruks- och Vattenverken, likasom en eller annan rörelsegren, tillförene erfarit.

Jemnförelsen som man till stöd för mera nämnde project velat hämta från de existerande tvångsbuden i Skiftes- och StängselFörfattningarne, äfvensom i börd och annan lösningsrätt håller icke eller vid närmare granskning profvet. De förre afse icke annat än alla delägarnes gemensamma vinst och förmon i ägoväldet; icke deras totala skiljande derifrån; och de sednare rubba icke eller en af Lagen och alla formaliteter fastställd ägande- eller besittningsrätt, utan endast öfverlemna åt vissa personer en optionsrätt, hvilken, vid handeln köparen bekant, ej kan sägas directe kränkt hans företag och välfärd, eller mehnligt förnärmat hans med lagligt värn omgärdade rättigheter.

På dessa skäl och de flere väl grundade, hvilka blifvit framstälde af dem, som yttrat sig emot den omnämnde tvångslagen, anser jag för min del dess antagande betänkeligt, och tror att detta ämne, hvari meningarne äro så märkeligen delade, åtminstone icke allt för fort må påskyndas, utan anstå till pröfning, i sammanhang med nya LagFörslaget till Jorda- och ByggningaBalkarne, samt hvad deri innefattas, rörande vattuafledningar och Sjöars uttappande eller sänkning m. m.

Men derest omständigheterne, emot ofvan anförda tanka, skulle finnas så starka och tvingande att nödvändigt lagförändring genast måste vidtagas, till afhjelpande af de stora hinder vattuverken förmenas tillfoga jordbruket, vågar jag vördsammast hemställa, huruvida icke, vid närmare öfvervägande af de väsendtliga svårigheter, som i verkställigheten komma att möta omförmälte Förslag, deremot för ändamålet kunde anses tillräckligen verkande och mera rättsenligt om en Författning blef förslagen och utfärdad af ungefär följande uppställning och syftning:

1:o. Att då till Kronohemman, Boställe eller Fideicommisse hörer vattenverk som medelst nppdämning eller öfversvämning skadar angränsande jordägare, må denne sistnämnde, uppå föregången anmälan hos Konungens Befallningshafvande i orten, derå anställa lösningsanspråk, och i händelse lägenheten blott tillhörer Kronan, då förvärfva sig densamma,

efter enahanda grunder som för skatteköp; men i fall åter enskild mans rätt derunder är beroende, bör hemmansägaren eller hans efterträdare å jorden till det lösta vattuverkets afträdare eller dess rätts innehafvare, erlägga årligen en från samma sin Fastighet utgående ränta eller afgift, svarande emot vattenverkets i laga ordning uppskattade behållning och inkomst. Att såsom Höglofl. Utskotten synes hafva beredt öfverlemna i inlösarens välbehag att på hvad ställe och så aflägse som helst, anvisa till vederlag, skulle otvifvelakteligen medföra många och eftertänkelige ledsamheter; ty högst obilligt vore väl att en Tjensteman, eller FideiCommissarie, boende t. ex. i Skåne, skulle åtnöjas med surrogat i Norrland.

2:o. Då Vattuverk säljes, skall den som kan ådagalägga att detsamma gör fårfång å hans jordbruk, äga frihet att framför bördeman det inom Laga Stånds tiden mot köpeskillingen tilll sig lösa; och så vida vattuverket ej är serskildt skattlagdt eller afsöndradt från en på samma gång upplåten Hemmansfastighet må han då icke dessmindre få vattuverket derifrån utbrutit och efter föregången uppskattning köpeskillingen bestämd.

3:o. Enär i så kallade Döger- och Sqvalte qvarnar, så väl som i andra vattenverk flere äro delägare, och halfva eller större antalet af Interessenterne vilja emot lösen afstå en sådan deras qvarn- och vattenlägenhet till den jordägare, som deraf på sitt Hemmans

område lider ifrågaställde förlust och inträng, vare äfven de öfrige förstnämnde delägare ett lika lösningsanspråk för sina anlotter underkastade.

4:o. Hvad beträffar ersättningen för klandradt och utdömdt vattenverk, torde den från föregående synpunkter ej böra upptagas högre än antingen, då börd eller utlösen från full ägande rätt inträffar, till gällande verkeliga värdet efter sista köpeskillingen, med tillökning af gjorda nödiga omkostnader, eller ock, då besittningen i innehafvarens hand endast varit tilldeld och anslagen, till verkets gifna säkra afkomst, beräknad efter de fem sista årens medelpris. Detta sistnämnda belopp, hvilket ej mindre än Kronans ränta och alla andra fastställda utskylder, som vattenverket dittils ålegat, öfverflyttas på lösningsgifvarens hemman och blir detsamma för alltid åtföljande, bör komma, i enlighet med hvad Höglofl. Utskotten förordnat, att bestämmas genom Nämnd, eller mätismäns ordom, men för den som deråt ej nöjes, genom Domstolarnes pröfning; hvarvid dock ej, såsom i förslaget är sagt, lärer vara lämpeligt eller nog tydeligt att åberopa Kongl. Förordningen den 26 October 1743, utan endast att förklara, det dylika frågor, i likhet med andra tvistemål, få ifrån UnderRätt till HofRätten, och vidare till Konungens Högsta Domstol fullföljas.

5:o. Sluteligen torde äfven närmare än hvad allmänna Lagen härom utstakar, böra

påbjudas, att vid blifvande undersökningar om nya qvarnars eller vattenverks anläggande sorgfälligt må tillses, och innan bifall derå meddelas, med visshet inhemtas, det vattenskada af samma Verk ej kan orsakas å ofvan och nedan, eller omkringliggande ägor; äfvensom uttryckeligen föreskrifvas, att öfverenskommelser emellan vattenverks och jordägare i sådane ämnen hädanefter ej må träffas eller medföra förbindande verkan för längre tid, än emellan dem som desamma afslutat.

I förening med återremiss af Utskottets Betänkande, derest en sådan beslutes, utbeder jag mig vördsammast att desse mina anmärkningar få vara följaktige, till det afseende de kunna förtjena.

Bilagor

till PleniProtocollet för den 14 Julii, eftermiddagen.

N:o 1.

Herr *Hegardt, Christian Bernhard:*

Det är icke min afsigt att nu ingå uti en fullständig granskning af sammansatta Stats-

och BancoUtskottens Betänkande, eller att våga ett försök att i hela sin vidd utreda förevarande vigtiga och invecklade ämne. Det är endast för att i allmänhet yttra mina tankar derom, som jag anhållit om ordet och vördsamt utber mig att för en stund få fästa Höglofl. Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet.

Utskotten synas mig, så vidt jag fattat deras mening, erkänna angelägenheten af en Myntbestämning eller Realisation, hvarmed förstås hvarken mer eller mindre än Banco-Sedelns bestämda silfvervärde och VexelBankens återförsättande i verksamhet till upprätthållande af detta bestämda silfvervärde. Häruti instämmer jag fullkomligen, och anser ifrågavarande Realisation högt påkallad, icke blott af sakernes närvarande ställning, och af behofvet att afhjelpa den öfverklagade penningebristen och tillfälliga förlägenheten, utan fastmera och förnämligast af Statens allmänna och ständigt fortfarande Interesse, som bjuder sträng och allvarlig redlighet i penningeverket likasom i alla andra offentliga inrättningar. Härtill erfordras, att Nationen får veta hvad de löften egentligen innehålla som Banken, under namn af sedlar utgifver, och att dessa löften noggrant uppfyllas.

Vill man ändamålet, så måste man vilja medlen. Vill man att Bankens Sedlar skola äga ett stadgadt värde, så måste man vara beredd att inlösa dem vid anfordran, så må-

ste man icke frukta att röra vid Bankens silfverfond, hvars bestämmelse är just denna och ingen annan. Innan denna utvexling af silfver emot sedlar företages, kan ett stadgadt sedelvärde icke förväntas, man må uttänka och vidtaga hvilka anstalter som helst. Detta ha Utskotten också insett, och deras föremål synes hafva varit att bereda möjligheten af en sådan utvexling i framtiden. Deremot ha Utskotten, om icke alldeles afstyrkt, åtminstone icke tillstyrkt den för närvarande eller inom någon viss tidepunkt. De ha icke uppgifvit någon Realisationsplan, utan blott föreslagit förberedande anstallter till en Realisation, till hvars företagande de ansett förstärkning af Bankens SilfverFond oumgängeligen nödig, ända till tvåtredjedelar motsvarande den utelöpande Sedelstockens belopp, efter den evalvationsgrund, som komme att antagas. Denna omtanka att tryga verkställigheten af ett så vigtigt företag, denna försigtighet att ej begynna hvad man ej med visshet tror sig kunna fullborda, är visserligen lofvärd.

Jag erkänner det, och misskänner ej de stora svårigheter, som nu förete sig för utförandet af äfven den bäst uppgjorda Realisationsplan; men jag tror att dessa svårigheter ligga icke så mycket uti SilfverFondens förmodade otillräcklighet eller mindre förmonliga förhållande till den nuvarande Sedelstocken, ej heller uti de betänkligheter man velat fästa vid upptagandet af ett lån för Ban-

ken, i händelse det befunnes nödigt; utan framför allt uti de öfverdrifna anspråk, som både för allmän och enskild räkning göras på Bankens biträde med understöd och försträckningar af alla slag: anspråk som ensamt förorsakat att Banken icke kunnat göra rätt för sig, och som äro — må de icke länge förblifva — det väsendtligaste hinder för Sedelvärdets bestämmande och Bankens återställande uti ett rättsenligt skick. Så länge detta hinder får fortfara, så länge anspråk på lån skola gälla mer, än anspråk på rätt, så länge medgifver jag, att det ej är värdt att tänka på Myntbestämning eller realisation, änskönt Silfver-Fonden fullt motsvarade Sedelstocken. Men om detta hinder undanröjes, om dessa anspråk på lån och understöd af Banken inskränkas till hvad Banken förmår uppfylla, i förening med sine egne förbindelsers uppfyllande; med ett ord: om man en gång och för alltid upphör att begära oförenliga ändamåls vinnande; att begära af Banken att den skall åtaga sig hvad den ej kan åtaga sig, utan att förstöra sin egen Credit, att den skall förse Landet med ett så kalladt tillräckligt RörelseCapital, ett visst qvantum bytesmedel, bestående i siffror, hvarmed man inbillar sig kunna tillskapa Nationalvälstånd; men som ej ett hårsmån ökar den verkliga förmögenheten, utan allenast på sin höjd befordrar dess omflyttning troligen icke oftast till sådana händer, som bäst använda den; emedan en lätt vunnen tillgång, merendels lättsinnigt användes. Om, säger jag, man afstår från dessa anspråk; så vågar jag

yttra den öfvertygelse, att en Realisation af Bancosedlarne till deras nuvarande Silfvervärde, att stadga, och ordning i penningeverket äro både möjlige och lätte att återställa och bibehålla; kanske utan, och säkert utan betydlig förstärkning af Bankens nuvarande silfverförråd.

Jag åberopar såsom grund för denna min öfvertygelse allt hvad så väl Kongl. Finance-Comitéen uti sitt underdåniga Betänkande, som jag i egenskap af dess Ledamot särskildt, i detta ämne yttrat och sökt bevisa; och den upplysning vi nu vunnit om Bankens tillstånd, bestyrker den tanka jag hyst om dess förmåga att reda sig; endast man med allvar vill att den skall göra det. Blotta förberedande anstallter, under det man från Riksdag till Riksdag uppskjuter verkställigheten, skola endast, fruktar jag, bereda stadga åt den opinion att ingen stadga i penningevärdet, åtminstone icke i vår tid, är att hoppas, eller efter andras åsigter att befara.

Att för Bankens räkning uppköpa silfver, när det behöfves, är visserligen angelägit och nyttigt; men att fastställa ett visst Sedelpris, hvartill silfver emottages i Banken, utan tillika fastställd förbindelse, att efter samma beräkningsgrund utgifva silfver för sedlar, är en anstallt som, så framt den skall vara något annat än ett simpelt lån på silfver, synes mig ingen ting kunna uträtta; aldraminst gifva styrka åt Bankens credit och hoppet om en

snart tillstundande realisation. Derigenom sättes väl en gräns för myntförbättring; men lemnas ett öppet fält för myntförsämringen. Det tyckes dessutom vara en förvänd ordning att bestämma hvad det redbara myntet eller metallen skall gälla i sedlar, då det tvertom kommer an på att bestämma hvad sedeln är värd i verkligt mynt eller metall. Om silfver skall köpas, tror jag vara bäst att Banco-Styrelsen uppdrages derom besörja och på det för Banken förmonligaste sätt dertill använda det anslag, som af Bankens årliga vinst eller inkomst, till detta ändamål bestämmes; men icke att Sedelstocken ökas för att köpa silfver. Det synes utan ändamål att göra skuld, endast för att få medel att betala samma skuld; så framt man icke hyser den hemliga afsigt att på de sednare långifvares bekostnad bereda en större utdelning åt massans samtlige borgenärer.

Skulle Realisation beslutas och sättas i verket innan nästa Riksdag, så torde till förstärkning af Bankens Fond genom uppköp af silfver, äfven kunna användas de af Fastighets- och Odlingslånen inflytande räntor och Capitalafbetalningar. och i följd häraf dessa slags lån för framtiden upphöra: Fastighetslånen såsom utan nyttigt ändamål, och odlingslånen, emedan de befunnits föga eller intet tjena till det åsyftade ändamålet.

Efter den rigtiga grundsats att befria Banken från betungande och med dess soliditet

oförenliga bidrag och uppoffringar till utomordentliga Statsbehof och arbetsföretag, som anses medföra allmän nytta, ha Utskotten föreslagit att upptaga lån uppå Statsobligationer med ränta. Det bör likväl först vara afgjordt att dessa behof äro verkliga och oundvikliga; att dessa företag äro af så mycken vigt för allmänt väl, att de på ett eller annat sätt böra på Staten bekostnad utföras. I detta fall är det utan tvifvel för Folket mindre kännbart att medlen dertill genom upplåning anskaffas och efterhand återbetalas, än om de antingen genom betydligt förhöjd beskattning inom korrt tid skulle utkräfvas, eller ock såsom hittils ofta skett af Banken, förmedelst ny sedelutgifning tillskapas; enär följden deraf blefve Sedelvärdets ytterligare försämring och ökad svårighet för den åsyftade penningeverkets Reglering. Men om denna olägenhet skall förekommas måste Statsobligationerne vara grundade allena på Statens eller RiksgäldsContoirets inkomster, och hvarken directe eller indirecte gravera Banken; så att tillökning af dess Sedelstock deraf uppkommer; hvilket i synnerhet i början af Realisationens verkställighet kunde blifva ganska menligt. De obligationer som RiksgäldsContoiret till förberörde ändamål komme att utgifva, borde derföre, i min tanka, icke ställas på betalning vid anfordran, utan på vissa afbetalningsterminer med 4 eller 5 procent ränta; hvartill ett mot behofvet svarande lån troligen skulle utan svårighet erhållas. Jag nekar icke att ju obligationer som betalas vid anfordran och

dertilll löpa med ränta, om ock under 3 procent, erbjuda vissa fördelar, och, utan tvifvel, med lika säkerhet, vore begärligare än obligationer med högre Ränta på längre betalningsterminer. De vore, så länge deras inlösen aldrig vägrades, aldeles lika med det gångbara mynt hvarmed de inlöstes, och kunde till lika hög ränta som detta åter utlånas. Men det är just derföre jag anser betänkligt att för närvarande införa dylika obligationer, om det nemligen allvarligt är i fråga, att återgifva stadga åt penningeverket, och göra Banken och den allmänna värdemätaren — penningen — oberoende af Staters och enskilde personers störrre eller mindre lånebehof och skuldsättning.

Jag tillstyrker för min del att Utskotten måtte anmodas bestämt uppgifva till hvilket silfvervärde de anse utvexling af sedlar mot redbart mynt utur Banken kunna äga rum; vare sig 120, 128 eller 132 skilling för SilfverRiksdalern. Någon äfven mindre billig beräkningsgrund är bättre än ingen; är bättre än den fortfarande ovissheten om myntets rätta värde och dess ständiga ombytlighet. Derjemte tillstyrker jag att Utskotten i sammanhang härmed måtte få sig uppdragit att utarbeta och framlägga en Realisationsplan, möjlig att verkställas innan nästa Lagtima Riksdag; och att endast så vidt det är förenligt med detta ändamål föreslå medel och utvägar att afhjelpa den öfverklagade penningebristen, bereda tillgång på allmänna Lån till Näringarnes un-

derstöd och biträden till allmänt nyttiga företag.

Slutteligen anhåller jag vördsamt att hvad jag nu haft den äran yttra måtte; om det finnes förtjena något afseende, få medfölja den återremiss af Utskottens Betänkande Höglofl. Ridderskapet och Adeln torde finna för godt att besluta.

N:o 2.

Herr *Peresveteff Morath, Anders Wilhelm*:

De hvilka yrka ett skyndesamt verkställande af Realisation eller utväxling af Silfver ur Banken mot Sedlar, antaga såsom ostridigt, att intet Land kan hafva underballance i handel, utan att tillgångar och behof måste rätta sig efter hvarandra; att någon betydligare del af Bancosedlarne ej kan presenteras till utbyte i Banken mot Silfver, hvarken på en gång eller successivt vid hvilket ofördelagtigt Handelsförhållande som hälst, efter som Sedlar äro för den inre rörelsen beqvämare än metalliskt mynt, och Rikets mindre Folkmängd mot dess vidsträkthet gör circulationen af myntet trögare, samt alltså sammansättningar för stora och hastiga speculationer i hänseende till det metalliska nästan omöjliga; att i afseende på Fragt- och Assurancekostnad det alltid skall blifva dyrare, att med metalliskt mynt på Utrikes ort betala Importartiklar än med Växlar

under en genom Realisationen stadigvarande Cours; att om man åfven ville antaga, det sådane förhållanden ägde rum, som föranledde till någon utförsel af Silfvermynt, det ovilkorligen skulle återkomma i följd af den lära, att det bytesmedel man nödvändigt behöfver, det förskaffar man sig för hvad pris som hälst, och att intet annat sätt gifves, att återföra välstånd i Landet, än att genast tillvägabringa en Realisation, hvars fördelar den af år 1776 vitsordar.

Det första påståendet är, efter min tanka, grundadt, så vidt nemligen fråga är om ett land der Creditpapper utgöra Riksmyntet, ty der kan annan eller större import ej äga rum, än den som af exporten, och en mindre betydlig KöpmannaCredit betäckes, emedan Creditmynt i sig sjelft ej är vahra, och derföre icke kan i allmänhet anses begärligt på Utrikes handelsplatser, eller utgöra export-artikel, såsom det mettalliska; men deremot synes mig klart, att när ett Land, hvilket länge icke ägt annat än Creditmynt återfår metalliskt, importen kan längre tid ganska betydligt ökas utöfver exportbeloppet just genom möjligheten, att med sjelfva metalliska myntet, såsom vahra, ersätta skillnaden.

Den enskildta vinsten beräknar ej det allmännas, utan står vanligen i strid deremot; således, i händelse af en realisation i Sverige, skulle det förhållande troligen inträffa, att då

vådan

vådan af Coursförändring troddes genom realisation vara försvunnen, speculationerne å importvahror ökade sig, och öfverstego exportbeloppet, hvaraf följde att växelbehofvet kunde göra det till vinst, att utföra Silfver, såsom betalning för Importartiklarne, och då Bancosedlar, i förhållande till det uttagne och utförde Silfret, i Banken inginge, försvårades penningerörelsen i landet allt mer och mer, och Näringarne aftynade.

Vid ett sådant missförhållande emellan export och import skulle exportartiklarne minskas, ty utan tillräckligt mynt i omlopp kunde productionens nu varande belopp ej bibehållas. Det återstod då icke annat medel än att alltjemt minska Importen till dess man återhunnit jemnvigtspunkten.

Landets inre ställning under en sådan återgångstid vore naturligtvis bedröflig. Myntets försvinnande ur rörelsen skulle hindra den just derigenom allt mer och mer aftynande enskildta Crediten, att medelst private assignationer eller löpande skuldbevis surogera det försvunna myntet.

Från denna sida är således ingen hjelp att förvänta, och om skatterne ej kunna nedsättas i förhållande till ett sålunda förminskadt Rörelsecapital, så finnes äfven där en ordsak till än svårare förlägenhet.

Möjligheten af exportens förökande berodde då derpå, att Fragthandeln under tiden, blefve så till Sveriges fördel, att vinsten deraf återförde det metalliska myntet, och med det ökad production af exportable effecter. På detta hopp hvilade alltså ytterst Realisationens framgång. Om det felslog är ej svårt, att förutse i hvilken belägenhet Staten befunne sig.

Tiden för en sådan öfvervigt i handel torde vara aflägse och man gjorde försigtigast att först afbida en lyckligare HandelsConjunctur, innan man vidtager financielle åtgärder, förutsättande att den redan finnes.

Bland märkvärdigheter denna Riksdag räknar man med skäl, att upphäfvande af det så kallade Prohibitive Systemet yrkas på samma gång som man vill åstadkomma en realisation ehuru på sätt jag nu sökt visa, ett ännu strängare prohibitive Systeme än det nu varande, måste, sedan Realisationen skedt, följas, emedan endast genom en inskränkt import något hinder gifves för Silfrets utförande.

Vid afgörande af frågan om en realisation nu skall ske eller icke, förete sig biomständigheter så aldeles egne, att deråt måste lämnas stor uppmärksamhet. Sveriges Pappersmynt utgör Finlands egenteligaste Mynt. Detta sednare Land drifver således sin rörelse på Sveriges bekostnad. En här verkställd Realisa-

tion medför för Finland alla fördelarne, men kostnaden och vådorne blifva Sveriges ensak.

Om man föreställer sig, att en Bank med Silfverfond kunde för Finland erfordras, så kan man äfven tänka sig möjligheten, att tillvägabringa denna inrättning med en del af det Silfver, som nu förvaras i Svenska Banken.

I det ögonblick en Realisation här verkställdes kunde ju i Finland föreskrifvas, att skatterne endast i Svenska BancoSedlar skulle utgå och ett högre agio tillika utsättas, hvarefter Svenska Sedlar mot Rubelmynt inväxlades. På detta sätt hopsamlades skyndsamt det i Finland varande Svenska myntet ansedt till 5 millioner R:dr, och Silfver kunde derföre snart sagt på en gång utur Svenska Banken lyftas. Detta Silfver återkommer säger man, Handeln med Finland skall småningom återföra det; men utom det att Sveriges Handelsförhållande med nämnde Land nu är af den beskaffenhet, att Sverige dervid ej äger fördelen, skulle ju Finland kunna finna det lämpligt, att förfara så som vi hittills förfarit, det vill säga ur sin Bank ej utväxla Silfver, utan låta det dit indragne hvila såsom Hypotheque för af Finska Banken utgifvande Sedlar. I detta fall torde de som så ifrigt yrka Realisationen ej förmå sätta denna Silfvermassa i rörelse.

Vidare säger man, hvad hindrar Finnarne, att vid nu varande förhållande när som hälst förvandla Svenska Sedlar till Silfver genom

växlars uppköpande i Sverige? eller hafva Finnarne ett bestämdt tycke för det i Svenska Banken förvarande framför allt annat Silfver?

Sannt är att Finnarne kunna, så som nu understundom inträffar, på Sveriges Beurser köpa Växlar för det i Finland varande Svenska myntet, men så länge Sverige ej äger metalliskt i omlopp, kan detta växelköpande ej ske annorlunda än i mon af tillgångar å exportable varor härstädes, ur det skäl jag förut omnämnt. Deraf följer tydligen, att Finlands Köpmän kunna blott till en del årligen i växlar omsätta Sedlarne. En utväg den de i allt fall varsamt måste anlita, ty i annat fall stiger Coursen på Svenska Beurserne till den höjd att en importspeculation till Finnland, verkställd medelst Svenska växlar, köpte efter en sådan Cours ej kan medföra annat än förlust emedan Utländske Köpmän i sådant fall kunde i Finnland lefverera den utländska varan för bättre pris, än den af Finnska Köpmannen på sådant sätt dit införskaffade.

Deremot när Realisationen skedt förlora Finnarne icke vid att köpa Växlar på Svensk Beurs, ty Coursen stiger ej betydligt här så länge något Silfver finnes qvar att utföra, och det nu varande Correctivet är då försvunnit.

Uppskjutes åter Realisationen kan genom i Sverige ökad Production af sådane varor, som från Finland nu måste införas, Finska Handeln blifva för Sverige oskadlig. Erfaren-

heten visar, att vi äro på vägen till detta mål. När det hinnes upphör vådan af Svenska myntets löpande i Finland, och realisation har då ett hinder mindre emot sig.

Det är för närvarande icke lätt, att i Financefrågor öfvertyga Svenska Folket med andre än fullgode skäl.

Detta folk har så länge varit föremål för Financielle misstag både af fordna Regeringar, och Folkets egne Ombud, att det nu funnit mödan värdt, att göra sig något närmare bekant med Financevettenskapen och Stats-Economien.

Man måste således beqväma sig, att en gång för alla sätta å sido enskild vinning, och enskildte afsigter samt handla redligt och öppet. De fordna bivägarne äro genom Bankens Publicité stängde; man har således ej val mellan att stadna på den punkt man står, eller, följd af Nationens uppmärksamhet, gå rätt fram till målet.

När vid sådane omständigheter man säger det Svenska Folket, att det skall realisera sitt mynt, som icke annat vore än att Banken skulle till sine Creditorer göra utdelning af sine tillgångar, och man vidare säger att Realisationen skulle ske med utländskt lån, som åter icke annat är, än att utbyta en inhemsk icke räntebärande skuld mot en utländsk med ränta, så är det ej underligt om Folket svarar Nej,

ty det har af enskild erfarenhet lärt, att den som lånar på ett ställe för att betala på ett annat, har gjordt jemnt ingen ting mer och ingenting mindre än ombytt Borgenär.

Det vill icke eller hjelpa, att åberopa 1776 års Realisation (den år 1800 beslutade har man såsom för nära vår tid, visligen satt å sido) ty RiksgäldsContoirets handlingar framlägga förhållandet den tiden i sin rätta dag. En här vidfogad Bilaga visar, att från den 1 Augusti 1779 till den 24 April 1789 under det Sveriges Fragthandel i följd af NordAmerikanska kriget inbringade betydligt, och Sillfisket dessutom var ymnigt, mera än 3 millioner i Utländske Lån (Coursen var då pari) måste af Regeringen upptagas för åtskillige behof. Om än antages, att af denna summa 1 million åtgått för Konung Gustaf III:s utländska resa, hvilket synes högt beräknadt, återstår dock 2:ne millioner, hvilka under denna del af Realisationsperioden fallit Staten till last, och valverade i Bancosedlar efter 128 sk. Cours utgöra den betydliga summan af 5 millioner 333,333 R:dr 16 sk. i Bancosedlar.

Ej utan skäl kan härvid anmärkas, att en stor del, kanske allt, af desse millioner dragits i Växlar och alltså icke ökat den då i Bankens hvalf varande Silfverfond eller det inom Riket löpande Silfvermyntet, samt att de Utländske Lånen i följd deraf icke omedelbart understödt Realisationen af år 1776, men att desse millioner indirecte bidragit att upprätthål-

la den, det visar sig när man besinnar, att då under denna tid vissväxt hemsökt Landet ett större qvantum Spannemål måst införskrifvas, och i anseende till Kriget Flottor utrustas &c., ett af tvänne fall skulle inträffa antingen att man nödgades göra Lån utrikes, eller ock att om genom ökad beskattning desse summor upptagits, Coursen i anseende till ökadt växelbehof i mon af en ökad import skulle stiga, och i och med detsamma Silfver utföras.

Följderne af kriget, och en, tid efter annan, ökad import bidrogo sluteligen dertill att när lån ej mera upptogos, Silfret efter denna period allt mer och mer utgeck. Det kunde ej återföras annorlunda än genom ökad export, men huru litet detta varit möjligt att åstadkomma, visar sig bäst vid betragtande deraf, att Sillfisket sedermera minskats, att Frankrike, England och Ryssland började tillverka betydligt mera Jern än på 70 och 80 talen, och att den i England uppfundne Pudlings-Processen gjordt Engelska Jernet till sådane ändamål gagneligt, hvartill det under nämnde period ej kunde användas.

Man har länge påstått, att det krig med Ryssland som Sverige företog år 1788 var en följd allena af Regentens utomordentliga utgifter för sig och Hofvet, hvika utgifter skulle undangömmas bland krigskostnaderne? men man glömmer aldeles att beräkna huru hans bemödande att på sätt jag nämnt, genom Lån å utrikes ort indirect upprätthålla Realisationen,

till en del invecklat Staten i de skulder, hvarom RiksgäldsContoirets Handlingar lämna ett så bedröfligt minne; man glömmer att denna så naturliga önskan att kunna upprätthålla en Realisation den han sjelf verkställt, försatte Konungen i den nödvändighet, att för Nationen dölja rätta förhållandet.

Hade Konungen yppat, att Lån nästan årligen måste göras så hade ju sådant haft ett menligt inflytande på Coursen, misstroende till Realisationens bestånd uppstått, och i och med detta samma Realisationens fördelar försvunnit.

Denna obehagliga belägenhet förklarar lätt dels hvarföre Ständerne den 26 Januarii 1779 kunde hos Konungen aflägga sin tacksägelse för det han, som orden lyda, genom rådighet och försigtighet återställt säkerhet i myntvärdet och säga, att honom allena varit förbehållit, att inom korrt tid verkställa hvad Ständerne nästan under 30 år fåfängt eftersträfvat, hvadan ock Ständerne för sig, samtid och efterverld förklarade deras tacksamhet för detta Konungens storverk, dels ock hvarföre Konungen vid 1786 års Riksdag i sitt tal till Ständerne yttrade, att han ej sammankallat dem för att af dem äska nya gärder, ej kräfva nya pålagor, samt Ständerne i samma års Riksdagsbeslut bland annat förklarat, att de af Stats-Utskottets Berättelse om StatsVerkets tillstånd funnit, att erforderlige penningesummor blifvit anslagne till de i Staten uppförde behof,

och att anledning vore, att förmoda, det sådane utvägar blifvit nyttjade, att Riket icke blifvit belastadt med någon ny och Ständerne icke vetterlig skuld.

Af denna framställning torde kunde dragas den följd att 1776 års Realisation understödd af synnerligen lycklige Handelsconjuncturer troligen ändock visat sig annorlunda i fortsättningen äfven under Konung Gustaf III:s regering om icke utländske Lån tid efter annan blifvit upptagne, hvarigenom vexelbehofvet ej fick tillfälle visa sig i sitt rätta skick.

Med detta exempel för sig, är det ej förmätit, att tro det hvilken realisation som helst här företages den har stora svårigheter, att besegra och bär icke alltid så gyldene frukter, som dem man deraf lofvar sig.

Jag vill dock icke gå ända derhän, att påstå det ingen Realisation skall för Svenska Folket bära andra än bittra, ehuru män af erfarenhet och af financiella kunskaper yttrat det Nordens Folk räkna sina olyckor från 2:ne snart sagt medfödda, origtiga idéer, den ena att i Norden söka det öfverflöd och de njutningar som Södern erbjuder, och den andra att anse Guld- och Silfvermynt för detta Folk oumbärligt, ehuru hvad öfverflödet angår Naturen sjelf ådagalagt, att det ej åt Norden är ämnadt, och i afseende på verldsmyntet, dess bibehållande i rörelsen måste bero af ett stän-

digt fluxus & refluxus, som ej är möjligt förekomma med en 4 à 5 månader om året hämmad Sjöfart.

De betänkligheter jag förut anfört, jemte minnet deraf att missväxter kunna påkalla en hastigt ökad import af Spannemål, till och med blott fruktan för missväxt så som år 1819, då 376,677 Tunnor säd, mjöl oberäknadt, infördes, torde vara skäl nog för den mening, att Utskotten rätteligen förfarit då de för närvarande afstyrkt Realisation.

Bland de förslag HufvudBetänkandet innehåller, har intet med så mycken bitterhet anfallits, som det att nu bestämma grunden så för invexling af silfver mot sedlar, som för framtida utvexlingen af specie-mynt och jag skall derföre, sedan jag nu yttrat mig i frågan om Realisationen inskränka mig blott till besvarande af de inkast, som mot detta Utskottens Förslag blifvit gjordt.

För min del har jag ansedt antagandet af samma Förslag vara enda sättet, hvarigenom striden mellan Penningeägares och de Gäldskyldiges intressen kunde, i sakernes nu varande skick, upphöra, men man synes häldre vilja fortsätta en strid, hvars verkningar Sveriges Financehistoria visat hafva varit så bedröfliga. Man vill på ingendera sidan gifva hoppet förloradt om vinst på hvarandras bekostnad. Penningeägaren kunde om Utskottens Förslag antogs ej erhålla 48 sk. i Silfver för

En R:dr i Bancosedlar, den han sig förvärfvadt under 50, 100, 120 eller 136 sk:s Cours, och den gäldbundne kunde ej få betala efter hög Cours, såsom 140 eller 150 eller 160 skillingar, en skuld som tillkommit då Coursen var under 128 sk.

Emellertid hafva desse skillde intressen ej försmätt att låta framställa ett annat skäl hvarföre Förslaget ej borde godkännas, det nemligen, att då nuvararande Ständers Beslut kunna af kommande Ständer upphäfvas, skulle ingen säkerhet gifvas derföre att icke den Cours, hvarefter nu varande Ständer förklarade in- och utvexlingen böra ske, ansåges af nästa Ständer olämpelig, och af dem böjdes eller sänktes, hvarigenom ett tillstånd af allmän förvirring, vådligare än det närvarande, skulle uppstå i Landets inre rörelse.

Är det då så litet bindande för kommande Ständer, att alla Skuldförbindelser, alla köp, alla näringsföretag blefvo under tiden beräknade efter det fastställde Coursförhållandet?

När nästa Riksdag inträffade hade ju den fixerade Coursen för en blifvande utvexling redan vunnit en viss häfd hos Nation. Alla individuers förhållande voro fästade dervid. Hvar och en måste försvara denna punkt kring hvilken hela rörelsen löpte — och Nationens Ombud skulle vilja, eller ens våga rubba det då bestående förhållandet, och i och med detsam-

ma förstöra sista lemningen af enskild och allmän credit.

Man synes ej vilja hogkomma huru svårt det i alla tider och alla Länder varit, att ändra de grunder, hvarpå Folket vänt sig, att göra sina beräkningar.

De åsigter hvarmed en Generation uppväxer behåller den länge. Således hvad vanan befäster under den tid som förflyter till nästa Riksag må, med tillämpning häraf skäligen kunna beräknas till fördel för Utskottens Förslag och att vanan är mägtig det visar sjelfva penningeförhållandet i Sverige.

Om man frågar den stora, mindre bildade delen af Nation hvad en Svensk SilfverRiksdaler är värd i BancoSedlar, så svarar denna del af Folket säkerligen 48 skillingar, och det skall icke blifva lätt att göra för det begripligt Coursens verkningar, hvarigenom 1 R:dr i BancoSedlar i dag förskaffar ett större qvantum silfver än i morgon, eller är det annat än en blott idée, lika med den som Utskotten i dess förenämnde Förslag utveckladt, hvaraf förhållandet mellan Banco- och RiksgäldsSedlarne bestämmes, emedan de förre, hvilka äro de sednares värde mätare, sjelfve ej äga något oföränderligt värde.

Öfvertygad, att bland de Förslag Utskottens Betänkande innehåller, intet skulle komma att blifva så gagneligt, om det antoges, som

det ifrågavarande, röstar jag för bifall derå, men om det lyckas de ömsesidiga öfverdrifterne att förhindra ett sådant antagande anser jag dock icke saken för alltid förlorad. Man torde nästa Riksdag finna nödigt att gilla idéen och man torde då göra Utskotten mera rättvisa än de nu fått erfara.

Jag anhåller om Ridderskapets och Adelns öfverseende för det jag så länge upptagit dess tid; men sakens vigt och min önskan, att något nyttigt må denna Riksdag tillvägabringas har ej tillåtit mig att stillatigande afbida Ridderskapets och Adelns Beslut i ämnet.

(Se Bifogade Tabell).

N:o 3.

Herr *Dalman, Lars Johan*:

Innan Myntregleringen, detta vigtigaste af alla Riksdagsärender, definitift afgöres, kan jag ej afhålla mig, att ännu en gång, ehuru troligen förgäfves, erinra om några för mig oemotsägliga reflexioner.

1:o Allmänt och enskildt förtroende är af lika hufvudsaklig väsendtlighet för allmänna välmågan, genom befordrandet af en liflig rörelse, som vinden för det bäst utrustade Skepp. Detta förtroende kan endast skapas, genom att de i Banken deponerade myntbara Metal-

ler göras i nya Sedlar rörliga, som skulle äga fullt Silfvervärde. Men resten af utelöpande representativer, utgörande omkring 15 millioner, finge qvarstanna i rörelsen i egenskap af Skuldbevis med säkerhet af de Banken lämnade Hypotheker och Nationens garantier, samt genom det föreslagne årliga Silfveruppköpet i så måtto småningom försvinna, som de å det insatta Silfret af Banken tagne depositionsbevis skulle berättiga till förstörande af en lika valeur CreditSedlar.

2:o. Alla meningar synas öfverensstämma, att en successive förbättring af Representativernes förhållande till reela Fonden nu mera är skadlig och orättvis. Hvad kan då vinnas genom ett uppskof uti det beslut, att Banken gör rätt för sig med 40 för 100:det så långt den kan? Det skall ju ändå nödvändigt en gång gå dertill, eller är det väl möjligt, att man vill plundra Penningeägaren ännu mer genom att blott fixera Sedlens maximi-värde, men ej gränsen för dess fallande?

Vill man betaga Handel och Näringar all utväg, att erhålla stående penningelån? Är det så man kan retablera Crediten? eller kan denna Credit existera i ett land, der Lagstiftningen bemyndigar den låntagande återlemna ett ringare värde än det han emottagit, då ziffertalet och ej det Silfverbelopp, hvarpå Myntrepresentativen lyda, får vara grunden för en försträcknings årliga återgäldande? Är det att

förmoda, att stående lån i detta Land skall på drägliga vilkor erhållas?

3:o. Har man uppgifvit eller kan man uppgifva något rimligt skäl, hvarföre Nationalförmögenhetens bevis skall ännu vidare identifieras med Statens skuldbevis och desse två slags contrasterande papper dela samma öde?

4:o. Kan någon vara enfaldig nog, att låta narra sig af det bedrägliga project, att öka villervallan med räntebärande Statsobligationer, förfallna vid uppvisandet? Behöfs mer än sunda förnuftet för att finna huru de voro onödiga om RiksgäldsContoiret hade verkliga medel att disponera, att de således utan ny amortissementsfond blifva en ny brèche på Bankens Credit; efter Banken ansvarar för alla RiksgäldsSedlars inlösen, eller ock skola desse obligationer, då RiksgäldsContoiret ej kan dem vid uppvisandet honorera, falla till hvad FilialDisconternes föllo och värka samma elände. Besparas icke räntan, om Banken genast börjar sin föreslagne utredning och den qvarstående Riksskulden af circa 15 millioner Banko ökas med de millioner som oundvikeligen tarfvas. Det vore åtminstone handla gerad. Men då jag ej tror att Landtbruket bör skuldsättas synes mig FastighetsLånefonden borde först i stället användas.

I allmänhet tycker jag mer om direct öppen bevillning till hvad omöjligen undvikas

kan, efter man då oförvilladt vet sin ställning. För det hemliga gift, det aqua tofana, som ligger i all beskattning genom rörelsemedlets vacklande värde i ett fictivt rörelsecapital, skall jag ej tröttna att varna, och upphör aldrig att hata denna beskattningsmethode af allt mitt hjerta.

5:o. Utskotten hafva ej bevärdigat någon uppmärksamhet till mitt Förslag om Bankens återförande till sin primitiva function, likväl med uppskof af Silfrets utvexling tills vidare. Jag skulle högeligen önska blifva undervisad om de sanna oöfvervinnelige svårigheter, som dervid skulle möta.

Då denna mesure är i mitt begrepp grundvalen för ordning, reda, allmänt och enskilt förtroende, fosterlandskänsla, industri med ett ord det hvarpå hela Nationalvälmågan fotar sig, vill jag ej följa Utskotten i Betänkandets detailler, viss inom mig, att hela Systemet är falskt och bygdt på grundsatser, hvilka erfarenheten hittills har jäfvat, och att snart eller sent man måste komma till det naturliga enkla, orubbliga, *att rörelsemedlens ändamålsenliga nytta ej hvilar på phraser, ej eller på ombytlige skördar och säljbara producter, utan blott på Metallvaluta i hvalfven.*

N:o 4.

N:o 4.

Herr *Silfverberg, Magnus Diedric:*

I anledning af Höglofl. Stats- och Banco-Utskottens Betänkande angående Financeregleringen, anhåller jag vördsamt att i korrthet få yttra mig.

Allmänna tänkesättet synes vara tämeligen stadgadt i öfvertygelsen om nödvändigheten af en myntbestämning eller realisation, men om densamma icke skall vara beräknad blott för det närvarande ögonblicket, då den verkställes, synes man äfven böra vara betänkt på de garantier man kan äga för framtiden för det bestämde myntvärdets orubbliga bestånd, och i detta afseende uppfyller det betänkande, den af Kongl. Maj:t i nåder tillförordade Comité afgifvit mera den billiga förväntan man derpå synes kunnat äga, än det nu under öfverläggning varande utlåtande af Höglofl. Stats- och Banco-Utskotten.

Jag tror att Höglofl. Financeberedningen på ganska goda skäl afstyrkt en realisation, som skulle grunda sig på Rikets skuldsättande genom utländskt lån; men deremot synes mig de betänkligheter vara af mindre vigt, som anföras emot det förslaget, att enskilte personer skulle inbjudas att deltaga i Banken och derstädes insätta reda penningar, hvarefter

Bankens styrelse skulle öfverlemnas gemensamt åt Rikets Ständers Fullmägtige och de enskilte delägarnes ombud. Utan att våga ingå i någon tolkning af 72 §. RegeringsFormen, skulle jag tro den mera afse, verkställande magtens icke deltagande i Bankens styrelse och Förvaltning, än något hinder för Rikets Ständer från en förändrad organisation af densamma, hvars ändamål skulle blifva att genom helgden af ett afslutadt Contract med private Actieägare och förbindelsen att detsamma uppfylla, bereda en garantie emot Bankens framtida anlitande af Rikets Ständer vid påkommande behof, och hvarförutan en realisation blott blir en temporair åtgärd i likhet med de föregående, och saknande yttersta vilkoret för Bankens fortfarande Credit, som beror på säkerheten af ett orubbeligt myntvärde.

Sedan de af FinanceComitén uppgifne Förslag af Höglofl. Financeberedningen ej befunnits antaglige, återstod naturligtvis inga andra åtgärder att föreslå, än inköp af myntbara metaller af Guld och Silfver för en del af Bankens årliga räntor till förstärkande af dess reela Fond, samt Sedelstockens bestämmande vid en viss summa, hvilka jag äfven tror såsom motverkande det representativa myntets ytterligare försämring till nästa Riksdag vara ganska ändamålsenliga, i synnerhet om någon anstalt vidtoges, icke att styra VäxelCoursen, hvilket erfarenheten visat äfven med stora uppoffringar vara omöjeligt, men att genom uppköp af Växlar vid öfverflödig tillgång och ä-

terförsäljning af de samma vid brist, förekomma de för Handel och Näringar så högst skadlige betydliga fluctuationer af den samma. Möjligheten häraf bevises af de obetydliga variationer Coursen undergått, under loppet af förledit och detta år, hvilket kan tillskrifvas de af tillförordnade StatsSecreteraren för Handels- och Financeärenderne gjorde trasseringar.

Om man äfven skulle antaga att Banken utan säkerhet för myntvärdets orubbeliga bestånd i framtiden, kunde få den Credit, att en realisation med $\frac{2}{3}$:delars Silfverfond beräknad efter t. ex. 128 sk. Cours, af utelöpande Sedelstocken 30 millioner blir möjelig, hvilket jag dock ej vågar hoppas, så erfordras dertill $7\frac{3}{4}$:dels millioner i Silfver, således $2\frac{3}{4}$:dels millioner utöfver Bankens nu varande redbara fond; om vidare antages att till uppköp häraf årligen anslås en summa af 416,666 R:dr Banco-Sedlar, så åtgår dertill omkring 17 år, innan någon Realisation kan komma i fråga, af hvilka skäl, man, enligt hvad jag förut haft äran yttra, mera synes böra anse de af Höglofl. FinanceBeredningen uppgifne Förslag, såsom motverkande en ytterligare Sedelmyntets försämring, än som förberedande åtgärder till en framdeles realisation, enär det synes vara aldeles omöjligt, att kunna förutse eller ens ana, hvilka grundsatser eller beslut Rikets Höglofl. Ständer i Financielt afseende torde gilla eller fatta vid de Riksmöten, som under nämnde längre tiderymd komma att äga rum. Utur denna synpunkt betragtadt, kan jag icke eller

medgifva rigtigheten af 128 sk. Cours såsom grund för inköpet af Silfver, ty om man vill ändamålet, måste man vilja medlen. Det synes således vara tillräckeligt om den föreskriften meddelades Rikets Ständers BancoFullmägtige, att till bästa möjeliga pris och Cours verkställa inköpen, och då dervid iagttoges att inköpen skedde den tid af året, då exporten är som lifligast och VäxelCoursen lägst, hvarefter Silfvervärdet alltid bestämmes, synes alla vidare föreskrifter i detta afseende vara öfverflödige. Dessutom synes mig den föreslagne bestämningen af 128 sk. så väl för Silfverinköpen, som ock till grund för den i en aflägsen framtid möjeligen blifvande Realisationen, enligt första Alternativet af 4:de Hufvudpunkten af Betänkandet, innefatta både en orättvisa emot BancoSedels innehafvarne emedan den betydligt öfverstiger det nu varande värdet efter Cours, och af samma skäl en verkelig myntförsämring, ty om den antages, skall den ofelbart leda derhän att VäxelCoursens minimum blir 128 sk. enligt det värde en Riksdaler i Silfver genom Rikets Ständers beslut erhållit, och att en lägre Cours endast genom ett för Riket fördelagtigt Handelsförhållande skall kunna uppkomma, som ehuru icke omöjligt, åtminstone icke är troligt. Utaf anförde skäl anhåller jag om återremiss af Betänkandet samt att desse mine anmärkningar få densamma åtföljа.

N:o 5.

Herr *Bruncrona, Gustaf Adolph:*

Medlem af de sammansatte Stats- och BancoUtskotten har jag deltagit i omröstningarne och besluten rörande den Financeplan, hvilken Riksens Höglofl. Ständers ompröfvande blifvit underställd, hvarvid jag i vissa frågor tillhört minoriteten af de röstande. Genom ämnets föredragande, icke ostyckadt i hela dess omfattning utan punktevis, och genom min bristande uppmärksamhet, att sedan bifall till en föregående punkt blifvit lemnadt, förändring i en sednare icke kunde åstadkommas, har i några fall händt, att utan rubbning i det hela af det System som blifvit uppställdt eller af redan fattade beslut, jag inom Utskotten icke vidare ansett mig kunna anföra hvad jag önskat. Af denna anledning har jag trott mig böra spara mina anmärkningar till dess jag fått tillfälle yttra dem med öfversigt af allt hvad dermed står i sammanhang, biträdd af det ljus discusionerne inom Utskotten under utvecklingen af planen mig lemnat, hvarunder min öfvertygelse äfven närmare hunnit stadga sig. Detta tillfälle har vid Betänkandets föredragning inför Ridderskapet och Adeln yppat sig och för att ej åter anse mig bunden, skyndar jag mig, att utan att inskränka mig till någon viss punkt, utlåta mig öfver allt hvad med det ämne jag går att framställa äger gemenskap.

Utskotten hafva antagit 2:ne äfven af mig på det högsta gillade principer: den ena att Banken med hänsigt å nyttan och möjligheten af en blifvande realisation, så mycket ske kan bör consolidera sig: den andra, att till förekommande af de menliga följder både i sjelfva verket och opinionen, som inblandning af StatsVerkets angelägenheter med Bankens, måste hafva på den sistnämndes och dess Myntrepresentativers Credit, desse Verks hittills ägde förhållanden till hvarandra borde så vidt möjligt vore upphöra. De föreslagne RiksgäldsContorets 3 procents Obligationer att inlösas af Banken, StatsVerkets fortsatta räntefria betalningsskyldighet till denna Bank, och åter Bankens skyldighet att betäcka utgifter till företag egenteligen tillhörande Staten och främmande för Bankens functioner och behof, leda likväl hvarken till den åsyftade consolideringen eller till upplösning af de anmärkte skadliga förhållanden emellan StatsVerk och Bank; och om än de föreslagne relationerne dem emellan icke befinnas så obestämde och oinskränkte, som vid förre anslag ägt rum, blir dock opinionen icke gynnande för Bankens Credit, så länge man vet att hon icke kan honorera egna förbindelser, under det hon bispringer Staten. Nödvändigheten af denna omgång och det invecklade förhållandet, att emottaga af StatsVerket och åter utbetala åt det samma torde vara grundad på mindre tvingande skäl och antaglige beräkningar, hvilka böra vika för det verkliga och i utförandet påtagligt riktiga; varande den minskning i bevillningen derigenom

tillika blifvit åsyftad i det hela skenbar, hvilket jag nedanföre tror mig kunna ådagalägga.

Deremot vore efter min tanka mera ändamålsenligt att, till sådane oundviklige företag, som nu mera fortsättningen af Götha- och HjelmareCanaler, samt Strömrensningarne under instundande 5 år anses vara, och der återbetalning ej äger rum, upptaga lån emot Statsobligationer på tid, med 5 procents ränta och årlig amortering. Enligt uppgjord calcul skulle till dessa utgifter successivt under 5 år åtgå 2,780,000 R:dr. Om Banken i stället att å ena sidan af Statsverket emottaga Capitalafbetalningar å dess Lån, för att till silfver, såsom föreslagit är, dem förvandla, och å den andra, använda andre inkomster till bestridande af utgifter för det allmänna, främmande för dess bestämmelse samt icke förenlige med dess närvarande behof och den realisation, som åsyftas, om Banken, säger jag, i stället skulle uppoffra sin vid detta års slut återstående fordran hos Statsverket i Capital R:dr 5,233,026 emot förbindelse å Statens sida, att genom RiksgäldsContoiret utgifva förenämnde 5 procents obligationer och dem amortera med 100,000 R:dr årligen, så skulle det således upptagne allmänna lånet vara betalt på 27 år med 4,216,500 R:dr, och som ett öfverskott derigenom uppkom af R:dr 1,016,526 kunde denna summa tillhandahållas och användas, i händelse utgifterne öfvergingo kostnadsförslagen för återstoden af Canalerne eller ock till dylike behof i framtiden. Jag har bifogat en

Calcul, hvilken icke torde behöfva uppläsas, öfver progession och minskningen af räntan, samt beloppet af både capital och ränta på dessa 27 år. Afbetalningen af den sammanslagne summan eller R:dr 4,216,500 på af Utskotten föreslagit sätt med 150,000 R:dr årligen, skulle åter upptaga 28 år, utgörande således skillnaden af betalningstiden endast ett år, och någon förökning i bevillningen genom den åtgärd jag föreslagit, komme således ej i fråga. Banken oberoende och öfverlemnad orubbad åt sin egen verksamhet, skulle deremot använda sin behållning 600,000 R:dr att så fördelaktigt möjligheten medgåfve, efter omständigheternes föranledande till större eller mindre belopp, dock ej under ett minimum af t. ex. 450,000 R:dr årligen, inköpa Silfver till förstärkande af dess Fond; och som åtskillige lån af Trollhätte CanalDirection, Städer, och Kyrkor blifvit begärde till ett belopp af något öfver 600,000 R:dr, så i händelse desse skulle beviljas, kunde de af öfverskott successivt utgått till dess de blifvit fyllde, hvartill äfven i händelse af behof förskottsvis FastighetsLåneFonden kunde begagnas, på det nya Statsobligationer för sådane lån icke måtte behöfva utfärdas; ty det är blott utbetalningar, som icke äro räntebärande och som aldrig återgäldas, hvarifrån jag i Bankens närvarande tillstånd skulle önska densamma vara befriad. Sedan en gång Banken consoliderat sig i den mon, att silfverutvexling kan medgifvas och fortgå, må Banken, efter afsättning af en viss del af sina inkomster till

ytterligare inköp af silfver, i fall uttömning skulle påfordra ett sådant inköp, öfverlåta det öfriga antingen till verkställande af stora allmänt nyttiga företag eller, till nedsättande af bevillningen, att användas för de vanlige Statsbehofven. Uppoffringen för Banken af en fordran hos Statsverket, som rätt betraktad, ej kommer densamma till godo; och förökningen af ränta å obligationerne med 2 procent, hvilken å ett hvarje år genom amorteringen förminskadt LåneCapital äfven med hvarje år blefve mindre betydlig, uppväges i allt fall fullkomligen af de derigenom vundne 2:ne stora ändamål, en påskyndad Realisation genom Bankens hastigare consolidering och Statsverkets fullkomliga skiljande från all inblandning med Bankens operationer.

Jag föredrager Statsobligationer på tid med 5 procents ränta de föreslagne 3 procents obligationerne. De förra afhjelpa i någon mon den öfverklagade penningeförlägenheten, men blifva dock ej löpande, såsom obligationer, betalningsbare a vista, och fordra ej såsom desse en fortsatt ålitning i Banken och en sammanblandning af detta verk och RiksgäldsContoiret, hvarutom de anviste tillgångarne möjeligen icke förslå. 3 procents obligationerne kunna ej betraktas annorledes än såsom ett mynt surrogat utöfver den summa af 30 Millioner Utskotten ansett tillräcklig för rörelsen, och i denna egenskap har man äfven tagit i beräkning f. d. FilialDiscontverkens dylika obligationer, såsom utgörande en

integrerande del af dåvarande RörelseCapital. Då Banken i allt fall skall vara beredd att vid påfordran inlösa desse 3 procents obligationer vore det bättre att assignationer på Banken till fyllande af behofvet enkelt utgåfvos, hvarigenom åtminstone ränta bespardes. Om likväl den egenteliga Sedelmassan såsom föreslagit blifvit, förökas utöfver dess närvarande belopp, om dess utspridning befordras genom forsatte fastighetslån och Banco-Discontens utgreningar, om nya rörelsemedel uppkomma genom private associerades Disconträttighet och en utvidgad assignationsrätt för enskilte, samt om i allmänhet penningens omlopp befordras genom ett bättre ordnadt executions- och hypotheksväsende, samt allmänna och enskilta Creditens förbättrande, så torde vara rådligast att lika litet genom löpande 3 procents obligationer som Assignationer, än ytterligare öka penningesurrogaterne, hvarigenom man åter torde blottställas för de olägenheter, som efter uppoffringar och enskiltes olyckor nu mera i det mästa synas öfvervundne. Jag skall alltid bestrida en förbättring af Representativa myntet genom indragning; men lika mycket anser jag till sina följder vådligt ehuru för ögonblicket lockande, ett för hastigt uppsvält och alltför mycket utvidgadt RörelseCapital i papper.

De af mig föreslagne 5 procents obligationer hafva ock den med rättvisa förenad eegenskap, att som de allmänna arbeten genom dem tillvägabringas medföra nytta åt efterkommande,

tyngden af kostnaderne äfven utsträckes till framtiden utan att fördelt på en mängd af år blifva särdeles tryckande. Förminskning af en årlig utgift till Banken ifrån 500,000 R:dr till emellan 100,000 och 200,000 R:dr blir i allt fall en betydlig lättnad för Nationen, hvilken på sätt jag visat, lika mycket äger rum vid den förenklade liqvidationsmethod jag föreslagit, som vid den Utskotten ifrågasatt. Begärligheten af desse obligationer sätter jag ej ens i fråga. Garantien är tillräckelig för att gifva dem förtroende och RiksgäldsContoirets förre obligationer lemna rum till en i detta afseende tryggande erfarenhet. Oanvände Capitaler skola troligen egenteligen användas till erhållande af sådane obligationer, och som upplåningen skulle ske under loppet af 5 år torde densamma ej böra föranleda till många uppsägningar hos enskilte, helst om det stadgades, att innnehafvare af de undet tiden utlottade obligationer skulle hafva förmonsrätt till omsättning.

Hvad särskillt angår Bankens uppköp af silfver, så tror jag Bancoadministrationen borde erhålla uppdrag, att efter för tiden efter sannolikt mest gynnande conjuncturer uppköpa silfver antingen genom vexlar eller helst genom direct utbyte mot Sedlar, utan att bindas vid något visst maximipris, hvarom allt Banco-Utskottet torde utfärda en närmare instruction. Då silfver blir en vara, som med säkerhet kan vinna afsättning, tror jag att silfver jemväl skall finnas att tillgå, och ehuru jag med-

gifver att dess införskrifning eller införande icke kan ske annorledes än genom direct eller indirect utbyte mot Svenska exportartiklar, hoppas jag dock att Coursen icke derigenom borde märkeligen höjas, dels emedan summan icke är i den grad betydlig, att den i mindre delar efter hånd använd, hastigt skulle verka på Coursen, dels emedan genom säkerheten, att få afnämare af silfret till ett pris som ej mycket kan omvexla, en större och hastigare förnyad export bör uppmuntras, än då andre varor tagas i retour hvilkas pris äro vacklande och hvilkas afyttrande leder till en långsammare omsättning af det till export nödige RörelseCapitalet; och om en mindre qvantitet utländske Fabrikater derigenom skulle införas eller desamma i någon mon blifva dyrare, skall inhemska näringsfliten blott deraf ytterligare sporras.

I händelse Utskottens utlåtanden och Förslag, så vidt de angå de af mig vidrörde punkter, blifva återremitterade anhåller jag att detta mitt yttrande måtte återremissen åtföljа.

(Se vidfogade Tabell.)

N:o 6.

Friherre *Lagerbjelke*, *Gustaf*:

Efter långa och mödosamma öfverläggs